Analizy statystyczne
Statistical analyses

GUS

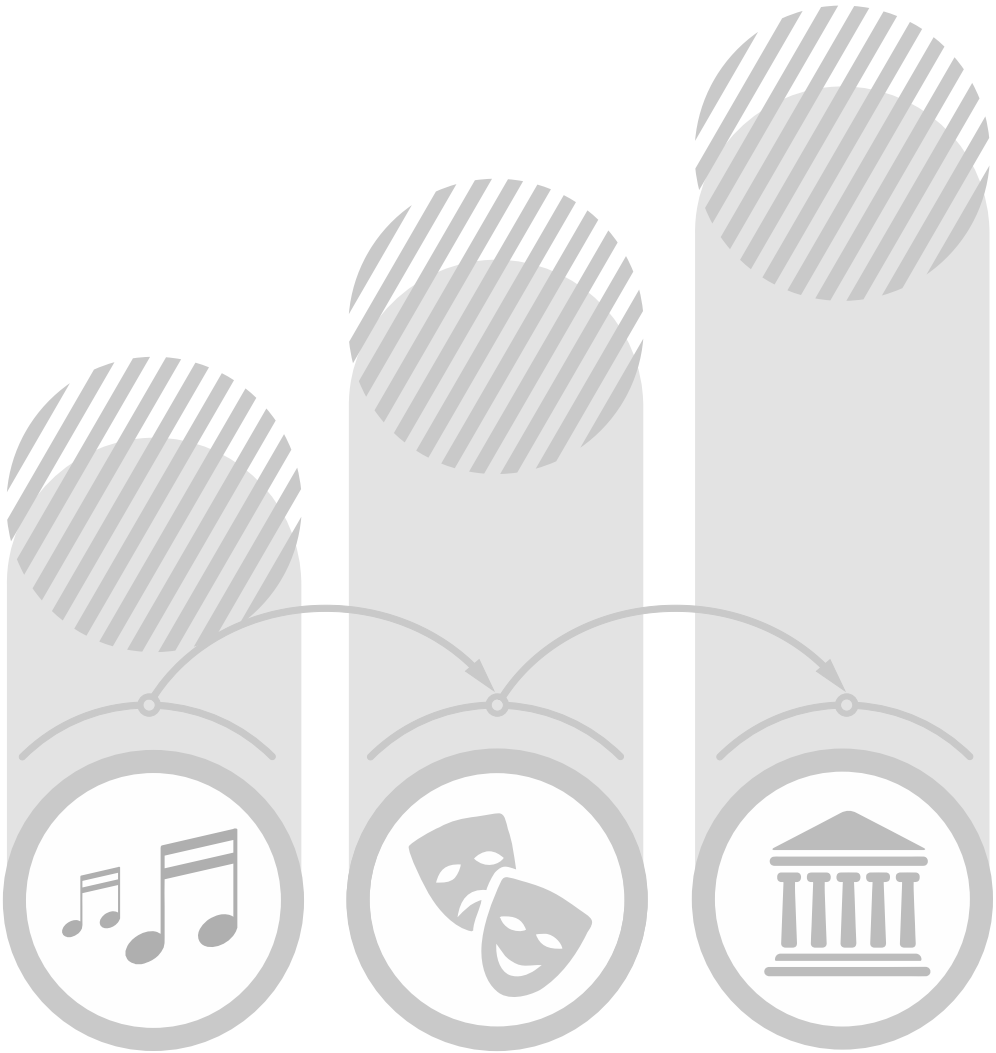

Warszawa Kraków 2022

Kultura i dziedzictwo narodowe w 2021 r.

Culture and national heritage in 2021

Analizy statystyczne
Statistical analyses

Kultura i dziedzictwo narodowe w 2021 r.

Culture and national heritage in 2021

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Warszawa, Kraków 2022

Opracowanie merytoryczne
Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych
Statistics Poland, Social Surveys Department

Urząd Statystyczny w Krakowie, Ośrodek Statystyki Kultury
Statistical Office in Kraków, Centre for Cultural Statistics

pod kierunkiem
supervised by

Piotr Łysoń

Zespół autorski
Editorial team

Główny Urząd Statystyczny:
Statistics Poland:

Izabela Jakubowska, Wacława Kraśniewska, Marek Więckowski

Urząd Statystyczny w Krakowie:
Statistical Office in Kraków:

Dawid Banaś, Ewa Bińczycka, Mariusz Cembruch-Nowakowski, Agnieszka Czekaj, Magdalena Czwartkowska, Magdalena Gielowska, Bożena Jędrychowska, Małgorzata Kajzer, Sabina Kluza, Małgorzata Kolczyk, Laura Korzeniowska, Anna Kowacka, Dorota Maćkowska-Cichosz, Barbara Nowak, Joanna Sanetra-Szeliga, Klaudia Więzik, Marcin Wiśniewski, Maria Zygmunt-Rola

Narodowy Instytut Dziedzictwa:
National Institute of Cultural Heritage:

Barbara Furmanik, Anna Kozioł, Ligia Kwiatkowska, Agnieszka Makowska, Joanna Piotrowska, Piotr Porowski, Amudena Rutkowska, Mirosław Trojacki, Grzegorz Urbański, Anna Hanaka

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów:
National Institute of Museums and Public Collections:

Katarzyna Figiel

Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych:
State Archives Head Office:

Ewa Rosowska, Katarzyna Budnik

Prace redakcyjne
Editorial works

Departament Badań Społecznych GUS, Wydział Statystyki Dziedzictwa Narodowego i Analiz Przekrojowych
Statistics Poland, Social Surveys Department, National Heritage Statistics and Cross Sectional Analyses Section

Urząd Statystyczny w Krakowie, Ośrodek Statystyki Kultury
Statistical Office in Kraków, Centre for Cultural Statistics

Skład i opracowanie graficzne
Typesetting and graphics

Marcin Marosz

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publications available on website

http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw Statystycznych
00-925 WARSZAWA, AL. Niepodległości 208.
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji GUS — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

Publikacja „Kultura i dziedzictwo narodowe w 2021 r.", ukazująca się po raz pierwszy w serii Analizy statystyczne, jest kontynuacją corocznie wydawanego opracowania „Kultura w … r.". Przedstawia wybrane informacje o działalności podmiotów w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego w Polsce oraz wskaźniki dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.

Trwająca od 2020 r. pandemia COVID-19 i wprowadzenie różnego typu obostrzeń mających na celu redukcję transmisji koronawirusa poprzez ograniczenie kontaktów międzyludzkich, które obowiązywały również w 2021 r., utrudniały realizację działań kulturalnych przez podmioty działające w obszarze kultury. Niemniej jednak liczba i struktura przedsięwzięć z zakresu kultury oraz zakres korzystania z dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w 2021 r. nieznacznie poprawiły się wobec roku poprzedniego, jednak nadal pozostawały na poziomie niższym niż w 2019 r.

Źródłem prezentowanych danych jest roczna sprawozdawczość Głównego Urzędu Statystycznego, dotycząca działalności: artystycznej i rozrywkowej, wystawienniczej, biblioteczno-informacyjnej, działalności centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic, a także jednostek zajmujących się produkcją oraz publiczną projekcją filmów. Wielkości charakteryzujące aktywność kulturalną, uzupełniają dane o organizacji imprez masowych, pozyskiwane z urzędów miast i gmin. W opracowaniu wykorzystano również dane pochodzące z badania rynku dzieł sztuki i antyków. W publikacji, oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystano informacje statystyczne Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji i Nauki, Biblioteki Narodowej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej i Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz dane Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Ks. W. Zdaniewicza.

Po raz pierwszy rozdział dotyczący archiwów państwowych został opracowany przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych, a tekst dotyczący działalności muzeów przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.

Informacje z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa narodowego już po raz drugi opracowane zostały przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Publikacja składa się z części analitycznej (wraz z uwagami metodologicznymi) dostępnej w wersji elektronicznej i drukowanej oraz z części tabelarycznej, dostępnej wyłącznie w formie elektronicznej na stronie internetowej GUS https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/.

Część analityczna publikacji zawiera charakterystykę odnoszącą się do ochrony zabytków (w tym informacje dotyczące liczebności zabytków nieruchomych na terenie parafii katolickich), funkcjonowania archiwów państwowych, bibliotek, działalności wydawniczej, centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, szkolnictwa artystycznego, wystawiennictwa, galerii sztuki, działalności scenicznej, kinematografii, radiofonii i telewizji oraz imprez masowych, a także wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych. Opracowanie zostało wzbogacone dodatkowo o informacje z 2020 r. charakteryzujące funkcjonowanie przemysłów kultury i kreatywnych oraz podstawowe wyniki satelitarnego rachunku kultury za 2017 r.

W opracowaniu zaprezentowana została także analiza rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury w poszczególnych województwach. Dodatkowo, niektóre zjawiska z obszaru kultury, zostały przedstawione na mapie Polski w ujęciu powiatowym, co pozwala lepiej przeanalizować rozkład terytorialny dziedzictwa narodowego i aktywności w dziedzinie kultury.

Serdecznie dziękujemy wszystkim Respondentom oraz Pracownikom GUS i US w Krakowie oraz Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Narodowemu Instytutowi Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa, którzy przyczynili się do zebrania i opracowania danych przedstawionych w niniejszej publikacji.

Dyrektor Departamentu Badań Społecznych GUS	Dyrektor Urzędu Statystycznego w Krakowie	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
Dr Piotr Łysoń	Agnieszka Szlubowska	dr Dominik Rozkrut

Warszawa, wrzesień 2022 r.

Preface

Publication "Culture and National Heritage in 2021" appearing for the first time in Statistical Analyses series is a continuation of annual publication "Culture in …". It presents selected information about activity of entities operating in the field of culture and national heritage in Poland and indicators of participation in cultural projects.

COVID-19 pandemic lasting since 2020 and introduction of various restrictions aimed at reducing transmission of coronavirus by limitation of interpersonal contacts, which were used also in 2021, handicapped realisation of cultural activities conducted by entities operating in the field of culture. Nevertheless, number and structure of cultural projects and scope of using cultural goods and national heritage improved slightly during the COVID-19 pandemic in comparison to the previous year, but still remained on lower level than in 2019.

The source of presented data is yearly reporting, carried out by Statistics Poland, concerning activities: art and entertainment, exhibition, library and information, activity of cultural centres and establishments, centres of culture, clubs and community centres, as well as entities involved in production and public projection of films. Figures characterising cultural activity are supplemented with data on organisation of mass events, obtained from city councils and municipal offices. In publication were also used data from the report on the market of works of art and antiques. The publication, besides of data of Statistics Poland, uses statistical information from Ministry of Finance, Ministry of Education and Science, National Library of Poland, National Institute of Cultural Heritage, Polish Film Institute, State Archives Head Office, National Broadcasting Council, Polish Post, Office of Electronic Communications and data from Institute for Catholic Church Statistics.

For the first time the chapter about state archives was compiled by State Archives Head Office and the text about museums by National Institute for Museums and Public Collections. Information about protection of monuments and national heritage was for the second time prepared by National Institute of Cultural Heritage.

Publication consists of analytical part (with methodological notes) available in electronic and printed version and tabular part available only in electronic form on Statistics Poland website https://stat.gov.pl/en/topics/culture-tourism-sport/.

Analytical part contains characterisation of protection of monuments (including information about number of immovable monuments in catholic parishes area), functioning of state archives, libraries, publishing activity, cultural centres and establishments, centres of culture, clubs and community centres, artistic education, exhibitions, art galleries, performing activities, cinematography, radio and television and mass events, also expenditure on culture and protection of national heritage and households expenditure on culture. Publication was also enriched with information from 2020 characterising cultural and creative industries and basic outcomes of culture satellite account from 2017.

The publication also presents territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture in individual voivodships. Additionally some cultural phenomena were presented on the map of Poland divided into powiats, which allows for better analysis of territorial dissemination of national heritage and cultural activity.

We sincerely thank all respondents and employees of Statistics Poland and Statistical Office in Krakow and State Archives Head Office, National Institute for Museums and Public Collections, National Institute of Cultural Heritage, who contributed to collection and compilation of data presented in this publication.

Director of the Social Surveys Department	Director of the Statistical Office in Krakow	President Statistics Poland
Piotr Łysoń, Ph.D.	Agnieszka Szlubowska	Dominik Rozkrut, Ph.D.

Warsaw, September 2022

Spis treści
Contents

Przedmowa . . . 3
Preface . . . 4

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty . . . 26
Symbols and major abbreviations . . . 26

Synteza . . . 27
Executive summary . . . 34
1. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego . . . 40
1. Expenditure on culture and protection of national heritage . . . 40
1.1. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego . . . 40
1.1. Public expenditure on culture and protection of national heritage . . . 40
1.2. Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych . . . 43
1.2. Houshold expenditures on culture . . . 43
2. Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe . . . 49
2. Protection of monuments and cultural heritage . . . 49
2.1. Rejestr zabytków . . . 49
2.1. Register of monuments . . . 49
2.2. Zabytki nieruchome . . . 49
2.2. Immovable monuments . . . 49
2.3. Zabytki ruchome . . . 57
2.3. Movable monuments . . . 57
2.4. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków . . . 60
2.4. Archaeological monuments entered in the register of monuments . . . 60
2.5. Pomniki historii . . . 66
2.5. Monuments of history . . . 66
2.6. Polskie wpisy na Liście światowego dziedzictwa UNESCO . . . 67
2.6. Polish entries on the UNESCO World Heritage List . . . 67
2.7. Konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zabytek Zadbany" . . . 68
2.7. Competition of the Minister of Culture and National Heritage "Well-protected monument" . . . 68
2.8. Dziedzictwo niematerialne . . . 71
2.8. Intangible heritage . . . 71
2.9. Zabytki sakralne . . . 73
2.9. Religious monuments . . . 73
3. Archiwa państwowe . . . 77
3. State archives . . . 77
3.1. Zasób archiwów państwowych . . . 79
3.1. State archives holdings . . . 79
3.2. Kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego . . . 83
3.2. Shaping the national archival fond . . . 83
3.3. Infrastruktura archiwów państwowych . . . 86
3.3. State archives infrastructure . . . 86
3.4. Kadra archiwów państwowych . . . 87
3.4. Staff of state archives . . . 87

3.5. Opracowanie i udostępnianie zasobu archiwów państwowych . . . 89
3.5. Arrangement and access to the state archives holdings . . . 89
3.6. Konserwacja i digitalizacja zasobu archiwalnego . . . 91
3.6. Conservation and digitisation of the archival holdings. . . . 91
3.7. Działalność edukacyjna, popularyzacyjna i wydawnicza . . . 92
3.7. Education, popularisation and publishing . . . 92
3.8. Konkurs dotacyjny „Wspieranie działań archiwalnych”. . . . 93
3.8. Grants under „Support of Archival Activities” Programme . . . 93
3.9. Ochrona polskiego zasobu archiwalnego za granicą . . . 93
3.9. Protection of Polish archival resources abroad . . . 93
3.10. Wpływ pandemii COVID-19 na działalność archiwów państwowych . . . 94
3.10. The impact of the COVID-19 pandemic on the activity of state archives . . . 94
4. Działalność bibliotek. . . . 95
4. Activity of libraries . . . 95
4.1. Sieć placówek bibliotecznych. . . . 96
4.1. Network of libraries . . . 96
4.2. Czytelnicy i wypożyczenia . . . 98
4.2. Library users and loans. . . . 98
4.3. Dostęp do usług elektronicznych oferowanych przez biblioteki. . . . 103
4.3. Access to electronic services offered by libraries . . . 103
4.4. Digitalizacja zbiorów . . . 104
4.4. Digitisation of library collections . . . 104
5. Działalność placówek społeczno-kulturalnych . . . 105
5. Activity of socio-cultural institutions . . . 105
5.1. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice. . . . 105
5.1. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres . . . 105
5.2. Placówki wychowania pozaszkolnego 111
5.2. Extracurricular education establishments 111
6. Działalność sceniczna i wystawiennicza 113
6. Stage and exhibition activity 113
6.1. Teatry i instytucje muzyczne 113
6.1. Theatres and music institutions 113
6.2. Muzea 119
6.2. Museums 119
6.3. Instytucje paramuzealne . . . 125
6.3. Institutions related to museums . . . 125
6.4. Galerie sztuki . . . 128
6.4. Art galleries . . . 128
7. Rynek dzieł sztuki i antyków 131
7. Market of the works of art and antiques. 131
8. Kinematografia . . . 132
8. Cinematography . . . 132
8.1. Produkcja filmowa . . . 132
8.1. Film production . . . 132
8.2. Działalność kin . . . 133
8.2. Activity of cinemas . . . 133

9. Środki komunikacji masowej . . . 145
9. Means of mass communication . . . 139
9.1. Działalność wydawnicza . . . 139
9.1. Publishing activity . . . 139
9.2. Radiofonia i telewizja . . . 142
9.2. Radio and television. . . . 142
10. Imprezy masowe . . . 145
10. Mass events. . . . 145
11. Szkolnictwo artystyczne . . . 147
11. Art Education . . . 147
11.1. Szkoły artystyczne . . . 147
11.1. Art schools . . . 147
11.2. Uczelnie artystyczne. . . . 150
11.2. Higher schools of arts . . . 150
12. Ekonomiczny wymiar kultury . . . 154
12. Economic aspects of culture . . . 154
12.1. Wyniki finansowe instytucji kultury . . . 154
12.1. Financial results of cultural institutions . . . 154
12.2. Przemysły kultury i kreatywne w 2020 r. . . . 159
12.2. Culture and creative industries in 2020 . . . 159
12.3. Satelitarny rachunek kultury w 2017 r. . . . 165
12.3. Culture satellite account for 2017. . . . 165
13. Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury . . . 172
13. Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture. . . . 172
Tablica przeglądowa 175
Review table 175
Aneksy . . . 182
Annexes . . . 182
Aneks 1. Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii . . . 181
Annex 1. List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland . . . 181
Aneks 2. Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO . . . 190
Annex 2. Polish objects on the UNESCO World Heritage List. . . . 190
Aneks 3. Lista czasopism wydawanych i współwydawanych przez archiwa państwowe w 2021 r. . . . 192
Annex 3. List of journals published and co-published by state archives in 2021 . . . 192
Aneks 4. Polskie obiekty na Światowej Liście Programu UNESCO Pamięć Świata . . . 193
Annex 4. Polish documentary heritage included in the World Register of the UNESCO Memory of the World Programme . 193
Aneks 5. Krajowa Lista Programu UNESCO Pamięć Świata . . . 194
Annex 5. National List of UNESCO Memory of the World Programme . . . 194
Aneks 6. Muzea o najwyższej frekwencji w 2021 r. . . . 197
Annex 6. Museums of the highest attendance in 2021. . . . 197
Aneks 7. Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2021 r. . . . 198
Annex 7. Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2021 with the highest attendance . . . 198
Aneks 8. Europejskie stolice kultury . . . 199
Annex 8. European Capitals of Culture. . . . 199
Uwagi metodologiczne . . . 200
Methodological notes . . . 207

Spis tablic
List of tables

	Tablica Table	Strona Page
Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	1	50
Immovable monuments entered in the register of monuments on the basis of the decision of voivodship conservators of monuments	1	50
Zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2021 r.	2	53
Architectural monuments entered in the register of monuments by category and voivodship in 2021	2	53
Zabytki Przestrzenne/Założenia/Zespoły wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2021 r.	3	54
Layouts/Complexes entered in the register of monuments by category and voivodship in 2021	3	54
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru według czasu powstania i województw w 2021 r.	4	55
Immovable monuments in the register of monuments by time of creation and voivodship in 2021	4	55
Zabytki ruchome według województw	5	58
Movable monuments by voivodship	5	58
Zabytki ruchome techniki według województw w 2021 r.	6	59
Movable technical monuments by voivodship in 2021	6	59
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	7	60
Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments	7	60
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków w 2021 r.	8	63
Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments in 2021	8	63
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2021 r.	9	64
Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2021	9	64
Wnioski oceniane w konkursie „Zabytek Zadbany" według kategorii i województw	10	69
Applications rated in the competition "Neat Monument" by category and voivodship	10	69
Liczba nieruchomych zabytków parafialnych według województw w 2021 r.	11	74
Number of immovable parish monuments by voivodship in 2021	11	74
Liczba nieruchomych zabytków parafialnych wpisanych do rejestru zabytków według województw w 2021 r.	12	75
Number of immovable parish monuments entered in the register of monuments by voivodship in 2021	12	75
Liczba nieruchomych zabytków parafialnych udostępnionych do zwiedzania według województw w 2021 r.	13	76
Number of immovable parish monuments open to sightseeing by voivodship in 2021	13	76
Zasób archiwalny według rodzajów materiałów archiwalnych w 2021 r.	14	79
Total state archives holdings by types of archival materials in 2021	14	79
Zasób archiwalny według rodzajów materiałów archiwalnych w 2021 r.	15	82
Total state archives holdings by types of archival materials in 2021	15	82
Powierzchnia obiektów i pomieszczeń archiwów państwowych w 2021 r.	16	87
Total area of facilities and repositories of state archives in 2021	16	87
Kadry archiwów państwowych. Liczba zatrudnionych w 2021 r.	17	88
Staff of state archives (in number of employees) in 2021	17	88
Digitalizacja zabezpieczająca w 2021 r.	18	92
Protective digitisation in 2021	18	92
Wartość dotacji w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych" w latach 2016-2021	19	93
The total value of grants under „Support of Archival Activities" Programme	19	93

	Tablica Table	Strona Page
Placówki biblioteczne według województw	20	96
Libraries by voivodship	20	96
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw	21	98
Public libraries (including branches) by voivodship	21	98
Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych	22	101
Library users and loans to users in library-information units	22	101
Materiały zdigitalizowane przez placówki biblioteczne	23	104
Materials digitised by libraries	23	104
Wybrane informacje o centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	24	108
Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	24	108
Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć	25	111
Extracurricular education establishments and participants of classes	25	111
Teatry i instytucje muzyczne według województw	26	115
Theatres and musical institutions by voivodship	26	115
Digitalizacja zasobów instytucji prowadzących działalność sceniczną	27	118
Digitisation of the resources of institutions conducting stage activities	27	118
Digitalizacja zasobów teatrów, teatrów muzycznych, filharmonii, orkiestr i chórów	28	118
Digitisation of the resources of theatres, musical theatres, philharmonics, orchestras and choirs	28	118
Muzea według województw	29	124
Museums by voivodship	29	124
Instytucje paramuzealne według województw	30	125
Institutions related to museums by voivodship	30	125
Galerie sztuki według województw	31	130
Art galleries by voivodship	31	130
Kina według województw	32	135
Cinemas by voivodship	32	135
Kina należące do Sieci Kin Studyjnych według województw w 2021 r.	33	138
Cinemas belonging to the Arthouse Cinemas Network by voivodship in 2021	33	138
Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień	34	139
The structure of publishing production of books and pamphlets, first and resumed editions	34	139
Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)	35	139
Structure of book and brochure titles by subject (in percentages)	35	139
Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2021 r. według województw	36	142
Titles of books and brochures, newspapers and magazines published in 2021 by voivodship	36	142
Szkoły artystyczne według województw	37	147
Art schools by voivodship	37	147
Absolwenci szkół artystycznych	38	149
Graduates of art schools	38	149
Studenci uczelni artystycznych	39	151
Students of higher schools of arts	39	151
Absolwenci uczelni artystycznych	40	153
Graduates from higher schools of arts	40	153
Podstawowe dane o finansach instytucji kultury	41	155
Basic data on the finances of cultural institutions	41	155
Przychody ogółem i koszty ogółem według wybranych działów i klas PKD w 2021 r.	42	157
Total revenues and total costs according to selected divisions and classes of PKD classification in 2021	42	157

	Tablica Table	Strona Page
Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2020 r.	43	160
Cultural and creative industries according to cultural domains and the PKD classes in 2020	43	160
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego (w zł) w 2020 r.	44	163
Gross monthly wages and salaries per paid employee in 2020 (in PLN)	44	163
Handel międzynarodowy dobrami i usługami kulturalnymi i kreatywnymi według dziedzin kultury w 2020 r. (mln zł)	45	165
Foreign trade turnover in cultural and creative goods and services according to cultural domains in 2020 (PLN millions)	45	165
Główne transakcje w satelitarnym rachunku kultury według dziedzin kultury w 2017 r.	46	170
Main transactions in the satellite account of culture by cultural domains in 2017	46	170
Główne transakcje w satelitarnym rachunku kultury według dziedzin kultury w 2017 r.	47	171
Main transactions in the satellite account of culture by cultural domains in 2017	47	171
Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2021 r.	48	179
Entities operating in the field of culture by voivodship in 2021	48	179

Spis wykresów i map
Charts and maps

	Wykresy i mapy Charts and maps	Strona Page
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. (mapa)	1	40
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2021 (map)	1	40
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wykres)	1	41
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage (chart)	1	41
Struktura wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w jednostkach samorządu terytorialnego (wykres)	2	42
The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2020 (chart)	2	42
Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. (wykres)	3	42
The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2021 (chart)	3	42
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. (wykres)	4	43
The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2020 (chart)	4	43
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w wybrany sprzęt audiowizualny w 2021 r. (wykres)	5	44
Percentage of households equipped with selected audio-visual equipment in 2021 (chart)	5	44
Struktura wydatków na kulturę na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2021 r. (wykres)	6	45
Structure of expenditure on culture per 1 person in a household in 2021 (chart)	6	45
Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2021 r. (wykres)	7	46
The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2021 (chart)	7	46
Wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt komputerowy w miastach i na wsi (wykres)	8	47
Households equipped with computer in urban and rural area (chart)	8	47
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputery osobiste oraz urządzenia z dostępem do Internetu według grup społeczno-ekonomicznych w 2021 r. (wykres)	9	48
Percentage of households equipped with personal computers and various devices with Internet access by socioeconomic groups in 2021 (chart)	9	48
Przeciętne wydatki w gospodarstwie domowym w ciągu roku na 1 osobę na usługi internetowe według typów gospodarstw domowych w zł (wykres)	10	48
Average expenditure per year per 1 person in a household (by household type) on Internet services in PLN (chart)	10	48
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków według powiatów w 2021 r. (mapa)	2	51
Immovable monuments entered in the register of monuments by powiat in 2021 (map)	2	51
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km^2 w 2021 r. (mapa)	3	51
Immovable monuments entered in the register of monuments per 100 km^2 in 2021 (map)	3	51

	Wykresy i mapy Charts and maps	Strona Page
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru w podziale na czas powstania i województwa w 2021 r. (mapa)	4	56
Immovable monuments in the register of monuments by voivodship and time of creation in 2021 (map)	4	56
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na powiaty w 2021 r. (mapa)	5	61
Archaeological monuments entered in the register of monuments by powiat in 2021 (map)	5	61
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na funkcje i województwa w 2021 r. (mapa)	6	62
Archaeological monuments entered in the register of monuments by function and voivodship in 2021 (map)	6	62
Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2021 r. (mapa)	7	63
Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2021 (map)	7	63
Sieć archiwów państwowych w 2021 r. (mapa)	8	78
Network of state archives in 2021 (map)	8	78
Struktura zasobu archiwalnego w postaci tradycyjnej w j.a. w 2021 r. (wykres)	11	80
Structure of the holdings in traditional form in archive units in 2021 (chart)	11	80
Struktura zasobu archiwalnego w postaci elektronicznej w j.a. w 2021 r. (wykres)	12	81
Structure of the holdings in electronic form in archive units in 2021 (chart)	12	81
Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia w m.b. w 2021 r. (wykres)	13	84
Total archival materials in traditional form in supervised organisations and archival materials to be transferred in linear meters in 2021 (chart)	13	84
Materiały archiwalne w postaci elektronicznej w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia w m.b. w 2021 r.(wykres)	14	84
Total archival materials in electronic form in supervised organisations and archival materials to be transferred in linear meters in 2021 (chart)	14	84
Struktura przepisów uzgodnionych przez archiwa państwowe dla jednostek nadzorowanych w 2021 r. (wykres)	15	85
The structure of the regulations agreed by state archives for supervised entities in 2021 (chart)	15	85
Struktura przepisów uzgodnionych przez archiwa państwowe dla jednostek nienadzorowanych w 2021 r. (wykres)	16	86
The structure of the regulations agreed by state archives for unsupervised entities in 2021 (chart)	16	86
Wykształcenie pracowników sieci archiwów państwowych w 2021 r. (liczba osób) (wykres)	17	89
Education of employees of state archives in 2021 (in number of persons) (chart)	17	89
Struktura tematyczna kwerend archiwalnych w 2021 r. (wykres)	18	90
Structure of archival research by subject in 2021(chart)	18	90
Liczba jednostek archiwalnych poddanych zabiegom konserwatorskim i profilaktycznym w 2021 r. (wykres)	19	91
Numbers of archival items subjected to conservation and prevention treatments in 2021(chart)	19	91
Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2021 r. (mapa)	9	97
Population per 1 public library in 2021 (map)	9	97
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w 2021 r (mapa)	10	98
Library users in public libraries per 1,000 population in 2021 (map)	10	98
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1 000 ludności w 2021 r. (mapa)	11	100
Loans of collection in public libraries per 1,000 population in 2021 (map)	11	100
Biblioteki publiczne i filie oraz czytelnicy w 2021 r. (mapa)	12	100
Public libraries with branches and library users in 2021 (map)	12	100
Struktura bibliotek według rodzajów w 2021 r. (wykres)	20	102
The structure of libraries by type in 2021 (chart)	20	102
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 r. (mapa)	13	105
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 (map)	13	105
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 r. (wykres)	21	106
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 (chart)	21	106
Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2021 r. (mapa)	14	107
Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2021 (map)	14	107

	Wykresy i mapy Charts and maps	Strona Page
Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2021 r. (wykres)	22	109
The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2021 (chart)	22	109
Członkowie zespołów artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2021 r. (wykres)	23	110
Members of artistic ensembles operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 (chart)	23	110
Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2021/2022 (wykres)	24	112
Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2020/2021 school year (chart)	24	112
Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2020/2021 (wykres)	25	112
Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2020/2021 school year (chart)	25	112
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2021 r. (wykres)	26	114
Performances and concerts, audience in theatres and music institutions by type of institution in 2021 (chart)	26	114
Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r. (mapa)	15	114
Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2021 (map)	15	114
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r. (mapa)	16	116
Performances and concerts, audience in theatres and music institutions in 2021 (map)	16	116
Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2021 r. (wykres)	27	117
The structure of audience by type of institution in 2021 (chart)	27	117
Rozkład geograficzny muzeów (łącznie z oddziałami) w 2021 r. (mapa)	17	119
Geographical distribution of museums and their branches in 2021 (map)	17	119
Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2021 r. (mapa)	18	120
Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2021 (map)	18	120
Obiekty muzealne w podziale na rodzaj zbiorów w 2021 r. (wykres)	28	120
Museum objects by type in 2021 (chart)	28	120
Struktura działalności kulturalnej, naukowej i edukacyjnej muzeów i oddziałów muzealnych w 2021 r. (wykres)	29	121
The structure of cultural, scientific and educational activities of museums and branches in 2021 (chart)	29	121
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów w 2021 r. (wykres)	30	122
The structure of museums visitors in 2021 (chart)	30	122
Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej zestawienia według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2021 r. (mapa)	19	123
Powiats and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2021 (map)	19	123
Struktura zwiedzających instytucje paramuzealne w 2021 r. (wykres)	31	127
The structure of visitors in institution related to museums in 2021 (chart)	31	127
Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2021 r. (mapa)	20	128
Art galleries by ownership sectors and visitors in 2021 (map)	20	128
Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2021 r. (wykres)	32	129
The structure of exhibitions in art galleries in 2021 (chart)	32	129
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2021 r. (wykres)	33	131
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2021 (chart)	33	131
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2021 r. (wykres)	34	132
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2021 (chart)	34	132
Ludność na 1 kino stałe w 2021 r. (mapa)	21	133
Population per 1 indoor cinema in 2021 (map)	21	133
Kina stałe i miejsca na widowni w 2021 r. (wykres)	35	134
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2021 (chart)	35	134

	Wykresy i mapy Charts and maps	Strona Page
Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2021 r. (wykres)	36	136
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2021 (chart)	36	136
Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej (wykres)	37	136
Attendance at indoor cinemas and on Polish production films (chart)	37	136
Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2021 r. (wykres)	38	137
The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2021 (chart)	38	137
Książki i broszury wydane w 2021 r. (mapa)	22	140
Books and pamphlets published in 2021 (map)	22	140
Czasopisma i gazety wydane w 2021 r. (mapa)	23	141
Newspapers and magazines published in 2021 (map)	23	141
Abonenci radiowi na 1 000 ludności w 2021 r. (mapa)	24	143
Radio subscribers per 1,000 population in 2021 (map)	24	143
Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1 000 ludności w 2021 r. (wykres)	39	144
Television and cable television subscribers per 1,000 population in 2021 (chart)	39	144
Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2021 r. (wykres)	40	145
The structure of art and entertainment mass events in 2021 (chart)	40	145
Imprezy masowe i uczestnicy w 2021 r. (mapa)	25	146
Mass events and participants in 2021 (map)	25	146
Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2021/2022 (wykres)	41	150
The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2021/2022 academic year (chart)	41	150
Struktura studentów uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2021/2022 (wykres)	42	151
The structure of students of higher schools of arts by type of school in 2021/2022 academic year (chart)	42	151
Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2021/2022 (wykres)	43	154
The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2021/2022 academic year (chart)	43	154
Struktura przychodów ogółem i kosztów ogółem w instytucjach kultury w 2021 r.(wykres)	44	156
The structure of total revenues and total costs in cultural institutions in 2021 (chart)	44	156
Struktura aktywów obrotowych (wykres)	45	158
The structure of current assets (chart)	45	158
Struktura pasywów (wykres)	46	159
The structure of liabilities (chart)	46	159
Struktura podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury w 2020 r. (wykres)	47	160
The structure of entities belonging to the cultural and creative industries by domain of culture in 2019 (chart)	47	160
Struktura wartości dodanej brutto obszaru kultury według dziedzin kultury w 2017 r. (wykres)	48	167
The structure of gross value added in the area of culture by cultural domains in 2017 (chart)	48	167
Udział obszaru kultury w tworzeniu wartości dodanej brutto na tle poszczególnych sekcji PKD w 2017 r. (wykres)	49	168
Share of the culture area in generating gross value added as compared to sections of national economy in 2017 (according to PKD 2007) (chart)	49	168
Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2021 r.(wykres)	50	172
The structure of entities operating in the field of culture in 2021 (chart)	50	172
Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2021 r. (mapa)	26	174
Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2021 (map)	26	174

Spis tablic (w Internecie)
List of Tables (on the Internet)

Dział I. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. – wybrane dane
Chapter I. Public expenditure on culture and protection of national heritage in 2021 – selected data

Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania . . . 1
Public expenditure on culture and protection of national heritage by source of finance . . . 1

Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej . . . 2
Expenditure of the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification . . . 2

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej . . . 3
Current expenditure of the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification . . . 3

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej i województw . . . 4
Expenditure of the local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification and by voivodship . . . 4

Udział wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw . . . 5
The share of expenditure on selected forms of cultural activity in the local government units budgets expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship . . . 5

Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych województw na wybrane formy działalności kulturalnej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego . . . 6
The structure of voivodship expenditure on selected forms of cultural activity from the local government units budget 6

Dział II. Wybrane dane o gospodarstwach domowych
Chapter II. Selected data on households

Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych . . . 1(7)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups . . . 1(7)

Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych . . . 2(8)
The share of expenditure on selected cultural goods and services as compared with the average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups . . . 2(8)

Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych i klasy wielkości miejscowości . . . 3(9)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups and class of locality . . . 3(9)

Przeciętne wydatki na wybrane artykuły użytku kulturalnego na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości . . . 4(10)
Average per capita expenditure on selected cultural goods in households by class of locality . . . 4(10)

Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według grup społeczno-ekonomicznych . 5(11)
Households equipped with selected audio-visual articles by socio-economic groups . . . 5(11)

Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według klasy wielkości miejscowości . . . 6(12)
Households equipped with selected audio-visual articles by class of locality . . . 6(12)

Dział III. Biblioteki
Chapter III. Libraries

Sieć i działalność bibliotek publicznych w 2021 r. . . . 1(13)
Network and activity of public libraries in 2021 . . . 1(13)
Sieć i działalność bibliotek publicznych w miastach w 2021 r. . . . 2(14)
Network and activity of public libraries in urban areas in 2021 . . . 2(14)
Sieć i działalność bibliotek publicznych na wsi w 2021 r. . . . 3(15)
Network and activity of public libraries in rural areas in 2021 . . . 3(15)
Biblioteki publiczne . . . 4(16)
Public libraries . . . 4(16)
Biblioteki publiczne w miastach . . . 5(17)
Urban public libraries . . . 5(17)
Biblioteki publiczne na wsi . . . 6(18)
Rural public libraries . . . 6(18)
Zbiory bibliotek publicznych . . . 7(19)
Collections of library materials in public libraries . . . 7(19)
Zbiory bibliotek publicznych w miastach . . . 8(20)
Collections of library materials in urban public libraries . . . 8(20)
Zbiory bibliotek publicznych na wsi . . . 9(21)
Collections of library materials in rural public libraries . . . 9(21)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według wieku . . . 10(22)
Library users of public libraries by age . . . 10(22)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według zajęcia . . . 11(23)
Library users of public libraries by occupation . . . 11(23)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych . . . 12(24)
Library users and out-of-library loans in public libraries . . . 12(24)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w miastach . . . 13(25)
Library users and out-of-library loans in urban public libraries . . . 13(25)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych na wsi . . . 14(26)
Library users and out-of-library loans in rural public libraries . . . 14(26)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych . . . 15(27)
Loans to library users in reading rooms of public libraries . . . 15(27)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w miastach . . . 16(28)
Loans to library users in reading rooms of urban public libraries . . . 16(28)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych na wsi . . . 17(29)
Loans to library users in reading rooms of rural public libraries . . . 17(29)
Punkty biblioteczne . . . 18(30)
Library service points . . . 18(30)
Komputeryzacja bibliotek publicznych . . . 19(31)
Computerisation of public libraries . . . 19(31)
Komputeryzacja bibliotek publicznych w miastach . . . 20(32)
Computerisation of public libraries in urban areas . . . 20(32)
Komputeryzacja bibliotek publicznych na wsi . . . 21(33)
Computerisation of public libraries in rural areas . . . 21(33)
Inne formy działalności bibliotek publicznych . . . 22(34)
Other forms of public libraries activities . . . 22(34)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w miastach . . . 23(35)
Other forms of public libraries activities in urban areas . . . 23(35)
Inne formy działalności bibliotek publicznych na wsi . . . 24(36)
Other forms of public libraries activities in rural areas . . . 24(36)

Biblioteki publiczne według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) – wybrane dane . . . 25(37)
Selected data on public libraries by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . 25(37)
Biblioteki naukowe . . . 26(38)
Scientific libraries . . . 26(38)
Zbiory bibliotek naukowych . . . 27(39)
Collections of library materials in scientific libraries . . . 27(39)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych . . . 28(40)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in scientific libraries . . . 28(40)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych . . . 29(41)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of scientific libraries . . . 29(41)
Inne formy działalności bibliotek naukowych . . . 30(41)
Other forms of activity of scientific libraries . . . 30(41)
Komputeryzacja bibliotek naukowych . . . 31(42)
Computerisation of scientific libraries . . . 31(42)
Biblioteki pedagogiczne . . . 32(43)
Pedagogic libraries . . . 32(43)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych . . . 33(44)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in pedagogic libraries . . . 33(44)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych . . . 34(45)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of pedagogic libraries . . . 34(45)
Zbiory bibliotek pedagogicznych . . . 35(46)
Collections of library materials in pedagogic libraries . . . 35(46)
Inne formy działalności bibliotek pedagogicznych . . . 36(47)
Other forms of activity of pedagogic libraries . . . 36(47)
Komputeryzacja bibliotek pedagogicznych . . . 37(48)
Computerisation of pedagogic libraries . . . 37(48)
Biblioteki fachowe/zakładowe . . . 38(49)
Specialised/factory libraries . . . 38(49)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych/zakadowych . . . 39(50)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in specialised/factory libraries . . . 39(50)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych/zakładowych . . . 40(51)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of specialised/factory libraries . . . 40(51)
Zbiory bibliotek fachowych/zakładowych . . . 41(52)
Collections of library materials in specialised/factory libraries . . . 41(52)
Komputeryzacja bibliotek fachowych/zakładowych . . . 42(53)
Computerisation of specialised/factory libraries . . . 42(53)
Ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE) . . . 43(54)
Centres of scientific, technical and economic information (INTE) . . . 43(54)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE . . . 44(55)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in INTE centres . . . 44(55)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE . . . 45(56)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of INTE centres . . . 45(56)
Zbiory ośrodków INTE . . . 46(57)
Collections of library materials of INTE centres . . . 46(57)
Komputeryzacja ośrodków INTE . . . 47(58)
Computerisation of INTE centres . . . 47(58)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne . . . 48(59)
Fiction and specialised libraries . . . 48(59)

Zbiory bibliotek fachowo-beletrystycznych . . . 49(60)
Collections of library materials in fiction and specialised libraries . . . 49(60)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych . . 50(61)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in fiction and specialised libraries . . . 50(61)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych. . . . 51(62)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of fiction and specialised libraries . . . 51(62)
Komputeryzacja bibliotek fachowo-beletrystycznych . . . 52(63)
Computerisation of fiction and specialised libraries . . . 52(63)
Biblioteki towarzystw naukowych. . . . 53(64)
Libraries of scientific societies . . . 53(64)
Zbiory bibliotek towarzystw naukowych . . . 54(65)
Collections of library materials in libraries of scientific societies . . . 54(65)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych . . . . 55(66)
Out-of-library loans to library users actively borrowing items in libraries of scientific societies . . . 55(66)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych . . . 56(67)
Loans to library users actively borrowing items in reading rooms of libraries of scientific societies . . . 56(67)
Komputeryzacja bibliotek towarzystw naukowych . . . 57(68)
Computerisation of scientific societies libraries . . . 57(68)

Dział IV. Wydawnictwa
Chapter IV. Publications

Książki i broszury wydane . . . 1(69)
Books and pamphlets published . . . 1(69)
Książki i broszury według języka wydania. . . . 2(70)
Books and pamphlets by language of publication . . . 2(70)
Książki i broszury wydane według działów klasyfikacji UNESCO. . . . 3(71)
Published books and pamphlets by UNESCO classification divisions . . . 3(71)
Książki i broszury wydane według miejsca wydania – tytuły . . . 4(72)
Books and pamphlets published by place of edition – titles . . . 4(72)
Gazety (periodyki informacji ogólnej) i czasopisma (inne periodyki) wydane . . . 5(73)
Newspapers (containing general information) and magazines (other periodicals) published . . . 5(73)
Czasopisma wydane według działów klasyfikacji UNESCO . . . 6(74)
Published magazines by UNESCO classification divisions . . . 6(74)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – tytuły . . . 7(75)
Newspapers and magazines published by place of edition – titles . . . 7(75)

Dział V. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice
Chapter V. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2021 r.. . . . 1(76)
Activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 . . . 1(76)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2021 r.. . . . 2(77)
Activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 . . . 2(77)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2021 r. . . . 3(78)
Activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021 . . . 3(78)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według organizatorów i województw . . . 4(79)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by organiser and voivodship. . . . 4(79)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według organizatorów i województw . . . 5(80)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by organiser and voivodship . 5(80)

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według organizatorów i województw . . . . . 6(81)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by organiser and voivodship 6(81)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice użytkujące odrębny budynek według województw . . . . . 7(82)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship . . . . . 7(82)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach użytkujące odrębny budynek według województw . . . . . 8(83)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship . . . . . 8(83)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi użytkujące odrębny budynek według województw . 9(84)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship . . . . . 9(84)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m^2 według województw i powiatów . . . . . 10(85)
Gross floor area of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m^2 by voivodship and powiat . . . . . 10(85)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m^2 w miastach według województw i powiatów . . . . . 11(86)
Gross floor area of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m^2 by voivodship and powiat . . . . . 11(86)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m^2 na wsi według województw i powiatów . . . . . 12(87)
Gross floor area of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m^2 by voivodship and powiat . . . . . 12(87)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych według województw . . . . . 13(88)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship . . . . . 13(88)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w miastach według województw . . . . . 14(89)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship . . . . . 14(89)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych na wsi według województw . . . . . 15(90)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to the needs of the disabled people by voivodship . . . . . 15(90)
Pracownie specjalistyczne według województw . . . . . 16(91)
Specialised workshops by voivodship . . . . . 16(91)
Pracownie specjalistyczne w miastach według województw . . . . . 17(92)
Urban specialised workshops by voivodship . . . . . 17(92)
Pracownie specjalistyczne na wsi według województw . . . . . 18(93)
Rural specialised workshops by voivodship . . . . . 18(93)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice posiadające salę widowiskową według województw . . . . 19(94)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship . . . . . 19(94)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach posiadające salę widowiskową według województw . . . . . 20(95)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship . . . . . 20(95)

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi posiadające salę widowiskową według województw 21(96)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship . . . 21(96)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw . . . . 22(97)
Events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 22(97)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw . . . 23(98)
Events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 23(98)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw 24(99)
Events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 24(99)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw . . . 25(100)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 25(100)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw . . . .26(101)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 26(101)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw . . . .27(102)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 27(102)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw . . . . . .28(103)
Artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . . . 28(103)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw . . . 29(104)
Artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 29(104)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw . . . 30(105)
Artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 30(105)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw . . . .31(106)
Members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 31(106)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw . . . .32(107)
Members of artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 32(107)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw . . . 33(108)
Members of artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 33(108)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw . . 34(109)
Groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 34(109)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw . . . 35(110)

Groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 35(110)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw . . . 36(111)
Groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 36(111)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw . . . 37(112)
Members of groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 37(112)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw . . . 38(113)
Members of groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 38(113)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw . . . 39(114)
Members of groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 39(114)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw . . . 40(115)
Courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 40(115)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw . . . 41(116)
Courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 41(116)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw . . 42(117)
Courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 42(117)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw . . . 43(118)
Graduates of courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 43(118)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw . . . 44(119)
Graduates of courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 44(119)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw . . . 45(120)
Graduates of courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship . . . 45(120)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według województw . . . 46(121)
Publishing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 46(121)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według województw . . . 47(122)
Publishing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 47(122)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według województw . . . 48(123)
Publishing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship. . . . 48(123)
Wybrane dane o działalności centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . . 49 (124)

Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) 49 (124)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . . . . 50(125)
Selected indicators describing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . . . 50(125)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . . . . .51(126)
Selected indicators describing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . . . 51(126)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . . . . .52(127)
Selected indicators describing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . . . 52(127)

Dział VI. Szkolnictwo artystyczne w roku szkolnym 2021/2022
Chapter VI. Art education in 2021/2022 school year

Szkoły podstawowe – artystyczne według województw . . . . . 1(128)
Primary art schools by voivodship . . . . . 1(128)
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według województw . . . . . 2(129)
Art schools leading to professional certification by voivodship . . . . . 2(129)
Uczniowie ogólnokształcących szkół artystycznych według klas . . . . . 3(130)
Students of general art schools by grade . . . . . 3(130)
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych według województw . . . . . 4(131)
Art schools not leading to professional certification by voivodship . . . . . 4(131)
Policealne szkoły artystyczne według województw . . . . . 5(132)
Post-secondary art schools by voivodship . . . . . 5(132)
Studenci uczelni artystycznych według województw . . . . . 6(133)
Students of higher schools of arts by voivodship . . . . . 6(133)
Absolwenci uczelni artystycznych według województw . . . . . 7(134)
Graduates of higher schools of arts by voivodship . . . . . 7(134)
Studenci kierunków artystycznych . . . . . 8(135)
Students of art fields of education . . . . . 8(135)
Absolwenci kierunków artystycznych . . . . . 9(136)
Graduates of art fields of education . . . . . 9(136)

Dział VII. Wystawiennictwo
Chapter VII. The art of exhibition

A. MUZEA
A. MUSEUMS

Muzea. . . . . 1(137)
Museums . . . . . 1(137)
Sieć i działalność muzeów według organizatorów i województw . . . . . 2(138)
Network and activity of museums by governing authorities and voivodship . . . . . 2(138)
Sieć i działalność muzeów w miastach według województw . . . . . 3(139)
Network and activity of urban museums by voivodship . . . . . 3(139)
Sieć i działalność muzeów na wsi według województw . . . . . 4(140)
Network and activity of rural museums by voivodship . . . . . 4(140)

Muzea według rodzajów i województw w 2021 r. . . . . 5(141)
Museums by type and voivodship in 2021. . . . . 5(141)
Muzealia według dyscyplin i rodzajów muzeów. . . . . 6(142)
Objects in museum collection by branch and type of museum . . . . . 6(142)
Depozyty według dyscyplin i województw. . . . . 7(143)
Deposits by branch and voivodship. . . . . 7(143)
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów i województw w 2021 r. . . . . 8(144)
Attendance in museums and museum exhibitions by type of museum and voivodship in 2021 . . . . . 8(144)
Wystawy za granicą zorganizowane przez muzea według krajów . . . . . 9(145)
Exhibitions organised by museums abroad by country . . . . . 9(145)
Działalność kulturalna, naukowa i edukacyjna muzeów według województw w 2021 r. . . . . .10(146)
Educational activity of museums by voivodship in 2021. . . . . 10(146)
Lekcje muzealne i warsztaty zrealizowane według rodzajów muzeów i województw w 2021 r.. . . . . .11(147)
Museums lessons and workshops realised by type of museum and voivodship in 2021. . . . . 11(147)
Działalność wydawnicza muzeów według województw w 2021 r. . . . . .12(148)
Publishing activity of museums by voivodship in 2021. . . . . 12(148)
Muzea samorządów terytorialnych według rodzajów muzeów i województw w 2021 r. . . . . .13(149)
Museums of local government units by type of museum and voivodship in 2021 . . . . . 13(149)
Wybrane dane o działalności muzeów według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2)
i podregionów (NUTS 3) . . . . . .14(150)
Selected data on activity of museums by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . . . 14(150)

B. INSTYTUCJE PARAMUZEALNE
B. INSTITUTIONS RELATED TO MUSEUMS

Instytucje paramuzealne. . . . . .15(151)
Institutions related to museums . . . . . 15(151)
Okazy i inne eksponaty według dyscyplin i rodzajów instytucji paramuzealnych . . . . . .16(152)
Collection by branch and type of institution related to museums . . . . . 16(152)
Sieć i działalność instytucji paramuzealnych według organizatorów i województw . . . . . .17(153)
Network of institutions related to museums and their activity by organiser and voivodship . . . . . 17(153)
Rodzaje instytucji paramuzealnych – sieć i zwiedzający według województw . . . . . .18(154)
Institutions related to museums by type – network and visitors by voivodship . . . . . 18(154)
Działalność oświatowa instytucji paramuzealnych według województw w 2021 r.. . . . . .19(155)
Educational activity of institutions related to museums by voivodship in 2021 . . . . . 19(155)
Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych według województw w 2021 r.. . . . . 20(156)
Publishing activity of institutions related to museums by voivodship in 2021 . . . . . 20(156)

C. GALERIE
C. ART GALLERIES

Galerie według organizatorów . . . . . .21(157)
Art galleries by governing authority . . . . . 21(157)
Zbiory własne galerii państwowych i samorządowych. . . . . .22(158)
Collection of state and local government art galleries . . . . . 22(158)
Działalność wystawiennicza w Polsce . . . . . .23(159)
Exhibition activity in Poland . . . . . 23(159)
Działalność wystawiennicza galerii . . . . . 24(160)
Exhibition activity of art galleries . . . . . 24(160)
Działalność wydawnicza galerii . . . . . .25(161)
Publishing activity of art galleries . . . . . 25(161)
Inne formy działalności galerii . . . . . .26(162)
Other forms of activity of art galleries . . . . . 26(162)

Wybrane dane o działalności galerii według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . . . . 27(163)
Selected data on activity of art galleries in by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . 27(163)

Dział VIII. Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe
Chapter VIII. Theatres, music institutions and entertainment enterprises

Działalność teatrów i instytucji muzycznych według siedziby . . . . . 1(164)
Activity of theatres and music institutions by locality . . . . . 1(164)
Teatry i instytucje muzyczne według siedziby . . . . . 2(165)
Theatres and music institutions by locality . . . . . 2(165)
Sceny w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 3(166)
Stages in theatres and music institutions by locality . . . . . 3(166)
Miejsca na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 4(167)
Seats for audience in fixed halls of the theatres and music institutions by locality . . . . . 4(167)
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 5(168)
Performances and concerts in theatres and music institutions by locality . . . . . 5(168)
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 6(169)
Audience in theatres and music institutions by locality . . . . . 6(169)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według siedziby . . . . . 7(170)
Performances and concerts, audience in fixed halls of theatres and music institutions by locality . . . . . 7(170)
Teatry dramatyczne według siedziby . . . . . 8(171)
Dramatic theatres by locality . . . . . 8(171)
Teatry lalkowe według siedziby . . . . . 9(172)
Puppet theatres by locality . . . . . 9(172)
Teatry muzyczne według siedziby . . . . . 10(173)
Music theatres by locality . . . . . 10(173)
Filharmonie, orkiestry oraz chóry według siedziby . . . . . 11(174)
Philharmonic, orchestras and choirs by locality . . . . . 11(174)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według województw . 12(175)
Performances and concerts, audience in theatres and music institutions by voivodship . . . . . 12(175)
Działalność wydawnicza teatrów i instytucji muzycznych według województw . . . . . 13(176)
Publishing activity of theatres and music institutions by voivodship . . . . . 13(176)
Inne formy działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw . . . . . 14(177)
Other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship . . . . . 14(177)
Uczestnicy innych form działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw . . . . 15(178)
Participants of other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship . . . . . 15(178)
Przedstawienia i koncerty zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 16(179)
Performances and concerts by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality . . . . . 16(179)
Widzowie i słuchacze na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby . . . . . 17(180)
Audience on performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality . . . . . 17(180)
Działalność przedsiębiorstw (agencji) estradowych . . . . . 18(181)
Activity of entertainment enterprises (agencies) . . . . . 18(181)
Wybrane wskaźniki dotyczące teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych . . . . . 19(182)
Selected indicators concerning theatres, music institutions and entertainment enterprises . . . . . 19(182)
Działalność za granicą teatrów, instytucji muzycznych i estradowych według krajów . . . . . 20(183)
Activity of Polish theatres, music institutions and entertainment enterprises abroad by country . . . . . 20(183)

Przedstawienia zrealizowane za granicą według rodzajów instytucji i województw . . . . . 21(184)
Performances realised abroad by type of institution and voivodship . . . . . 21(184)
Wybrane dane o działalności teatrów i instytucji muzycznych według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2021 r. . . . . 22(185)
Selected data on activity of theatres and music institutions by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2021 . . . . . 22(185)

Dział IX. Kina
Chapter IX. Cinemas

Kina i miejsca w kinach stałych . . . . . 1(186)
Cinemas and seats in indoor cinemas . . . . . 1(186)
Kina i miejsca w kinach stałych w miastach . . . . . 2(187)
Urban cinemas and seats in indoor cinemas . . . . . 2(187)
Kina i miejsca w kinach stałych na wsi . . . . . 3(188)
Rural cinemas and seats in indoor cinemas . . . . . 3(188)
Kina stałe według liczby sal projekcyjnych w 2021 r. . . . . 4(189)
Indoor cinemas by number of screens in 2021 . . . . . 4(189)
Kina według aparatury projekcyjnej . . . . . 5(190)
Cinemas by type of projection machines . . . . . 5(190)
Kina według form własności . . . . . 6(191)
Cinemas by type of ownership . . . . . 6(191)
Działalność kin ruchomych . . . . . 7(192)
Activity of mobile cinemas . . . . . 7(192)
Seanse w kinach . . . . . 8(193)
Screenings in cinemas . . . . . 8(193)
Seanse w kinach stałych . . . . . 9(194)
Screenings in indoor cinemas . . . . . 9(194)
Widzowie w kinach . . . . . 10(195)
Attendance in cinemas . . . . . 10(195)
Widzowie w kinach stałych . . . . . 11(196)
Attendance in indoor cinemas . . . . . 11(196)
Inne formy działalności w kinach . . . . . 12(200)
Other forms of cinemas' activity . . . . . 12(200)
Wybrane dane o działalności kin według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) . . 13(201)
Selected data on cinemas' activity by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) . . . . . 13(201)
Działalność mini – i multipleksów . . . . . 14(202)
Mini – and multiplexes activity . . . . . 14(202)
Nowo wprowadzone na ekrany kin filmy pełnometrażowe według krajów produkcji w 2021 r. . . . . 15(203)
New released full-length films in cinemas by country of origin in 2021 . . . . . 15(203)

Dział X. Abonenci radiowi i telewizyjni według województw
Chapter X. Radio and television subscribers by voivodship

Abonenci radiowi . . . . . 1(204)
Radio subscribers . . . . . 1(204)
Abonenci telewizyjni . . . . . 2(205)
Television subscribers . . . . . 2(205)

Dział XI. Imprezy masowe

Chapter XI. Mass events

Imprezy masowe według rodzaju organizatora i województw . . . . . 1(206)
Mass events by organiser and voivodship . . . . . 1(206)
Uczestnicy imprez masowych według województw . . . . . 2(207)
Mass events participants by voivodship . . . . . 2(207)
Rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych według województw . . . . . 3(208)
Art and entertainment events by type and voivodship. . . . . 3(208)

Dział XII. Digitalizacja
Chapter XII. Digitisation

Digitalizacja w 2021 r.. . . . . 1(209)
Digitisation in 2021 . . . . . 1(209)

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty
Symbols and major abbreviations

Objaśnienia znaków umownych
Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all the components of the sum are given
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless

Ważniejsze skróty
Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
tabl.	tablica table
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
r.	rok year
j.a.	jednostka archiwalna archive units
m.b.	metrów bieżących linear metres
GB	gigabajt gigabyte
MB	megabajt megabyte
TB	terabajt terabyte
AP	Archiwum Państwowe State Archive
m^2 sq. m.	metr kwadratowy square meter
op. cit.	dzieło cytowane cited work
PLN	polska waluta (złotówka) Polish currency (zloty)
vol.	volumen volume

Synteza

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Wydatki publiczne, tj. wydatki z budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2021 r. zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,1% i wyniosły 12 274,4 mln zł, co w odniesieniu do PKB[1] stanowiło 0,51% (w roku poprzednim – 11 679,8 mln zł i 0,50%).

Wydatki z budżetu państwa wyniosły 2 925,4 mln zł. Największą część wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. przeznaczono na inwestycje i funkcjonowanie muzeów (29,6%). Ponadto na centra kultury i sztuki – 9,4% ogółu wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, na teatry – 8,2%, archiwa – 6,8% oraz na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami – 7,7%. W 2021 r. na działalność radiowo-telewizyjną przeznaczono 2,2% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wzrosły o 4,8% i wyniosły 9 683,8 mln zł, co stanowiło 3,1% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych.

Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w 2021 r. wyniosły 340,44 zł (wobec 306,84 zł w 2020 r.) na 1 osobę w gospodarstwie domowym i zwiększyły się nominalnie o 33,60 zł (tj. o 11,0%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 2,2%. Udział tych wydatków wahał się od 1,4% (w gospodarstwach rolników) do 2,6% (w gospodarstwach pracujących na własny rachunek).

Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe

W rejestrze zabytków znajdowały się 78,7 tys. wpisów zabytków nieruchomych (w porównaniu z 2020 r. przybyło 716 obiektów). Na 100 km^2 przypadało 25,2 zabytków nieruchomych wobec 24,9 w roku poprzednim.

Największa liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w województwach: dolnośląskim (8 942 zabytków stanowiących 11,4% całego zasobu), mazowieckim (7 986 zabytków – 10,1%), wielkopolskim (7 899 zabytków – 10,0%), warmińsko-mazurskim (6 449 zabytków – 8,2%) i małopolskim (6 280 zabytków – 8,0%); łącznie stanowią one blisko połowę (47,7%) wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru.

Spośród 271,7 tys. zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków, podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomych, najbardziej obfitującymi w zabytkowe wyposażenie ruchome są zachodnie i południowo-wschodnie tereny Polski. Najwięcej zabytków ruchomych znajduje się w woj. podkarpackim (53,5 tys.) oraz w woj. dolnośląskim (42,5 tys.).

Najcenniejsze stanowiska archeologiczne objęto wpisem do rejestru zabytków, w sumie jest to 7 808 stanowisk w całej Polsce (25 zabytków archeologicznych na 1 000 km^2). Najwięcej takich obiektów znajduje się w województwach: dolnośląskim (1 480 – 19,0% całości zasobu), opolskim (1 267 – 16,2%) oraz wielkopolskim (680 – 8,7%).

Pierwsze pomniki historii zostały ustanowione w 1994 r. Do końca 2021 r. lista obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomniki historii liczyła 114 pozycji, przy czym w 2021 r. przybyło 5 nowych obiektów.

W Polsce w 2021 r. znajdowało się 17 miejsc umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Są to miejsca kulturowe lub przyrodnicze o wybitnych, unikalnych w skali światowej wartościach.

[1] Dane wstępne.

Pierwszych wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego dokonano w Polsce w 2014 r. Stanowi ona podstawę do wnioskowania o zamieszczenie elementów naszego dziedzictwa na listach międzynarodowych. Krajową listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na tej liście (według stanu z dnia 30 grudnia 2021 r.) znajduje się 55 pozycji.

W 2021 r. liczba nieruchomych zabytków sakralnych na terenie parafii wynosiła łącznie 33,9 tys. Najliczniejszą kategorię z grupy zabytków parafialnych stanowiły kościoły, których było 8 517, następnie: krzyże przydrożne (7 063), kapliczki (6 083) oraz figury przydrożne (2 870).

Najwięcej zabytków parafialnych (powyżej 3 tys.) znajdowało się w województwach: małopolskim, mazowieckim, dolnośląskim oraz wielkopolskim.

Archiwa państwowe

Archiwa państwowe tworzą sieć 33 placówek, składającą się z 3 archiwów o charakterze centralnym oraz 30 archiwów o regionalnym zasięgu działania. Zasób archiwów, obejmujący archiwalia od XII w. do czasów współczesnych w 2021 r. wynosił 43,8 mln jednostek archiwalnych (368,6 tys. metrów bieżących) dokumentów w postaci tradycyjnej oraz 42,6 tys.GB dokumentacji elektronicznej.

Wśród dokumentacji tradycyjnej, najwięcej – 69,1% stanowi dokumentacja aktowa, 25,4% to archiwalia fotograficzne. W odniesieniu do dokumentacji elektronicznej większość – 88,3% stanowi dokumentacja fotograficzna w postaci cyfrowej.

W 2021 r. pod nadzorem archiwów państwowych znajdowało się 10,3 tys. jednostek państwowych i samorządowych, będących twórcami państwowego zasobu archiwalnego. Jednostki te przechowują 665,5 tys. metrów bieżących oraz 1,4 mln GB materiałów archiwalnych wytworzonych i zgromadzonych w toku ich działalności.

Archiwa państwowe mieszczą się w 100 obiektach (w tym 35 obiektach zabytkowych), których łączna powierzchnia wynosiła ok. 208 tys. m^2, w tym ok. 94 tys. m^2 stanowią magazyny archiwalne. W archiwach państwowych działało 17 specjalistycznych pracowni konserwatorskich, prowadzących konserwację właściwą oraz 4 pracownie konserwacji masowej prowadzące masowe odkwaszanie papieru.

W 2021 r. w sieci archiwów państwowych zatrudnionych było 1 647 pracowników, w tym 67,5% posiadających wykształcenie wyższe.

Działalność bibliotek

W 2021 r. w Polsce działało 9 071 bibliotek oraz innych placówek biblioteczno-informacyjnych (w 2020 r. – 9 195; spadek o 124). Wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych większość stanowiły biblioteki publiczne (7 693). Biblioteki publiczne prowadziły 861 oddziałów dla dzieci i młodzieży oraz 842 punkty biblioteczne. Większość bibliotek publicznych i ich filii prowadziła swoją działalność na wsi (65,0%). Najwięcej bibliotek publicznych (łącznie z filiami) działało w województwie mazowieckim (12,2% ogólnej liczby bibliotek publicznych).

Na 1 bibliotekę publiczną lub filię w 2021 r. przypadało 4 950 osób (w roku poprzednim – 4 917 osób), w mieście 8 445, a na wsi 3 066. Najwięcej ludności przypadało na 1 bibliotekę publiczną (łącznie z filiami) w województwie pomorskim (7 427), a najmniej w województwie podkarpackim (3 174).

Liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających wyniosła 4,8 mln wobec 4,9 mln w 2020 r. i 6,0 mln w 2019 r. Najwięcej czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, skorzystało w 2021 r. z zasobów bibliotek w dwóch największych pod względem liczby ludności województwach – mazowieckim (766,2 tys.) i śląskim (594,9 tys.).

Działalność placówek społeczno-kulturalnych

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi działalność społeczno-kulturalną. W związku z pandemią wiele instytucji musiało zamknąć swoje obiekty i nie prowadziły działalności kulturalnej, część instytucji dalej starała się kontaktować z odbiorcami udostępniając ofertę w Internecie. W 2021 r. w Polsce funkcjonowało 3 944 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. Najwięcej było ośrodków kultury, aż 33,3% wszystkich instytucji, a najmniej klubów (7,2%). W 2021 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 7,9 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracownie plastyczne, które gromadziły 25% wszystkich pracowni. W centrach kultury organizowano imprezy, warsztaty, koncerty i prelekcje w których wzięło udział 18,3 mln uczestników. We wszystkich instytucjach funkcjonowało 13,8 tys. grup artystycznych, które gromadziły 227 tys. członków. Wśród nich najliczniejsze były grupy taneczne (65 tys.) i folklorystyczne (49,3 tys.) oraz wokalne i chóry (43,4 tys.).

Działalność sceniczna i wystawiennicza

W 2021 r. działalność sceniczną prowadziło 185 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (194 w 2020 r.; 188 w 2019 r.). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 30,0 tys. (24,4 tys. w 2020 r.; 69,5 tys. w 2019 r.) przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 4,7 mln (4,5 mln w 2020 r.; 14,4 mln w 2019 r.) widzów i słuchaczy.

W 2021 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 101,9 tys. miejsc dla widzów i słuchaczy w sali stałej. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło 837 miejsc na widowni w stałych salach. Na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. przypadało 374 mieszkańców Polski.

W 2021 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwie mazowieckim – 1,6 mln (287 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności; 32,8% ogólnej liczby widzów i słuchaczy). Najmniej widzów i słuchaczy było w teatrach i instytucjach muzycznych województwa świętokrzyskiego – 66,4 tys. (55 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności; 1,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy).

Prowadzenie działalności muzealnej za 2021 r. na sprawozdaniu K-02 potwierdziły 673 muzea (939 razem z oddziałami). Muzea w 2021 r. wykazały w swoim posiadaniu łącznie 20,1 mln sztuk muzealiów. Muzea eksponowały łącznie 2 529 wystaw stałych i dodatkowo zorganizowały 3 569 wystaw czasowych w kraju oraz 63 za granicą. W 2021 roku muzea odwiedziło 25,3 mln osób, z czego 160,5 tys. osób w trakcie „Nocy Muzeów".

W 2021 r. zarejestrowano działalność 346 instytucji paramuzealnych (345 w 2020 r.), a najwięcej z nich zlokalizowanych było na terenie województwa małopolskiego (54), mazowieckiego (38) czy dolnośląskiego (34). Spośród 346 instytucji 65,0% należało do sektora publicznego (67,0% w 2020 r.) a 35,0% do sektora prywatnego (33,0% w 2020 r.).

Zbiory instytucji paramuzealnych w 2021 r. obejmowały 4,6 mln sztuk eksponatów (bez okazów przyrody prezentowanych w ogrodach botanicznych) i prezentowane były w ramach wystaw stałych oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. Najwięcej muzealiów i okazów żywych (w sztukach) zlokalizowanych było w województwie małopolskim – 2,7 mln (58,1% ogółu zbiorów instytucji paramuzealnych).

Największym zainteresowaniem cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 6,3 mln osób – 47,3% ogółu zwiedzających instytucje paramuzealne.

W Polsce w 2021 r. działało 313 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy. Z ogółu wszystkich galerii i salonów sztuki aż 63,3% stanowiły organizowane przez instytucje państwowe i samorządowe. W sektorze prywatnym najwięcej organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (44,3%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

Galerie i salony sztuki zorganizowały w 2021 r. 3 054 wystawy i 3 170 ekspozycji. Państwowe i samorządowe galerie sztuki odwiedziło w 2021 r. ponad 3,2 mln osób, a pozostałe galerie odwiedziło ponad 276 tys. osób. Galerie i salony sztuki korzystały z możliwości udostępniania wystaw i imprez on-line – w 2021 r. odnotowano 755 wystaw, które zgromadziły 2,0 mln uczestników oraz 1 718 imprez w których uczestniczyło 1,1 mln osób.

Rynek dzieł sztuki i antyków

W 2021 r. 209 podmiotów prowadziło działalność na rynku dzieł sztuki i antyków. Kwota sprzedaży dzieł sztuki i antyków wyniosła 591,2 mln zł w 2021 r. i wzrosła o 41,3% w porównaniu z 2020 r. Najwięcej podmiotów działających na rynku dzieł sztuki i antyków miało siedzibę w województwie mazowieckim – 54 (25,8% ogółu podmiotów), z czego 46 podmiotów zajmowało się sprzedażą dzieł sztuki i antyków w Warszawie. Podobnie jak w poprzednim roku, większość podmiotów (68,9%) zajmujących się sprzedażą dzieł sztuki i antyków miała swoje siedziby w stolicach województw.

Największą kwotę sprzedaży dzieł sztuki i antyków uzyskano na tradycyjnych aukcjach – 381,9 mln zł, co stanowiło 64,6% ogólnej kwoty sprzedaży (63,7% w 2020 r.). Sprzedaż w placówkach handlowych była drugim najpopularniejszym kanałem dystrybucji z wartością sprzedaży 141,3 mln zł (23,9% ogólnej kwoty sprzedaży w 2021 r. w porównaniu do 21,2% w 2020 r.). Dzieła sztuki i antyki sprzedano przez Internet za kwotę 59,2 mln zł, co stanowiło wzrost o 1,3% w porównaniu z 2020 r. Najmniejszą kwotę sprzedaży dzieł sztuki i antyków uzyskano poprzez targi sztuki – 1,7 mln zł (wzrost o 344,0% w porównaniu z 2020 r.).

Kinematografia

W 2021 r. wyprodukowano w Polsce 85 filmów pełnometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach, w tym 60 filmów fabularnych. Do rozpowszechniania w kinach przewidziano 53 filmy pełnometrażowe, w tym 41 filmów fabularnych. Ponadto wyprodukowano 217 filmów krótko- i średniometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach, w tym 144 filmy dokumentalne.

W Polsce na koniec roku 2021 działało 525 kin. Kina stałe dysponowały ponad 1,5 tys. sal projekcyjnych z 294,3 tys. miejsc na widowni. Udostępniono 1,4 mln seansów filmowych, a w ciągu całego roku kina odwiedziło 27,5 mln widzów. Z powodu pandemii COVID-19, 435 kin ograniczyło prowadzenie działalności, dlatego wiele seansów udostępniono przez Internet (11 389).

Dodatkowo w kinach zorganizowano łącznie 3,0 tys. spotkań, prelekcji i odczytów, w których uczestniczyło niewiele ponad 185 tys. osób.

Ciekawą opcją były również imprezy muzyczne i koncerty (325 imprez), a także imprezy plenerowe (455 imprez) czy konkursy (101 imprez).

Środki komunikacji masowej

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2021 r. odnotowano wzrost liczby wydawanych tytułów. Liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych osiągnęła 33 957 tytułów i w stosunku do 2020 r. zwiększyła się o 11,7% (30,4 tys. w 2020 r.). Zwiększyła się również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych – 31 092 tj. o 12,3%, (27,7 tys. w 2020 r.) które stanowiły 91,6% wszystkich wydanych pozycji.

Na polskim rynku medialnym funkcjonowało 19 spółek mediów publicznych (spółki prawa handlowego), które ustawa o radiofonii i telewizji określa jako „jednostki radiofonii i telewizji". Były to: Polskie Radio S.A., Telewizja Polska S.A. i samodzielnie funkcjonujących (niezależne od Polskiego Radia S.A.) 17 spółek radiofonii regionalnej.

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. na rozpowszechnianie programów drogą naziemną nadawcy prywatni działali na podstawie przyznanych 321 koncesji radiowych oraz 21 koncesji telewizyjnych.

Liczba abonentów radiowych wyniosła 6,5 mln, a w przeliczeniu na 1 000 ludności spadła z 175 w 2020 r. do 172. Liczba abonentów telewizyjnych wyniosła 6,3 mln, a wskaźnik na 1 000 ludności spadł ze 167 w 2020 r. do poziomu 165.

Imprezy masowe

Organizatorzy imprez masowych zobowiązani są do posiadania zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej na podstawie decyzji władz lokalnych.

W 2021 r. zostało zorganizowanych 3,0 tys. imprez masowych (o 89,5% więcej w porównaniu z 2020 r.), z czego tylko 898 miało charakter imprezy artystyczno-rozrywkowej. Najwięcej imprez masowych zorganizowano w województwach: śląskim (494), dolnośląskim (345), mazowieckim (305) i województwie kujawsko-pomorskim (274). W imprezach tych uczestniczyło 11,0 mln osób (wzrost o 123,4% w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 1,7 mln w województwie śląskim i blisko 1,7 mln w województwie mazowieckim. W imprezach artystyczno-rozrywkowych, takich jak: koncerty, przedstawienia, pokazy i projekcje filmowe wzięło udział 2,8 mln osób, z czego 464 tys. w województwie mazowieckim, 370 tys. w śląskim, 369 tys. w pomorskim i 242 tys. w wielkopolskim.

Szkolnictwo artystyczne

Działalność edukacyjną prowadzą szkoły artystyczne, w których kształci się przyszłych artystów, menedżerów i animatorów działalności kulturalnej na wszystkich poziomach edukacji. Edukacja kulturalna składa się z dwóch etapów: szkoły artystyczne I i II stopnia oraz studia na wyższych uczelniach artystycznych. W roku szkolnym 2021/2022 edukację artystyczną dla dzieci i młodzieży prowadziło 458 szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych. Do szkół tych uczęszczało 62,1 tys. uczniów (0,2% więcej w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021), dziewczęta stanowiły 63,2% (w poprzednim roku szkolnym – 63,4%). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba uczniów klas pierwszych w szkołach artystycznych tego typu zwiększyła się o 18,5%, a liczba dziewcząt o 21,0%. Kolejnym elementem systemu edukacji są szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (średnie szkoły artystyczne oraz policealne szkoły artystyczne). W roku szkolnym 2021/2022 działalność prowadziło 249 szkół tego typu oraz 16 szkół policealnych. W szkołach artystycznych tego typu kształciło się 25,9 tys. uczniów w roku szkolnym 2021/2022, w tym 19,2 tys. kobiet (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio: 25,4 tys. uczniów i 18,6 tys. kobiet). Osoby zainteresowane rozwijaniem swoich umiejętności artystycznych i wiedzy mogły kontynuować naukę na poziomie wyższym. W roku akademickim 2021/2022 można było wybierać spośród 23 wyższych uczelni artystycznych. Na uczelniach artystycznych studiowało 17,1 tys. studentów (w tym 11,5 tys. kobiet), a liczba studentów kierunków artystycznych, studiujących na różnych typach wyższych uczelni, wyniosła 37,3 tys. (kobiety stanowiły 68,4%).

Ekonomiczny wymiar kultury

W 2021 r. wśród 4 693 badanych instytucji kultury przeważały podmioty o liczbie pracujących poniżej 10 osób, które stanowiły 58,4% ogólnej liczby jednostek. Według stanu na 31 grudnia 2021 r. w instytucjach kultury pracowało 85,7 tys. osób, najwięcej w instytucjach kultury prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką (55,1% ogólnej liczby pracujących). W 2021 r. wartość przychodów ogółem uzyskanych przez instytucje kultury wyniosła 10 603,6 mln zł. Państwowe instytucje kultury osiągnęły przychody ogółem w wysokości 2 122,0 mln zł, natomiast przychody ogółem samorządowych instytucji kultury wyniosły 8 481,6 mln zł. W strukturze przychodów ogółem największy udział miały dotacje do działalności podstawowej (79,1%). Prawie 27% przychodów ogółem stanowiły przychody ogółem instytucji kultury z województwa mazowieckiego. W 2021 r. koszty ogółem instytucji kultury wyniosły 10 531,9 mln zł. W ich strukturze największy udział miały koszty własne sprzedanych produktów, towarów i materiałów (98,4%). Podobnie jak w przypadku przychodów ogółem, prawie 27% kosztów ogółem stanowiły koszty ogółem instytucji kultury z województwa mazowieckiego. Z ogólnej liczby badanych instytucji kultury 37,5% osiągnęło zysk netto, a 43,2% zanotowało stratę netto. W 2021 r. aktywa razem instytucji kultury osiągnęły wartość 21 209,4 mln zł. Najwyższą wartość aktywów razem odnotowano w bibliotekach, archiwach, muzeach oraz pozostałej działalności związanej z kulturą, tj. 12 786,1 mln zł (60,3% ogólnej wartości).

W obszarze szeroko pojmowanej kultury, oprócz tradycyjnie rozumianych instytucji kultury (publicznych i działających nie dla zysku), funkcjonują także podmioty gospodarcze zajmujące się masową produkcją i sprzedażą dóbr i usług kulturalnych i kreatywnych, co nazywane jest przemysłami kultury i przemysłami kreatywnymi. Są to przede wszystkim: przemysł wydawniczy, przemysł audiowizualny, radio i telewizja, a także projektowanie, architektura, reklama i tłumaczenia.

W 2020 r. w Polsce działalność prowadziło 124,1 tys. przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych. Większość z nich prowadziła działalność w następujących dziedzinach: *Reklama* (22,2%), *Sztuki wizualne* (21,5%), *Sztuki audiowizualne i multimedia* (20,4%) oraz *Książki i prasa* (15,4%). Większość z nich (99,1%) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracujących). Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w przedsiębiorstwach zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych pracowało 242,5 tys. osób (2,4% ogółu zatrudnionych w przedsiębiorstwach niefinansowych), z czego 73,8% – w mikroprzedsiębiorstwach. Przemysły kultury i kreatywne, niezależnie od klasy wielkości, oferowały przeciętne wynagrodzenie brutto wyższe niż ogółem przedsiębiorstwa niefinansowe (6 335 zł wobec 5 394 zł). Wartość dodana brutto wytworzona przez przemysły kultury i kreatywne w 2020 r. wyniosła 24,7 mld zł. Niemal 40% tej wartości wypracowały duże przedsiębiorstwa, a 36,0% mikroprzedsiębiorstwa. Zarówno koszty ogółem jak i przychody ogółem w przypadku przemysłów kultury i kreatywnych były niższe niż w latach poprzednich. Nadwyżka przychodów ogółem nad kosztami ogółem wyniosła 11,8 mld zł. Relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem pozostawała niższa niż w przypadku wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych ogółem (86,0% wobec 93,2%). Można więc uznać, że działalność o charakterze kulturalnym i kreatywnym pozostawała mniej kosztochłonna.

W 2020 r. eksport dóbr kulturalnych i kreatywnych wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniósł 16 980,5 mln zł, podtrzymując utrzymujące się od lat dodatnie saldo obrotów dobrami. Zaobserwowano natomiast ujemne saldo obrotów usługami kulturalnymi i kreatywnymi (-249,8 mln zł). W strukturze handlu zagranicznego Polski obroty dobrami kulturalnymi i kreatywnymi odpowiadały za 1,6% eksportu i 1,1% importu ogółu towarów, a w przypadku usług kulturalnych i kreatywnych – za 4,4% eksportu i 7,3% importu wszystkich usług.

Satelitarny rachunek kultury, w porównaniu z przemysłami kultury i przemysłami kreatywnymi, przyjmuje szerszą perspektywę, uwzględniającą nie tylko podmioty należące do przemysłów kultury i kreatywnych, ale także działalność publicznych instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury. Pozwala oszacować wkład obszaru kultury w gospodarkę narodową. Udział kultury w gospodarce narodowej – mierzony relacją wartości dodanej brutto wytworzonej przez kulturę do wartości dodanej brutto obserwowanej dla całej gospodarki – wyniósł w 2017 r. 2,9%, na co największy wpływ miała działalność podmiotów w dziedzinach: *Reklama*, *Sztuki audiowizualne i multimedia* oraz *Książki i prasa*. Obszary te zdominowały większość transakcji składających się na satelitarny rachunek kultury w 2017 r. Udział obszaru kultury w pozostałych transakcjach liczonych dla całej gospodarki był dość podobny – w nadwyżce operacyjnej udział kultury stanowił 3,1% całej gospodarki, w produkcji globalnej 2,9%, 2,8% w zużyciu pośrednim i 2,7% w kosztach związanych z zatrudnieniem. Porównanie obszaru kultury z innymi sektorami gospodarki narodowej wykazało, że wartość dodana brutto wytworzona przez podmioty działające w klasach PKD wchodzących w skład obszaru kultury była w 2017 r. tylko nieznacznie niższa (o 0,2 p. proc.) niż wartość dodana wytworzona przez podmioty z sekcji A grupującej rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo i była o 1,0 p. proc. wyższa od wartości dodanej brutto wytworzonej przez podmioty sklasyfikowane w sekcji B – górnictwo i wydobywanie. W 2017 r. wartość produkcji globalnej obszaru kultury wyniosła 114 996,6 mln zł, wartość zużycia pośredniego 63 847,2 mln zł, a w efekcie łączna wartość dodana brutto dla całego obszaru kultury wyniosła 51 122,4 mln zł. W 2017 r. koszty związane z zatrudnieniem wyniosły 20 639,8 mln zł. Nadwyżka operacyjna brutto wyniosła 30 128,5 mln zł. W 2017 r. łączne spożycie wyniosło 48 193,7 mln zł, z czego 72,3% dotyczyło gospodarstw domowych. Wystąpiło dodatnie saldo w handlu zagranicznym dobrami i usługami kultury i kreatywnymi w wysokości 6 059,2 mln zł, co wynikało głównie z działalności handlowej podmiotów z dziedziny *Reklama* (saldo: 3 966,6 mln zł).

Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury

W 2021 r. w obszarze kultury działało 15 306 podmiotów[2], o 1,3% mniej niż w 2020 r. Najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne (59,2% wszystkich jednostek) oraz centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice (25,8%). Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w województwie mazowieckim (12,1%), małopolskim (10,5%) i śląskim (9,7%). W 2021 r. na jedno województwo przypadało średnio 12 teatrów i instytucji muzycznych, 80 muzeów wraz z oddziałami i in-

[2] Ujęto 15 rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury: teatry (dramatyczne i lalkowe), teatry muzyczne (opery i operetki), filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea (łącznie z oddziałami) i instytucje paramuzealne, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, galerie i salony sztuki, centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice oraz kina stałe.

stytucji paramuzealnych, 566 bibliotek i punktów bibliotecznych, 20 galerii i salonów sztuki, 247 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic i 33 kina stałe. Najwięcej podmiotów było zlokalizowanych w Warszawie (660), co stanowiło 4 podmioty na 10 000 ludności, następnie w Krakowie (odpowiednio 393 i 5), Wrocławiu (199; 3), Łodzi (198; 3), Poznaniu (185; 3), Lublinie (140; 4), Gdańsku (132; 3), powiecie słupskim (126; 13), Katowicach (125; 4), powiecie nowosądeckim (115; 5), poznańskim (113; 3), nowotarskim (107; 6). Najmniej podmiotów odnotowano w powiecie wschowskim (9; 2), Świętochłowicach (10; 2), a następnie Skierniewicach (11; 2). Największa liczba jednostek na 10 km2 była w miastach na prawach powiatu. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Warszawie (13 podmiotów na 10 km 2), a w dalszej kolejności w Krakowie (12), Sopocie (10), Lublinie i Zamościu (po 9). W 2021 r. średnio na jedną jednostkę prowadzącą działalność w obszarze kultury przypadało 2,5 tys. mieszkańców (podobnie jak w 2020 r.). Na poziomie województw najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie śląskim (3,0 tys. osób), natomiast najniższy w województwie opolskim (1,7 tys. osób).

Executive summary

Expenditure on culture and protection of national heritage

Public expenditure, i.e. expenditure of the state budget and local government for culture and protection of national heritage (reduced by subsidies and subsidies from the state budget for local governments and transfers between local government units) in 2021 increased by 5.1% compared to the previous year, and amounted to PLN 12,274.4 million, which in relation to GDP accounted for 0.51% (in the previous year - PLN 11,679.8 million and 0.50%).

Expenditure of the state budget amounted to PLN 2,925.4 million. The largest part of expenditure of the state budget on culture and protection of national heritage in 2021 was allocated to investments and the functioning of museums (29.6%). In addition, on culture and centres for culture and art - 9.4% of the total state budget expenditure on culture and protection of national heritage, on theatres - 8.2%, archives - 6.8% and on the protection and care of monuments - 7.7%. In 2021, 2.2% of the state budget's expenditure on culture and protection of national heritage was allocated to radio and television activities.

Expenditure on culture and protection of national heritage from the budgets of local governments (including subsidies and subsidies from the state budget and transfers between local government units) increased by 4.8% and amounted to PLN 9,683.8 million, which accounted for 3.06% of total expenditure from local government budgets.

The average annual expenditure on the purchase of cultural goods and services in 2021 amounted to PLN 340.44 (compared to PLN 306.84 in 2020) per 1 person in a household and increased in nominal terms by PLN 33.60 (i.e. by 11,0%) compared to the previous year. The share of expenditure on culture in total household expenditure was 2.2%. The share of these expenses ranged from 1.4% (households of farmers) to 2.6% (households of self-employed).

Protection of monuments and cultural heritage

In the register of monuments, there were 78,712 entries of immovable monuments (716 objects added in comparison to 2020). There were 25.2 immovable monuments per 100 km^2 compared to 24.9 in the previous year. The largest number of immovable monuments entered in the register of monuments is in the following voivodships: Dolnośląskie (8,942 monuments constituting 11.4% of the total stock), Mazowieckie (7,986 monuments - 10.1%), Wielkopolskie (7,899 monuments - 10.0%) , Warmińsko-mazurskie (6,449 monuments - 8.2%) and Małopolskie (6,280 monuments - 8.0%); in total, they account for almost a half (47.7%) of all immovable monuments entered in the register.

Of the 271,698 movable monuments entered in the register of monuments, as in the case of immovable monuments, the most abundant in movable historical equipment are the western and south-eastern areas of Poland. Most movable monuments are located in Podkarpackie (53,500) and Dolnośląskie (42,522) voivodships.

The most valuable archaeological sites have been entered into the register of monuments, a total of 7,808 sites throughout Poland (25 archaeological sites per 1,000 km^2). The largest number of such facilities is located in Dolnośląskie (1,480 - 19.0% of the total stock), Opolskie (1,267 - 16.2%) and Wielkopolskie (680 - 8.7%) voivodships.

The first monuments of history were established in 1994. By the end of 2021, the list of objects recognised as historical monuments by the President of the Republic of Poland numbered 114 items, with 5 new objects added in 2021.

In Poland, in 2021, there were seventeen sites on the UNESCO World Heritage List. These are cultural or natural sites of outstanding, unique in the world values.

The first entries to the National List of Intangible Cultural Heritage were made in Poland in 2014. It is the basis for applying for inclusion of elements of our heritage on international lists. The national list is kept by the minister responsible for culture and protection of national heritage in cooperation with National Heritage Institute. There are 55 items in this list (as of December 31, 2021).

In 2021, the number of immovable sacral monuments in parishes in Poland was a total of 33,932. The most numerous category from the group of parish monuments were churches, of which there were 8,517, then: roadside crosses (7,063), chapels (6,083) and roadside monument (2,870).

Most parish monuments (over 3,000) were located in Małopolskie, Mazowieckie, Dolnośląskie and Wielkopolskie voivodships.

State Archives

The state archives form a network of 33 units, consisting of 3 archives of a central nature and 30 archives of a regional scope of activity. The archive resource, covering archives from the 12th century to the present day, in 2021 amounted to 43,757043 archival units (368,631.19 running meters) of traditional documents and 42,643.67 GB of electronic documentation. Among traditional documentation, the most - 69.1% is file documentation, 25.4% are photographic archives. As far as electronic documentation is concerned, the majority - 88.3% is photographic documentation in digital form. In 2021, 10 272 state and local government units, which were the creators of the state archival resource, were under the supervision of the state archives. These units store 665,508.94 running meters and 1,357504 GB of archival materials produced and collected in the course of their operations. The state archives are located in 100 facilities (including 35 historic buildings), the total area of which was approx. 208 thousand m^2, including approx. 94 thousand m^2 are archival warehouses. In the state archives, there were 17 specialised conservation studios for proper conservation and 4 mass conservation studios for mass de-acidification of paper. In 2021, 1,647 employees were employed in the network of state archives, including 67.5% with higher education.

Library activities

In 2021, 9,071 libraries and other library and information institutions operated in Poland (in 2020 - 9,195; decrease by 124). Among all libraries and library and information centers, the majority were public libraries (7,693). Public libraries ran 861 branches for children and youth and 842 library points. Most of the public libraries and their branches operated in the countryside (65.0%). The largest number of public libraries (including branches) operated in Mazowieckie voivodship (12.2% of the total number of public libraries). There were 4,950 people per 1 public library or branch in 2021 (in the previous year - 4,917 people), 8,445 people in the city, and 3,066 in the countryside. The largest number of people per 1 public library (including branches) was in Pomorskie voivodship (7,427), and the lowest in Podkarpackie voivodship (3,174).

The number of registered users actively borrowing amounted to 4.8 million, compared to 4.9 million in 2020 and 6.0 million in 2019. The largest number of library users, similarly to the previous year, in 2021 used the library resources in the two largest population in the voivodships - Mazowieckie (766.2 thousand) and Śląskie (594.9 thousand).

Activities of socio-cultural institutions

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres are institutions that conduct social and cultural activities. Due to the pandemic, many institutions had to close their facilities and did not conduct cultural activities, some institutions continued to contact recipients by making their offer available on the Internet. In 2021, there were 3,944 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres operating in Poland. In 2021, in all centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres 7.9 thousand specialist studios operated, the most popular of which were art studios, which comprised 25% of all studios. The cultural centres organised events, workshops, concerts and lectures attended by 18.3 million participants. There were 13.8 thousand art groups in all institutions that gathered 227 thousand members. Among them, the most numerous were dance groups (65 thousand) and folk groups (49.3 thousand), as well as vocal groups and choirs (43.4 thousand).

Stage and exhibition activities

In 2021, 185 theatres and musical institutions with their own artistic ensemble were operating on stage (194 in 2020; 188 in 2019). Theatres and music institutions organised 30.0 thousand (24.4 thousand in 2020; 69.5 thousand in 2019) of performances and concerts attended by 4.7 million (4.5 million in 2020; 14.4 million in 2019) audience. In 2021, theatres and music institutions had 101.9 thousand seats for audience in auditorium. Compared to the previous year, 837 seats have been added to the audience in fixed halls. As of December 31, 2021, there were 374 inhabitants of Poland for one place in the audience in fixed halls of theatres and musical institutions. In 2021, the most audience visited theatres and musical institutions in Mazowieckie voivodship - 1.6 million (287 audience per 1,000 population; 32.8% of the total number of audience). The smallest number of audience were in theatres and musical institutions of Świętokrzyskie voivodship - 66.4 thousand (55 people per 1,000 population; 1.4% of the total number of audience).

Conducting museum activity in 2021 on the K-02 report was confirmed by 673 museums (939 together with branches). In 2021, museums had a total of 20,112.9 thousand museum pieces. Museums exhibited a total of 2,529 permanent exhibitions and additionally organised 3,569 temporary exhibitions in the country and 63 abroad. In 2021, museums were visited by 25.3 million thousand people, of which 160.5 thousand people during the „Night of Museums".

In 2021, 346 institutions related to museums were registered (345 in 2020), and most of them were located in Małopolskie (54), Mazowieckie (38) or Dolnośląskie (34) voivodships. Out of 346 institutions, 65.0% belonged to the public sector (67.0% in 2020) and 35.0% to the private sector (33.0% in 2020). In 2021, the collections of institutions related to museums included 4.7 million pieces of exhibits (without the nature specimens presented in the botanical gardens) and were presented as part of permanent exhibitions and by organising temporary exhibitions. The largest number of museum objects and live specimens (in pieces) was located in Małopolskie voivodship - 2.7 million (58.1% of the total collections of institutions related to museums). The most popular were zoos, visited by 6.3 million people - 47.3% of the total number of visitors to institutions related to museums.

In Poland, in 2021, there were 313 galleries and art salons organising exhibitions. Out of all art galleries and salons, as much as 63.3% were those organised by state and local government institutions. In the private sector, the largest number of gallery organisers were natural persons (44.3%), while the remaining galleries were run by various organisations, including foundations and associations. Galleries and art salons organised 3,054 exhibitions and 3,170 exposition in 2021. State and local government art galleries were visited by over 3.2 million people in 2021, and the remaining galleries were visited by over 276 thousand people. Galleries and art salons took advantage of the opportunity to host exhibitions and events on-line - in 2021 there were 755 exhibitions with 2.0 million participants and 1,718 events attended by 1.1 million people.

Market of works of art and antiques

In 2021, 209 entities were active on the market of works of arts and antiques. The amount of sale of works of arts and antiques reached PLN 591.2 million in 2020 and increased by 41.3% in comparison to 2020. The largest number of entities operating in the art and antiques market was located in Mazowieckie Voivodship - 54 (25.8% of the total number of entities), of which 46 entities were engaged in the sale of art and antiques in Warsaw. As in the previous year, the majority of entities (68.9%) engaged in the sale of works of art and antiques were based in voivodship capitals.

The highest amount of sales of works of art and antiques was obtained at traditional auctions - PLN 381.9 million, which accounted for 64.6% of the total sales amount (63.7% in 2020). Sales in retail outlets was the second most popular distribution channel with the sales value of PLN 141.3 million (23.9% of the total sales amount in 2021 compared to 21.2% in 2020). Works of art and antiques were sold via the Internet for the amount of PLN 59.2 million, which was an increase of 1.3% compared to 2020. The smallest amount of sales of works of art and antiques was obtained through art fairs - PLN 1.7 million (increase by PLN 344,0% compared to 2020).

Cinematography

In 2021, 85 full-length films were produced in Poland for presentation on television and cinemas, including 60 feature films. 53 full-length films, including 41 feature films, are scheduled for distribution in cinemas. In addition, 217 short and medium-length films were produced for presentation in television and cinemas, including 144 documentaries.

At the end of 2021, there were 525 cinemas operating in Poland. Indoor cinemas had over 1.5 thousand projection rooms with 294.3 thousand seats for audience. 1.4 million film screenings were made available, and throughout the year the cinemas were visited by 27.5 million viewers. Due to the COVID-19 pandemic, 435 cinemas restricted their operations, which is why many screenings were made available online (11,389). Additionally, the cinemas hosted a total of 3.0 thousand meetings, lectures and readings attended by just over 185 thousand people. Music events and concerts (325 events), as well as outdoor events (455 events) and competitions (101 events) were also interesting options.

Means of mass communication

On the book and pamphlets publishing market was an increase in the number of titles in 2021. The number of non-periodical publishing titles reached 33,957 titles and increased by 11.7% compared to 2020 (30,391 in 2020). Compared to the previous year, the number of first-edition titles also increased - 31,092, i.e. by 12.3% (27,694 in 2020), which accounted for 91.6% of all published items.

There were 19 public media companies (commercial companies) operating on the Polish media market, which the Broadcasting Act referred to as „radio and television units". They were: Polskie Radio S.A., Telewizja Polska S.A. and 17 independent regional radio companies (independent from Polskie Radio S.A.). In addition to public radio and television units, there were also broadcasters from the private sector, the basis of which were concessions granted by National Broadcasting Council. As of December 31, 2021, private broadcasters operated on the basis of 321 radio licenses and 21 television licenses for terrestrial broadcasting.

The number of radio subscribers amounted to 6.5 million, and per 1,000 population it decreased from 175 in 2020 to 172. The number of TV subscribers amounted to 6.3 million, and the indicator per 1,000 population decreased from 167 in 2020 to 165.

Mass events

Organisers of mass events are obliged to have a permission to conduct a mass event based on a decision of the local authorities. 3.0 thousand mass events were organised in 2021 (89.5% more compared to 2020), of which only 898 had an artistic-entertainment character. Most of mass events were organised in Śląskie (494), Dolnośląskie (345), Mazowieckie (305) and Kujawsko-pomorskie (274) voivodships. 11.0 million people participated in these events (a increase of 123.4% in comparison to the previous year), of which 1.7 milion in Śląskie voivodship and almost 1.7 milion people in Mazowieckie voivodship. 2.8 million people attended artistic and entertainment events, such as concerts, presentations and performances, shows and movie screenings, of which 464 thousand in Mazowieckie voivodship, 370 thousand in Śląskie voivodship, 369 thousand in Pomorskie voivodship and 242 thousand in Wielkopolskie voivodship.

Artistic education

Educational activities are conducted by artistic schools that educate future artists, managers and animators of cultural activities at all levels of education. Cultural education consists of two stages: 1st and 2nd degree art schools and studies at higher schools of art. In the school year 2021/2022, 458 art schools not leading to professional qualifications were providing artistic education for children and youth. These schools were attended by 62.1 thousand students (0.2% more than in the 2020/2021 school year), girls constituted 63.2% (in the previous school year - 63.4%). Compared to the previous school year, the number of first grade students in art schools of this type increased by 18.5%, and the number of girls by 21.0%). Another element of the education system are art schools that lead to professional certification (secondary art schools and post-secondary art schools). In the school year 2021/2022, 249 schools of this type and 16 post-secondary schools operated. This type of art schools educated 25.9 thousand students

in the school year 2021/2022, including 19.2 thousand women (in the previous school year, respectively: 25.4 thousand students and 18.6 thousand women). People interested in developing their artistic skills and knowledge could continue their education at a higher level. In the academic year 2021/2022, it was possible to choose from 23 higher schools of art. There were 17.1 thousand students at higher schools of art (including 11.5 thousand women), and the number of art students studying at various types of universities was 37.3 thousand (women accounted for 68.4%).

The economic dimension of culture

In 2021, among the 4,693 cultural institutions surveyed, entities employing less than 10 people, which constituted 58.4% of the total number of entities. As of December 31, 2021, 85.7 thousand people worked in cultural institutions, most of them in cultural institutions conducting creative activity related to culture and entertainment (55.1% of the total number of employees). In 2021, the value of total revenues obtained by cultural institutions amounted to PLN 10,603.6 million. State cultural institutions achieved total revenues of PLN 2,122.0 million, while total revenues of local government cultural institutions amounted to PLN 8,481.6 million. In the structure of total revenues, subsidies to the main activities had the largest share (79.1%). Almost 27% of the total revenue was generated by cultural institutions from Mazowieckie voivodship. In 2021, the total costs of cultural institutions amounted to PLN 10,531.9 million. Own costs of products, goods and materials sold had the highest share in their structure (98.4%). As in the case of total revenues, almost 27% of total costs were the total costs of cultural institutions from Mazowieckie voivodship. Out of the total number of cultural institutions studied, 37.5% achieved a net profit, and 43.2% recorded a net loss. In 2021, the total assets of cultural institutions amounted to PLN 21,209.4 million. The highest total value of assets was recorded in libraries, archives, museums and other activities related to culture, i.e. PLN 12,786.1 million (60.3% of the total value).

In addition to traditionally understood cultural institutions (which are public and not for profit), the cultural sector includes also for-profit companies dealing with mass production and sale of cultural and creative goods and services – so-called cultural and creative industries that include, for example, the publishing industry, the audio-visual industry, radio and television as well as design, architecture, advertising and translation. In 2020, there were 124.1 thousands firms that fell into this category. Most of them were active in the following fields: *Advertising* (22.2%), *Visual Arts* (21.5%), *Audio-visual and multimedia* (20.4%) and *Books and Press* (15.4%). The majority of them (99.1%) were micro-enterprises (up to 9 employed persons). As of December 31, 2020, 242.5 thousands people worked in cultural and creative industries (2.4% of the total number of the employed by non-financial enterprises) with 73.8% of them being employed by micro-enterprises. Regardless of the size class, culture and creative industries offered an average monthly gross remuneration higher than non-financial enterprises in general (PLN 6,335 vs. PLN 5,394). Gross value added generated by the cultural and creative industries in 2020 amounted to PLN 24.7 billion. Nearly 40% of this value was generated by large enterprises, and 36.0% by microenterprises. There was a decrease of 8,0% as compared to the previous year (i.e. by PLN 2.2 billion). The costs, revenues and consequently the surplus of total revenues over total costs for the cultural and creative industries also decreased as compared to the previous year. The surplus amounted to PLN 11.8 billion. The ratio of total costs to total revenues was 86.0%, which, compared to the 93.2% ratio for all non-financial enterprises, allows the conclusion that cultural and creative activities were less cost-intensive. During the year 2020 the export of cultural and creative goods increased, retaining a positive balance of trade in cultural and creative goods (PLN 6,187.1 million). There was however, a negative balance of trade in cultural and creative services (PLN -249,8 million) observed. In the structure of Poland's foreign trade, the turnover of cultural and creative goods was responsible for 1.6% of exports and 1.1% of imports of all goods, and 4.4% and 7.3% of exports and imports of all services, respectively.

The culture satellite account, as compared to the cultural and creative industries, takes a more broader perspective taking into account not only the entities belonging to the cultural and creative industries but also the activity of local government and state cultural institutions as well as non-governmental organisations operating in the field of culture. It makes it possible to estimate the contribution of the area of culture to the national economy. The share of culture in the national economy - measured by the relation of gross value added generated by culture in relation to gross value added observed for the whole economy - amounted in 2017 to 2.9%, which was mainly due to the activity of entities in the domain of *Advertising*, followed by *Audio-visual arts and multimedia*, and *Books and press*. These areas dominated

most of the transactions that made up the culture satellite account in 2017. The share of area of culture in other transactions calculated for the whole economy was quite similar - in operating surplus culture represented 3.1% of the whole economy, in gross output 2.9%, 2.8% in intermediate consumption and 2.7% in compensation of employees. The comparison of the area of culture with other sectors of the national economy revealed that gross value added generated by entities operating within the PKD classes included in the area of culture was in 2017 only slightly lower (by 0.2 pp) than the value added generated by entities included in section A grouping entities from sector agriculture, forestry, hunting and fishery, and was 1.0 pp higher than the gross value added generated by entities classified in section B - mining and quarrying. In 2017, the value of gross output of the cultural area amounted to PLN 114,969.6 million, the value of intermediate consumption was PLN 63,847.2 million and as a result the total gross value added for the entire area of culture was PLN 51,122.4 million. In 2017, compensation of employees amounted to PLN 20,639.8 million. Gross operating surplus amounted to PLN 30,128.5 million. In 2017 final consumption expenditure amounted to PLN 48,193.7 million, of which 72.3% related to households. There was a positive balance in foreign trade in cultural and creative goods and services in the amount of PLN 6,059.2 million, which was mainly due to the commercial activity of entities from *Advertising* domain (balance: PLN 3,966.6 million).

Territorial distribution of entities operating in the field of culture

In 2021, there were 15,306 entities[3] operating in the field of culture, 1.3% less than in 2020. The largest group were libraries and library and information centers (59.2% of all entities) and centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (25.8%). The largest number of entities operated in Mazowieckie (12.1%), Małopolskie (10.5%) and Śląskie (9.7%) voivodships. In 2021, there were an average of 12 theaters and musical institutions per voivodship, 80 museums including branches and institutions related to museums, 566 libraries and library service points, 20 galleries and art salons, 247 centres of culture, cultural centers an establishments, clubs and community centres, and 33 indoor cinemas. The largest number of entities was located in Warszawa (660), which accounted for 4 entities per 10.0 thousand population, followed by Kraków (393 and 5, respectively), Wrocław (199; 3), Łódź (198; 3), Poznań (185; 3), Lublin (140; 4), Gdańsk (132; 3), Słupsk powiat (126; 13), Katowice (125; 4), Nowy Sącz powiat (115; 5), Poznań powiat (113; 3), Nowy Targ powiat (107; 6). The smallest number of entities was recorded in the powiat of Wschowa (9; 2), Świętochłowice (10; 2), followed by Skierniewice (11; 2). The highest number of entities per 10 km^2 was in cities with powiat status. The highest rate was recorded in Warszawa (13 entities per 10 km^2), followed by Kraków (12), Sopot (10), Lublin and Zamość (9 each). In 2021, on average, there were 2.5 thousand residents per one entity operating in the cultural field (similar to 2020). At the level of voivodships, the highest rate was recorded in Śląskie voivodship (3.0 thousand people), while the lowest rate was recorded in Opole voivodship (1.7 thousand people).

[3] 15 types of entities operating in the field of culture are included: theatres (drama and puppet shows), musical theatres (operas and operettas), philharmonics, orchestras, choirs, song and dance ensembles, museums (including branches) and institutions related to museums, libraries and information institutions, galleries and art salons, centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centers, and indoor cinemas.

1. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
1. Expenditure on culture and protection of national heritage

1.1. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
1.1. Public expenditure on culture and protection of national heritage

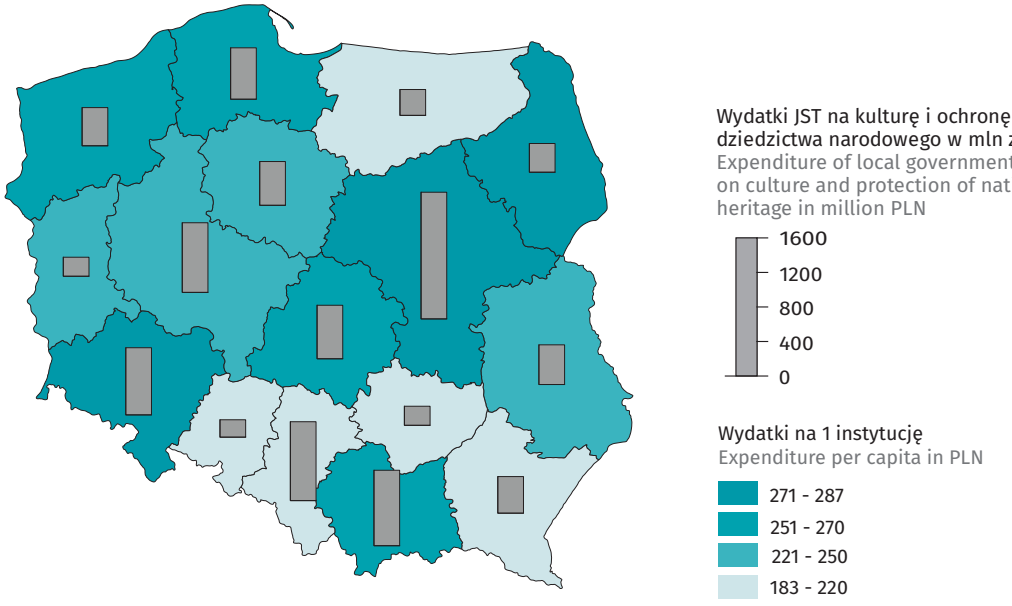
Wydatki publiczne, tj. wydatki z budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2021 r. zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,1% i wyniosły 12 274,4 mln zł, co w odniesieniu do PKB stanowiło 0,51% (w roku poprzednim – 11 679,8 mln zł i 0,50%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim (zwiększył się także ich udział w strukturze wydatków z budżetu państwa), zmniejszyły się wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz zmniejszył się ich udział w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego.

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły o 7,7% i wyniosły 2 925,4 mln zł (w 2020 r. – 2 716,1 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowił 23,8% (w 2020 r. – 23,3%).

Mapa 1. **Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r.**

Maps 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2021

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego zwiększyły się o 4,3% i wyniosły 9 349,0 mln zł (w 2020 r. – 8 963,7 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego spadł do 76,2% (w 2020 r. – 76,7%). Największy udział w samorządowych wydatkach publicznych miały samorządy gminne – 46,2% (samorządy miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 31,7%, 20,6% i 1,5%).

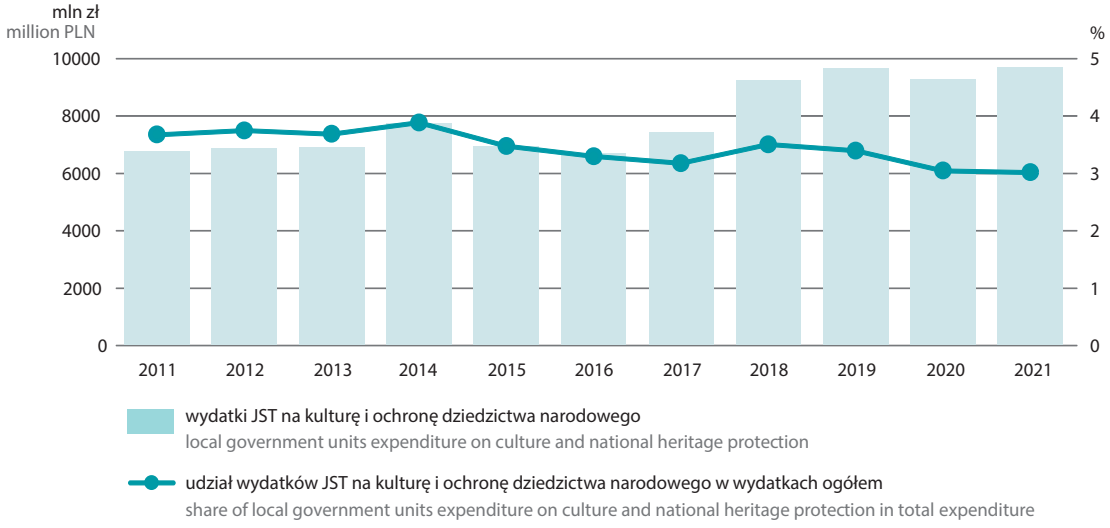
Publiczne wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły o 7,8% i wyniosły 9 791,3 mln zł (w roku poprzednim 9 081,8 mln zł) i stanowiły 79,8% wydatków publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem (w 2020 r. – 77,8%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) wzrosły o 5,8% i wyniosły 3 098,3 mln zł (w roku poprzednim – 2 928,1 mln zł). Ich udział w ogólnych wydatkach z budżetu państwa wyniósł 0,60% (w roku poprzednim – 0,59%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 81,19 zł (w 2020 r. – 76,34 zł). Dotacje i subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 235,8 mln zł (w roku poprzednim – 212,0 mln zł).

Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły o 6,0% i wyniosły 2 672,6 mln zł (w roku poprzednim – 2 521,4 mln zł), co stanowiło 0,52% (w 2020 r. – 0,62%) ogólnych wydatków bieżących z budżetu państwa. Wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 86,3% wydatków ogółem z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim 86,1%).

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wzrosło o 4,8% i wyniosły 9 683,8 mln zł, co stanowiło 3,06% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych (w 2020 r. odpowiednio – 9 242,8 mln zł i 3,09%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to przeciętnie kwotę 253,75 zł (w poszczególnych województwach – od 206,98 zł w województwie śląskim do 289,43 zł w województwie małopolskim). Transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego wyniosły 285,3 mln zł, przy czym 61,4% tej kwoty wydały samorządy miast na prawach powiatu (w 2020 r. odpowiednio 279,1 mln zł i 59,9%). Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 4 379,5 mln zł (4 114,3 mln zł w 2020 r.) i stanowiły 45,2% (44,5% w 2020 r.).

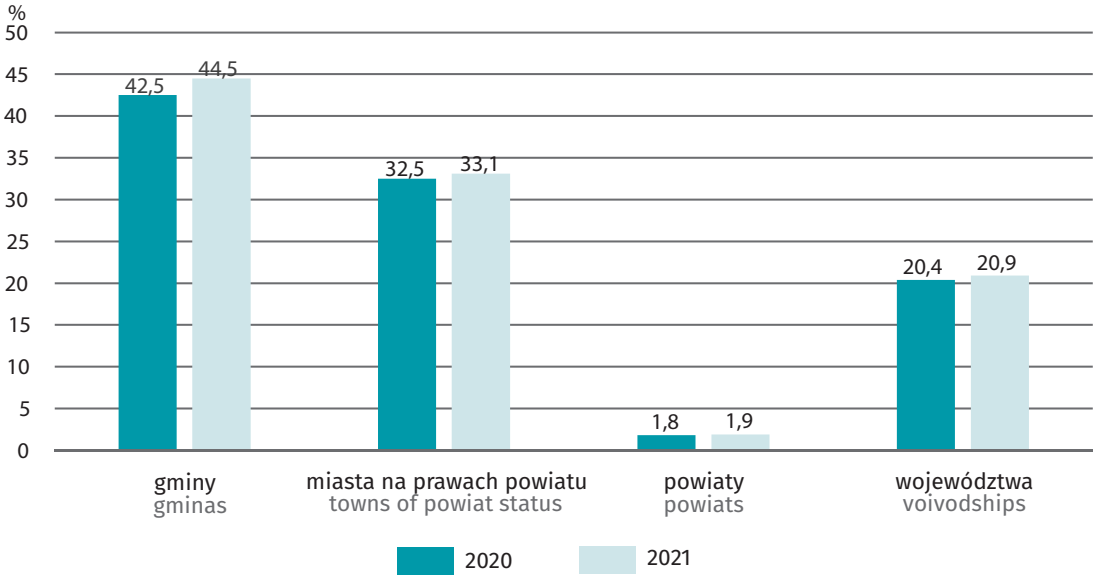
Wykres 1. **Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego**
Chart 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wykres 2. **Struktura wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w jednostkach samorządu terytorialnego**

Chart 2. The structure of expenditure on culture and protection of national heritage in local government units

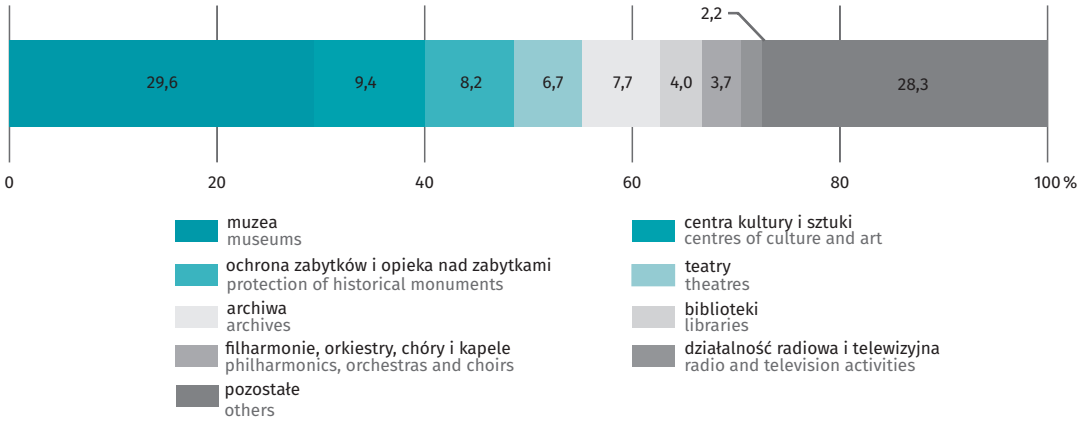

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wydatki bieżące z budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. zwiększyły się o 7,7% i wyniosły 7 400,1 mln zł (w roku poprzednim – 6 872,4 mln zł), co stanowiło 76,4% wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2020 r. – 74,4%). Udział samorządowych wydatków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach bieżących ogółem samorządów terytorialnych wzrósł i wyniósł 2,8% (wobec 2,3% w 2020 r.).

Wykres 3. **Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r.**

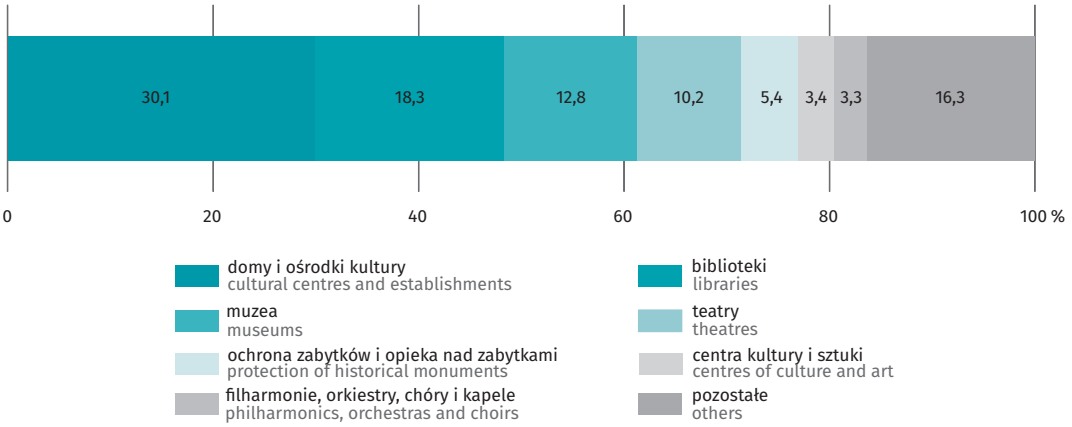
Chart 3. The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2021

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wykres 4. **Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r.**

Chart 4. The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2021

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Priorytety w wydatkach na działalność poszczególnych rodzajów instytucji kultury i formy działalności kulturalnej w wydatkach z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego pozostały podobne jak w latach poprzednich. Największą część wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2021 r. przeznaczono na inwestycje i funkcjonowanie muzeów (29,6%; w 2020 – 29,4%). Na centra kultury i sztuki – 9,4%, na teatry – 8,2%, archiwa – 6,8% oraz na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami – 7,7% (w 2020 r. odpowiednio: 10,4%, 8,5%, 7,6% oraz 7,2%). W 2021 r. na działalność radiowo-telewizyjną przeznaczono 2,2% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2020 r. – 1,9%).

Z budżetów samorządowych najwięcej wydano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 30,1% oraz bibliotek – 18,3%, a także funkcjonowanie muzeów – 12,8% i teatrów – 10,2% (w roku poprzednim odpowiednio: 30,3%, 18,4%, 13,4% oraz 10,5%).

1.2. Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych
1.2. Houshold expenditures on culture

Wszystkie dane przedstawione w tym podrozdziale dotyczą **przeciętnych rocznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym.** Przy porównaniach danych z roku 2021 z latami poprzednimi należy wziąć pod uwagę ograniczenia, jakie wystąpiły w związku z trwającą od 2020 r. pandemią i wprowadzenie różnego typu obostrzeń mających na celu redukcję transmisji koronawirusa.

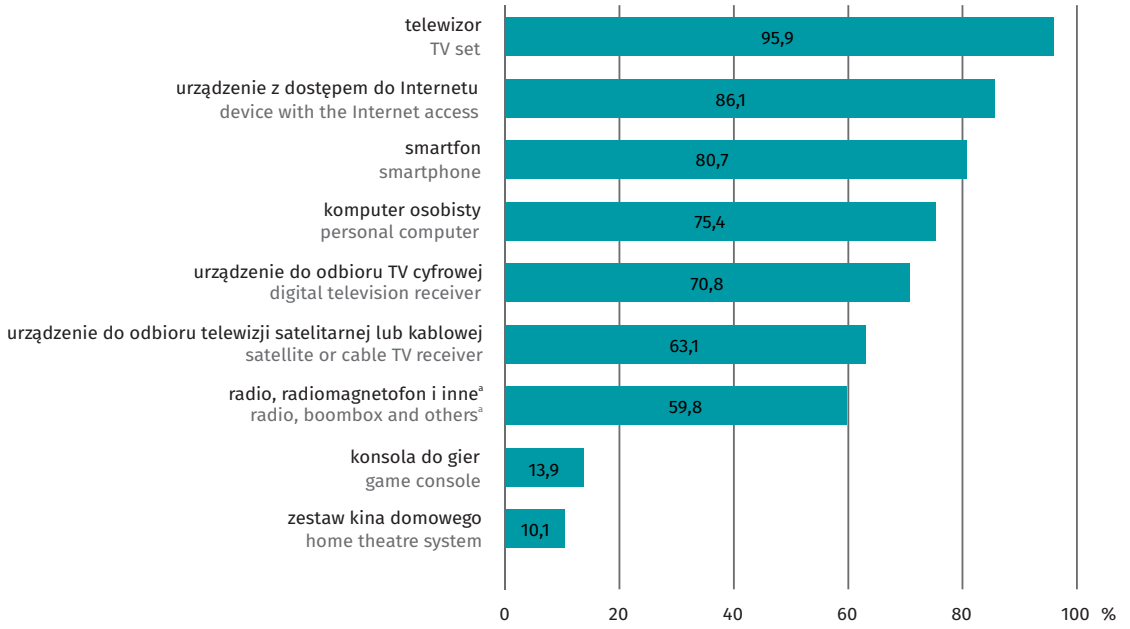
Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych[4] w 2021 r. wyniosły 340,44 zł (wobec 306,84 zł w 2020 r.) na 1 osobę w gospodarstwie domowym i zwiększyły się nominalnie o 33,60 zł (tj. o 11,0%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 2,2%. Udział tych wydatków wahał się od 1,4% (w gospodarstwach rolników) do 2,6% (w gospodarstwach pracujących na własny rachunek).

[4] Zeszyt metodologiczny Badanie budżetów gospodarstw domowych https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/zeszyt-metodologiczny-badanie-budzetow-gospodarstw-domowych,10,2.html

W 2021 r. – podobnie jak w latach poprzednich – najwyższe wydatki związane były z korzystaniem z mediów, szczególnie elektronicznych. Opłaty za korzystanie z urządzeń odbiorczych (abonament radiowy i telewizyjny) oraz za telewizję cyfrową i kablową (bez opłat za telewizję kablową w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych[5]) wyniosły w ciągu roku 113,52 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 9,9% więcej w porównaniu z 2020 r.) i stanowiły ponad 33,3% rocznych wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych (wobec 33,7% w roku poprzednim). Odbiornik telewizyjny posiadało 95,9% gospodarstw domowych, a 63,1% gospodarstw dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystało z usług operatora sieci telewizji kablowej (w 2020 r. odpowiednio: 95,6% i 62,5%). Przeciętne wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu wzrosły o 2,9% w porównaniu z 2020 r. (z 33,48 zł do 34,44 zł).

Następną pozycją kosztową w gospodarstwach domowych były wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu – 34,44 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 2,9% więcej w porównaniu z 2020 r.) i stanowiły 10,1% rocznych wydatków na kulturę (10,9% w roku poprzednim) oraz wydatki na książki i inne wydawnictwa – 27,84 zł przeciętnie na 1 osobę (o 2,4% więcej w porównaniu z 2020 r.) i stanowiły 8,2% rocznych wydatków (8,3% w 2020 r.).

Wykres 5. **Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w wybrany sprzęt audiowizualny w 2021 r.**
Chart 5. Percentage of households equipped with selected audio-visual equipment in 2021

a Radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieża.
a Radio with compact disc player or boombox with compact disc player, stereo system.

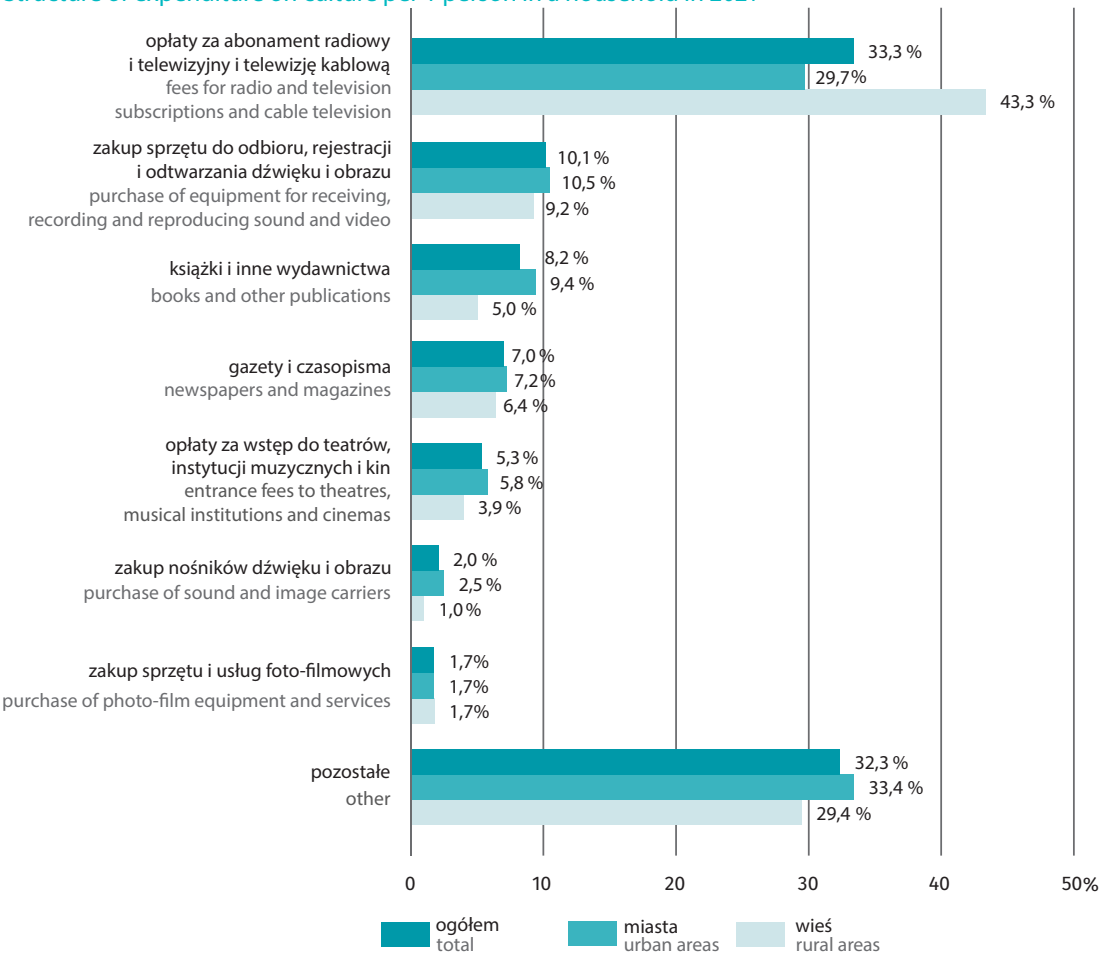
W 2021 r. na gazety i czasopisma gospodarstwa domowe wydały przeciętnie rocznie na 1 osobę 23,76 zł (o 1,5% więcej niż w roku poprzednim), a ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 7,0% (w 2020 r. – 7,6%).

Na książki i inne wydawnictwa (bez podręczników szkolnych oraz innych wydawnictw przeznaczonych do nauki) wydano przeciętnie rocznie na 1 osobę 27,84 zł – o 2,40 zł więcej niż w ubiegłym roku (25,44 zł w 2020 r.) – ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 8,2% (w 2020 r. – 8,3%).

[5] W klasyfikacji przychodów i rozchodów pakiet usług telekomunikacyjnych zaliczono do działu „Łączność", bez możliwości wyodrębnienia opłat za telewizję kablową.

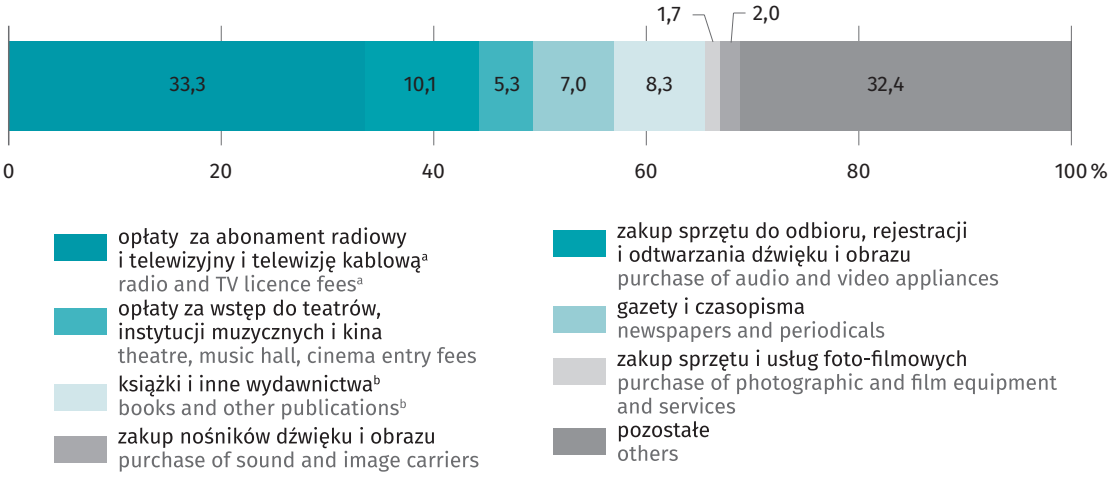
Nadal obserwować można zróżnicowanie między miastem a wsią. Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2021 r. wyniosły 407,52 zł (358,20 zł w 2020 r.) w miastach i 235,20 zł (226,32 zł w 2020 r.) na wsi. W miastach średnie roczne wydatki na zakup gazet i czasopism wyniosły przeciętnie 29,28 zł, tj. 7,2% średnich rocznych wydatków gospodarstwa domowego na kulturę, a na wsi – 15,00 zł, tj. 6,4% (w 2020 r. odpowiednio: 28,32 zł, tj. 7,9% oraz 15,84 zł, tj. 7,0%). Na zakup książek i innych wydawnictw wydano przeciętnie 38,16 zł, tj. 9,4% w gospodarstwach mieszkających w miastach, a 11,76 zł, tj. 5,0% na wsi (w roku poprzednim odpowiednio: 34,08 zł, tj. 9,5% oraz 11,76 zł, tj. 5,2% przeciętnych rocznych wydatków gospodarstwa na kulturę).

Wykres 6. **Struktura wydatków na kulturę na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2021 r.**
Chart 6. Structure of expenditure on culture per 1 person in a household in 2021

W 2021 r., podobnie jak i w roku 2020, z powodu ograniczeń związanych z sytuacją pandemiczną utrudniony był dostęp do oferty kulturalnej, mimo to zwiększyły się wydatki gospodarstw domowych na bilety wstępu do teatrów i instytucji muzycznych oraz kin – przeciętnie na 1 osobę wydano 18,00 zł (o 21,0% więcej niż w roku poprzednim). Tu również zaznaczyły się wyraźne różnice między miastem i wsią, wynikające głównie z ograniczonego dostępu mieszkańców wsi do instytucji kultury. Na bilety wstępu do tych instytucji, gospodarstwa domowe w miastach wydały 23,52 zł przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 24,8% więcej niż w 2020 r.), tj. 5,8% łącznych wydatków na kulturę w miastach (w roku poprzednim 5,3%), a na wsi – 9,24 zł (o 6,9% więcej niż w roku poprzednim), tj. 3,9% łącznych wydatków na kulturę na wsi (3,8% w 2020 r.). Opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kina są kategorią, która z jednej strony pokazuje stopień korzystania z kultury w realiach pandemii oraz z drugiej strony stopień zróżnicowania w korzystaniu między miastem i wsią związany z dostępnością do teatrów, instytucji muzycznych i kin.

Wykres 7. **Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2021 r.**
Chart 7. The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2021

a Bez opłat za usługi w pakiecie telekomunikacyjnym. b Bez podręczników szkolnych oraz innych książek i czasopism do nauki.
a Without charges for services in the telecommunications package. b Without student's books and other books and periodicals for studying.

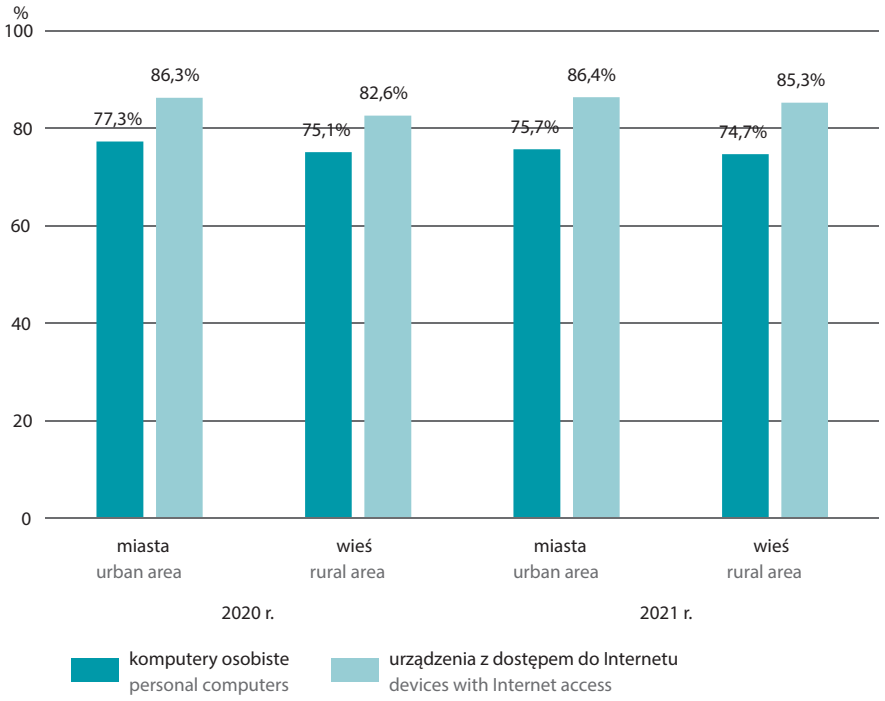
W 2021 r. nastąpił wzrost ogółu wydatków na kulturę we wszystkich rodzajach gospodarstw domowych z 306,84 zł w 2020 r. do 340,44 zł w 2021 r. (wzrost o 11,0%), analogiczne wydatki w 2019 r. wyniosły 364,68 zł. Największy wzrost wydatków na kulturę zanotowano w gospodarstwach pracujących na własny rachunek z 407,40 zł w 2020 r. do 457,08 zł w 2021 r. (wzrost o 49,7%), w 2019 r. – 504,00 zł. Nieznaczny spadek wydatków na kulturę w 2021 r. zanotowano w gospodarstwach rencistów o 1,0% (z 298,68 zł w 2020 r. do 297,72 zł w 2021 r.), w roku 2019 wydatki te były na poziomie 317,40 zł.

Rozwój nowych technologii sprawia, że odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia audiowizualne starszego typu (odtwarzacz mp3, odtwarzacz DVD, itd.) stale zmniejsza się, natomiast rośnie odsetek wykorzystywanych urządzeń „wielofunkcyjnych" takich jak tablety, komputery przenośne czy smartfony. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w tradycyjny sprzęt audiowizualny taki jak radio, magnetofon, odtwarzacz płyt kompaktowych obniżył się z 62,5% w 2020 roku do 59,8% w 2021 r., co ma niewątpliwie związek ze wzrastającą popularnością komputerów i smartfonów z dostępem do Internetu. Te urządzenia multimedialne pozwalają obecnie na wiele sposobów odbioru i przetwarzania obrazu i dźwięku, tak że gospodarstwa domowe często rezygnują z posiadania innego sprzętu audiowizualnego zajmującego wiele miejsca i powielającego funkcje komputera lub smartfona. Korzystając z odpowiednich aplikacji zainstalowanych w telefonie komórkowym możemy np. słuchać muzyki, audycji radiowych czy oglądać TV, nie mówiąc już o połączeniu z portalami internetowymi. W 2021 r. przynajmniej jeden telefon komórkowy posiadało 98,6% gospodarstw domowych (98,1% w 2020 r.), w tym 80,7% smartfon; 80,3% w miastach i 81,7% na wsi (w 2020 r. odpowiednio 79,0%, 80,4% i 76,1%). Wzrosła również liczba telefonów komórkowych posiadanych przez gospodarstwa domowe. W 2021 r. na 1 000 gospodarstw domowych przypadało 2 337 telefonów komórkowych, w tym 1 849 smartfonów (w 2020 r. odpowiednio 2 295 i 1 751), zastępujących często urządzenia rejestrujące obraz i dźwięk, np. aparaty fotograficzne czy kamery.

Stopień wyposażenia w tzw. artykuły użytku kulturalnego (przede wszystkim w sprzęt audiowizualny) najwyższy był w grupie gospodarstw domowych pracowników, a następnie gospodarstw pracujących na własny rachunek. W 2021 r. urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej posiadało 66,0% gospodarstw domowych pracowników, podczas gdy gospodarstw pracujących na własny rachunek – 65,5%, gospodarstw emerytów i rencistów – 59,5%, a gospodarstw rolników – 57,3% (w 2020 r. odpowiednio: 65,1%, 63,3%, 60,5% oraz 50,5%).

W 2021 r. komputer osobisty posiadało 75,4% gospodarstw domowych (w 2020 r. – 76,6%), a 86,1% dysponowało urządzeniami umożliwiającymi dostęp do Internetu (85,1% – w 2020 r.). Zauważyć można zacierające się różnice w wyposażeniu w sprzęt komputerowy gospodarstw domowych mieszkających w miastach i na wsi. W miastach 75,7% gospodarstw domowych posiadało komputer osobisty, na wsi 74,7% (w 2020 r. odpowiednio 77,3% i 75,1%). Urządzenie z dostępem do Internetu posiadało 86,4% gospodarstw mieszkających w miastach i 85,3% gospodarstw wiejskich (w 2020 r. odpowiednio 86,3% i 82,6%).

Wykres 8. **Wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt komputerowy w miastach i na wsi**
Chart 8. Households equipped with computer in urban and rural area

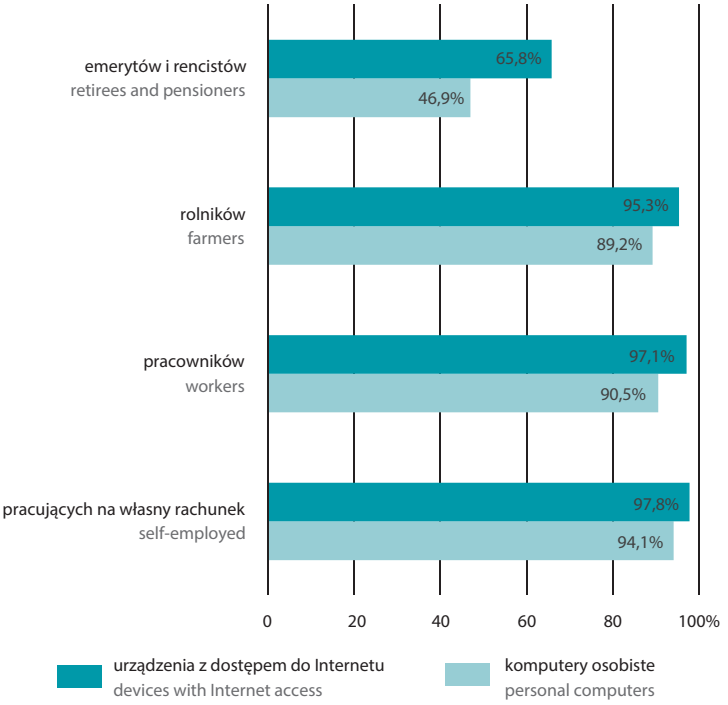

W 2021 r. zanotowano zauważalny wzrost odsetka gospodarstw wyposażonych w smartfony posiadające wiele funkcjonalności komputera. W porównaniu z 2020 r., w 2021 r. nastąpił wzrost wyposażenia gospodarstw domowych w smartfony o 1,7 p. proc. (2020 r. – 79,0% i 2021 r. – 80,7 %) oraz spadek o 1,2 p. proc. wyposażenia gospodarstw domowych w komputery osobiste (2020 r. – 76,6% i 2021 r. – 75,4%). Laptopami i notebookami zastępującymi komputer stacjonarny dysponowało w 2021 r. 66,5% gospodarstw domowych, odsetek ten zmniejszył się o 0,4 p. proc. w porównaniu z 2020 r. (66,9%). Na 1 000 gospodarstw domowych w miastach przypadało 986 komputerów przenośnych, podczas gdy na wsi – 944 (w 2020 r. odpowiednio 961 i 890).

Warto też zwrócić w 2021 r. uwagę na znaczne zróżnicowanie według grup społeczno-ekonomicznych odsetka gospodarstw domowych posiadających komputery osobiste, a także różne urządzenia z dostępem do Internetu, odpowiednio: gospodarstwa pracujących na własny rachunek – 94,1% posiadających komputery osobiste i 97,8% różne urządzenia z dostępem do Internetu, gospodarstwa pracowników – 90,5% i 97,1%, gospodarstwa rolników – 89,2% i 95,3%, a gospodarstwa emerytów i rencistów – 46,9% i 65,8%.

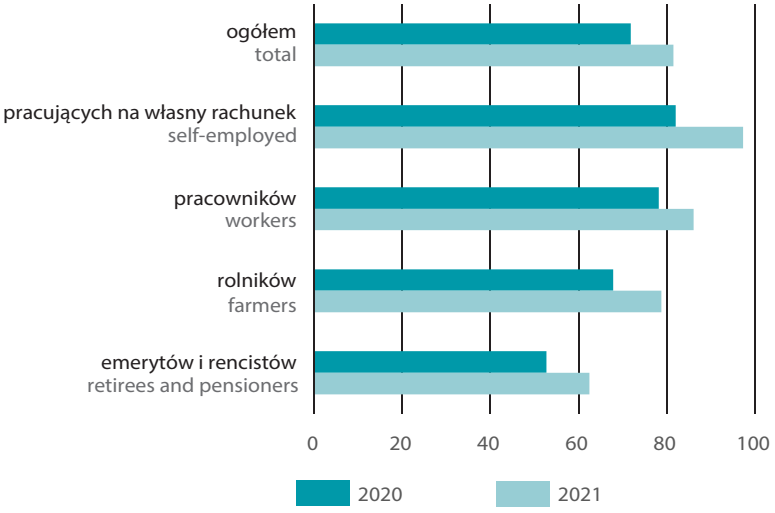
Wykres 9. **Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputery osobiste oraz urządzenia z dostępem do Internetu według grup społeczno-ekonomicznych w 2021 r.**

Chart 9. Percentage of households equipped with personal computers and various devices with Internet access by socioeconomic groups in 2021

Wykres 10. **Przeciętne wydatki w gospodarstwie domowym w ciągu roku na 1 osobę na usługi internetowe według typów gospodarstw domowych w zł**

Chart 10. Average expenditure per year per 1 person in a household (by household type) on Internet services in PLN

Różnice te widać wyraźnie także w wydatkach gospodarstw domowych związanych z korzystaniem z Internetu[6].

W 2021 r. przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym wydano na usługi internetowe 81,48 zł wobec 71,76 zł w 2020 r. (bez opłat za Internet w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych), natomiast w poszczególnych typach gospodarstw średnie roczne wydatki na 1 osobę związane z opłatami za Internet wyniosły: w gospodarstwach pracujących na rachunek własny – 97,20 zł, w gospodarstwach pracowników – 86,04 zł, w gospodarstwach rolników – 78,72 zł, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 62,40 zł (w roku poprzednim odpowiednio: 81,96 zł, 78,12 zł, 67,80 zł oraz 52,69 zł).

W 2021 r. wydatki gospodarstw domowych na usługi w ramach pakietów telekomunikacyjnych wyniosły średnio na 1 osobę w ciągu roku 298,68 zł i wzrosły o 12,4% w porównaniu z rokiem poprzednim.

2. Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe
2. Protection of monuments and cultural heritage

2.1. Rejestr zabytków
2.1. Register of monuments

Podstawowe zasady ochrony zabytków określa obecnie Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1586 ze zm.). Wymienia ona kilka form ochrony zabytków, a jedną z nich jest wpis do rejestru zabytków. Jako najstarsza i główna forma ochrony zabytków, został utworzony na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 lipca 1928 r. o prowadzeniu rejestru zabytków (Dz. U. z 1928 r. nr 76, poz. 675).[7]

Należy przypomnieć, że rejestr dla zabytków znajdujących się na terenie województwa, prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie ksiąg dla zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych. Zabytki do rejestru wpisuje się z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku, na podstawie wydanej decyzji administracyjnej.

Narodowy Instytut Dziedzictwa (NID) na podstawie zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie nadania statutu NID, gromadzi i zarządza zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków (§5, p. 12). W ramach tej działalności NID gromadzi dane, przetwarza je, udostępnia, wykonuje analizy, sporządza statystyki. Zasoby rejestru i ewidencji są także podstawą do wydawania przez NID opinii oraz wypracowywania standardów.

2.2. Zabytki nieruchome
2.2. Immovable monuments

W oparciu o zebrane przez NID dane należy stwierdzić, że w 2021 r., zostało wydanych prawie 800 dokumentów dotyczących rejestru zabytków nieruchomych. Do NID wpłynęło 335 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych, 63 decyzje skreślające z tegoż rejestru obiekty indywidualne lub części obiektów znajdujące się w zespołach zabytkowych. Przyjęto także 79 decyzji odmawiających skreślenia z rejestru, jak również 295 postanowień zmieniających lub wyjaśniających treść wcześniej wydanych decyzji oraz informacji urzędowych dotyczących zmian numeru rejestru zabytków. Do końca 2021 r. ochroną prawną poprzez wpis do rejestru, zostało objętych 78 712 zabytków nieruchomych wraz z ich otoczeniem.

[6] Wydatki te stanowią w rozchodach gospodarstw domowych wyodrębnioną kategorię „Usługi Internetowe", która nie została zobrazowana na wykresach.

[7] Obecnie w zakresie prowadzenia rejestru, Ustawę z 2003 roku, doprecyzowuje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

W porównaniu z 2020 r. w rejestrze zabytków nieruchomych przybyło 716 obiektów. Na 100 km^2 przypadało 25,2 zabytków nieruchomych w 2021 r. wobec 24,9 w roku poprzednim.

Największa liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajduje się w województwach: dolnośląskim (8 942 zabytków stanowiących 11,4% całego zasobu), mazowieckim (7 986 zabytków – 10,1%), wielkopolskim (7 899 zabytków – 10,0%), warmińsko-mazurskim (6 449 zabytków – 8,2%) i małopolskim (6 280 zabytków – 8,0%); łącznie stanowią one blisko połowę (47,7%) wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. W ujęciu powiatowym szczególnie duża koncentracja zabytków nieruchomych występuje w dużych miastach: w Warszawie (2 361), Krakowie (1 917), Wrocławiu (1 151), Gdańsku (899), Poznaniu (723), Łodzi (676), Przemyślu (613) i Olsztynie (536) oraz w powiatach: olsztyńskim (1054), kłodzkim (747), nowosolskim (677), poznańskim (610), nyskim (590), żarskim (570), kętrzyńskim (537), krakowskim (532), jarosławskim (519) i brzeskim (503).

Tabl. 1. Obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków
Stan w dniu 31 grudnia

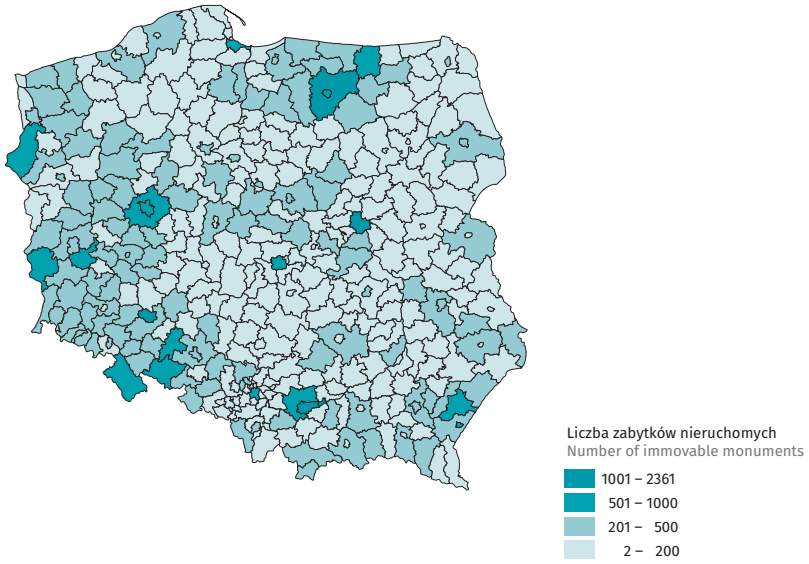
Table 1. Immovable monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Zabytki nieruchome Immovable monuments		
		ogółem total	w odsetkach in percentage	na 100 km^2 per 100 km^2
POLSKA	2019	77 397	100,0	24,8
	2020	77 996	100,0	24,9
	2021	**78 712**	**100,0**	**25,2**
Dolnośląskie		8 942	11,4	44,8
Kujawsko-pomorskie		3 605	4,6	20,1
Lubelskie		4 312	5,5	17,2
Lubuskie		4 648	5,9	33,2
Łódzkie		2 949	3,7	16,2
Małopolskie		6 280	8,0	41,4
Mazowieckie		7 986	10,1	22,5
Opolskie		3 352	4,3	35,6
Podkarpackie		5 254	6,7	29,4
Podlaskie		2 425	3,1	12,0
Pomorskie		3 732	4,7	20,4
Śląskie		4 600	5,8	37,3
Świętokrzyskie		1 952	2,5	16,7
Warmińsko-mazurskie		6 449	8,2	26,7
Wielkopolskie		7 899	10,0	26,5
Zachodniopomorskie		4 327	5,5	18,9

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa; obliczenia własne.
S o u r c e: data of National Institute of Cultural Heritage; own calculations.

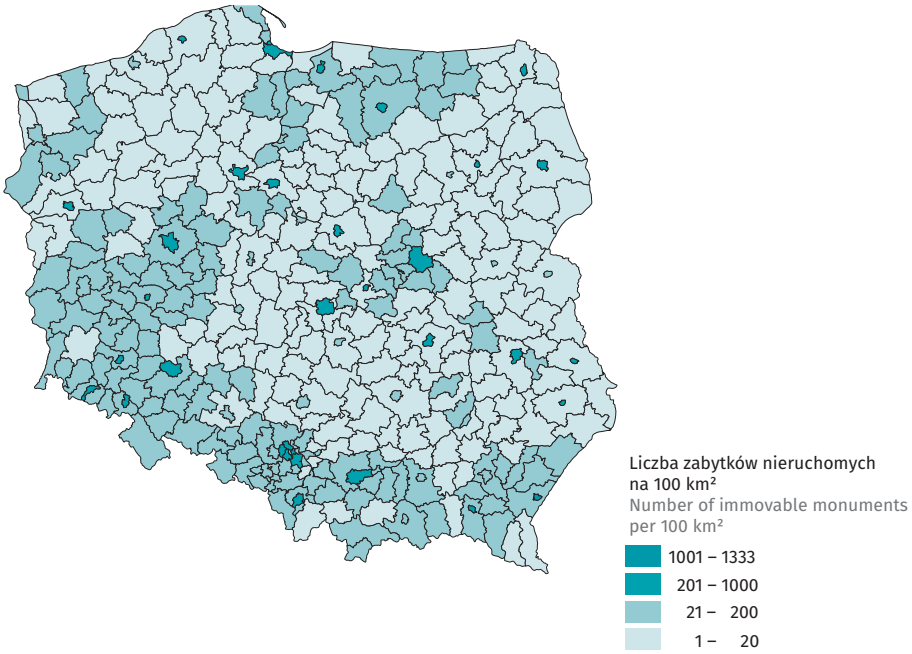
Jak wynika z mapy największe zagęszczenie zabytków występuje na zachodzie i południu kraju, co odzwierciedla z jednej strony natężenie zabytkowej zabudowy i jej trwałość, z drugiej zaś stopień dotknięcia zniszczeniami wojennymi. Duża liczba zabytków nieruchomych zlokalizowana jest w większych miastach oraz na historycznym Śląsku i na Warmii.

Mapa 2. **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków według powiatów w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia
Map 2. Immovable monuments entered in the register of monuments by powiat in 2021
As of 31 December

W rejestrze zabytków nieruchomych występują zabytki o różnej funkcji. Ochroną prawną obejmowane są zarówno pojedyncze budynki i budowle, jak i obszary, gdzie chroniony jest nie tylko teren w określonych granicach, ale również znajdujące się na nim elementy zarówno architektoniczne, jak i przyrodnicze.

Mapa 3. **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków na 100 km² w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia
Map 3. Immovable monuments entered in the register of monuments per 100 km² in 2021
As of 31 December

Dla pojedynczych zabytków architektonicznych wyróżniono następujące funkcje:

- mała architektura – to niewielkie obiekty budowlane, wznoszone w celu zagospodarowania terenu: altany, groty, pawilony, pomniki, fontanny, studnie itp.;
- obiekty sakralne – kościoły różnych wyznań, klasztory, dzwonnice, kaplice, kaplice cmentarne, kostnice, kapliczki przydrożne;
- obiekty rezydencjonalne – pałace i dwory w zespołach rezydencjonalnych lub rezydencjonalno-folwarcznych, dwory obronne;
- obiekty budownictwa obronnego takie jak: mury obronne, bramy miejskie, fortyfikacje zamkowe, forty, arsenały;
- budynki użyteczności publicznej – siedziby władz, szkoły i internaty, banki, poczty, hotele i pensjonaty, teatry i kina, koszary i więzienia, dworce kolejowe, szpitale i zakłady opiekuńcze, budynki administracyjne zakładów przemysłowych;
- budynki mieszkalne – domy, kamienice, chałupy wiejskie, plebanie, wikariaty i organistówki, czy domy w osiedlach wyszczególnione w decyzjach przestrzennych;
- budynki gospodarcze – pojedyncze obiekty gospodarskie w zagrodach wiejskich, spichlerze, magazyny, budynki pomocnicze przy obiektach użyteczności publicznej, domach mieszkalnych i w zespołach przemysłowych;
- budownictwo przemysłowe – hale i budynki produkcyjne, parowozownie, kotłownie, kuźnie, olejarnie, młyny, urządzenia hydrotechniczne, elektrownie, gazownie, wodociągi;
- pozostałe budynki – zabytki będące budynkami o nieokreślonej, nieznanej pierwotnej funkcji;
- pozostałe budowle takie jak dzwonnice alarmowe (publiczne), bramy, mury, ogrodzenia, piwnice, pomniki, wieże ciśnień, wieże widokowe itp.

Jak wynika z poniższej tablicy największą grupą zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru jest grupa obiektów o funkcji mieszkalnej (21 145), zlokalizowanych w miastach (kamienice, wille, domy) oraz na wsiach (domy, wille, chałupy). Druga co do liczebności grupa to obiekty sakralne (13 234). Najwięcej zabytków sakralnych znajduje się w woj. dolnośląskim (1 472), podkarpackim (1 179), wielkopolskim (1 165), małopolskim (1 117) oraz mazowieckim (1 081).

Tabl. 2. **Zabytki architektury wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2021 r.**
Table 2. Architectural monuments entered in the register of monuments by category and voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Razem Total	Mała architektura Small architecture	Sakralne Sacred	Rezydencjonalne Residential	Budownictwa obronnego Defensive structures	Użyteczności publicznej Public utility	Mieszkalne[a] Habitable[a]	Budynki gospodarcze Households buildings	Budownictwo przemysłowe Industrial building	Pozostałe budynki Other buildings	Pozostałe budowle Other structures
POLSKA	**59 631**	**445**	**13 234**	**4 967**	**2 039**	**5 090**	**21 145**	**5 112**	**2 203**	**330**	**5 055**
Dolnośląskie	7 232	62	1 472	669	266	694	2 588	643	299	47	492
Kujawsko-pomorskie	2 560	6	528	334	155	260	633	254	127	12	251
Lubelskie	2 887	57	880	272	130	212	668	243	70	14	341
Lubuskie	4 106	24	566	221	160	195	2 391	253	108	8	180
Łódzkie	2 225	23	569	282	49	184	673	153	151	15	126
Małopolskie	4 811	50	1 117	310	162	382	1 606	374	68	15	727
Mazowieckie	5 793	52	1 086	549	158	625	2 204	352	271	24	472
Opolskie	2 784	11	670	160	89	161	1 140	203	75	23	252
Podkarpackie	4 014	47	1 179	218	196	274	1 360	300	65	9	366
Podlaskie	1 782	6	550	76	17	156	638	126	69	8	136
Pomorskie	2 993	17	532	225	168	296	961	341	131	44	278
Śląskie	3 919	20	649	177	101	433	1 764	291	166	21	297
Świętokrzyskie	1 200	19	452	114	46	80	217	73	48	11	140
Warmińsko-mazurskie	4 916	16	903	291	162	321	2 158	571	167	25	302
Wielkopolskie	5 698	33	1 165	799	73	500	1 740	713	274	41	360
Zachodniopomorskie	2 711	13	916	270	107	317	404	222	114	13	335

a Bez obiektów rezydencjonalnych.
a Without residential facilities.
Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Dla zabytków obszarowych wyróżniono następujące funkcje:

- zespół rezydencjonalny – to zespół przestrzenny, gdzie pałac lub dwór jest głównym obiektem, któremu podporządkowane były pozostałe budowle oraz otaczający teren (park);
- zespół sakralny – zespół obiektów wokół kościoła typu dzwonnica, plebania, wikarówka oraz obszar przykościelny, niekiedy z cmentarzem, drzewostanem i ukształtowaniem terenu;
- zespół przemysłowy – to zespół budynków i budowli oraz układ przestrzenny, stworzony z przeznaczeniem dla konkretnej fabryki, kopalni lub zakładu przemysłowego;
- zespół gospodarczy – zespół obiektów o funkcji gospodarczej, niekiedy stanowiący funkcję pomocniczą dla obiektu rezydencjonalnego lub mieszkalnego;
- pozostałe zabytkowe zespoły – zespoły, układy przestrzenne o innych nie wymienionych wcześniej funkcjach, mogą to być osiedla mieszkalne, zespół zabudowań sanatoryjnych, szpitalnych, zespoły koszar, lub o charakterze obronnym;
- krajobrazy kulturowe – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze jak np. górki widokowe, parki narodowe, przestrzenie miejskie, krajobrazy poprzemysłowe; zakwalifikowano tu także miejsca pamięci jak obozy zagłady, pola bitew, kopce;

– otoczenia zabytku – działki, strefy ochrony krajobrazowej, strefy ochrony widokowej, strefy ochrony konserwatorskiej, tereny przykościelne, place, posesje;
– szlaki komunikacyjne – jak drogi, ulice, kanały czy linie kolejowe; mosty i wiadukty;
– układ urbanistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznym;
– zabytkowa zieleń – to zespoły zieleni komponowanej towarzyszące obiektom rezydencjonalnym, klasztornym, sakralnym, mieszkalnym, a także parki miejskie, aleje i szpalery;
– cmentarze – zorganizowane miejsca pochówku wraz z grobami, układem przestrzennym i drzewostanem; cmentarze mogą być: wyznaniowe, komunalne, wojenne oraz przykościelne; do tej grupy wliczono również wpisane do rejestru kwatery nagrobne;
– miejsca pamięci – zespoły budynków i budowli upamiętniających lub obszar upamiętniający postaci lub wydarzenia minionych epok, takie jak pola bitewne, obozy zagłady. Nie włączano do tej grupy cmentarzy wojennych, które przypisane zostały do grupy cmentarze oraz kapliczek przydrożnych zgrupowanych w obiektach sakralnych.

Tabl. 3. Zabytki przestrzenne/Założenia/Zespoły wpisane do rejestru zabytków w podziale na kategorie i województwa w 2021 r.

Table 3. Layouts/Complexes entered in the register of monuments by category and voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Razem Total	Zespół rezydencjonalny Residentional complexes	Zespoły sakralne Sacred complexes	Zespół przemysłowy Industrial complexes	Zespół gospodarczy Household complex	Pozostałe zabytkowe zespoły Other historic complexes	Krajobraz kulturowy Cultural landscapes	Otoczenie zabytku Surroundings of the monuments	Szlak komunikacyjny Communication route	Układ urbanistyczny Urban arrangment	Zabytkowa zieleń Historical greenery	Cmentarze Graveyards	Miejsca pamięci Memorial sites
POLSKA	**19 081**	**659**	**804**	**327**	**435**	**2 751**	**85**	**1 138**	**97**	**1 030**	**7 574**	**4 159**	**22**
Dolnośląskie	1 710	92	21	32	76	148	5	30	4	135	828	339	-
Kujawsko-pomorskie	1 045	55	58	16	28	273	5	26	6	21	418	139	-
Lubelskie	1 425	63	94	6	14	218	13	43	9	43	597	324	1
Lubuskie	542	43	19	20	34	76	3	39	1	36	206	65	-
Łódzkie	724	7	9	26	4	57	4	48	3	34	392	140	-
Małopolskie	1 469	30	41	9	24	316	10	145	15	62	452	362	3
Mazowieckie	2 193	52	54	39	15	322	3	230	8	140	940	382	8
Opolskie	568	23	10	7	23	89	6	12	6	32	236	124	-
Podkarpackie	1 240	30	170	7	20	207	6	62	7	52	397	282	-
Podlaskie	643	5	46	9	4	77	3	8	2	66	111	312	-
Pomorskie	739	22	14	22	19	171	3	18	4	57	288	119	2
Śląskie	681	35	43	41	16	98	4	71	6	69	216	79	3
Świętokrzyskie	752	29	114	14	9	112	11	9	3	35	226	188	2
Warmińsko-mazurskie	1 533	28	14	26	38	130	4	169	8	63	449	603	1
Wielkopolskie	2 201	86	91	30	90	303	4	59	6	132	1 048	352	-
Zachodniopomorskie	1 616	59	6	23	21	154	1	169	9	53	770	349	2

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Wśród założeń przestrzennych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, najliczniejszą grupę stanowi zabytkowa zieleń (7 574). Najwięcej obiektów zieleni komponowanej zostało objętych ochroną w woj. wielkopolskim (1 048), mazowieckim (940) oraz dolnośląskim (828). Drugą co do wielkości grupą zabytków, reprezentowaną dość licznie w każdym województwie są cmentarze. Ogółem cmentarzy wpisanych do rejestru w całej Polsce mamy 4 159, przy czym największa ich liczba odnotowana jest w woj. warmińsko-mazurskim (603).

Tabl. 4. **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru według czasu powstania i województw w 2021 r.**
Table 4. Immovable monuments entered in the register of monuments by time of creation and voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru Immovable monuments entered in the register							Udział województw w liczbie zabytków % Share of voivodships in the number of monuments %		
	razem total	od X do poł. XIII wieku from the 10th to the early 13th-century	od poł. XIII do XV wieku from the late 13th to 15th-century	od XVI do XVIII wieku from 16th to 18th-century	XIX wiek 19th-century	XX wiek 20th-century	czas powstania nieznany unknown time of creation	ogółem total	od X do XV wieku from the 10th to early 15th-century	od X do XVIII wieku from the 10th to the 18th-century
POLSKA	**78 712**	**627**	**4 194**	**17 917**	**34 084**	**15 682**	**6 208**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Dolnośląskie	8 942	169	747	3 071	3 131	1 250	574	11,4	19,0	17,5
Kujawsko-pomorskie	3 605	44	330	473	1 910	707	141	4,6	7,8	3,7
Lubelskie	4 312	7	93	1 310	1 695	803	404	5,5	2,1	6,2
Lubuskie	4 648	26	214	1 484	1 862	491	571	5,9	5,0	7,6
Łódzkie	2 949	15	106	642	1 489	538	159	3,7	2,5	3,4
Małopolskie	6 280	58	364	1 416	2 350	1 466	626	8,0	8,8	8,1
Mazowieckie	7 986	18	174	1 486	3 517	2 204	587	10,1	4,0	7,4
Opolskie	3 352	14	173	942	1 586	379	258	4,3	3,9	5,0
Podkarpackie	5 254	1	102	1 105	2 246	1 063	737	6,7	2,1	5,3
Podlaskie	2 425	6	18	418	1 270	643	70	3,1	0,5	1,9
Pomorskie	3 732	28	351	756	1 459	918	220	4,7	7,9	5,0
Śląskie	4 600	15	112	885	1 796	1 396	396	5,8	2,6	4,5
Świętokrzyskie	1 952	47	154	790	648	180	133	2,5	4,2	4,4
Warmińsko-mazurskie	6 449	7	363	892	3 110	1 533	544	8,2	7,7	5,6
Wielkopolskie	7 899	59	267	1 520	4 185	1 543	325	10,0	6,8	8,1
Zachodniopomorskie	4 327	113	626	727	1 830	568	463	5,5	15,3	6,4

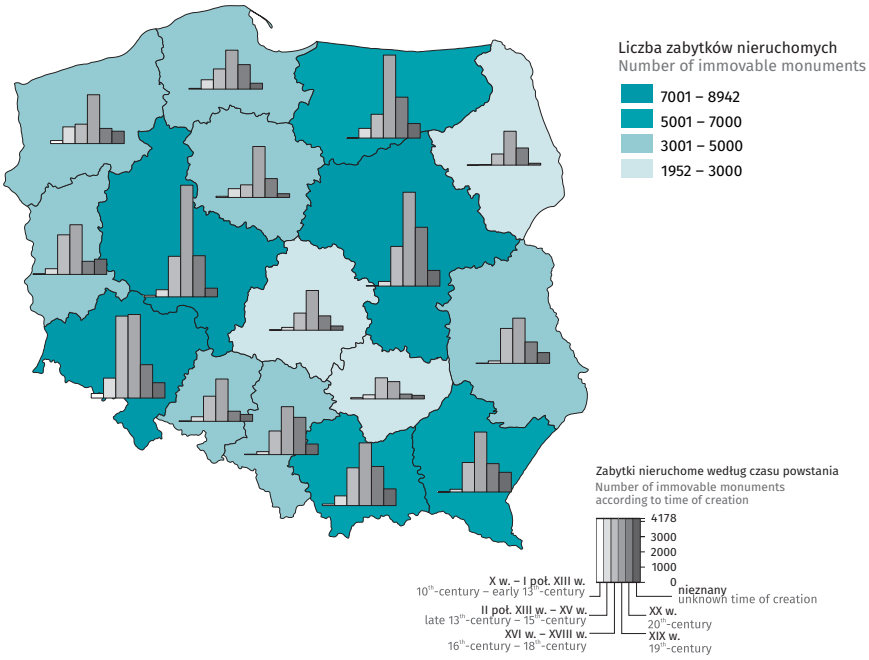
Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

W tablicy 4 zaprezentowany został rozkład rejestrowych zabytków nieruchomych w poszczególnych województwach, pogrupowanych według daty ich powstania. Jak wynika ze statystyk najstarsze obiekty, powstałe w okresie pomiędzy X a XV stuleciem stanowią stosunkowo niewielką część rejestru i składają się na nią głównie obiekty sakralne i obronne, takie jak: kościoły, kaplice, klasztory, pozostałości zamków i obwarowań. Zachowało się ich najmniej, czyli 4 821 zabytków powstałych w tym przedziale czasowym – tj. 6,2% ogółu). Średniowieczne zabytki nieruchome, które przetrwały do dziś, to najczęściej obiekty wykonane z kamienia i cegły. Natomiast zabytki architektury wykonywane z drewna, które było wówczas

częstym budulcem, nie dotrwały do naszych czasów. Z okresu pomiędzy X a XV w. najwięcej zabytków zachowało się na terenie woj. dolnośląskiego (916 – 19,0% ogółu), zachodniopomorskiego (739 – 15,3% ogółu), małopolskiego (422 – 8,8% ogółu), pomorskiego (379 – 7,9% ogółu) oraz woj. kujawsko-pomorskiego (374 – 7,8% ogółu) , czyli w regionach wówczas najprężniej rozwijających się, posiadających ośrodki władzy świeckiej lub kościelnej będące jednocześnie ośrodkami kultury. Natomiast najmniej zabytków z okresu do XV w. znajdziemy na terenie Podlasia (24 zabytki stanowiące zaledwie 0,5% ogółu), które w okresie średniowiecza stanowiło ono jeden z najsłabiej rozwiniętych regionów, peryferyjny w stosunku do innych dzielnic. Ponadto w dawnych wiekach obszar na wschód od Wisły był bardziej niż zachodnie części Polski narażony na zbrojne ataki sąsiadów i zniszczenia, co zniechęcało do intensywnego osadnictwa.

Mapa 4. **Zabytki nieruchome wpisane do rejestru w podziale na czas powstania i województwa w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia

Map 4. Immovable monuments entered in the register of monuments by voivodship and time of creation in 2021
As of 31 December

Znacznie liczniejsza jest grupa obiektów pochodząca z okresu od początku XVI do schyłku XVIII w. (17 917 obiekty – 22,7% ogółu). Jest ona również znacznie bardziej zróżnicowana pod względem funkcji i wzbogacona o dużą liczbę obiektów architektury rezydencjonalnej: dworów, pałaców oraz budynków użyteczności publicznej. Łącznie zabytków nieruchomych, które powstały do XVIII wieku włącznie, wpisanych obecnie do rejestru zabytków jest na terenie Polski 22 738. Z tego najwięcej znajduje się na terenie woj. dolnośląskiego (3987 – 17,6%), a także wielkopolskiego (1846 – 8,1%) oraz małopolskiego (1838 – 8,1%). Również na terenie Podlasia można odnotować większą liczbę zabytków. Powstały tu zwłaszcza w okresie baroku pałace magnackie, znaczące ośrodki kościelne i klasztorne.

Najliczniejszą grupę obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowią obiekty dziewiętnastowieczne (34 084 zabytki). Najwięcej takich zabytków znajdziemy znowu w woj. wielkopolskim (4 185), mazowieckim (3 517), dolnośląskim (3 131), a także warmińsko-mazurskim (3 110) i małopolskim (2 350). Początek XIX stulecia to przede wszystkim dalszy rozwój architektury rezydencjonalnej. Z tego okresu pochodzi znaczna liczba tak ważnych w krajobrazie kulturowym kraju, dworów ziemiańskich w otoczeniu zieleni wraz z budownictwem folwarcznym. Druga połowa XIX w. to przede wszystkim architektura przemysłowa związana z budową fabryk, kopalń, zakładów przemysłowych, której nieraz towarzyszy powstawanie

całych osiedli robotniczych. W XIX stuleciu również dynamicznie rozwijają się miasta a więc wznoszone są kamienice czynszowe, jak również obiekty użyteczności publicznej (gmachy urzędów, szkół, teatrów). Ponadto powstają także obiekty architektury militarnej (miasta-twierdze, fortece, umocnienia).

Dość licznie reprezentowane są również zabytki dwudziestowieczne (15 682). Dla tej grupy najwięcej obiektów rejestrowych odnotowano w woj. mazowieckim (2 204), wielkopolskim (1 543), warmińsko-mazurskim (1 533), małopolskim (1 466) oraz śląskim (1 396). Tu znajdziemy dzieła architektury modernistycznej i funkcjonalistycznej, których wartość stale rośnie i jest coraz powszechniej dostrzegana zarówno w odbiorze społecznym, jak i w dyskursie naukowym, podobnie zresztą jak grupa obiektów z okresu socrealizmu i z lat 60. i 70. XX w., która stanowi cenną pamiątkę przemian w architekturze okresu PRL. Należy przypomnieć, że definicja zabytku wynikająca z Ustawy akcentuje wartości historyczne, artystyczne, naukowe, natomiast bardzo ogólnie odnosi się do tzw. dawności obiektu, definiując ją jedynie jako dzieło minionej epoki lub zdarzenia. Najmłodsze wpisane do rejestru obiekty datowane są już na lata 90. XX w. i choć na razie jest ich niewiele, to świadczą o nowym spojrzeniu na dziedzictwo.

Sztandarowym przykładem takiego wpisu do rejestru zabytków, gdzie z cezurą czasową wygrały walory artystyczne jest decyzja dla cerkwi greckokatolickiej pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogarodzicy w Białym Borze wraz z integralnymi elementami wyposażenia. Świątynia ta została wybudowana w latach 1992-1997 według projektu Jerzego Nowosielskiego we współpracy z architektem Bogdanem Kotarbą oraz uzyskała wystrój malarski również Jerzego Nowosielskiego. Uzasadnienie decyzji dość obszernie dowodzi walorów artystycznych i inspiracji historycznych projektanta. W podsumowaniu znajdziemy stwierdzenie, że „cerkiew greckokatolicka w Białym Borze, będąc jedną z najbardziej kompletnych realizacji sakralnych prof. Jerzego Nowosielskiego, pozostaje także jednym z najwybitniejszych przykładów współczesnej architektury sakralnej w skali europejskiej".

2.3. Zabytki ruchome
2.3. Movable monuments

Obok zabytków nieruchomych, ochronie podlegają także zabytki ruchome (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła[8].

Należy dodać, że do rejestru zabytków ruchomych nie są wpisywane muzealia (wciągnięte do inwentarzy muzealnych), materiały biblioteczne (zaliczone do narodowego zasobu bibliotecznego), materiały archiwalne (wchodzące w skład narodowego zasobu archiwalnego). Zasady ochrony i ewidencjonowania tych obiektów regulują odpowiednie akty prawne[9]. Do rejestru zabytków nie wpisuje się również zabytków wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa. W przypadku zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, który został objęty także inną formą ochrony, czy to przez wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, czy przez wciągnięcie do inwentarza muzealnego, następuje skreślenie z rejestru przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W 2021 r. w NID przyjęto 258 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych, obejmujących 2 782 obiekty sztuki i rzemiosła artystycznego oraz 38 postanowień[10], informacji urzędowych oraz innych dokumentów związanych z prowadzeniem rejestru zabytków (w roku poprzednim - 238 decyzji o wpisie obejmujących 2 740 obiektów oraz 100 innych dokumentów związanych z rejestrem).

W pewnym stopniu, podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomych, najbardziej obfitującymi w zabytkowe wyposażenie ruchome są zachodnie i południowo-wschodnie tereny Polski. Najwięcej zabytków ruchomych znajduje się w woj. podkarpackim (53 500) oraz w woj. dolnośląskim (42 522).

[8] Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840).
[9] Zasady te określa: Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz.U. 2022 poz. 385), Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479, z 2022 r. poz. 1700), Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020, poz. 164) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie wywozu zabytków za granicę z dnia 18 kwietnia 2011 r. (Dz. U. nr 89, poz. 510).
[10] Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Dużą ilość zabytkowego wyposażenia znajdujemy także w dużych miastach takich jak: Wrocław, Poznań, Kraków, Warszawa, Gdańsk czy Łódź. Natomiast znacznie mniejsza liczba zabytków ruchomych jest odnotowana na terenach słabiej zaludnionych i w regionach historycznie rozwijających się mniej dynamicznie jak woj. podlaskie (4 663), ale także, odmiennie niż w przypadku zabytków nieruchomych – woj. zachodniopomorskie (2 231).

Najwięcej zabytków ruchomych wpisanych do rejestru, stanowi wyposażenie świątyń różnych wyznań, w tym większość wyznania rzymskokatolickiego. Grupa tych zabytków najliczniej reprezentowana jest w woj. dolnośląskim (36 866), wielkopolskim (22 771) i małopolskim (22 133).

Tabl. 5. Zabytki ruchome według województw
Stan w dniu 31 grudnia
Table 5. Movable monuments by voivodship
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Liczba decyzji konserwatorskich Number of conservation decisions	Liczba obiektów - ogółem Number of objects - total	Wyposażenie Świątyń Temple equipment	Kolekcje Collections	Inne Others
POLSKA	2019	16 134	264 828	195 633	48 473	20 722
	2020	16 425	268 915	198 450	48 433	22 032
	2021	**16 683**	**271 698**	**200 346**	**48 433**	**22 916**
Dolnośląskie		2 688	42 522	36 866	392	5 264
Kujawsko-pomorskie		480	10 550	9 997	88	465
Lubelskie		870	19 640	17 480	779	1 381
Lubuskie		421	7 153	6 350	0	803
Łódzkie		798	14 439	12 911	602	926
Małopolskie		1 499	26 843	22 133	1 087	3 623
Mazowieckie		2 138	22 159	14 268	3 538	4 353
Opolskie		1 100	8 504	7 286	744	474
Podkarpackie		1 338	53 500	15 526	36 364	1 609
Podlaskie		672	4 663	4 067	65	531
Pomorskie		670	6 265	6 051	65	149
Śląskie		1 139	8 757	5 833	2 193	731
Świętokrzyskie		605	14 294	11 705	1 251	1 338
Warmińsko-mazurskie		384	5 426	5 078	265	83
Wielkopolskie		1 294	24 752	22 771	996	983
Zachodniopomorskie		587	2 231	2 024	4	203

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

W grupie zabytków stanowiących kolekcje występują duże rozbieżności pomiędzy liczbami w poszczególnych województwach. Najliczniej reprezentowana grupa kolekcji jest w woj. podkarpackim (36 364), zaś w woj. lubuskim nie wpisano żadnej kolekcji do rejestru zabytków. Nieliczne zabytki w kolekcjach znajdują się także w woj. zachodniopomorskim (4), podlaskim (65), pomorskim (65) oraz kujawsko-pomorskim (88). W ostatnich latach zauważono spadek zainteresowania właścicieli prywatnych do zgłaszania objęcia wpisem do rejestru kolekcji dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego. Stąd przyrosty dla tego typu zabytków są niewielkie, a niekiedy w statystyce odnotowujemy spadki w poszczególnych województwach. Wynika to często z przeniesienia całej lub części kolekcji do muzeum, co powoduje skreślenie z rejestru.

Jako zabytki „inne" zakwalifikowano obiekty stanowiące wyposażenie i wystrój budynków użyteczności publicznej oraz własności prywatnej, a także nagrobki na cmentarzach, figury i krzyże przydrożne. Tego typu zabytków najwięcej wpisano w woj. dolnośląskim (5 264), mazowieckim (4 353) oraz małopolskim (3 623). Natomiast najmniej zabytków „innych" objęto ochroną prawną poprzez decyzje o wpisie do rejestru w woj. warmińsko-mazurskim (83).

W odrębnym zestawieniu ujmowane są ruchome zabytki techniki. W 2021 r. przyjęto 6 nowych decyzji obejmujących 6 obiektów z dziedziny ruchomych zabytków techniki[11] w roku poprzednim odpowiednio 6 i 19). Według stanu na koniec 2021 r. rejestr zabytków techniki obejmował 3 373 obiektów wpisanych na podstawie 501 decyzji konserwatorskich.

Tabl. 6. Zabytki ruchome techniki według województw w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Movable technical monuments by voivodship in 2021
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Liczba decyzji o wpisie do rejestru zabytków księga B Number of decisions about entering movable monuments to register book B	Obiekty Objects
POLSKA	**501**	**3 373**
Dolnośląskie	132	356
Kujawsko-pomorskie	19	82
Lubelskie	16	76
Lubuskie	9	172
Łódzkie	22	80
Małopolskie	14	45
Mazowieckie	74	1 592
Opolskie	25	63
Podkarpackie	16	115
Podlaskie	13	21
Pomorskie	16	73
Śląskie	27	98
Świętokrzyskie	10	91
Warmińsko-mazurskie	20	88
Wielkopolskie	74	277
Zachodniopomorskie	14	144

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Do rejestru zabytków wpisywane są ruchome zabytki techniki będące maszynami i urządzeniami stanowiącymi wyposażenie fabryk, kopalń, zakładów produkcyjnych, a także pojazdy szynowe i kołowe, jak również zabytki zaliczane do małej architektury, jak latarnie miejskie czy pompy. Najwięcej ruchomych zabytków techniki wpisanych do rejestru znajduje się w woj. mazowieckim (1 592), najmniej w woj. podlaskim (21).

[11] Dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

2.4. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków
2.4. Archaeological monuments entered in the register of monuments

Zabytki archeologiczne to, zgodnie z definicją ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem. Jako zabytki posiadają wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Do rejestru zabytków wpisuje się tylko nieruchome zabytki archeologiczne, ponieważ zabytki ruchome, po eksploracji, zadokumentowaniu i opracowaniu, trafiają do kolekcji muzealnych. Nieruchome zabytki archeologiczne nazywane są też stanowiskami archeologicznymi. Najcenniejsze objęte są wpisem do rejestru zabytków, w sumie jest to 7 808 stanowisk w całej Polsce (25 zabytków archeologicznych na 1 000 km2). Najwięcej takich obiektów znajduje się w województwach dolnośląskim (1 480 – 19,0% całości zasobu), opolskim (1 267 – 16,2%) oraz wielkopolskim (680 – 8,7%), a w ujęciu powiatowym w powiatach: głubczyckim (326), strzelińskim (216), krakowskim (175), ząbkowickim (152), namysłowskim (139), wołowskim (134), nyskim (128), wrocławskim (126), kościańskim (123) i prudnickim (122). Dynamika obejmowania nieruchomych zabytków archeologicznych tą forma ochrony nie jest duża.

Tabl. 7. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków
Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments
As of 31 December

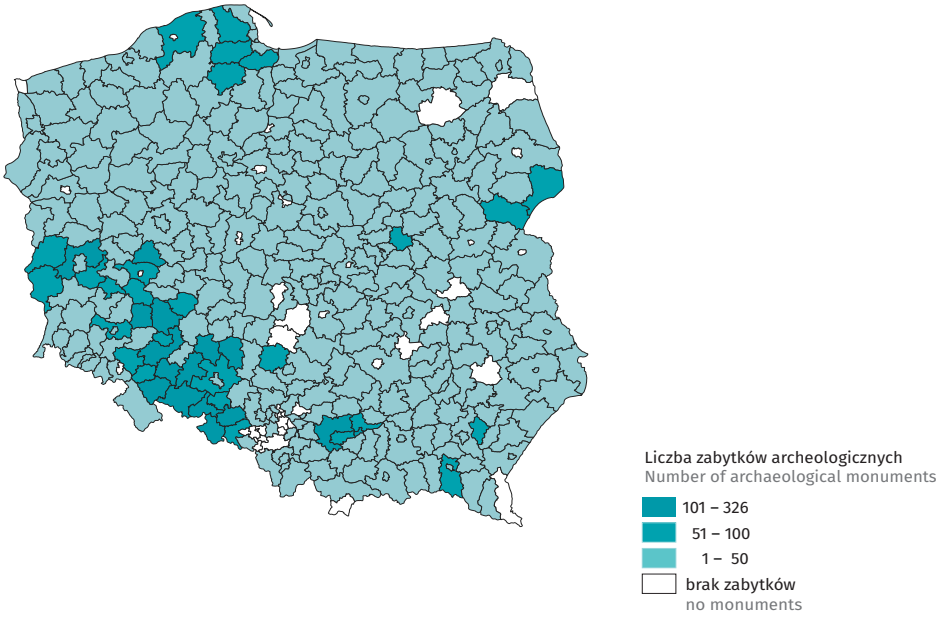
Wyszczególnienie Specification		Zabytki archeologiczne Archaeological monuments		
		ogółem total	w odsetkach in percentage	na 100 km² per 100 km²
POLSKA	2019	7 796	.	2,5
	2020	7 806	100,0	2,5
	2021	**7 808**	**100,0**	**2,5**
Dolnośląskie		1 480	19,0	7,4
Kujawsko-pomorskie		193	2,5	1,1
Lubelskie		181	2,3	0,7
Lubuskie		549	7,0	3,9
Łódzkie		144	1,8	0,8
Małopolskie		489	6,3	3,2
Mazowieckie		408	5,2	1,1
Opolskie		1 267	16,2	13,5
Podkarpackie		479	6,1	2,7
Podlaskie		268	3,4	1,3
Pomorskie		562	7,2	3,1
Śląskie		243	3,1	2,0
Świętokrzyskie		210	2,7	1,8
Warmińsko-mazurskie		285	3,7	1,2
Wielkopolskie		680	8,7	2,3
Zachodniopomorskie		370	4,8	1,6

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
S o u r c e: data of National Institute of Cultural Heritage.

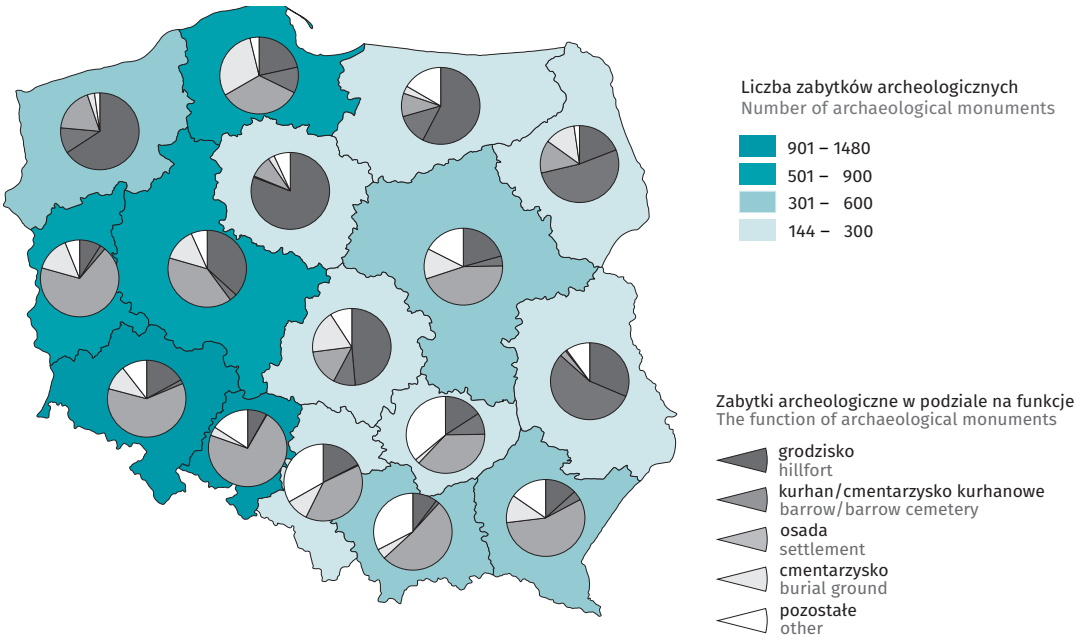
Stanowiska archeologiczne znajdujące się w rejestrze zabytków stanowią zaledwie niewielką część dziedzictwa archeologicznego w Polsce. Śladów związanych z działalnością człowieka w przeszłości zewidencjonowano jak dotąd ponad 460 000, a wciąż odkrywane są nowe. Większość stanowisk archeologicznych jest ukryta pod ziemią, dlatego lokalizowanie ich za pomocą nieniszczących archeologicznych metod badawczych i obejmowanie ich ochroną jest szczególnie ważne. Kluczowy dla ustaleń naukowych jest nienaruszony kontekst archeologiczny, czyli układ warstw ziemnych wraz z zabytkami ruchomymi – to dzięki temu możliwe jest m.in. datowanie stanowisk, określanie sekwencji chronologicznej czy pierwotnej funkcji.

W 2021 roku w kategorii zabytków archeologicznych przyjęto i opracowano w NID: 5 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków, 3 decyzje o skreśleniu zabytku z rejestru, 1 o skreśleniu częściowym, 2 odmawiające skreślenia z rejestru, 1 postanowienie o wpisie do księgi C, 1 wyjaśnienie decyzji , 1 decyzję utrzymującą w mocy odmowę skreślenia, ponadto 3 inne informacje urzędowe.

Mapa 5. **Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na powiaty w 2021 r.**
Map 5. Archaeological monuments entered in the register of monuments by powiat in 2021

Mapa 6. **Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na funkcje i województwa w 2021 r.**
Map 6. Archaeological monuments entered in the register of monuments by function and voivodship in 2021

Kategorie stanowisk archeologicznych ujęte w tablicy 8 związane są z funkcją, jaką obiekty pełniły w przeszłości bądź z ich szczególnym charakterem wyrażającym się w obecnej formie terenowej:

- grodzisko – pozostałość po grodzie lub gródku, czyli osadzie lub rezydencji o charakterze obronnym, otoczonej zazwyczaj wałem; we współczesnym krajobrazie zwykle w postaci kolistego wzniesienia z zachowanymi śladami wałów i fosy;
- relikty osadnictwa – stanowiska archeologiczne na obszarach pełniących niegdyś funkcję osad, czyli miejsc zamieszkanych przez ludność zajmującą się działalnością rolniczą lub rzemieślniczą, a także obozowisk czy wsi;
- kurhan – naziemna forma zaznaczenia pochówku w postaci nasypu ziemnego o kolistym obrysie i stożkowatym lub kopiastym kształcie; nasypowi ziemnemu mogą towarzyszyć inne, dodatkowe konstrukcje;
- cmentarzysko – określone przestrzennie i czasowo zgrupowanie podobnych lub różnych form pochówków (grobów); miejsce, w którym w przeszłości wielokrotnie chowano zmarłych;
- kopiec – sztucznie ukształtowane wyniesienie terenu w kształcie stożka, najczęściej ściętego; rozmiary i konstrukcja kopców są bardzo zróżnicowane, podobnie jak funkcje (miejsca pochówku, kultu, punkty graniczne, obronne lub obserwacyjne i inne);
- wał – budowla w kształcie podłużnego usypiska o różnym profilu, wznoszona z ziemi i kamieni, często wzmacniana palisadami i murami, budowana najczęściej w celach obronnych, ale także kultowych i innych;
- jaskinia – tu rozumiana jako naturalna przestrzeń w skale, w której znajdują się ślady bytowania człowieka w przeszłości;
- relikty zamku – pozostałości zamkniętego zespołu zabudowy o charakterze obronnym, łączącego elementy warowne z mieszkalnymi i gospodarczymi;
- relikty sakralne – pozostałości budowli służącej obrzędom religijnym bądź użytkowanej w przeszłości przez zakonników (kościoła, klasztoru);

– kopalnia – tu miejsce odkrywkowego lub głębinowego pozyskiwania kopalin użytecznych w przeszłości;
– inny zabytek archeologiczny – bardzo szeroka kategoria, w której znajdują się m.in. miejsca pełniące w przeszłości funkcje obrzędowe (kręgi kamienne, miejsca kultu, miejsca ofiarne, założenia z rowami), komunikacyjne (mosty, groble, pomosty, porty) i gospodarcze (wodociągi, studnie, miejsca produkcji, dymarki, huty, krzemienice, młyny, mielerze, miejsca obróbki surowców).

Tabl. 8. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 8. Archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments in 2021
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Grodzisko Hillfort	Relikty osadnictwa Relics of settlement	Kurhan/cmentarzysko kurhanowe Barrow/barrow cemetery	Cmentarzysko (inne niż kurhanowe Burial ground (other than barrows)	Kopiec Mound	Wał Rampart	Jaskinia Cave	Relikty zamku Relics of castle	Relikty sakralne Sacral relics	Relikty architektury rezydencjonalnej Relics of residential architecture	Kopalnie Mines	Inny zabytek archeologiczny Other archaeological relic
POLSKA	**7 808**	**1 785**	**3 704**	**515**	**785**	**73**	**13**	**79**	**53**	**16**	**13**	**39**	**732**
Dolnośląskie	1 480	250	897	25	155	-	4	-	1	1	-	19	128
Kujawsko-pomorskie	193	156	18	1	5	1	-	-	1	-	1	-	10
Lubelskie	181	57	5	100	1	2	1	-	5	-	1	1	8
Lubuskie	549	49	375	12	80	-	2	-	-	-	-	-	31
Łódzkie	144	70	22	13	26	1	-	-	4	1	3	-	4
Małopolskie	489	50	251	7	21	14	-	74	8	3	-	3	58
Mazowieckie	408	84	184	17	52	1	-	-	5	-	2	4	59
Opolskie	1 267	101	916	3	47	2	-	-	2	-	-	1	195
Podkarpackie	479	63	268	19	56	8	1	-	2	2	-	-	60
Podlaskie	268	51	37	140	34	1	-	-	1	1	-	1	2
Pomorskie	562	121	192	61	167	-	-	-	1	1	-	-	19
Śląskie	243	42	96	1	23	2	-	4	11	1	-	-	63
Świętokrzyskie	210	33	78	19	4	34	-	1	7	4	2	10	18
Warmińsko-mazurskie	285	164	28	37	9	5	5	-	3	-	-	-	34
Wielkopolskie	680	251	269	21	94	2	-	-	2	2	4	-	35
Zachodniopomorskie	370	243	68	40	11	-	-	-	-	-	-	-	8

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Tabl. 9. **Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia

Table 9. Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2021
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Pra-dzieje Prehis-tory	Epoka kamie-nia The Stone age	Epoka brązu The Bronze age	Epoka żelaza The Iron age	Wczesne średnio-wiecze Early Middle Ages	Późne średnio-wiecze Late Middle Ages	Nowo-żytność Early modern period	Współ-czesność Late modern period/ contem-porary	Chro-nologia nieznana Un-known chrono-logy
POLSKA	**7808**	**209**	**1 428**	**1 425**	**1 618**	**1 973**	**796**	**86**	**6**	**267**
Dolnośląskie	1 480	14	266	393	274	212	259	23	-	39
Kujawsko-pomorskie	193	3	14	12	7	89	51	2	-	15
Lubelskie	181	12	26	7	1	96	26	9	1	3
Lubuskie	549	-	83	203	177	55	23	-	-	8
Łódzkie	144	1	3	19	30	62	18	5	-	6
Małopolskie	489	11	226	52	45	110	37	2	1	5
Mazowieckie	407	5	10	9	166	158	43	7	4	5
Opolskie	1 267	4	424	317	307	103	107	-	-	5
Podkarpackie	479	18	96	120	82	100	18	11	-	34
Podlaskie	268	19	9	2	26	184	9	4	-	15
Pomorskie	562	-	51	38	256	150	20	5	-	42
Śląskie	243	1	93	56	24	25	36	3	-	5
Świętokrzyskie	210	57	35	40	19	30	19	4	-	6
Warmińsko-mazurskie	285	53	6	2	38	95	36	2	-	53
Wielkopolskie	680	11	75	115	135	261	68	7	-	8
Zachodniopomorskie	370	-	11	40	31	242	26	2	-	18
Procentowy udział zabytków archeologicznych z danej epoki w województwie w ich łącznej liczbie w Polsce Percentage share of archaeological monuments from a given era in the voivodship in their total number in Poland										
POLSKA	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Dolnośląskie	19,0	6,7	18,6	27,6	16,9	10,7	32,5	26,7	-	14,6
Kujawsko-pomorskie	2,5	1,4	1,0	0,8	0,4	4,5	6,4	2,3	-	5,6
Lubelskie	2,3	5,7	1,8	0,5	0,1	4,9	3,3	10,5	16,7	1,1
Lubuskie	7,0	-	5,8	14,2	10,9	2,8	2,9	-	-	3,0
Łódzkie	1,8	0,5	0,2	1,3	1,9	3,1	2,3	5,8	-	2,2
Małopolskie	6,3	5,3	15,8	3,6	2,8	5,6	4,6	2,3	16,7	1,9
Mazowieckie	5,2	2,4	0,7	0,6	10,3	8,0	5,4	8,1	66,7	1,9
Opolskie	16,2	1,9	29,7	22,2	19,0	5,2	13,4	-	-	1,9
Podkarpackie	6,1	8,6	6,7	8,4	5,1	5,1	2,3	12,8	-	12,7
Podlaskie	3,4	9,1	0,6	0,1	1,6	9,3	1,1	4,7	-	5,6
Pomorskie	7,2	-	3,6	2,7	15,8	7,6	2,5	5,8	-	15,7
Śląskie	3,1	0,5	6,5	3,9	1,5	1,3	4,5	3,5	-	1,9
Świętokrzyskie	2,7	27,3	2,5	2,8	1,2	1,5	2,4	4,7	-	2,2
Warmińsko-mazurskie	3,7	25,4	0,4	0,1	2,3	4,8	4,5	2,3	-	19,9
Wielkopolskie	8,7	5,3	5,3	8,1	8,3	13,2	8,5	8,1	-	3,0
Zachodniopomorskie	4,7	-	0,8	2,8	1,9	12,3	3,3	2,3	-	6,7

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Wśród stanowisk wpisanych do rejestru zabytków w Polsce dominują pozostałości osad (3 704), czyli stanowiska bez wyraźnej formy terenowej, oraz grodziska (1 785). Dużą grupę stanowią też cmentarzyska (785) i kurhany (515). Oprócz wyżej wymienionych typów stanowisk w rejestrze zabytków znajdują się kopce, wały, jaskinie, kopalnie, relikty zamków, architektury rezydencjonalnej i sakralnej oraz inne. Wyraźnie rysują się różnice pomiędzy województwami – w niektórych wpisem do rejestru objęte są niemal tylko zabytki o własnej formie terenowej, jak np. w woj. kujawsko-pomorskim (stosunkowo niewiele wpisów, głównie grodziska, stanowiące 156 ze 193 obiektów), lubelskim (100 kurhanów i cmentarzysk kurhanowych oraz 57 grodzisk przy łącznej liczbie 181 zabytków) czy podlaskim (140 kurhanów i cmentarzysk kurhanowych i 51 grodzisk przy 268 wpisach), w innych województwach tą formą ochrony objęto znacznie większą liczbę stanowisk, przy dużym udziale reliktów osad (916 z 1 267 w woj. opolskim, 897 z 1 480 w woj. dolnośląskim, 375 z 549 w woj. lubuskim).

Wyjaśnienie pojęć związanych z określeniem chronologii zabytków archeologicznych:

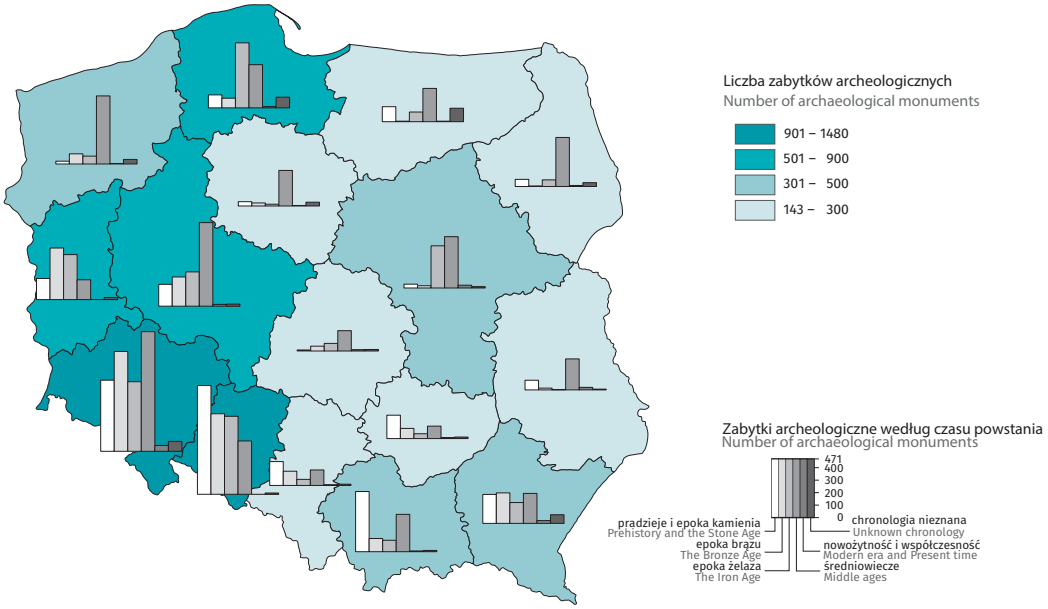
- pradzieje – ogólne określenie chronologii, stosowane dla stanowisk starszych niż okres wczesnego średniowiecza, w sytuacji gdy brakuje bardziej szczegółowych danych;
- epoka kamienia – najwcześniejsza epoka w periodyzacji archeologicznej, zaczynająca się na terenie ziem polskich ok. 500 tys. lat temu i trwająca do ok. 2 400 – 2 200 r. p.n.e.; jest to okres od pojawienia się hominidów zdolnych do wytwarzania narzędzi kamiennych do upowszechnienia się techniki wytwarzania przedmiotów metalowych; dzieli się na paleolit, mezolit i neolit, czyli starszą, środkową i młodszą epokę kamienia;
- epoka brązu – epoka nazwana od surowca dominującego w produkcji narzędzi, w polskiej periodyzacji archeologicznej obejmująca okres od ok. 2 400 – 2 200 r. p.n.e. do ok. VII w. p.n.e.;
- epoka żelaza – epoka nazwana od surowca dominującego w produkcji narzędzi, w polskiej periodyzacji archeologicznej trwająca od VII w. p.n.e. do V/VI – VII w. n.e., zależnie od regionu Polski;
- wczesne średniowiecze – w periodyzacji archeologicznej ziem polskich okres trwający od V/VI – VII w. n.e., zależnie od regionu Polski, do poł. XIII – pocz. XIV wieku;
- późne średniowiecze – w periodyzacji archeologicznej ziem polskich okres trwający od poł. XIII – pocz. XIV wieku (zależnie od regionu Polski) do przełomu XV/XVI w.;
- nowożytność – okres trwający od pocz. XVI wieku do roku 1815;
- współczesność – w polskiej periodyzacji archeologicznej okres po roku 1815, który podzielić można na tzw. długi wiek XIX (1815 – 1918 r.) i czasy najnowsze (po 1918 r.).

Żadna z aktualnie obowiązujących w Polsce definicji zabytku archeologicznego w Polsce nie zawiera cezury czasowej. Pomimo to, zdecydowana większość stanowisk objętych wpisem do rejestru zabytków to obiekty o metryce wczesnośredniowiecznej (1 973) i starsze, rozłożone dość równomiernie pomiędzy epokę kamienia (1 428), epokę brązu (1 425) i epokę żelaza (1 618). Dla 209 stanowisk w treści decyzji o wpisie do rejestru chronologię określono bardzo ogólnie, jako pradzieje, dla 267 datowanie jest nieznane. Zabytki archeologiczne nowożytne i współczesne stanowią niewielką część obiektów wpisanych do rejestru zabytków archeologicznych (odpowiednio 86 i 6), choć wartość reliktów archeologicznych z tych nieodległych okresów jest coraz częściej zauważana i doceniana. W niektórych województwach wyraźnie rysuje się przewaga obiektów wczesnośredniowiecznych (kujawsko-pomorskie – 89 ze 193, lubelskie – 96 ze 181, podlaskie – 184 z 268), co związane jest ze stosunkowo dużą liczbą wpisanych do rejestru grodzisk i kurhanów, które powstały w tym okresie. W woj. pomorskim i mazowieckim w rejestrze zabytków przeważają stanowiska z epoki żelaza, zaś w woj. dolnośląskim, lubuskim i podkarpackim stosunkowo duży udział mają obiekty z epoki brązu. W woj. opolskim wyraźną przewagę mają zabytki archeologiczne z epoki kamienia (424 z 1 267). Najwięcej zabytków o metryce nowożytnej wpisano do rejestru w woj. dolnośląskim (23), podkarpackim (11) oraz lubelskim (9), w woj. lubuskim oraz opolskim zabytki nowożytne nie zostały dotąd objęte tą formą ochrony.

Należy przy tym pamiętać, że powyższe dane nie odzwierciedlają faktycznego stanu wiedzy na temat osadnictwa na ziemiach polskich w przeszłości, lecz rejestr zabytków archeologicznych, który jest wynikiem pracy kilku pokoleń konserwatorów, działających w oparciu o różne założenia, nie zawsze jednolite we wszystkich województwach.

Mapa 7. **Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w podziale na chronologię i województwa w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia

Map 7. Archaeological monuments entered in the register of monuments by chronology and voivodship in 2021
As of 31 December

2.5. Pomniki historii
2.5. Monuments of history

Jedną z form ochrony zabytków jest również podniesienie rangi obiektu poprzez nadanie mu statusu pomnika historii. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Prezydent RP, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, uznaje za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury (art. 15.1), przy czym, minister składa taki wniosek po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków (art. 15.2). W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapę obiektu. Procedurę i kryteria wyboru pomników historii dookreśla dokument: Kryteria i procedury uznawania obiektu za Pomnik Historii, przyjęty w 2005 r. przez Radę Ochrony Zabytków.

Pomniki historii odzwierciedlają bogactwo form i różnorodność polskich zabytków. Obiekty wyróżnione tym tytułem znajdują się we wszystkich województwach, pochodzą z różnych epok (od czasów prehistorycznych po wiek XX), należą do różnych kategorii zabytków (zespoły urbanistyczne, dzieła architektury i budownictwa oraz ich zespoły, zabytki sakralne, zespoły rezydencjonalne, dzieła budownictwa obronnego, zabytki techniki, krajobrazy kulturowe, parki i ogrody, cmentarze, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź związane z działalnością wybitnych osobistości lub instytucji, zabytki archeologiczne) i reprezentują wszystkie style. Pierwsze pomniki historii zostały ustanowione w 1994 r.,

kolejne tytuły przyznano w 2000 r. i od tego czasu, niemalże każdego roku przybywało ich po kilka, a w latach związanych ze świętowaniem setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę – 21 w 2017 r. i 24 w 2018 r. Do końca 2021 r. lista obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za pomniki historii liczyła 114 pozycji, przy czym w 2021 przybyło 5 nowych obiektów:

1. „Czerwińsk nad Wisłą – dawne opactwo Kanoników Regularnych w Czerwińsku nad Wisłą" – uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 19 kwietnia 2021 roku.

2. „Orawka – kościół pw. św. Jana Chrzciciela"– uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 8 kwietnia 2021 roku.

3. „Pszczyna – zespół zamkowo-parkowy"– uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 19 kwietnia 2021 roku.

4. „Puławy – zespół pałacowo-parkowy"– uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 31 maja 2021 roku.

5. „Tykocin – historyczny zespół miasta"– uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 19 kwietnia 2021 roku.

Liczba pomników historii w poszczególnych województwach (stan w dniu 31 grudnia 2021 r.):

Dolnośląskie – 12
Kujawsko-pomorskie – 7
Lubelskie – 6
Lubuskie – 4
Łódzkie – 4
Małopolskie – 12
Mazowieckie – 8
Opolskie – 6
Podkarpackie – 7
Podlaskie- 4
Pomorskie – 9
Śląskie – 7
Świętokrzyskie – 9
Warmińsko-mazurskie – 5
Wielkopolskie – 11
Zachodniopomorskie – 3

Liczba obiektów uznanych za pomniki historii w poszczególnych latach:

1994 – 15; 1995-1999 – 0; 2000 – 2; 2001 -2002 – 0; 2003 – 1; 2004 – 7; 2005 – 5; 2006 – 0; 2007 – 3; 2008 – 2; 2009 – 2; 2010 – 2; 2011 – 7; 2012 – 8; 2013 – 0; 2014 – 4; 2015 – 2; 2016 – 0; 2017 – 21; 2018 – 24; 2019 – 0; 2020 – 4; 2021 – 5.

2.6. Polskie wpisy na Liście światowego dziedzictwa UNESCO
2.6. Polish entries on the UNESCO World Heritage List

Postępujący rozwój społeczno-gospodarczy stwarza zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dla ratowania miejsc i obiektów szczególnie cennych dla naszej cywilizacji UNESCO w 1972 r. przyjęło Konwencję w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego. Polska ratyfikowała konwencję w 1976 r., jako jedno z pierwszych państw. Konwencja, jedna z najlepiej rozpoznawalnych inicjatyw UNESCO, jest umową międzynarodową określającą obowiązki Państw – Stron oraz instrumentem współpracy międzynarodowej.

W Polsce w 2021 r. znajdowało się siedemnaście miejsc umieszczonych na Liście światowego dziedzictwa UNESCO (Aneks 2). Są to miejsca kulturowe lub przyrodnicze o wybitnych, unikalnych w skali światowej wartościach. Obecnie polskie miejsca światowego dziedzictwa obejmują:

- 4 historyczne miasta: Kraków, Warszawa, Zamość i Toruń;
- 3 wielomiejscowe lokalizacje obiektów będących przykładami drewnianej architektury sakralnej: Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy, drewniane kościoły południowej Małopolski i cerkwie regionu Karpat;
- 2 krajobrazy kulturowe: Kalwaria Zebrzydowska i Park Mużakowski;
- 2 kompleksy architektoniczne: Zamek krzyżacki w Malborku i Hala Stulecia we Wrocławiu;
- 3 wielomiejscowe lokalizacje obiektów przemysłowych – kopalnie: Królewskie kopalnie soli w Wieliczce i Bochni, kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku w Tarnowskich Górach oraz Krzemionkowski region prehistorycznego górnictwa krzemienia pasiastego;
- 1 Miejsce Pamięci: Auschwitz Birkenau, niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945);
- oraz 2 miejsca przyrodnicze: Puszcza Białowieska oraz Pradawne i pierwotne lasy bukowe w Karpatach i innych regionach Europy.

Wpis na Listę światowego dziedzictwa UNESCO stanowi formę ochrony tych miejsc. Na Liście znajdują się zarówno zabytki architektury i urbanistyki, jak i pomniki przyrody lub formacje geologiczne i ekosystemy, a także krajobrazy kulturowe – wspólne dzieła człowieka i przyrody. Lista światowego dziedzictwa jest aktualizowana każdego roku. Wniosek o wpis na Listę składa państwo, na terytorium którego znajduje się dane miejsce, a decyzję o wpisie podejmuje Komitet Światowego Dziedzictwa podczas corocznych sesji, po zasięgnięciu opinii organizacji doradczych: Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS – International Council on Monuments and Sites) lub Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN – International Union for Conservation of Nature).

Każdy wniosek nominacyjny na Listę światowego dziedzictwa musi być poprzedzony wpisem na tzw. Listę informacyjną, co najmniej rok przed jego złożeniem. Lista informacyjna (ang. Tentative List) jest to wykaz dóbr, które każde państwo zamierza rozważyć jako kandydatury na Listę światowego dziedzictwa UNESCO w najbliższych latach. W 2021 r. na polskiej Liście informacyjnej znajdowały się: Gdańsk – miasto wolności i pamięci (zgłoszone w 2005 r.), Kanał Augustowski (2006), Pienińska Dolina Dunajca (2006), Młyn Papierniczy w Dusznikach-Zdroju (2019) oraz Modernistyczne Śródmieście Gdyni – przykład tworzenia spójnej społeczności (2019).

W grudniu 2021 r. na Liście światowego dziedzictwa UNESCO znajdowało się 1 154 pozycji ze 167 krajów: 897 miejsc dziedzictwa kulturowego, 218 miejsc przyrodniczych i 39 miejsc o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym.

Więcej informacji o polskich miejscach światowego dziedzictwa UNESCO można znaleźć na stronie https://swiatowedziedzictwo.nid.pl/.

2.7. Konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zabytek Zadbany”

2.7. Competition of the Minister of Culture and National Heritage “Well-protected monument”

Akcją mającą na celu promocję opieki nad zabytkami jest „Zabytek Zadbany” – ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego skierowany do właścicieli, posiadaczy i zarządców obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Konkurs ma charakter cykliczny. Organizowany jest corocznie od 1975 r. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków (GKZ). Od 2011 r. procedury formalne konkursu realizuje Narodowy Instytut Dziedzictwa. Zgłoszeń obiektów zabytkowych do konkursu mogą dokonać ich właściciele, posiadacze i zarządcy, a także wojewódzcy konserwatorzy zabytków, kierownicy delegatur Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, a także konserwatorzy samorządowi. Konkurs rozstrzygany jest w sześciu kategoriach:

A. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu

B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe)

C. Adaptacja obiektów zabytkowych

D. Architektura i budownictwo drewniane

E. Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne)

F. Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

Do konkursu Zabytek Zadbany w 2021 roku zgłoszono 136 wniosków, 17 z nich nie spełniło kryteriów formalnych.

Ocenie podlegało 119 wniosków, jak w zestawieniu poniżej. Zestawienie to uwzględnia zmianę kategorii trzech obiektów dokonane przez jury konkursu w trakcie oceny wniosków.

Tabl. 10. **Wnioski oceniane w konkursie „Zabytek Zadbany" według kategorii i województw**
Table 10. Applications rated in the competition "Well-protected monument" by category and voivodship

Wyszczególnienie Specification		Razem Total	Kategorie Category					
			A	B	C	D	E	F
POLSKA	2019	90	36	5	28	6	3	12
	2020	63	25	5	13	10	–	10
	2021	**119**	**47**	**17**	**32**	**14**	**4**	**5**
Dolnośląskie		4	1	–	3	–	–	–
Kujawsko-pomorskie		4	1	1	2	–	–	–
Lubelskie		–	–	–	–	–	–	–
Lubuskie		4	2	2	–	–	–	–
Łódzkie		4	1	–	2	1	–	–
Małopolskie		16	7	2	3	2	–	2
Mazowieckie		21	13	–	6	2	–	–
Opolskie		4	1	2	1	–	–	–
Podkarpackie		5	–	2	–	2	–	1
Podlaskie		8	–	–	6	2	–	–
Pomorskie		8	4	1	3	–	–	–
Śląskie		7	2	2	1	1	1	–
Świętokrzyskie		5	3	–	–	–	1	1
Warmińsko-mazurskie		3	1	–	–	1	1	–
Wielkopolskie		23	9	5	4	3	1	1
Zachodniopomorskie		3	2	–	1	–	–	–

A. Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu. B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe). C. Adaptacja obiektów zabytkowych. D. Architektura i budownictwo drewniane. E. Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne). F. Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

A. Preservation of the historic value of an object. B. Revalorisation of cultural space and landscape (including manor houses and palaces). C. Adaptation of historic buildings. D. Wooden architecture and construction. E. Technical monuments (including industrial and engineering construction). F. Special category: Proper use and constant care of the monument.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: data of National Institute of Cultural Heritage.

Laureatem konkursu edycji 2021 w kategorii A (Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu) został kościół Świętych Wojciecha i Stanisława w Kaliszu (woj. wielkopolskie), właściciel: Ordynariat Polowy Wojska Polskiego – Parafia Rzymskokatolicka Świętego Wojciecha i Świętego Stanisława w Kaliszu.
Wyróżnienia otrzymały:

- budynek dyrekcji Stoczni Gdańskiej – biurowiec Dyrekcja przy pl. Porozumienia Gdańskiego 1 w Gdańsku (woj. pomorskie), właściciel: Stocznia Cesarska Development Sp. z o.o.,
- kamienica przy ul. Poznańskiej 50 w Poznaniu (woj. wielkopolskie), właściciel: Wspólnota Mieszkaniowa Poznańska 50 w Poznaniu,
- kościół Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej – Gwiazda Morza w Sopocie (woj. pomorskie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej – Gwiazda Morza w Sopocie.

W kategorii B (Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu, w tym założenia dworskie i pałacowe) laureatem został zespół pałacowo-parkowy w Rakoniewicach, obecnie siedziba Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice (woj. wielkopolskie), właściciel: Gmina Rakoniewice.

Wyróżnienia otrzymały:

• Fort VII w Poznaniu – Muzeum Martyrologii Wielkopolan (woj. wielkopolskie), posiadacz: Wielkopolskie Muzeum Niepodległości,

• park pałacowy w Zielonej Górze-Zatoniu (woj. lubuskie), posiadacz: Miasto Zielona Góra,

• most kolejowy na rzece Boruji w Bytowie (woj. pomorskie), właściciel: Gmina Bytów.

W kategorii C (Adaptacja obiektów zabytkowych) laureatem zostały koszary Bramy Chełmińskiej – Muzeum Twierdzy Toruń (woj. kujawsko-pomorskie), posiadacz: Muzeum Okręgowe w Toruniu.

Wyróżnienia otrzymały:

• magazyn solny, obecnie siedziba Muzeum Regionalnego w Drawsku Pomorskim (woj. zachodniopomorskie), zarządca: Gmina Drawsko Pomorskie,

• zespół dworca kolejowego, obecnie Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy "Stacja Kultury" w Świeradowie-Zdroju (woj. dolnośląskie), zarządca: Miejskie Centrum Kultury, Aktywności i Promocji Gminy "Stacja Kultury" w Świeradowie-Zdroju,

• łaźnia, obecnie budynek galeryjno-muzealny „Galeria Stara Łaźnia" przy ul. Bohaterów Westerplatte 2 w Zawierciu (woj. śląskie), właściciel: Gmina Zawiercie.

W kategorii D (Architektura i budownictwo drewniane) laur otrzymał dworzec kolejowy, obecnie restauracja „Lokomotywa" w Puszczykowie (woj. wielkopolskie), właściciele: Katarzyna i Zbigniew Bekasiakowie.

Wyróżnienia otrzymały:

• kościół Świętego Michała Archanioła w Szalowej (woj. małopolskie), właściciel: Parafia Rzymskokatolicka Świętego Michała Archanioła w Szalowej,

• Willa Koliba – Muzeum Stylu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza w Zakopanem (woj. małopolskie), właściciel: Muzeum Tatrzańskie im. Doktora Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem,

• dom przy pl. Stefana Czarnieckiego 10 w Tykocinie (woj. podlaskie); właściciel: Maria Markiewicz.

W kategorii E (Zabytki techniki, w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne) laur otrzymał wiatrak holender w Pyzdrach (woj. wielkopolskie), właściciel: Gmina i Miasto Pyzdry.

Wyróżnienia otrzymały:

• młyn elektryczny, pierwotnie wodny, w Wiercicy (woj. śląskie), właściciele: Justyna i Andrzej Dobrowolscy,

• zespół zakładu hutniczego w Maleńcu (woj. świętokrzyskie), zarządca: Zabytkowy Zakład Hutniczy w Maleńcu.

W kategorii specjalnej F (Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem) dwa laury otrzymały równorzędnie:

• trwała ruina zamku w Rabsztynie (woj. małopolskie), właściciel: Gmina Olkusz,

• zespół zamkowy, siedziba Muzeum – Zamku w Łańcucie (woj. podkarpackie), właściciel: Muzeum – Zamek w Łańcucie.

Wśród 21 nagrodzonych w 2021 r. obiektów 9 znajduje się od opieką samorządów lub ich jednostek, 4 – muzeów, 3 – parafii rzymskokatolickich, 3 – właścicieli prywatnych, po jednym zabytku należy do wspólnoty mieszkaniowej i przedsiębiorstwa o formie sp. z o.o.

2.8. Dziedzictwo niematerialne
2.8. Intangible heritage

Dziedzictwo kulturowe kojarzy się przede wszystkim z obiektami historycznymi: zabytkami, dziełami sztuki, różnorodnymi eksponatami muzealnymi, a także zachowaną przyrodą – naturalną, jak rezerwaty i stworzoną przez człowieka, jak parki czy ogrody. Jednakże na dziedzictwo kulturowe składają się także zwyczaje, obrzędy czy umiejętności związane z rzemiosłem, czyli niematerialne przejawy kultury – mające istotne znaczenie dla społeczności czy różnych wspólnot, często znacząco wpływające na ich funkcjonowanie i zachowania społeczne, będące dla danej społeczności źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. W celu zachowania tych wartości kulturowych UNESCO przyjęło 17 października 2003 r. w Paryżu Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage), ratyfikowaną przez Polskę w 2011 r.

W ujęciu Konwencji (art. 2 ust. 1) „'Niematerialne dziedzictwo kulturowe' oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami oraz zasadom zrównoważonego rozwoju." Przejawami niematerialnego dziedzictwa kulturowego są (art. 2 ust. 2): „a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; b) sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne; c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym."

Konwencja nakłada na jej Państwa-Strony obowiązek inwentaryzacji przejawów tego dziedzictwa znajdujących się na ich terytoriach. Przygotowany rejestr powinien być regularnie aktualizowany, a informacje o nim – zawarte w okresowych sprawozdaniach.

UNESCO prowadzi trzy listy dotyczące przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o decyzję o wpisie podjętą przez Międzyrządowy Komitet ds. ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na podstawie wniosków zgłoszonych przez Państwa-Strony.

Jednym z rejestrów jest Reprezentatywna lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity), która według stanu na koniec 2021 r. obejmuje 529 pozycji (w tym 38 wpisanych w 2021 r.). Na Liście reprezentatywnej znajdują się obecnie cztery zjawiska z naszego kraju: szopkarstwo krakowskie, kultura bartnicza, sokolnictwo oraz tradycje dywanów kwiatowych na procesje Bożego Ciała.

Inną listą jest zbiór przejawów dziedzictwa, które wymagają ochrony ze względu na zagrożenie ich zaniku (Lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego wymagającego pilnej ochrony – List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding). Według stanu na koniec 2021 r. obejmowała ona 71 pozycji. Polska nie ma żadnego wpisu na liście Pilnej ochrony.

Dobre praktyki (Register of Good Safeguarding Practices) w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego to spis inicjatyw wybieranych przez Międzyrządowy Komitet spośród nadesłanych przez Państwa-Strony propozycji programów, projektów i działań podejmowanych w celu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wyróżniają się skutecznością i innowacyjnością. Wybrane projekty są upowszechniane i promowane przez Komitet jako wzory dobrych rozwiązań w dziedzinie opieki nad przejawami dziedzictwa niematerialnego. Według stanu na koniec 2021 r. lista dobrych praktyk w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego zawierała 29 pozycji, w tym 16 rozwiązań zaproponowanych przez kraje europejskie. Polska nie ma wpisów na tej Liście.

W ślad za nałożonym przez Konwencję obowiązkiem inwentaryzacji przejawów dziedzictwa niematerialnego, pierwszych wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego dokonano w Polsce w 2014 r. Stanowi ona podstawę do wnioskowania o zamieszczenie elementów naszego dziedzictwa na listach międzynarodowych. Krajową listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na tej liście (według

stanu z dnia 30 grudnia 2021 r.) znajduje się 55 pozycji:

1. rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej,
2. szopkarstwo krakowskie,
3. pochód Lajkonika,
4. flisackie tradycje w Ulanowie,
5. procesja Bożego Ciała w Łowiczu,
6. język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej,
7. umiejętność wytwarzania instrumentu i gry na kozie (dudach podhalańskich),
8. hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej (Kaszëbszczé wëszìwanié żukòwszczégò sztélu),
9. sokolnictwo – żywa tradycja,
10. polskie tańce narodowe – polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak,
11. uroczystości ku czci Św. Rocha z obrzędem błogosławieństwa zwierząt w Mikstacie,
12. tradycyjna technika ludwisarska Felczyńskich w Taciszowie,
13. przywoławki dyngusowe w Szymborzu,
14. gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych,
15. zabawkarstwo żywiecko-suskie,
16. bartnictwo,
17. Perebory – nadbużańskie tradycje tkackie,
18. tradycje wytwarzania koronki koniakowskiej,
19. krakowska koronka klockowa,
20. tradycje kulturowe Biskupizny (mikroregionu etnograficznego wokół Krobi w woj. wielkopolskim),
21. kolędowanie Dziadów Noworocznych na Żywiecczyźnie,
22. „Turki" grodziskie (oddziały wielkanocnej straży grobowej, pełniące wartę przy symbolicznych grobach Chrystusa w kościołach parafialnych),
23. tradycje weselne z Szamotuł i okolic,
24. tradycje dudziarskie w Wielkopolsce,
25. umiejętność wyplatania kosza „kabłącoka" w Lucimi,
26. wyścigi kumoterek (zawody na śnieżnym torze w kumoterkach, czyli charakterystycznych dla regionu Podhala sankach),
27. umiejętność gry na dudach żywieckich i ich wytwarzanie,
28. procesja Bożego Ciała z tradycją kwietnych dywanów w Spycimierzu,
29. gajdy – umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry w Beskidzie Śląskim,
30. Barbórka górników węgla kamiennego na Górnym Śląsku,
31. plecionkarstwo w Polsce,
32. tradycje kulturowe Bambrów Poznańskich,
33. Kaszubska Gwiôzdka na Kaszubach,
34. umiejętność ręcznego malowania wzoru opolskiego,
35. zwyczaj wodzenia niedźwiedzia na Śląsku Opolskim,
36. Polonez – taniec polski,
37. kroszonkarstwo opolskie (sztuka zdobienia jaj metodą rytowniczą),
38. wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
39. krzyżoki w Borkach Małych,
40. babski comber na Śląsku Opolskim,
41. procesja Bożego Ciała z tradycją kwietnych dywanów w Kluczu, Olszowej, Zalesiu Śląskim i Zimnej Wódce,

42. pisanie pisanek techniką batikową na Śląsku Opolskim,
43. zwyczaj dunajowania w Łukowej i okolicach,
44. tradycyjne święcenie pokarmów w Dąbrowie Chotomowskiej,
45. wysiewanie serc i krzyży na polach w okolicach Strzelec Opolskich,
46. wypiek byśków i nowych latek Kurpiów Puszczy Zielonej,
47. carillonowa muzyka w Gdańsku,
48. chodzenie z kozą na Kujawach,
49. hafciarstwo z nadwiślańskiego Urzecza,
50. bziuki – wielkanocny zwyczaj dmuchania ogni w Koprzywnicy,
51. umiejętność wytwarzania czepców warmińskich,
52. tradycyjne szkutnictwo Pucka,
53. brodacze ze Sławatycz – zwyczaj pożegnania starego roku,
54. Tradycje kulturowe Bukówca Górnego,
55. Demoscena – kultura twórców dem.

W 2018 r. w Narodowym Instytucie Dziedzictwa została uruchomiona druga lista: Krajowy rejestr dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Intencją tego spisu jest to, aby mogły się w nim znaleźć wszelkie inicjatywy, programy czy projekty, które ukazują sposoby ochrony niematerialnego dziedzictwa, a jednocześnie wspierają i wzmacniają działania podejmowane w tym zakresie na poziomie wspólnoty.

Obecnie na liście tej znajduje się 6 praktyk:

1. Sejmiki wiejskich zespołów teatralnych i ogólnopolski ruch wiejskich amatorskich zespołów teatralnych,
2. Działalność Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
3. Flis Wiślany – tradycja budowy łodzi drewnianych oraz żeglugi wiślanej,
4. Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych z Targami Sztuki Ludowej,
5. Tradycyjne śpiewy majowe przy kapliczkach w Żabnicy na Pomorzu Zachodnim,
6. Spotkanie Czterech Świec.

Należy pamiętać, że niematerialne dziedzictwo kulturowe nie musi być wcale oryginalne czy wyjątkowe, aby znaleźć się na Krajowej liście. Każdy przejaw tego dziedzictwa jest ważny i cenny dla tych, którzy go praktykują i którym zapewnia on poczucie przynależności do wspólnoty.

2.9. Zabytki sakralne
2.9. Religious monuments

Podmioty wyznaniowe w Polsce są gestorem znacznej części zabytków w Polsce. Na terenie parafii katolickich w Polsce znajdują się różnego typu zabytki o charakterze sakralnym. Skala oraz różnorodność nieruchomych zabytków znajdujących się na terenie parafii katolickich w Polsce poddana jest od 2011 r. systematycznej obserwacji dzięki współpracy Głównego Urzędu Statystycznego z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza.

Operat parafii katolickich w Polsce do badania zabytków parafialnych za 2021 r. obejmował 10 560 podmiotów oraz tzw. samodzielne ośrodki duszpasterskie skupione w 41 łacińskich diecezjach terytorialnych, Ordynariacie Polowym Wojska Polskiego oraz 3 eparchiach[12] grecko-katolickich. W badaniu przyjęto ustawową definicję zabytku jako „dzieła człowieka stanowiącego świadectwo minionej epoki, które po-

[12] W Kościele wschodnim: prowincja kościelna.

siada wartość historyczną lub artystyczną"[13]. Badanie obejmowało najbardziej podstawowe informacje dotyczące nieruchomych zabytków o charakterze sakralnym znajdujących się na terenie parafii katolickich w Polsce, czyli liczbę zabytków według następujących kategorii: (1) kościół, (2) dzwonnica, (3) klasztor, (4) kaplica, (5) kaplica cmentarna, (6) kostnica, (7) cmentarz, (8) kapliczka przydrożna, (9) figura przydrożna, (10) krzyż przydrożny, (11) inne. W niniejszym opracowaniu, zabytki te określone są jako „zabytki parafialne". Informatorem o stanie liczbowym zabytków jest parafia, która wypełnia formularz sprawozdawczy. Dane dotyczą stanu w dniu 31 grudnia 2021 r.

Tabl. 11. **Liczba nieruchomych zabytków parafialnych według województw w 2021 r.**
Table 11. Number of immovable parish monuments by voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kościół Church	Klasztor Monastery	Dzwonnica Bell tower	Kaplica Chapel	Kaplica cmentarna Cemetery chapel	Kostnica Mortuary	Cmentarz Graveyard	Kapliczka przydrożna Roadside chapel	Figura przydrożna Roadside monument	Krzyż przydrożny Roadside cross	Inne zabytki Other monuments
POLSKA	**33 932**	**8 517**	**424**	**1 978**	**1 258**	**865**	**247**	**2 475**	**6 083**	**2 870**	**7 063**	**2 152**
Dolnośląskie	3 404	1 154	45	162	147	104	20	317	386	230	630	209
Kujawsko-pomorskie	1 564	443	20	84	37	55	23	163	205	158	290	86
Lubelskie	2 101	380	18	186	81	59	12	141	363	136	360	365
Lubuskie	866	470	4	64	18	6	3	38	68	30	131	34
Łódzkie	1 305	363	25	118	60	41	4	136	231	82	178	67
Małopolskie	3 701	578	53	167	147	88	12	174	1 098	571	651	162
Mazowieckie	3 575	635	53	241	92	78	24	262	702	301	770	417
Opolskie	2 274	481	28	63	116	65	20	128	497	129	700	47
Podkarpackie	2 119	493	31	200	96	76	8	142	568	128	227	150
Podlaskie	942	209	15	57	36	53	9	99	97	13	289	65
Pomorskie	1 292	433	13	65	33	25	17	103	233	65	233	72
Śląskie	2 307	472	36	66	139	61	17	155	367	188	702	104
Świętokrzyskie	1 787	254	18	115	54	28	13	149	224	274	520	138
Warmińsko-mazurskie	1 879	427	14	60	59	26	17	137	540	83	434	82
Wielkopolskie	3 366	859	43	225	119	83	47	244	441	443	733	129
Zachodniopomorskie	1 450	866	8	105	24	17	1	87	63	39	215	25

Uzyskano informacje na temat nieruchomych zabytków sakralnych z 86,1% parafii, czyli braki danych stanowiły 13,9%. Dla 822 parafii (7,8%) zastosowano imputację braków danych wykorzystując dane z 2018 r. W wyniku tego uzupełnienia poziom braków odpowiedzi zmniejszył się do 6,1%. Do naliczenia tablic wynikowych zastosowano wagi proporcjonalne wyliczone na podstawie braków danych w poszczególnych województwach". Ze względu na braki danych, prezentowane tablice mają charakter szacunkowy.

W 2021 r. liczba nieruchomych zabytków sakralnych na terenie parafii wynosiła łącznie 33 932. Najliczniejszą kategorię z grupy zabytków parafialnych stanowiły kościoły, których było 8 517, następnie: krzyże przydrożne (7 063), kapliczki (6 083) oraz figury przydrożne (2 870).

[13] Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840).

Najwięcej zabytków parafialnych (powyżej 3 tys.) znajdowało się w województwach małopolskim, mazowieckim, dolnośląskim oraz wielkopolskim. Natomiast najmniejsza ich liczba (poniżej 1 tys.) wystąpiła w województwie lubuskim i podlaskim.

W kategorii innych zabytków najliczniejszą grupę (40%) stanowiły zabytki takie jak plebania, organistówka, wikarówka czy dom parafialny. Drugą pod względem liczebności grupę w kategorii inne (13%) stanowiły takie zabytki jak: dom pielgrzyma czy sala katechetyczna. Kolejną grupę (12%) stanowiły zabytki takie jak ogród, park, ogrodzenie, mur czy brama. 11% innych zabytków stanowią nagrobki, groby, grobowce, epitafia oraz figury grobowe.

Wpisanych do rejestru zabytków było 17 200 nieruchomych zabytków parafialnych, co stanowiło 50,7% ogółu nieruchomych zabytków parafialnych. Najczęściej do rejestru wpisane były kościoły (90,9%), następnie kaplice cmentarne (83,5%) oraz dzwonnice (79,7%).

Tabl. 12. Liczba nieruchomych zabytków parafialnych wpisanych do rejestru zabytków według województw w 2021 r.

Table 12. Number of immovable parish monuments entered in the register of monuments by voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kościół Church	Klasztor Monastery	Dzwonnica Bell tower	Kaplica Chapel	Kaplica cmentarna Cemetery chapel	Kostnica Mortuary	Cmentarz Graveyard	Kapliczka przydrożna Roadside chapel	Figura przydrożna Roadside monument	Krzyż przydrożny Roadside cross	Inne zabytki Other monuments
POLSKA	**17 200**	**7 746**	**338**	**1 577**	**763**	**722**	**113**	**1 475**	**1 477**	**699**	**798**	**1 492**
Dolnośląskie	2 035	1 069	34	125	98	79	8	164	92	114	117	135
Kujawsko-pomorskie	734	383	17	56	21	40	8	101	11	40	15	42
Lubelskie	1 293	357	17	171	64	53	9	114	117	47	36	308
Lubuskie	568	437	4	54	9	6	1	7	6	8	9	27
Łódzkie	810	326	25	96	41	40	1	89	98	15	19	60
Małopolskie	1 623	522	42	135	94	76	5	96	291	135	122	105
Mazowieckie	1 737	571	40	195	59	74	19	183	172	81	117	226
Opolskie	874	418	18	42	53	39	5	54	119	39	51	36
Podkarpackie	1 261	455	27	169	72	68	4	85	187	44	39	111
Podlaskie	518	193	14	53	27	49	6	85	21	3	13	54
Pomorskie	683	392	6	49	17	20	7	62	45	10	10	65
Śląskie	978	397	22	50	79	53	8	73	91	39	101	65
Świętokrzyskie	789	230	18	94	30	26	5	105	52	63	95	71
Warmińsko-mazurskie	782	405	13	50	44	17	7	84	83	10	1	68
Wielkopolskie	1 516	797	36	163	48	65	20	127	78	46	37	99
Zachodniopomorskie	999	794	5	75	7	17	-	46	14	5	16	20

Najrzadziej wpisane do rejestru zabytków były krzyże przydrożne (11,3%), kapliczki przydrożne (24,3%) oraz figury przydrożne (24,4%).

Do zwiedzania udostępnionych było 19 516 zabytków parafialnych, co stanowiło 57,5% ogółu zabytków parafialnych. Najczęściej udostępnione były kościoły (74,6%), cmentarze (64,4%) oraz kapliczki, figury i krzyże przydrożne (około 50%).

Tabl. 13. **Liczba nieruchomych zabytków parafialnych udostępnionych do zwiedzania według województw w 2021 r.**

Table 13. Number of immovable parish monuments open to sightseeing by voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kościół Church	Klasztor Monastery	Dzwonnica Bell tower	Kaplica Chapel	Kaplica cmentarna Cemetery chapel	Kostnica Mortuary	Cmentarz Graveyard	Kapliczka przydrożna Roadside chapel	Figura przydrożna Roadside monument	Krzyż przydrożny Roadside cross	Inne zabytki Other monuments
POLSKA	**19 516**	**6 350**	**163**	**860**	**656**	**366**	**82**	**1 591**	**3 335**	**1 469**	**3 393**	**1 251**
Dolnośląskie	1 968	773	12	34	83	35	1	181	225	159	340	125
Kujawsko-pomorskie	912	352	8	39	17	33	13	109	98	56	149	38
Lubelskie	1 231	315	8	104	62	35	6	102	145	68	101	285
Lubuskie	497	328	2	20	10	4	-	17	40	18	46	12
Łódzkie	773	275	10	51	30	27	3	98	116	49	74	40
Małopolskie	2 037	447	25	77	59	19	3	97	574	330	326	80
Mazowieckie	2 080	478	18	99	50	38	8	174	398	161	401	255
Opolskie	1 236	384	9	18	50	23	9	80	269	55	311	28
Podkarpackie	1 417	388	14	140	64	28	2	91	396	64	132	98
Podlaskie	620	168	4	30	25	28	3	83	38	9	202	30
Pomorskie	762	344	3	31	15	9	8	72	112	41	77	50
Śląskie	1 387	356	10	17	74	24	5	100	236	84	443	38
Świętokrzyskie	905	198	11	55	24	13	5	96	91	132	212	68
Warmińsko-mazurskie	1 184	326	4	19	28	15	4	82	344	69	258	35
Wielkopolskie	1 796	671	22	95	62	29	12	166	229	165	289	56
Zachodniopomorskie	711	547	3	31	3	6	-	43	24	9	32	13

Najrzadziej dla zwiedzających udostępnione były kostnice (33,2%), klasztory (38,4%) oraz kaplice cmentarne (42,3%).

3. Archiwa państwowe
3. State archives

Polskie zbiory archiwalne, gromadzone i przechowywane w instytucjach pamięci, znajdujących się w kraju, jak i za granicą są źródłem wiedzy historycznej i świadectwem dziejów Polski i Polaków, spuścizny kulturowej społeczeństwa polskiego i dorobku polskiej państwowości. Zbiory te tworzą narodowy zasób archiwalny. Znajduje się on pod ochroną państwa, niezależnie od stosunku własności materiałów archiwalnych bądź statusu prawnego archiwum lub instytucji, w których są przechowywane.

Podstawę prawną ochrony narodowego zasobu archiwalnego stanowi ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164). Przepisy ustawy wprowadzają podział narodowego zasobu archiwalnego na dwie części:

- państwowy zasób archiwalny, który tworzą materiały gromadzone i przechowywane w państwowej sieci archiwalnej, składającej się z sieci archiwów państwowych oraz archiwów zakładowych zlokalizowanych w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych, w tym archiwów z zasobem powierzonym i archiwów wyodrębnionych (zlokalizowanych w jednostkach organizacyjnych, które nie są nadzorowane przez archiwa państwowe),

- niepaństwowy zasób archiwalny, który tworzą materiały archiwalne wchodzące w skład ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego, takie jak m.in. archiwa partii politycznych, archiwa organizacji społecznych, politycznych i spółdzielczych, archiwa kościołów i związków wyznaniowych, archiwa innych niepaństwowych jednostek organizacyjnych oraz materiały archiwalne będące własnością osób fizycznych stanowiące nieewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny.

Sieć archiwów państwowych składa się z 3 archiwów o charakterze centralnym: Archiwum Głównego Akt Dawnych (dalej AGAD), Archiwum Akt Nowych (dalej AAN), Narodowego Archiwum Cyfrowego (dalej NAC) oraz 30 archiwów państwowych o zasięgu regionalnym w Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Archiwum Narodowe w Krakowie (dalej: ANK), Lesznie, Lublinie, Łodzi, Malborku, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyślu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zamościu i Zielonej Górze.

Zbiory archiwów państwowych przedstawiają wielowymiarowy i społecznie nieodzowny zasób wiedzy i pamięci kulturowej Polski i polskiego społeczeństwa. Najstarsze przechowywane dokumenty pochodzą z XII w., najnowsze – z początku XXI w. Ochrona i powszechność dostępu do dziedzictwa historycznego, zgromadzonego w archiwach państwowych ma fundamentalne znaczenie dla badań naukowych nad przeszłością, dla edukacji historycznej oraz wzmacniania i utrwalania tożsamości społecznej, regionalnej i środowiskowej. Archiwa pełnią tym samym niezwykle ważną rolę kulturotwórczą, w szczególności jako centra dziedzictwa kulturowego o wymiarze krajowym i regionalnym. Ich działalność ma istotne znaczenie dla skutecznego budowania kapitału społecznego, kształtowania spójności i postaw obywatelskich, rozwoju kultury i gospodarki.

Archiwa państwowe działają w dwóch podstawowych sferach życia społeczno-gospodarczego:

- są częścią sektora kultury jako konstytutywne instytucje narodowego dziedzictwa kulturowego, wykonując zadania z zakresu gromadzenia, przechowywania, zabezpieczania i udostępniania materiałów o wartości historycznej,

- jednocześnie kształtują narodowy zasób archiwalny, formując współczesną kancelarię administracji publicznej w Polsce poprzez sprawowany nadzór nad dokumentacją papierową i elektroniczną, powstającą w urzędach administracji państwowej i samorządowej, a także w sądach, prokuraturach, instytucjach edukacji, nauki, kultury i wielu innych instytucjach publicznych oraz ustalając zasady i kryteria określania wartości historycznej nowo powstającej dokumentacji.

Mapa 8. **Sieć archiwów państwowych w 2021 r.**
Map 8. Network of state archives in 2021

Lokalizacja Archiwów Państwowych
Location of State Archives
Lokalizacja oddziałów Archiwów Państwowych
Location of branches of State Archives
Lokalizacja ekspozytur oddziałów Archiwów Państwowych
Location of branches of State Archives divisions

3.1. Zasób archiwów państwowych
3.1. State archives holdings

Zasób archiwów państwowych na dzień 31 grudnia 2021 r. obejmował 101 491 zespołów (zbiorów) archiwalnych, składających się z 43 757 043 jednostek archiwalnych (dalej j.a.), o rozmiarze 368 631,19 metrów bieżących (dalej m.b.) oraz 409 094 plików elektronicznych o rozmiarze 42 643,67 GB.

Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej stanowiły 99,76%, zasobu archiwów państwowych (43 650 016 j.a.). Materiały archiwalne w postaci elektronicznej stanowiły jedynie 0,24% zasobu (107 027 j.a.).

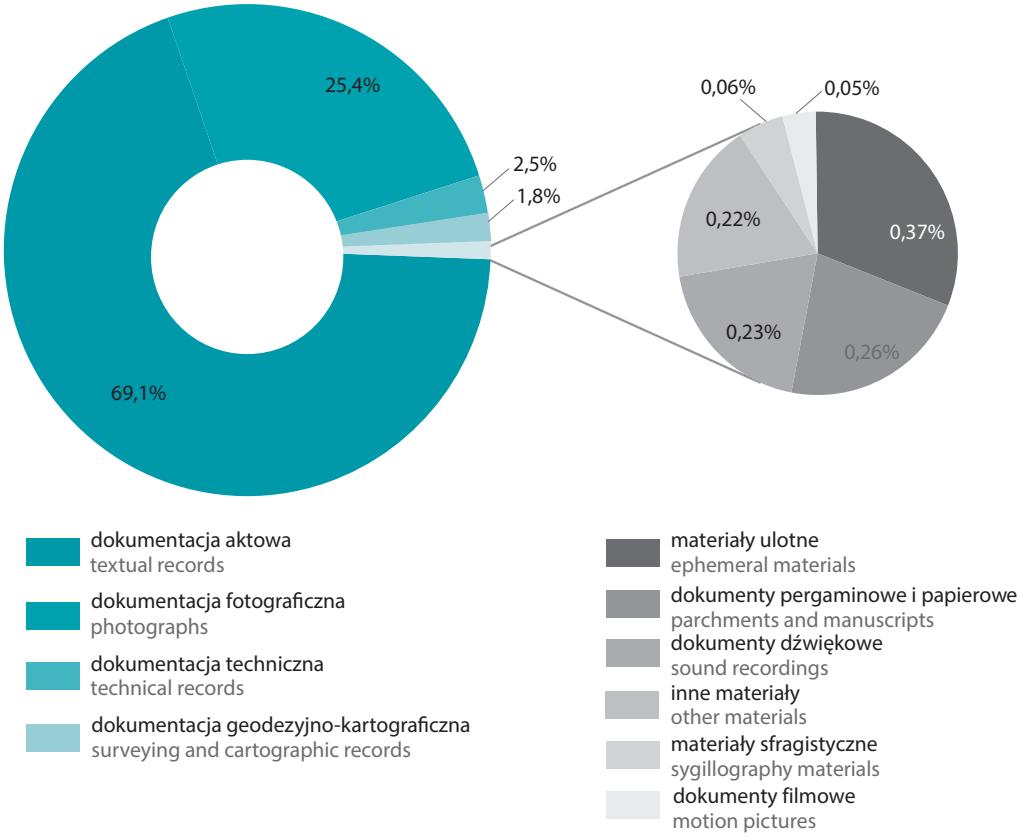
Tabl. 14. Zasób archiwalny według rodzajów materiałów archiwalnych w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 14. Total state archives holdings by types of archival materials in 2021 As of 31 December

Rodzaj materiałów archiwalnych Type of archival materials	Ogółem j.a. Total in archive units	Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej Archival materials in a traditional form		Materiały archiwalne w postaci elektronicznej Archival materials in electronic form		
		j.a. archive units	m.b. linear meters	j.a. archive units	pliki files	GB
Razem Total	43 757 043	43 650 016	368 631,19	107 027	409 094	42 643,67
Dokumentacja aktowa Textual records	30 165 464	30 163 864	350 433,06	1 600	224 384	481,72
Dokumenty pergaminowe i papierowe Parchments and manuscripts	113 894	113 894	232,1	-	-	-
Dokumentacja techniczna Technical records	1 095 056	1 095 056	12 591,47	-	-	-
Dokumentacja geodezyjno-kartograficzna Surveying and cartographic records	791 006	790 655	886,97	351	1 846	11,76
Dokumentacja fotograficzna Photographs	11 177 241	11 082 703	1 952,04	94 538	153 485	842,71
Dokumenty filmowe Motion pictures	27 862	19 876	544,53	7 986	11 119	40 495,49
Dokumenty dźwiękowe Sound recordings	101 666	100 212	1 169,89	1 454	4 091	777,16
Materiały ulotne Ephemeral materials	162 620	161 624	221,21	996	1 419	17,35
Materiały sfragistyczne Sygillography materials	27 347	27 347	7,81	-	-	-
Inne Other materials	94 887	94 785	592,11	102	12 750	17,48

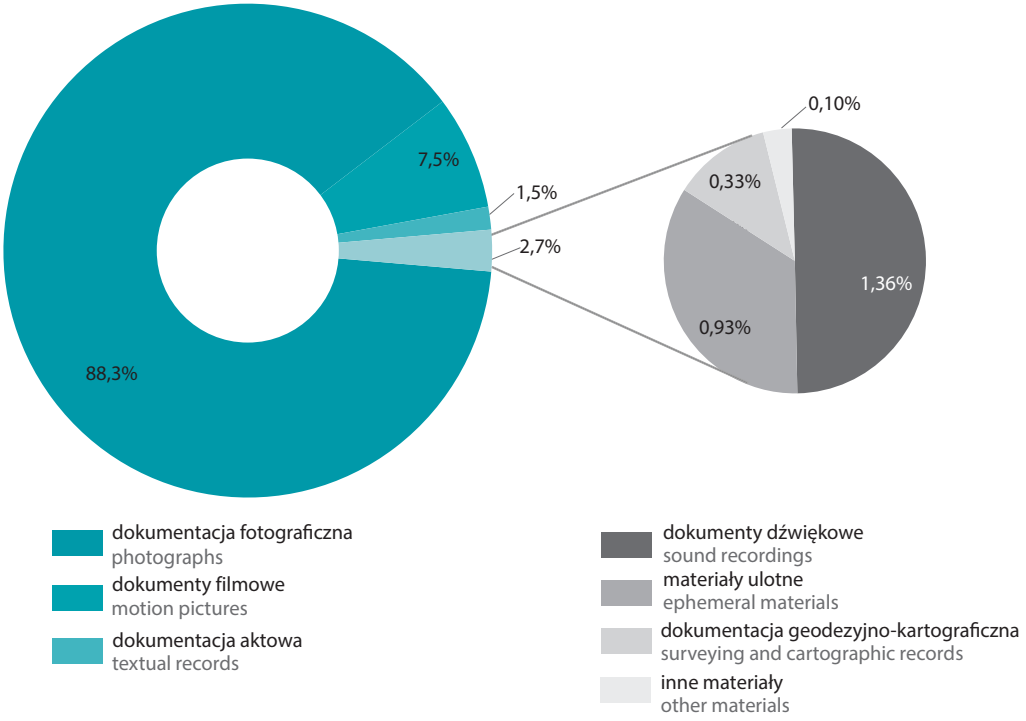
Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

Wykres 11. **Struktura zasobu archiwalnego w postaci tradycyjnej w j.a. w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 11. Structure of the holdings in traditional form in archive units in 2021
As of 31 December

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

Wykres 12. **Struktura zasobu archiwalnego w postaci elektronicznej w j.a. w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 12. Structure of the holdings in electronic form in archive units in 2021
As of 31 December

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

Największą liczbę jednostek archiwalnych przechowuje NAC – ponad 9,9 mln j.a., co związane jest ze specyfiką jego zasobu, składającego się w znacznej części z fotografii. Do największych należą zasoby AAN, Archiwum Państwowego (dalej AP) w Warszawie oraz AP w Katowicach, które przekraczają 3 mln j.a.

Pod względem metrażu materiałów archiwalnych w postaci tradycyjnej, największy zasób przechowuje AP w Warszawie – ponad 48,5 tys. m.b. Następne, z metrażem ponad 37 tys. m.b. jest AAN, a powyżej 20 tys. m.b. archiwaliów posiadają archiwa państwowe w Katowicach i Wrocławiu oraz ANK.

Tabl. 15. Zasób archiwalny według rodzajów materiałów archiwalnych w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 15. Total state archives holdings by types of archival materials in 2021 As of 31 December

Archiwa państwowe State archives	Ogółem j.a. Total archive units	Ogółem j.a. Total archive units	Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej Archival materials in a traditional form		Materiały archiwalne w postaci elektronicznej Archival materials in electronic form		
			j.a. archive units	m.b. linear meters	j.a. archive units	pliki files	MB
Razem Total	101 491	43 757 043	43 650 016	368 631,19	107 027	409 094	43 667 122,47
AGAD Central Archives of Historical Records	484	323 580	323 580	6 608,98	-	-	-
AAN Archives of Modern Records	2 887	3 528 670	3 528 648	37 265,76	22	61 723	580 6080
NAC National Digital Archives	157	9 961 418	9 955 313	4 032,47	6 105	139 960	246 625,93
AP Białystok	2 528	537 996	537 996	4 546,99	-	-	-
AP Bydgoszcz	3 704	1 220 675	1 220 349	11 787,59	326		7 263,32
AP Częstochowa	1 249	319 133	318 776	3 619,75	357	304	4 843,32
AP Gdańsk	4 980	1 185 535	1 185 535	13 395,29	-	-	-
AP Gorzów Wlkp.	988	288 674	288 647	3 154,69	27	215	3 290,00
AP Kalisz	1 598	355 940	355 851	4 070,42	89	247	1 352,23
AP Katowice	5 868	3 090 914	3 061 404	27 492,68	29 510	28 109	72 864,17
AP Kielce	4 540	1 133 302	1 133 215	9 283,46	87	2 042	80 296,34
AP Koszalin	2 354	438 150	437 967	4 877,85	183	7 106	8 775,24
AN Kraków National Archives in Kraków	5 651	1 844 718	1 836 896	26 240,33	7 822	7 822	40 859 125
AP Leszno	1 163	267 232	267 146	2 258,89	86	-	-
AP Lublin	4 207	1 424 547	1 424 547	13 663,43	-	-	-
AP Łódź	3 481	1 582 049	1 582 033	17 355,75	16	1 349	98 524,86
AP Malbork	861	174 513	174 513	2 376,95	-	-	-
AP Olsztyn	3 413	731 762	731 762	6 496,68	-	2 293	657 495,30
AP Opole	3 663	1 037 195	1 036 327	9 390,96	868	57 667	389 022,91
AP Piotrków Tryb.	1 985	467 046	467 034	6 006,82	12	492	14 648,00
AP Płock	1 756	414 797	413 784	4 073,40	1 013	1 013	35 550,00
AP Poznań	7 452	1 245 235	1 244 726	15 004,39	509	535	4 852,60
AP Przemyśl	2 555	666 492	666 484	4 798,18	8	22 189	198 650,08
AP Radom	1 612	423 667	423 655	4 553,38	12	228	5 580,47
AP Rzeszów	5 059	870 698	870 579	9 005,63	119	1 122	27 530,15
AP Siedlce	1 845	615 099	614 949	4 498,16	150	6 140	23 955,85
AP Suwałki	1 318	519 325	477 403	3 364,70	41 922	54 570	124 579,84
AP Szczecin	2 434	1 344 007	1 337 754	13 918,12	6 253	411	19 620,60

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022

Tabl. 15. Zasób archiwalny według rodzajów materiałów archiwalnych w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 15. Total state archives holdings by types of archival materials in 2021 As of 31 December

Archiwa państwowe State archives	Ogółem j.a. Total archive units	Ogółem j.a. Total archive units	Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej Archival materials in a traditional form		Materiały archiwalne w postaci elektronicznej Archival materials in electronic form		
			j.a. archive units	m.b. linear meters	j.a. archive units	pliki files	MB
AP Toruń	3 190	989 943	989 510	7 651,08	433	479	2826,24
AP Warszawa	8 043	3 116 109	3 105 217	48 518,15	10 892	10 892	50 425,75
AP Wrocław	6 343	2 671 690	2 671 503	29 282,42	187	245	139 306,46
AP Zamość	1 320	286 042	286 037	2 583,17	5	3	972,57
AP Zielona Góra	2 803	680 890	680 876	7 454,67	14	378	8 537,24

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022

3.2. Kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego
3.2. Shaping the national archival fond

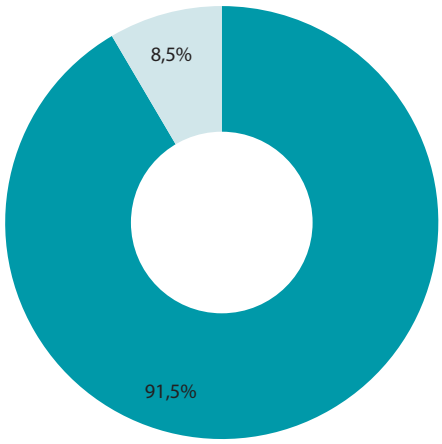
Z ogólnej liczby około 111 tys. podmiotów gospodarki narodowej działających w całym kraju w sektorze publicznym, w 2021 r. archiwa państwowe sprawowały nadzór archiwalny nad 10 272 jednostkami organizacyjnymi zarówno państwowymi, jak i samorządowymi (w 2020 r. było to 10 294).[14]

W nadzorowanych jednostkach znajdowało się 665 508,94 m.b. (w 2020 r. 608 561,46 m.b.) oraz 1 357 504 GB (w 2020 r. 2 960 522 GB)[15] materiałów archiwalnych wytworzonych i zgromadzonych w toku ich działalności. W 2021 r. w archiwach zakładowych jednostek pozostawało (tzw. nawis archiwalny) 61 571,10 m.b. (w 2020 r. 56 158,6 m.b.) oraz 59 206 GB (w 2020 r. 0,6 GB)[16] materiałów archiwalnych, przeznaczonych do przekazania do archiwów państwowych.

[14] Nadzór archiwalny to termin stosowany do określenia całości działań podejmowanych przez archiwa państwowe w zakresie kształtowania państwowego zasobu archiwalnego. Jego celem jest zabezpieczenie dokumentacji o wartości historycznej, powstającej w związku z działalnością jej twórców (państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych).
[15] Znaczna część materiałów, w związku z upływem w 2021 r. dziesięcioletniego okresu od ich wytworzenia, została zakwalifikowana jako materiały przeznaczone do przekazania do archiwów państwowych.
[16] Zob. przyp. 13.

Wykres 13. Materiały archiwalne w postaci tradycyjnej w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia w m.b. w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 13. Total archival materials in traditional form in supervised organisations and archival materials to be transferred in linear meters in 2021
As of 31 December

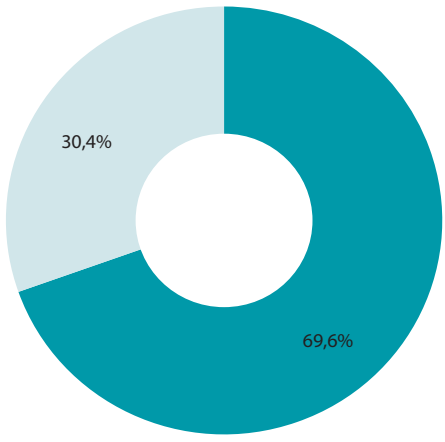
materiały archiwalne znajdujące się w archiwach państwowych
total archival materials

materiały archiwalne do przejęcia
archival materials to be transferred

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

Wykres 14. Materiały archiwalne w postaci elektronicznej w jednostkach nadzorowanych ogółem i materiały archiwalne do przejęcia w GB w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Total archival materials in electronic form in supervised organisations and archival materials to be transferred in GB in 2021
As of 31 December

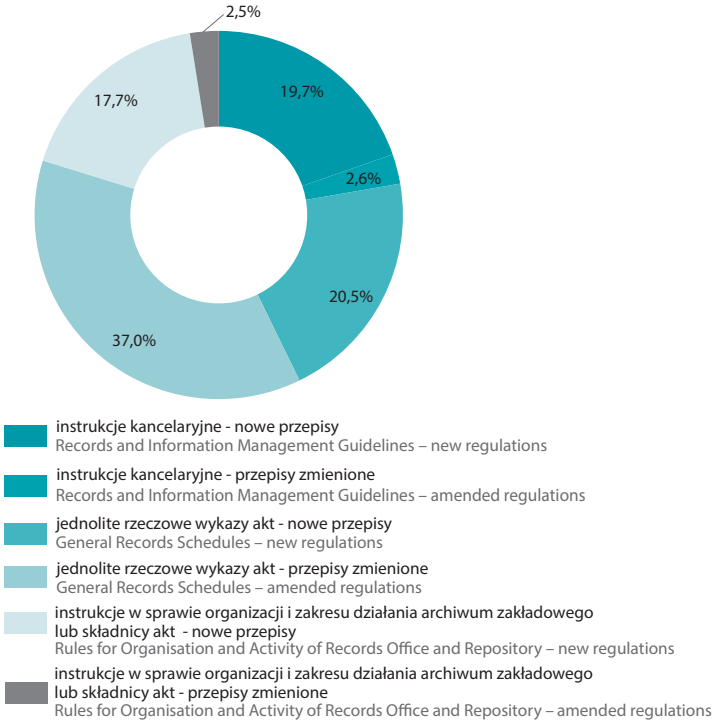
materiały archiwalne znajdujące się w archiwach państwowych
total archival materials

materiały archiwalne do przejęcia
archival materials to be transferred

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

W 2021 r. archiwa państwowe uzgodniły 5 440 normatywów (zarządzeń dotyczących wprowadzenia instrukcji kancelaryjnych, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych lub składnic akt) w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych, zarówno nadzorowanych[17], jak i nienadzorowanych. Uzgodniono także 1 264 nowelizacji ww. przepisów.

Wykres 15. **Struktura przepisów uzgodnionych przez archiwa państwowe dla jednostek nadzorowanych w 2021 r.**
Chart 15. The structure of the regulations agreed by state archives for supervised entities in 2021

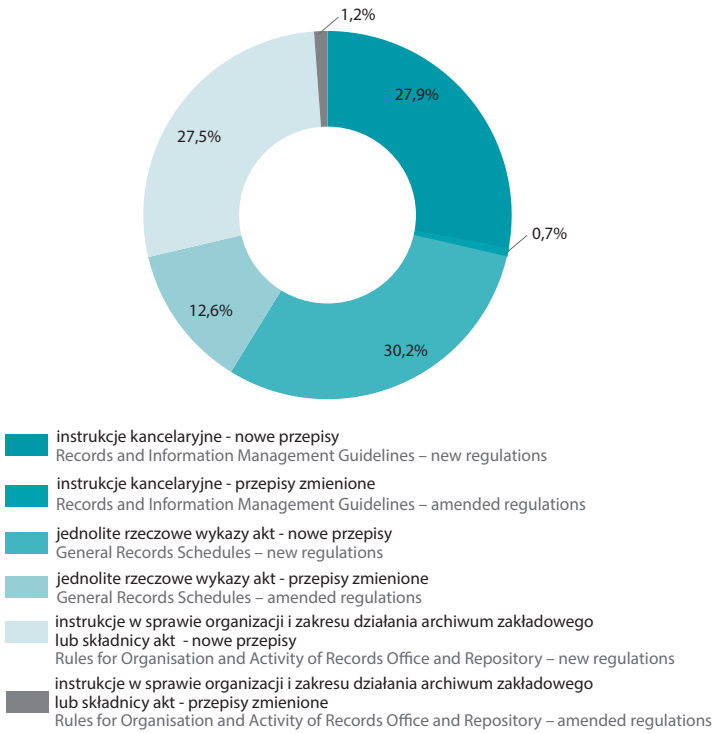
Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

W 2021 r., mimo występujących ograniczeń związanych z sytuacją epidemiczną, archiwa państwowe przeprowadziły łącznie 2 240 kontroli oraz 2 470 ekspertyz archiwalnych; udzielono zgody na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej o łącznym rozmiarze 424 054,84 m.b. oraz 253 335 GB.

Współpraca z jednostkami ze sfery ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego polegała na opiniowaniu przez archiwa państwowe przepisów kancelaryjnych i archiwalnych, opiniowaniu dokumentacji wytypowanej do brakowania, przeprowadzaniu ekspertyz, udzielaniu instruktaży i porad dotyczących postępowania z dokumentacją oraz pomocy np. w związku z likwidacją jednostek. W 2021 r. zidentyfikowano 4 100 podmiotów ze sfery ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego. Współpracę prowadzono z 458 podmiotami. Jej efektem było pozyskanie materiałów archiwalnych z niepaństwowego zasobu archiwalnego, w tym m.in. akt oddziałów i kół związków kombatanckich, organizacji społecznych, instytucji gospodarczych i innych.

[17] Jednostka nadzorowana (objęta nadzorem archiwum państwowego) – państwowa lub samorządowa jednostka organizacyjna wytwarzająca materiały archiwalne i zobowiązana w związku z tym do prowadzenia archiwum zakładowego. W jednostkach nieobjętych nadzorem dokumentacja niearchiwalna gromadzona jest w składnicach akt.

Wykres 16. **Struktura przepisów uzgodnionych przez archiwa państwowe dla jednostek nienadzorowanych w 2021 r.**
Chart 16. The structure of the regulations agreed by state archives for unsupervised entities in 2021

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

3.3. Infrastruktura archiwów państwowych
3.3. State archives infrastructure

Na koniec 2021 r. archiwa państwowe dysponowały 100 obiektami (w tym 35 obiektami zabytkowymi). Ich łączna powierzchnia wynosiła niemal 208 tys. m^2, z czego powierzchnia magazynowa stanowiła blisko 94 tys. m^2.

W 2021 r. realizowano zadania inwestycyjne dotyczące poprawy infrastruktury i bezpieczeństwa zbiorów, m.in.: w AP w Suwałkach, Oddziale w Nowym Sączu Archiwum Narodowego w Krakowie, w AP w Katowicach, w AP w Bydgoszczy. Ponadto, w wielu obiektach sieci archiwów państwowych przeprowadzono modernizacje związane z poprawą bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

Łącznie prace inwestycyjne w 2021 r. prowadzono w 19 budynkach, należących do archiwów państwowych. Nakłady na inwestycje budowlane wyniosły 30 378 399,95 zł.

Oprócz inwestycji budowlanych, w 2021 r. dokonano zakupów inwestycyjnych na potrzeby 18 archiwów o wartości 12 295 423,25 zł. Istotny udział w zakupach inwestycyjnych dotyczył finansowania poprawy bezpieczeństwa zasobu, w tym ochrony przeciwpożarowej, modernizacji i rozwoju infrastruktury informatycznej i telekomunikacyjnej, wyposażenia pracowni digitalizacji i konserwacji oraz magazynów archiwalnych, a także poprawy logistyki pomiędzy rozproszonymi lokalizacjami poszczególnych archiwów.

Tabl. 16. Powierzchnia obiektów i pomieszczeń archiwów państwowych w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Table 16. Total area of facilities and repositories of state archives in 2021
As of 31 December

Powierzchnia (w m^2) Total area in square meters		
całkowita total area	użytkowa usable area	magazynowa storage area
207 668,27	192 439,31	93 972,46

Źródło: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022

W 2021 r. zrealizowano pierwszy etap (przygotowanie dokumentacji) kompleksowej modernizacji energetycznej 27 budynków należących do 20 archiwów państwowych.

Systematycznie w budynkach archiwów państwowych prowadzone były także remonty i konserwacje, skoncentrowane w szczególności na poprawie ich funkcjonalności oraz bezpieczeństwa i warunków pracy personelu. Kwota wydatkowana w 2021 r. na remonty budynków zabytkowych oraz niezabytkowych wyniosła 3 537 632,96 zł, a prace remontowe wykonano w 41 budynkach.

3.4. Kadra archiwów państwowych
3.4. Staff of state archives

W 2021 r. przeciętne zatrudnienie w sieci archiwów państwowych (z uwzględnieniem Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych – dalej NDAP) wyniosło 1 560,18 etatu (1 647 osób), w tym w archiwach 1 488,96 etatu (1 572 osoby) oraz w NDAP 71,22 etatu (75 osób).

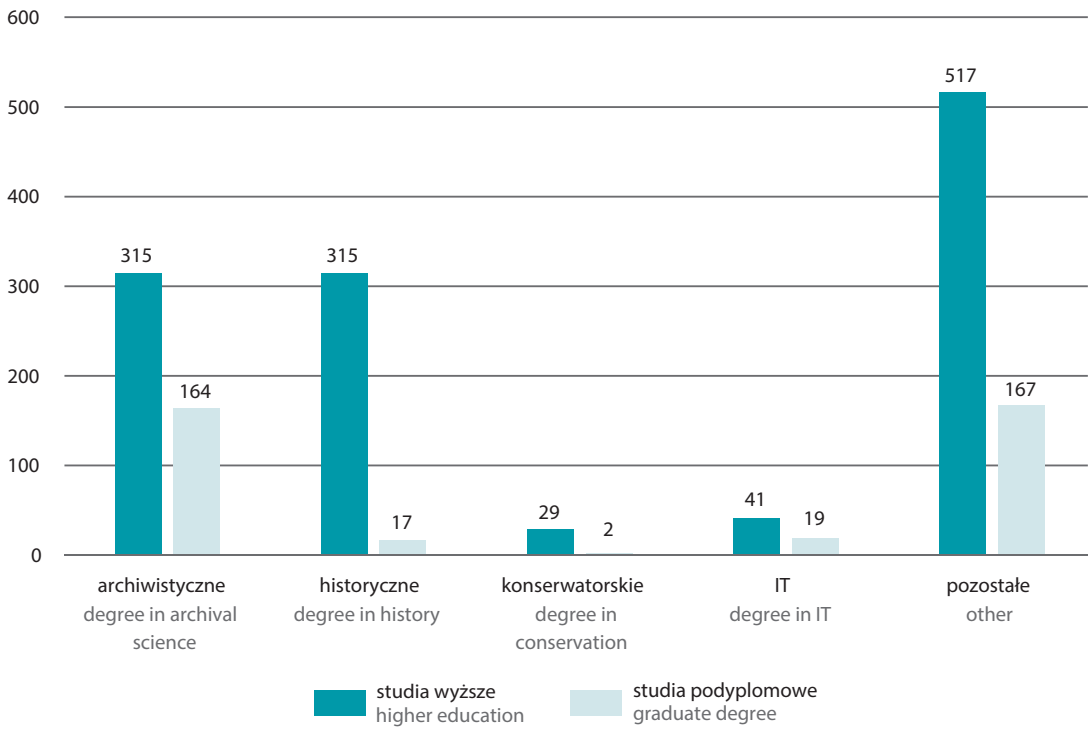
Przeciętne zatrudnienie w archiwach państwowych wraz z NDAP w obszarze działalności archiwalnej w 2021 r. wyniosło 945,5 etatu (964,04 osoby), w obszarze działalności naukowej 6,88 etatu (7,98 osób), w obszarze działalności konserwatorskiej 104,44 etatu (111,93 osób) oraz w obszarze działalności administracyjnej i obsługowej 503,36 etatu (563 osoby, w tym 74,67 w NDAP). Na koniec 2021 r. w sieci archiwów państwowych zatrudnionych było 1 217 osób z wykształceniem wyższym, w tym 369 osób, które ukończyły studia podyplomowe. Ze stopniem bądź tytułem naukowym zatrudnionych było 108 osób, w tym 93 osoby ze stopniem doktora, 11 osób ze stopniem doktora habilitowanego oraz 4 osoby z tytułem naukowym profesora.

Tabl. 17. **Kadry archiwów państwowych. Liczba zatrudnionych w 2021 r.**
Table 17. Staff of state archives (in number of employees) in 2021

Archiwum państwowe State Archives	Przeciętne zatrudnienie Average number of employees				
	według rodzaju działalności by type of work				archiwum państwowe razem total State Archives
	archiwiści archivists	pracownicy naukowi researchers	konserwatorzy conservators	pracownicy administracyjni i obsługowi administrative and operating personnel	
Razem Total	964,04	7,98	111,93	488,33	1 572,28
AGAD Central Archives of Historical Records	30,52	2,00	5,82	16,20	54,54
AAN Archives of Modern Records	63,00	1,00	8,00	38,00	110,00
NAC National Digital Archives	34,00	-	-	31,00	65,00
AP Białystok	14,00	-	2,00	13,00	28,00
AP Bydgoszcz	27,00	-	4,00	15,00	46,00
AP Częstochowa	12,00	-	0,00	5,00	17,00
AP Gdańsk	34,00	-	11,00	10,00	55,00
AP Gorzów Wielkopolski	9,00	-	-	7,00	16,00
AP Kalisz	9,00	-	1,00	9,00	19,00
AP Katowice	62,71	2,00	12,75	30,54	108,00
AP Kielce	31,00	-	2,00	13,00	46,00
AP Koszalin	21,00	-	1,00	13,00	35,00
AN Kraków National Archives in Kraków	61,01	-	7,52	28,15	96,68
AP Leszno	6,00	-	-	6,00	12,00
AP Lublin	34,00	-	3,00	21,00	60,00
AP Łódź	38,00	-	8,00	19,00	65,00
AP Malbork	10,00	-	1,00	5,00	16,00
AP Olsztyn	24,00	-	3,00	12,00	39,00
AP Opole	28,00	-	1,00	11,00	40,00
AP Piotrków Trybunalski	13,30	-	-	4,08	17,38
AP Płock	15,00	-	-	7,50	22,50
AP Poznań	37,77	-	3,63	17,00	58,40
AP Przemyśl	16,00	-	4,00	15,00	35,00
AP Radom	12,78	-	1,88	2,88	17,54
AP Rzeszów	25,00	-	1,00	9,00	35,00
AP Siedlce	16,00	-	2,00	10,00	28,00
AP Suwałki	11,00	-	3,00	6,00	20,00
AP Szczecin	39,00	-	1,00	15,00	55,00
AP Toruń	18,00	-	3,00	12,50	33,50
AP Warszawa	103,73	1,00	8,04	44,81	166,22
AP Wrocław	73,00	1,00	11,00	23,00	108,00
AP Zamość	11,00	-	-	5,00	16,00
AP Zielona Góra	18,58	0,98	2,29	9,67	31,52

Ź r ó d ł o: dane Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.
Source: data of State Archives Head Office.

Wykres 17. **Wykształcenie pracowników sieci archiwów państwowych w 2021 r. (liczba osób)**
Chart 17. Education of employees of state archives in 2021 (in number of persons)

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

3.5. Opracowanie i udostępnianie zasobu archiwów państwowych
3.5. Arrangement and access to the state archives holdings

Na koniec 2021 r. całkowicie zewidencjonowany zasób archiwów państwowych obejmował 101 202 zespoły (zbiory), co stanowiło 99,72% łącznej liczby przechowywanych zespołów (zbiorów), oraz 35 846 952 j.a. (81,92% ogółu). Rozmiar zewidencjonowanej części zasobu w postaci tradycyjnej wyniósł 35 740 802 j.a., 363 210,38 m.b., a w postaci elektronicznej 106 150 j.a. (408 062 pliki o rozmiarze 42 633 GB).

W 2021 r. wykonano prace ewidencyjne obejmujące 206 zespołów archiwalnych (389 569 j.a.). Większość ewidencjonowanych archiwaliów stanowiły materiały archiwalne w postaci tradycyjnej – 383 872 j.a. (1 048,76 m.b.). Zewidencjonowano także 5 697 j.a. w postaci elektronicznej, o rozmiarze 458 GB.

W 2021 r. w związku z ograniczeniami epidemiologicznymi, zwiększyły się potrzeby w zakresie korzystania on-line z informacji o zasobie archiwalnym. W związku z tym, położono duży nacisk na poprawę dostępności informacji o zasobie archiwów państwowych w Zintegrowanym Systemie Informacji Archiwalnej (ZoSIA)[18] oraz na zwiększenie jego dostępności on-line (portal szukajwarchiwach.gov.pl). Łączna liczba opisów materiałów archiwalnych, prezentowanych w serwisie www.szukajwarchiwach.gov.pl, na koniec 2021 r. wyniosła 14 119 678.

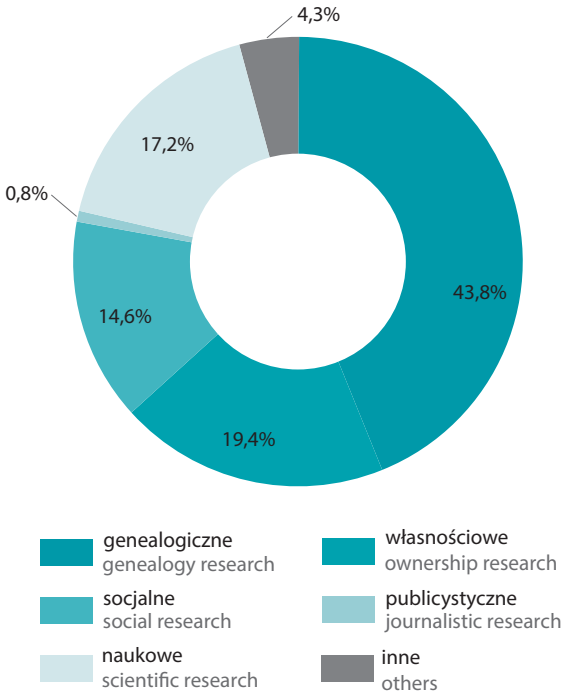
[18] Zintegrowany System Informacji Archiwalnej ZoSIA to system przeznaczony do ewidencji, inwentaryzacji oraz zarządzania zasobem archiwów państwowych na wszystkich poziomach jego hierarchicznej struktury – od całego archiwum aż po obiekt archiwalny (pojedynczy dokument). Zawiera również szybką i precyzyjną wyszukiwarkę danych dostępną online (www.szukajwarchiwach.gov.pl). System użytkowany jest przez archiwa państwowe oraz inne instytucje posiadające zbiory archiwalne (krajowe i zagraniczne). Zarządzany jest przez Narodowe Archiwum Cyfrowe.

W 2021 r., pomimo ograniczeń wynikających z epidemii w większości archiwów prowadzono prace związane z naukowym opracowaniem zasobu archiwalnego. Opracowano 232 218 j.a. (2 113,17 m.b.) oraz sporządzono 203 inwentarze zespołów (zbiorów) archiwalnych.

W 2021 r. czytelnie i pracownie archiwów państwowych odwiedziło 12 082 użytkowników (29 763 odwiedzin), którym udostępniono bezpośrednio 466 100 j.a.

Archiwa zrealizowały 80 277 kwerend, w tym 57 311 kwerend na zlecenie osób prywatnych oraz 22 966 na zlecenie instytucji. 3 442 kwerend dotyczyło badań naukowych, 35 157 – badań genealogicznych, 15 571 – poszukiwań dokumentów do celów własnościowych, 11 701 – do celów socjalnych, 629 - do celów publicystycznych oraz 13 777 do innych celów.

Wykres 18. **Struktura tematyczna kwerend archiwalnych w 2021 r.**
Chart 18. Structure of archival research by subject in 2021

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

W 2021 r. w serwisie www.szukajwarchiwach.gov.pl udostępniono 48 216 069 skanów lub fotografii cyfrowych (o ponad 3,8 mln więcej niż w 2020 r.). Odpowiada to liczbie 630 951 zdigitalizowanych j.a. (o ponad 146 tys. j.a. więcej niż w 2020 r.). W ciągu roku serwis zarejestrował 1 162 931 unikalnych użytkowników oraz 37 490 077 odsłon.

Cyfrowe kopie materiałów archiwalnych z zasobu archiwów państwowych prezentowane są też w innych serwisach internetowych. Największy z nich dotyczy źródeł genealogicznych mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego XVIII-XX w. z archiwów państwowych w Toruniu i Bydgoszczy (www.genealogiawarchiwach.pl). Obejmuje on 3 654 709 skanów akt metrykalnych i ewidencji ludności (45 355 zdigitalizowanych j.a.). W 2021 r. zarejestrowano 173 495 unikalnych użytkowników serwisu i ponad 20 mln odsłon.

Poszczególne archiwa państwowe prezentują swój zasób również na własnych stronach internetowych oraz w ramach projektów współrealizowanych z innymi podmiotami – regionalnymi bibliotekami cyfrowymi i stowarzyszeniami genealogów.

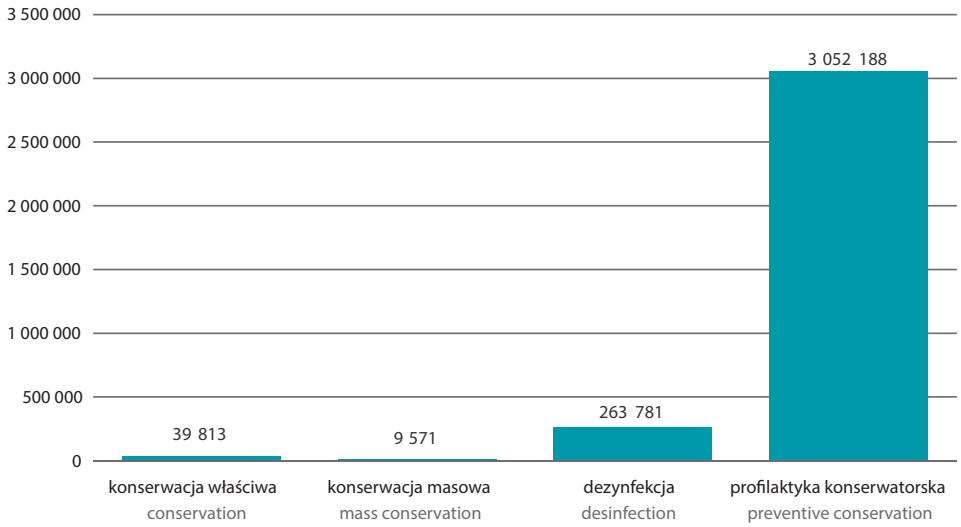
Łącznie archiwa państwowe na koniec 2021 r. zapewniały dostęp on-line do 63 mln cyfrowych kopii materiałów archiwalnych.

3.6. Konserwacja i digitalizacja zasobu archiwalnego
3.6. Conservation and digitisation of the archival holdings

W 2021 r. w archiwach państwowych działało 17 specjalistycznych pracowni konserwatorskich, prowadzących konserwację właściwą[19] oraz 4 pracownie konserwacji masowej prowadzące masowe odkwaszanie papieru. Działalność konserwatorska odbywała się na zasadzie współpracy międzykonserwatorskiej, pod nadzorem merytorycznym Centralnego Laboratorium Konserwacji Archiwaliów (dalej CLKA). Ponadto w sieci archiwów państwowych funkcjonowały pracownie zabezpieczania archiwaliów o charakterze introligatorsko-renowatorskim.

W 2021 r. konserwację właściwą prowadziło 29 archiwów państwowych w swoich pracowniach konserwatorskich, w ramach współpracy międzykonserwatorskiej bądź usług podmiotów zewnętrznych. Konserwacji właściwej poddano 27 683 j.a., natomiast konserwatorskiemu przygotowaniu do digitalizacji 12 130 j.a., co dało łącznie 39 813 j.a. Masowemu odkwaszaniu, głównie w pracowniach konserwacji masowej, poddano 9 571 j.a.; zdezynfekowano 263 781 j.a. Zabiegami z zakresu profilaktyki konserwatorskiej objęto łącznie 3 052 188 j.a. (dwa razy więcej niż w 2020 r.), w tym odkurzaniu – 2 223 952 j.a., opakowaniu bądź przepakowaniu w specjalistyczne opakowania ochronne – 649 835 j.a. oraz przeglądom stanu zachowania – 178 401 j.a.

Wykres 19. **Liczba jednostek archiwalnych poddanych zabiegom konserwatorskim i profilaktycznym w 2021 r.**
Chart 19. Numbers of archival items subjected to conservation and prevention treatments in 2021

Źr ó d ł o: dane Centralnego Laboratorium Konserwacji Archiwaliów.
Source: data of Central Laboratory of Archives Conservation.

W 2021 r., archiwa państwowe kontynuowały digitalizację zabezpieczającą materiałów archiwalnych ze swojego zasobu w pracowniach własnych, a także w ramach usługi zewnętrznej. Digitalizowane były przede wszystkim akta stanu cywilnego, a także akta miast i gmin, akta urzędów różnego szczebla, akta sądowe, fotografie.

Łącznie w 2021 r. zdigitalizowano ponad 124 tys. j.a., wykonując:

- blisko 5 mln kopii cyfrowych z materiałów w postaci tradycyjnej o rozmiarze ponad 272 tys. GB,

- ponad 166 tys. minut kopii materiałów audiowizualnych o rozmiarze ponad 104 tys. GB,

- ponad 1,5 mln kopii cyfrowych wykonanych z mikrofilmów o rozmiarze ponad 11,5 tys. GB.

[19] Konserwacja właściwa obejmuje zabiegi konserwatorskie takie jak: czyszczenie mechaniczne, sklejanie przedarć, uzupełnianie ubytków, prostowanie, dublowanie, usuwanie przebarwień (kąpiele wodne, chemiczne), odkwaszanie (z wyłączeniem odkwaszania masowego), regenerację struktury papieru, pergaminu, skóry opraw, drewna okładzin, a także rekonstrukcję bloku księgi, poszytu, oprawy oraz renowację pieczęci.

Tabl. 18. **Digitalizacja zabezpieczająca w 2021 r.**
Table 18. Protective digitisation in 2021

Digitalizacja Digitisation	Liczba j.a. poddanych digitalizacji Number of digitisated archival units	Liczba wykonanych lub pozyskanych kopii cyfrowych Number of completed or acquired digital copies		
		z materiałów w postaci tradycyjnej from materials in traditional form	z materiałów audiowizualnych (w minutach) from audio-visual materials (in minutes)	z mikrofilmów from microfilms
W pracowni digitalizacji archiwum In digitisation workshop of archives	93 671	3 068 449	23 388	1 537 932
Na podstawie umów i porozumień Under contracts and agreements	15 235	659 541	-	-
W ramach usługi zewnętrznej Within third-party service	15 402	1 270 686	143 292	-

Ź r ó d ł o: Sprawozdanie z działalności Archiwów Państwowych w 2021 roku, Warszawa 2022.
Source: Report of the activity of State Archives in 2021, Warszawa 2022.

3.7. Działalność edukacyjna, popularyzacyjna i wydawnicza
3.7. Education, popularisation and publishing

Archiwa państwowe w 2021 r. przeprowadziły wiele przedsięwzięć upowszechniających wiedzę o materiałach archiwalnych, edukacyjnych i popularyzujących działalność archiwów. Samodzielnie bądź we współpracy z instytucjami edukacyjnymi, placówkami kultury, uczelniami, stowarzyszeniami lub mediami zorganizowano:

- ponad 970 wystaw, w tym 214 w formie tradycyjnej (w znacznej części były to ekspozycje plenerowe), 769 w formie ekspozycji wirtualnych,
- ponad 490 lekcji archiwalnych lub historyczno-archiwalnych w formule stacjonarnej lub on-line z udziałem ponad 9 500 uczestników,
- 266 wycieczek z udziałem uczestników z całego kraju (ogółem zorganizowano wizyty dla ponad 4 200 osób).

Pracownicy archiwów państwowych uczestniczyli w ponad 400 konferencjach, sympozjach, webinarach, panelach dyskusyjnych lub zebraniach naukowych, wygłaszając 319 wystąpień.

Archiwa państwowe brały udział w cyklicznych imprezach kulturalnych i edukacyjnych o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim lub międzynarodowym (m.in. w Nocy Muzeów i Nocy Kultury, Europejskich Dniach Dziedzictwa, festiwalach nauki). Wiele wydarzeń o charakterze popularyzatorskim lub edukacyjnym przygotowano z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów (9 czerwca), Dnia Archiwisty (30 września) oraz Dnia Darczyńcy (6 grudnia).

W 2021 r. archiwa państwowe wydały łącznie 123 publikacje, w tym 93 publikacje zwarte i 30 wydawnictw ciągłych (czasopism i serii wydawniczych).

Archiwa są wydawcą lub współwydawcą łącznie 22 czasopism archiwalno-historycznych lub regionalistycznych. Czasopiśmiennictwo archiwalne dostępne jest zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej. Od 1 grudnia 2021 r. 9 czasopism zostało umieszczonych w wykazie czasopism punktowanych Ministra Edukacji i Nauki. Poza „Archeionem", który w wykazie znajduje się od 2019 r., jest to 8 tytułów: „Miscellanea Historico-Archivistica", „Krakowski Rocznik Archiwalny", „Szkice Archiwalno-Historyczne", „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne", „Przegląd Archiwalno-Historyczny", „Rocznik Łódzki", „Komunikaty Mazursko-Warmińskie", „Teki Archiwalne".

3.8. Konkurs dotacyjny „Wspieranie działań archiwalnych”
3.8. Grants under „Support of Archival Activities” Programme

Konkurs dotacyjny Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych pn. „Wspieranie działań archiwalnych” organizowany jest od 2016 r. i finansowany ze środków budżetu państwa. Dotacje przyznane są na projekty mające na celu opracowanie materiałów archiwalnych niepaństwowego zasobu archiwalnego, ich profilaktykę konserwatorską oraz kompleksowe zabezpieczenie. Beneficjentami konkursu są podmioty określone w art. 3 ust 2 i 3 ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie, takie jak m.in. stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, organizacje non-profit itp. W ramach corocznych edycji konkursu w latach 2016-2021 dofinansowanie otrzymały 124 projekty. Łączna wartość dotacji wyniosła ponad 5 650 000 zł.

Tabl. 19. **Wartość dotacji w ramach konkursu „Wspieranie działań archiwalnych” w latach 2016-2021**
Table 19. The total value of grants under „Support of Archival Activities” Programme

Rok Year	Wysokość przyznanych dotacji w zł Total value of grants in PLN
2016	1 291 438
2017	900 000
2018	880 381
2019	876 629
2020	900 000
2021	801 975

Źródło: dane Naczelnej Dyrekcji Archiwow Państwowych.
Source: data of State Archives Head Office.

W 2021 r. wartość dotacji wyniosła 801 975 zł. Spośród nadesłanych 54 wniosków, dofinansowanie przyznano 17 beneficjentom, w tym 3 stowarzyszeniom i fundacjom (na ogólną kwotę 165 300 zł) oraz 14 kościelnym jednostkom organizacyjnym (na ogólną kwotę 636 675 zł). Przeważająca liczba projektów dotyczyła prac konserwatorskich zabytków piśmiennictwa kościelnego od XV do XX w., m.in. konserwacji ksiąg sądowych Konsystorza Generalnego Gnieźnieńskiego z okresu od końca XIV w. do lat trzydziestych XVI w., konserwacji ksiąg metrykalnych z lat 1638-1714 parafii Matki Boskiej Bolesnej z Rybnika, przechowywanych w Archiwum Archidiecezjalnym w Katowicach oraz opracowania zasobu archiwalnego diecezji sandomierskiej.

3.9. Ochrona polskiego zasobu archiwalnego za granicą
3.9. Protection of Polish archival resources abroad

Program UNESCO Pamięć Świata

Polski Komitet Programu UNESCO Pamięć Świata działa od 1996 r.; w jego skład wchodzą przedstawiciele najważniejszych bibliotek, archiwów i uczelni w kraju. Na czele Komitetu stoi Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. W 2021 r. odbyła się 4. edycja Listy Krajowej Programu UNESCO Pamięć Świata, na którą wpisywane są unikalne obiekty dziedzictwa dokumentacyjnego o fundamentalnym znaczeniu dla historii, kultury i tożsamości Polski i polskiej kultury. W ramach 4. edycji na listę wpisano 15 obiektów, pochodzących z 12 instytucji polskich, w tym 6 zabytków piśmiennictwa z zasobu archiwów państwowych. Są to: przywilej chełmiński z 1 października 1251 r. (AP w Toruniu), średniowieczne rotulusy z klasztoru premonstratensów na Ołbinie we Wrocławiu z lat 1257, 1305-1370 (AP we Wrocławiu), dokument króla Kazimierza Wielkiego dla biskupa ormiańskiego Grzegorza we Lwowie z 4 lutego 1367 r. (AGAD), Trybunał Koronny Lubelski 1579-1811 (AP w Lublinie), Archiwum Ordynacji Zamojskiej ze Zwierzyńca 1581-1944 (AP w Lublinie), mapa Księstwa Pszczyńskiego z 1636 r. (AP w Katowicach).

Pomoc archiwom instytucji emigracyjnych

Archiwa państwowe wspierają instytucje emigracyjne przechowujące cenne archiwalia, odnoszące się do dziejów Polski i dziejów Polonii, w ramach realizowanego od 1997 r. programu pomocy archiwom emigracji polskiej. Działaniami pomocowymi objęto 27 najważniejszych instytucji emigracyjnych w sumie z 7 krajów (Francji, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Włoch, USA, Argentyny, Australii) z których większość zrzeszona jest w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie.

Ogółem łączny koszt pomocy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych dla instytucji emigracyjnych wyniósł w latach 1997-2021 ponad 10 mln zł. Realizacja działań pomocowych odbywała się głównie ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wsparcia Fundacji Kościuszkowskiej, dzięki której od 1999 r. do instytucji emigracyjnych w USA w celu prowadzenia prac związanych z ochroną ich zbiorów regularnie wyjeżdżają pracownicy archiwów państwowych.

W ramach programu w latach 1997-2021 zrealizowano następujące działania:

- zorganizowano 217 wyjazdów studyjnych archiwistów i konserwatorów z archiwów państwowych, obejmujących łącznie 606 osobomiesięcy (w latach 2020-2021 ze względu na pandemię COVID-19 wyjazdy zostały zawieszone),
- zewidencjonowano, uporządkowano i opracowano blisko 1056 zespołów i kolekcji archiwalnych (ok. 1 100 m.b. akt). Do uporządkowanych zespołów przygotowano inwentarze zawierające informacje o twórcy archiwaliów i jego dziejach oraz utworzono dziesiątki tysięcy haseł indeksów osobowych, geograficznych i przedmiotowych, ułatwiających wyszukiwanie informacji;
- opracowano ponad 82 000 fotografii i ponad 5 000 map;
- wykonano ponad 130 000 skanów materiałów archiwalnych, udostępnianych w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl;
- zakupiono ponad 173 412 specjalistycznych opakowań archiwalnych w celu zabezpieczenia porządkowanych zbiorów;
- poddano konserwacji ponad 29 000 dokumentów;
- wykonano 14 ekspertyz konserwatorskich dotyczących stanu zachowania zasobu archiwalnego instytucji;
- wydano 18 publikacji, w tym przewodniki po instytucjach emigracyjnych i ich zbiorach archiwalnych, i katalogi zbiorów.

W 2021 r. z uwagi na pandemię COVID-19 program wieloletniej pomocy dla archiwów emigracji polskiej kontynuowano w ograniczonym zakresie. Zakupiono opakowania ochronne dla 5 instytucji emigracyjnych (Biblioteka Polska w Paryżu, Polska Misja Katolicka Anglii i Walii, Archiwum Rzymskie Zmartwychwstańców, Instytut Polski i Muzeum im. W. Sikorskiego w Londynie, Ośrodek Dokumentacji i Studium Pontyfikatu Jana Pawła II w Rzymie). Kontynuowano 2 projekty: zabezpieczania zbiorów kartograficznych i fotograficznych Biblioteki Polskiej w Paryżu oraz zabezpieczenia matryc drukarskich pisma „Weteran" – organu prasowego Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce (w 2021 r. dokonano odczytu i zobrazowania cyfrowego 300 matryc). Kontynuowano rozpoczęte w latach ubiegłych prace nad edycją katalogu map dawnych ze zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu oraz „Kroniki kompanii żołnierzy polskich w Algierii z lat 1941-1942" z Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych w Rzymie.

3.10. Wpływ pandemii COVID-19 na działalność archiwów państwowych
3.10. The impact of the COVID-19 pandemic on the activity of state archives

W 2020 r. niektóre obszary działalności archiwów państwowych podlegały ograniczeniom w związku z pandemią COVID-19. Zawieszono funkcjonowanie czytelni oraz bezpośrednią obsługę użytkowników (na rzecz usług świadczonych on-line), zredukowano organizację stacjonarnych konferencji i spotkań, w tym m.in. prowadzenie lekcji dla szkół i praktyk studenckich. Kontakt z pracownikami archiwów możliwy był drogą telefoniczną oraz środkami komunikacji elektronicznej. Część pracowników wykonywała

pracę zdalnie. Ograniczeniu podlegała także działalność archiwów w zakresie nadzoru nad archiwami zakładowymi (zmniejszono znacząco liczbę kontroli w tych archiwach).

W 2021 r. odnotowano stopniowe otwarcie czytelni i działów obsługi użytkowników w archiwach państwowych – sukcesywnie otwierano czytelnie, wcześniej okresowo wyłączone z użytku, podtrzymując jednakże zaostrzony reżim sanitarny, w tym limity liczby użytkowników jednocześnie przebywających w czytelni. Z materiałów archiwalnych w czytelniach archiwów skorzystało w 2021 r. o 4% użytkowników więcej niż w 2020 r., a liczba odwiedzin zwiększyła się o 8%. Archiwa państwowe udostępniły w czytelniach o 61% więcej j.a. niż w 2020 r. W 2021 r. odnotowano wzrost liczby wykonanych kwerend o 14% w porównaniu z 2020 r. Ocenia się, że wzrost ten wynika z kompensowania ograniczeń bezpośredniego dostępu do zasobu archiwalnego w warunkach pandemii COVID-19. W latach sprzed ograniczeń, użytkownicy realizowali bowiem poszukiwania dokumentów w znacznej części osobiście w czytelniach archiwów.

Zdecydowanie wzrostową tendencję wykazywało wykorzystanie kopii materiałów archiwalnych zamieszczonych w serwisach internetowych, zwłaszcza w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl. W 2021 r. skorzystało z niego ponad 1,1 mln unikalnych użytkowników, którzy wygenerowali ponad 37 mln odsłon, podczas gdy w 2020 r. było to ponad 786 tys. użytkowników i ponad 16 mln odsłon. Rozwój tej formy dostępu wynika z obserwowanego od lat zainteresowania eksploracją zasobu archiwalnego on-line, ale doraźnie rekompensuje utrudnienia tradycyjnego korzystania z zasobu archiwów, wynikające z pandemii. Mimo ograniczeń sanitarnych, działania w obszarze popularyzacji zasobu w 2021 r., dzięki przeniesieniu części wydarzeń do sieci internetowej, kształtowały się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim. Na wysokim (ponad 700) poziomie – porównywalnym z 2020 r. – pozostała liczba wystaw i galerii on-line prezentujących materiały archiwalne z zasobu archiwów państwowych. O 37% wzrosła liczba wystaw tradycyjnych (w 2021 r. zorganizowano ich ponad 200, w 2020 r. było ich ponad 150). W 2021 r. archiwa podjęły na nowo działalność edukacyjną, zawieszoną w 2020 r. Największy wzrost, aż trzykrotny, odnotowano w odniesieniu do wizyt grup zorganizowanych (w 2020 r. przyjęto ponad 70 grup liczących łącznie 1,2 tys. osób, natomiast w 2021 r. liczba wizyt przekroczyła 260, a liczba ich uczestników 4,2 tys.). Liczba lekcji archiwalnych wzrosła o 71% w porównaniu z 2020 r. (z prawie 290 do ponad 490). Wyraźnie zwiększył się też udział pracowników archiwów państwowych w wydarzeniach naukowych i popularnonaukowych, takich jak konferencje, sympozja, odczyty, zebrania naukowe. W 2021 r. wygłoszono niemal trzy razy więcej wystąpień niż w roku poprzednim. Na porównywalnym poziomie jak w 2020 r. kształtowała się natomiast liczba publikacji wydanych i współwydanych przez archiwa państwowe.

W 2020 r. archiwa państwowe zainicjowały projekt Archiwum Pandemii A.D. 2020, którego celem było gromadzenie i zachowanie społecznych kolekcji dokumentów, odzwierciedlających życie codzienne, kulturalne i zawodowe indywidualnych osób i społeczności podczas pandemii COVID-19. W latach 2020-2021 do zasobu archiwów włączono ponad 6 300 fotografii, filmów, rysunków, plakatów, ulotek, ogłoszeń, ankiet i innych dokumentów, z których utworzono 17 zbiorów bądź kolekcji dokumentów w 10 archiwach państwowych.

4. Działalność bibliotek
4. Activity of libraries

Na potrzeby realizacji badań statystycznych placówki biblioteczne podzielono na biblioteki publiczne oraz na placówki biblioteczno-informacyjne, do których zaliczamy: biblioteki pedagogiczne, biblioteki naukowe, biblioteki fachowe, biblioteki fachowo-beletrystyczne, biblioteki towarzystw naukowych oraz ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE).

Rok 2021 był kolejnym okresem nietypowym pod względem działalności bibliotek i innych placówek biblioteczno-informacyjnych ze względu na różnego rodzaju ograniczenia korzystania z tych placówek, związane z COVID-19.

4.1. Sieć placówek bibliotecznych
4.1. Network of libraries

W 2021 r. w Polsce działało 9 056[20] bibliotek oraz innych placówek biblioteczno-informacyjnych (w 2020 r. – 9 180; spadek o 124). Wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych większość stanowiły biblioteki publiczne.

W 2021 r. funkcjonowały 7 693 biblioteki publiczne, w tym 5 078 filii bibliotecznych. Biblioteki publiczne prowadziły 873 oddziały dla dzieci i młodzieży oraz 842 punkty biblioteczne. Większość bibliotek publicznych i ich filii prowadziło swoją działalność na wsi (65,0%). Najwięcej bibliotek publicznych (łącznie z filiami) działało w województwie mazowieckim (12,2% ogólnej liczby bibliotek publicznych).

Tabl. 20. Placówki biblioteczne[a] według województw
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Libraries[a] by voivodship
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification		Publiczne[b] Public[b]	Pedagogiczne[b] Pedagogic[b]	Naukowe Scientific	Fachowe Specialised	Fachowo-beletrystyczne Fiction and specialised	Ośrodki INTE Centres of scientific, technical and economic information (INTE)	Towarzystw naukowych Scientific societies
POLSKA	2019	7 881	256	848	277	52	16	11
	2020	7 782	254	808	274	50	16	11
	2021	**7 693**	**249**	**790**	**267**	**46**	**16**	**10**
Dolnośląskie		577	24	65	20	5	-	1
Kujawsko-pomorskie		389	3	28	8	-	-	-
Lubelskie		563	10	55	18	3	-	1
Lubuskie		241	2	5	4	1	-	-
Łódzkie		467	21	43	15	3	2	1
Małopolskie		708	22	121	33	2	2	1
Mazowieckie		941	32	175	52	6	3	3
Opolskie		302	5	23	8	1	1	-
Podkarpackie		665	21	10	13	5	1	1
Podlaskie		226	4	24	13	-	1	1
Pomorskie		316	16	18	15	3	1	-
Śląskie		753	23	108	25	5	2	-
Świętokrzyskie		255	13	13	8	1	-	-
Warmińsko-mazurskie		289	14	25	10	8	-	-
Wielkopolskie		652	32	64	13	3	2	1
Zachodniopomorskie		349	7	13	12	-	1	-

a 14 bibliotek publicznych zaliczonych jednocześnie do bibliotek naukowych oraz 1 biblioteka pedagogiczna zaliczona jednocześnie do bibliotek naukowych – w związku z tym ogólna liczba placówek bibliotecznych jest niższa niż suma poszczególnych kategorii. b Łącznie z filiami.
a 14 public libraries were simultaneously classified as scientific libraries and 1 pedagogical library was simultaneously classified as scientific library - therefore the total number of libraries is lower than the sum of individual categories. b Including branches.

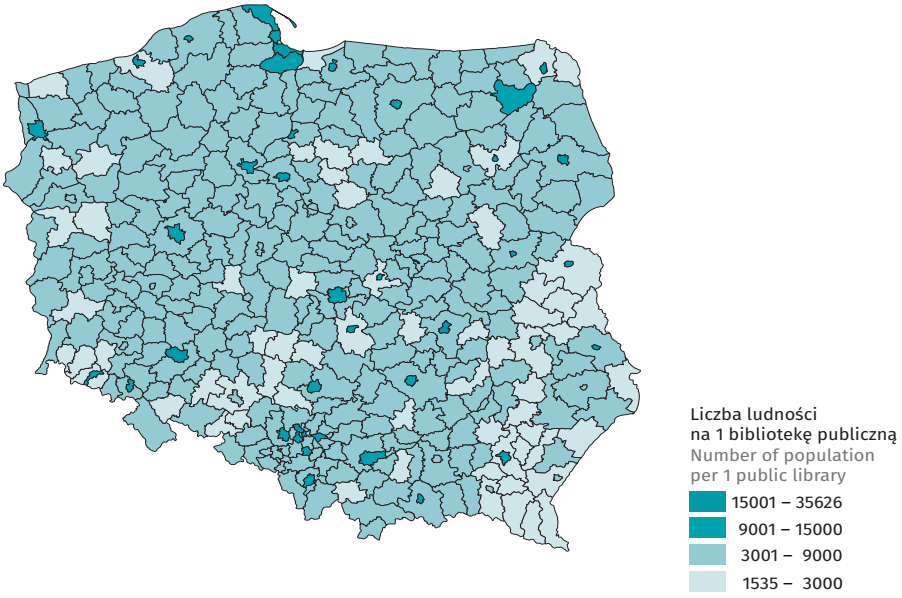
[20] 14 bibliotek publicznych zaliczonych jednocześnie do bibliotek naukowych oraz 1 biblioteka pedagogiczna zaliczona jednocześnie do bibliotek naukowych – w związku z tym ogólna liczba placówek bibliotecznych jest niższa niż suma poszczególnych kategorii.

Liczba bibliotek publicznych i filii systematycznie maleje. Na koniec 2021 r. zanotowano spadek o 89 bibliotek i filii bibliotecznych w stosunku do roku poprzedniego i o 188 w stosunku do roku 2019 jako ostatniego przed pandemią COVID-19.

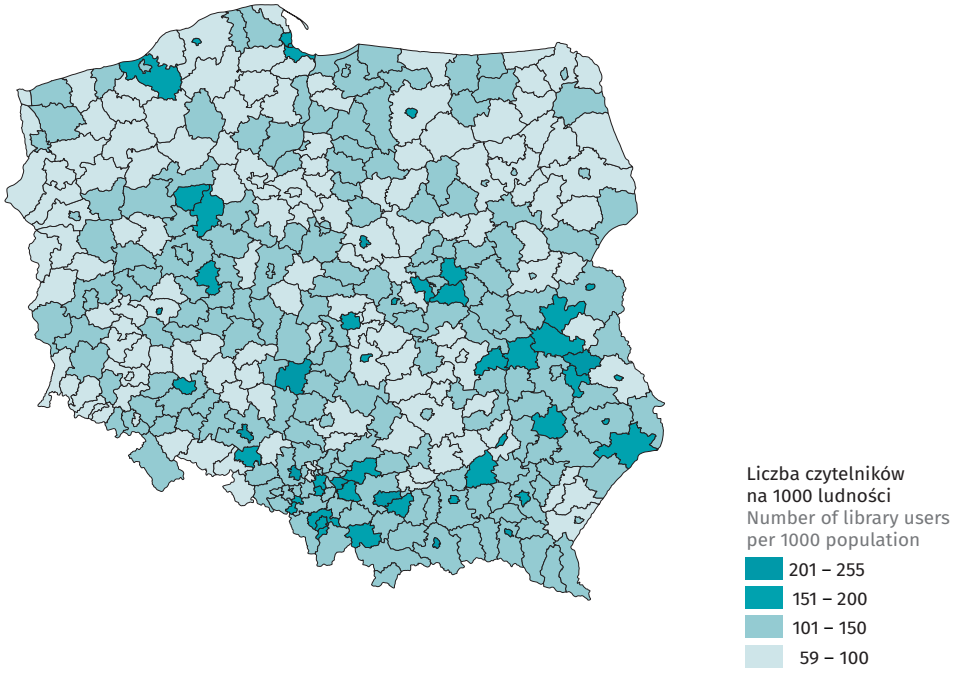
Liczba punktów bibliotecznych, organizowanych najczęściej społecznie w ośrodkach wypoczynku lub rejonach, gdzie jest trudny dostęp potencjalnego czytelnika do biblioteki lub filii, zmniejszyła się o 25. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. działalność prowadziły 842 punkty biblioteczne wobec 867 w 2020 r.

Na 1 bibliotekę publiczną lub filię w 2021 r. przypadało 4 950 osób (w roku poprzednim – 4 917 osób), w mieście 8 445, a na wsi 3 066. W ujęciu według województw najwięcej ludności przypadało na 1 bibliotekę publiczną (łącznie z filiami) w województwie pomorskim (7 427), a najmniej w województwie podkarpackim (3 174). Uwzględniając dodatkowo punkty biblioteczne, na 1 placówkę bibliotek publicznych przypadały 4 462 osoby (w 2020 r. – 4 424 osoby), a w miastach i na wsi odpowiednio – 7 198 i 2 852 osoby.

Mapa 9. **Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2021 r.**
Map 9. Population per 1 public library in 2021

Mapa 10. **Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w 2021 r.**
Map 10. Library users in public libraries per 1,000 population in 2021

4.2. Czytelnicy i wypożyczenia
4.2. Library users and loans

W 2019 r. w bibliotekach publicznych (łącznie z filiami) odnotowano 5 983,7 tys. czytelników. Rok później (w 2020 r.) nastąpił spadek o 17,8% do 4 919,3 tys. osób. W 2021 r. poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych, był jeszcze niższy niż w 2020 r. (spadek o 2,3%), a liczba zarejestrowanych czytelników wyniosła 4,8 mln wobec 4,9 mln w 2020 r. i 6,0 mln w 2019 r. Najwięcej czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, skorzystało w 2021 r. z zasobów bibliotek w dwóch największych pod względem liczby ludności województwach – mazowieckim (766,2 tys.) i śląskim (594,9 tys.), a na trzecim miejscu uplasowało się województwo małopolskie (544,8 tys.).

Tabl. 21. Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw
Table 21. Public libraries (including branches) by voivodship

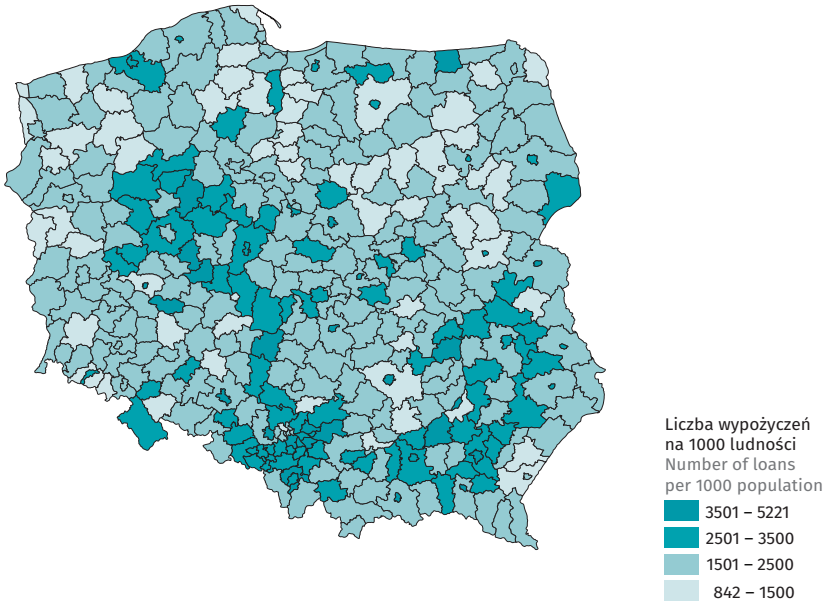
Wyszczególnienie Specification		Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 December)	Czytelnicy Library users	Wypożyczenia Loans	Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 December)	Czytelnicy Library users	Wypożyczenia Loans
			w ciągu roku during the year			w ciągu roku during the year	
		w tysiącach in thousands			na 1 000 ludności per 1 000 population		
POLSKA	2019	127 038,5	5 983,7	102 731,7	3 310	156	2 676
	2020	125 036,2	4 919,3	77 539,4	3 268	128	2 022
	2021	**124 676,7**	**4 806,9**	**89 114,7**	**3 274**	**126**	**2 335**
Dolnośląskie		8 336,6	334,4	5 835,3	2 894	116	2 023

Tabl. 21. Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw (dok.)
Table 21. Public libraries (including branches) by voivodship (cont.)

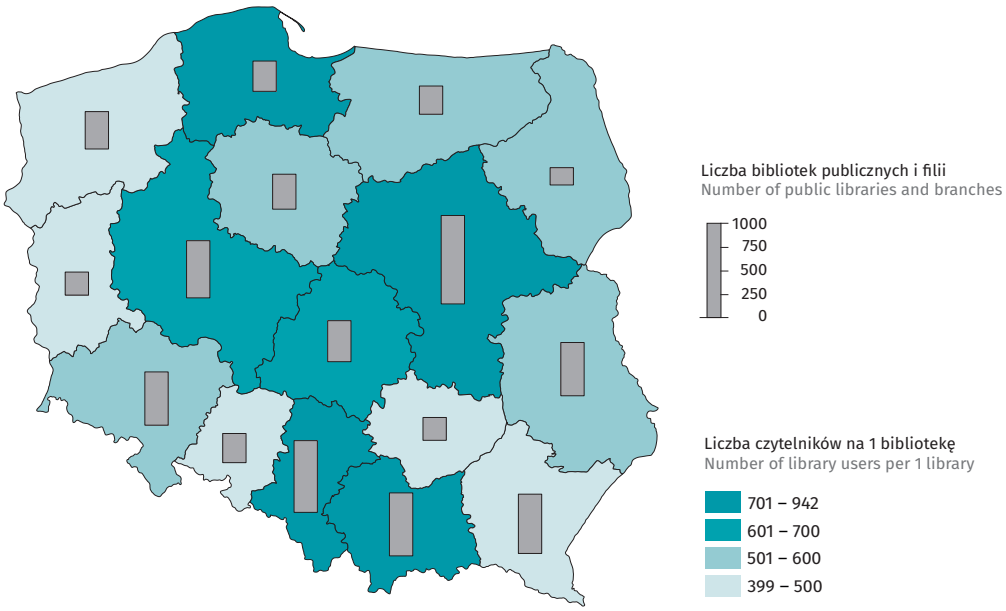
Wyszczególnienie Specification	Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 December)	Czytelnicy Library users	Wypożyczenia Loans	Księgozbiór (stan w dniu 31 grudnia) Collection (as of 31 December)	Czytelnicy Library users	Wypożyczenia Loans
	w ciągu roku during the year			w ciągu roku during the year		
	w tysiącach in thousands			na 1 000 ludności per 1 000 population		
Kujawsko-pomorskie	6 914,9	199,3	4 090,2	3 377	97	1 991
Lubelskie	6 432,2	286,2	5 336,9	3 098	137	2 558
Lubuskie	3 897,8	103,8	1 969,5	3 901	103	1 963
Łódzkie	7 795,0	315,1	6 322,8	3 225	130	2 605
Małopolskie	11 232,2	544,8	8 534,5	3 296	160	2 504
Mazowieckie	17 568,0	766,2	12 836,7	3 241	141	2 368
Opolskie	3 632,5	120,6	2 287,8	3 747	124	2 351
Podkarpackie	8 386,5	268,6	5 551,4	3 973	127	2 624
Podlaskie	4 760,8	122,7	2 390,4	4 086	105	2 044
Pomorskie	4 919,1	297,7	4 480,1	2 096	127	1 910
Śląskie	15 227,9	594,9	12 028,3	3 417	133	2 689
Świętokrzyskie	4 182,2	120,4	2 554,0	3 449	99	2 097
Warmińsko-mazurskie	3 896,8	148,5	3 006,3	2 773	105	2 131
Wielkopolskie	11 517,9	411,0	8 905,3	3 301	118	2 551
Zachodniopomorskie	5 976,5	172,6	2 985,2	3 564	103	1 775

Pod względem liczby czytelników przypadających na 1 000 ludności w bibliotekach publicznych i filiach, wiodącym województwem było województwo małopolskie (160), a następnie mazowieckie (141), lubelskie (137) oraz śląskie (133). W ujęciu powiatowym najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w miastach na prawach powiatu: w Jaworznie (255), Krakowie (235), Krośnie (226), Płocku (223), Gliwicach (213), Opolu (210), Lesznie (204), Nowym Sączu (202), Warszawie (191), a wśród powiatów: w łęczyńskim (210), wieluńskim (208), krapkowickim (186) i mieleckim (181).

Mapa 11. **Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1 000 ludności w 2021 r.**
Map 11. Loans of collection in public libraries per 1,000 population in 2021

Mapa 12. **Biblioteki publiczne i filie oraz czytelnicy w 2021 r.**
Map 12. Public libraries with branches and library users in 2021

Przeważającą grupą czytelników bibliotek publicznych były osoby pracujące – 39,1% wszystkich czytelników bibliotek, podczas gdy osoby uczące się stanowiły 34,8% czytelników (w 2020 r. odpowiednio 39,0% i 34,9%).

Czytelnicy bibliotek publicznych wypożyczyli na zewnątrz 89,1 mln wol. księgozbioru oraz 2,7 mln materiałów bibliotecznych stanowiących zbiory specjalne. Stanowi to wzrost (o 14,9%) liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w porównaniu z 2020 r. W ostatnim roku przedpandemicznym (2019 r.) czytelnicy bibliotek publicznych wypożyczyli na zewnątrz 102,7 mln wol. księgozbioru oraz 3,7 mln materiałów bibliotecznych stanowiących zbiory specjalne. Miało to swoje odbicie zarówno we wzroście wskaźnika liczby wypożyczeń na 1 000 ludności (z 2 022 wol. w 2020 r. do 2 335 wol. w 2021 r.), jak również we wzroście wskaźnika liczby wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika (z 15,8 wol. w 2020 r. do 18,5 wol. w 2021 r.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 ludności zanotowano w województwie śląskim (2 689 wol.), a w dalszej kolejności w województwie podkarpackim (2 624 wol.), łódzkim (2 605 wol.), lubelskim (2 558 wol.) i wielkopolskim (2 551 wol.). Natomiast najwyższy wskaźnik wypożyczeń w ujęciu powiatowym odnotowano – w miastach na prawach powiatu: Lesznie (5 221 wol.), Nowym Sączu (4 924 wol.), Tarnobrzegu (4 855 wol.), Krośnie (4 848 wol.), Jaworznie (4 976 wol.) oraz w powiatach: wieluńskim (3 949 wol.), olkuskim (3 941 wol.), średzkim (3 777 wol.), rawickim (3 667 wol.) i mieleckim (3 629 wol.). Pod względem wskaźnika wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika, najwyższe wartości odnotowano w województwie wielkopolskim (21,7 wol.), świętokrzyskim (21,2 wol.), podkarpackim (20,7 wol.), kujawsko-pomorskim (20,5 wol.), warmińsko-mazurskim i śląskim (po 20,2 wol.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w powiatach: węgorzewskim (33,6 wol.), mieście na prawach powiatu Dąbrowie Górniczej (31,7 wol.), mieście na prawach powiatu Wałbrzychu (29,6 wol.), tczewskim (29,5 wol.), gnieźnieńskim (29,3 wol.) i zduńskowolskim (29,2 wol.).

Tabl. 22. **Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych**
Table 22. Library users and loans during the year in libraries and information institutions

Wyszczególnienie Specification	Czytelnicy (użytkownicy aktywnie wypożyczający) Library users (actively borrowing users)			Wypożyczenia księgozbioru Loans of collection		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
	w tysiącach in thousands					
Biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami)[a] Pedagogical libraries (including branches)[a]	199,9	166,5	157,9	3 148,2	2 699,0	2 974,9
Biblioteki naukowe Scientific libraries	1 118,3	767,9	687,2	10 610,5	6 140,4	6 439,3
Biblioteki fachowe Specialised libraries	14,2	9,4	9,4	72,6	47,9	48,4
Biblioteki fachowo-beletrystyczne Fiction and specialised libraries	22,8	19,4	20,3	213,4	184,4	186,7
Ośrodki INTE Centres of scientific, technical and economic information (INTE)	0,8	0,4	0,4	6,7	3,9	3,3
Biblioteki towarzystw naukowych Scientific societies libraries	0,6	0,4	0,4	5,8	4,5	4,4

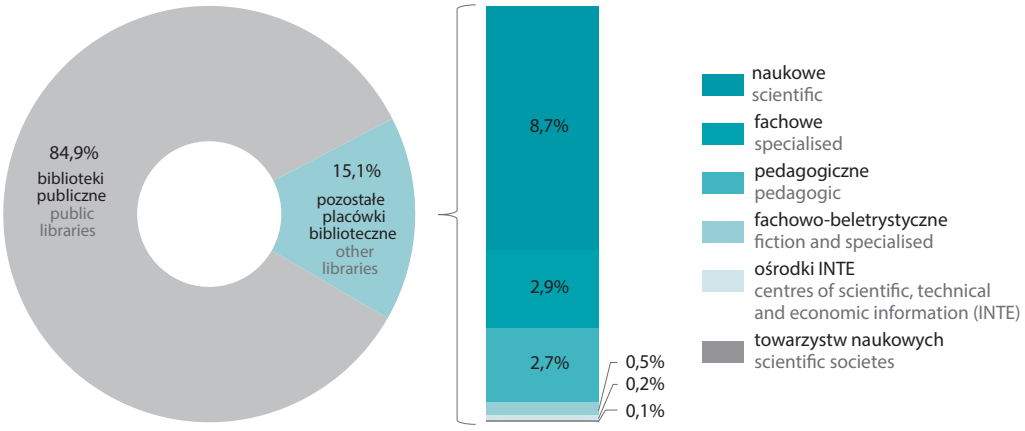
a 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka pełni funkcję biblioteki naukowej.
a 1 Voivodship Pedagogic Library operates also as scientific library.

Sieć bibliotek publicznych w Polsce jest wspomagana przez placówki biblioteczno-informacyjne, których w 2021 r. łącznie było blisko 1,4 tys. W 2021 r. działalność prowadziło: 790 bibliotek naukowych, 267 fachowych, 249 pedagogicznych (wraz z filiami), 46 fachowo-beletrystycznych, 16 ośrodków informacji naukowej,

technicznej i ekonomicznej (INTE) oraz 10 bibliotek towarzystw naukowych. W 2019 r., który był ostatnim rokiem przedpandemicznym, odnotowano 1 356,6 tys. czytelników oraz 14 057,1 tys. wypożyczeń księgozbioru (w 2020 r. odpowiednio 964,1 tys. i 9 080,1 tys. oraz w 2021 r. 875,6 tys. i 657,0 tys.).

Wykres 20. Struktura bibliotek[a] według rodzajów w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 20. The structure of libraries[a] by type in 2021
As of 31 December

a 14 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych i 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka posiadały również status biblioteki naukowej w 2020 r.
a 14 Voivodship Public Libraries and 1 Pedagogic Voivodship Library also had the status of the scientific library in 2020.

W 2021 r. z placówek biblioteczno-informacyjnych skorzystało 875,6 tys. czytelników (o 9,2% mniej w porównaniu z 2020 r.), którzy dokonali 9 657,0 tys. wypożyczeń wol. księgozbioru, tj. o 6,9% więcej niż w 2020 r., (w 2019 r. – 1 356,6 tys. czytelników i 14 057,1 tys. wypożyczeni księgozbioru):

• z bibliotek naukowych skorzystało 687,2 tys. czytelników (o 10,5% mniej w porównaniu z 2020 r.), którzy wypożyczyli 6 439,3 tys. wol. księgozbioru (o 4,9% więcej niż w roku poprzednim), a w 2019 r. – 1 118,3 tys.; czytelników i 10 610,5 tys. wypożyczeń;

• w bibliotekach pedagogicznych – 157,9 tys. czytelników (o 5,2% mniej niż w 2020 r.) wypożyczyło 2 974,9 tys. wol. księgozbioru (tj. o 10,2% więcej niż w 2020 r.), a w 2019 r. – 199,9 tys. czytelników i 3 148,2 tys. wypożyczeń;

• w bibliotekach fachowo-beletrystycznych liczba czytelników zwiększyła się wobec 2020 r. o 4,3% – 20,3 tys., a liczba wypożyczeń księgozbioru o 1,3% do 186,7 tys. (w 2019 r. 22,8 tys. czytelników i 213,4 tys. wypożyczeń).

W placówkach biblioteczno-informacyjnych (o 0,6%) zmniejszyła się liczba udostępnień na miejscu z 3 284,3 tys. wol. księgozbioru w 2020 r. do 3 263,4 tys. w 2021 r.

Odsetek bibliotek publicznych oraz placówek biblioteczno-informacyjnych dysponujących komputerami w porównaniu z rokiem poprzednim nieco wzrósł. W 2021 r. wyposażonych w komputery było 94,6% placówek bibliotecznych (w 2020 r. odsetek ten wyniósł 94,6%). W bibliotekach tych użytkowanych było łącznie 74,8 tys. komputerów, z których w 2021 r. zakupiono 3,7 tys. Z ogólnej liczby komputerów dostępnych dla użytkowników 96,8% posiadało dostęp do Internetu.

W 2021 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 229,2 mln wol. księgozbioru, w tym biblioteki publiczne – 124,7 mln wol., biblioteki naukowe – 96,3 mln wol. i biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) – 12,2 mln wol.

W 2021 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne posiadały 27,2 mln zbiorów specjalnych (również 27,2 mln w 2020 r.). Nadal podstawowym źródłem wiedzy pozostaje książka czy czasopismo w wersji drukowanej, jednak biblioteki coraz częściej posiadają licencję na dostęp do książek, czasopism czy baz danych zamieszczonych w sieci. W 2021 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 229,2 mln wol.

księgozbioru, w tym biblioteki publiczne – 124,7 mln wol., biblioteki naukowe – 96,3 mln wol. i biblioteki pedagogiczne – 12,2 mln wol. W 2021 r. biblioteki opłacały dostęp do licencjonowanych zbiorów elektronicznych, z czego znaczną część stanowiły książki elektroniczne – 43,2 mln (34,3 mln w 2020 r.), następnie czasopisma elektroniczne – 4,5 mln (4,6 mln w 2020 r.) oraz bazy danych – 7,7 tys. (7,3 tys. w 2020 r.). Najszerszy dostęp do wyżej wymienionych zbiorów posiadały biblioteki naukowe – 78,9% (89,1% w 2020 r.) wszystkich licencjonowanych zbiorów elektronicznych.

Biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, podążając za zmieniającymi się oczekiwaniami społeczeństwa, organizują różnego rodzaju imprezy dla użytkowników. W 2021 r. odbyło się 160,4 tys. takich imprez (134,1 tys. w 2020 r. i 284,1 tys. w 2019 r.), z czego najwięcej (96,9% wszystkich przedsięwzięć) zorganizowano w bibliotekach publicznych. W takich zajęciach wzięło udział łącznie 6,2 mln uczestników (w 2020 r. 3,9 mln i 7,6 mln w 2019 r.).

Biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne coraz częściej podejmują działania mające na celu ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do zasobów zgromadzonych w swoich placówkach i tym samym stwarzają możliwość wyrównania szans edukacyjnych. Działania te polegają m.in. na ułatwieniu dostępu do placówki, wyposażeniu czytelni w specjalny sprzęt komputerowy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, zaopatrywaniu się w powiększalniki elektroniczne, ułatwiające czytanie osobom niedowidzącym oraz urządzenia do odtwarzania książki mówionej zapisanej cyfrowo tzw. czytaki, itp.

W 2021 r. wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych, wejście do budynku przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych zgłosiło w sprawozdaniach 46,8% placówek (w 2020 r. – 45,8%), a udogodnienia wewnątrz budynku 31,5% (w 2020 r. – 30,5%).

Wśród wszystkich typów bibliotek, najlepiej przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych były biblioteki naukowe. Z 790 bibliotek naukowych – przystosowane wejście do budynku posiadało 578 (73,2%) placówek, a udogodnienia wewnątrz budynku 529 bibliotek (67,0%) – biblioteki te mogły wykazywać również posiadanie obydwu wyżej wymienionych udogodnień jednocześnie. Przynajmniej jeden rodzaj przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych wykazało 587 (74,3%) bibliotek naukowych.

W 2021 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne posiadały 170 266 miejsc dla czytelników, w tym 1 928 specjalnie przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Najlepiej przystosowane w tym zakresie były biblioteki naukowe, które dysponowały 1 300 miejscami dla niepełnosprawnych. Z kolei z czytaków, czyli urządzeń umożliwiających odtwarzanie książek mówionych, korzystało 1 270 bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych (z czego 1 180 w bibliotekach publicznych).

4.3. Dostęp do usług elektronicznych oferowanych przez biblioteki
4.3. Access to electronic services offered by libraries

Spośród 7 693 bibliotek publicznych, 6 569 z nich oferowało różnorodne usługi elektroniczne, takie jak:

- katalog on-line – 91,4%,
- możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne – 62,3%,
- możliwość zdalnej rezerwacji materiałów bibliotecznych do wypożyczenia – 65,4%,
- możliwość zdalnego przedłużania terminów zwrotów materiałów bibliotecznych – 56,9%,
- elektroniczne (e-mail/sms) powiadamianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych – 61,4%,
- zdalny dostęp do licencjonowanych zasobów elektronicznych, spoza sieci instytucji – 43,0%,
- interaktywne usługi informacyjne (komunikatory, czat, itp.) – 22,7%,
- elektroniczne kursy, szkolenia biblioteczne (e-learning) – 7,0%,
- blogi biblioteczne, kanał RSS (wiadomości, ogłoszenia, wydarzenia w bibliotece) – 13,5%,
- formularze zapytań do bibliotekarza – 15,0%,
- forum dyskusyjne, księga gości – 4,0%,
- profile na portalach społecznościowych – 63,7%,
- możliwość rejestracji on-line nowych czytelników do biblioteki – 19,0%,
- możliwość zdalnego korzystania z ebooków chronionych prawem autorskim – 31,9%,
- możliwość zdalnego korzystania z audiobooków chronionych prawem autorskim – 19,7%,
- możliwość zdalnego dostępu do prasy – numerów bieżących i archiwalnych – 9,7%.

4.4. Digitalizacja zbiorów
4.4. Digitisation of library collections

Tabl. 23. **Materiały zdigitalizowane przez placówki biblioteczne**
Table 23. Materials digitised by libraries

Wyszczególnienie Specification	Placówki biblioteczne[a] Libraries				Placówki biblioteczne razem Libraries total	Biblioteki publiczne Public libraries
	razem total		w tym biblioteki publiczne of which public libraries			
	2020	2021	2020	2021	2020=100	
Liczba obiektów zdigitalizowanych ogółem w tys. Total number of digitised objects in thousands	8 102,7	8 824,0	2 028,3	2 362,2	108,9	116,5
w tym zdigitalizowanych w ciągu roku w tys. in which digitised during the year in thousands	635,9	790,1	167,6	304,3	124,2	181,6
Liczba obiektów cyfrowych udostępnionych w bibliotece cyfrowej on-line w tys. Number of digital objects made available in the online digital library	7 877,4	8 568,4	1 703,7	1 753,5	108,8	102,9
Wydatki poniesione na digitalizację w ciągu roku w tys. zł Expenditures incurred for digitisation during the year in thousands PLN	53 311,9	49 530,4	13 176,4	9 579,2	92,9	72,7

a 14 bibliotek publicznych zaliczonych jednocześnie do bibliotek naukowych oraz 1 biblioteka pedagogiczna zaliczona jednocześnie do bibliotek naukowych.
a 14 public libraries were simultaneously classified as scientific libraries and 1 pedagogical library was simultaneously classified as scientific library.

Liczba obiektów zdigitalizowanych przez placówki biblioteczne razem w 2021 r. wzrosła o 8,9%, w porównaniu z 2020 r., a przez biblioteki publiczne o 16,5%. Zmniejszyły się natomiast wydatki poniesione na digitalizację w placówkach bibliotecznych razem o 7,1%, a w bibliotekach publicznych o 27,3%. Liczba obiektów zdigitalizowanych w ciągu roku w placówkach bibliotecznych wzrosła o 24,3% i o 81,6% w przypadku bibliotek publicznych. Natomiast liczna obiektów cyfrowych udostępnionych w bibliotece cyfrowej on-line w przypadku placówek bibliotecznych wzrosła o 8,8% i tylko o 2,9% w bibliotekach publicznych.

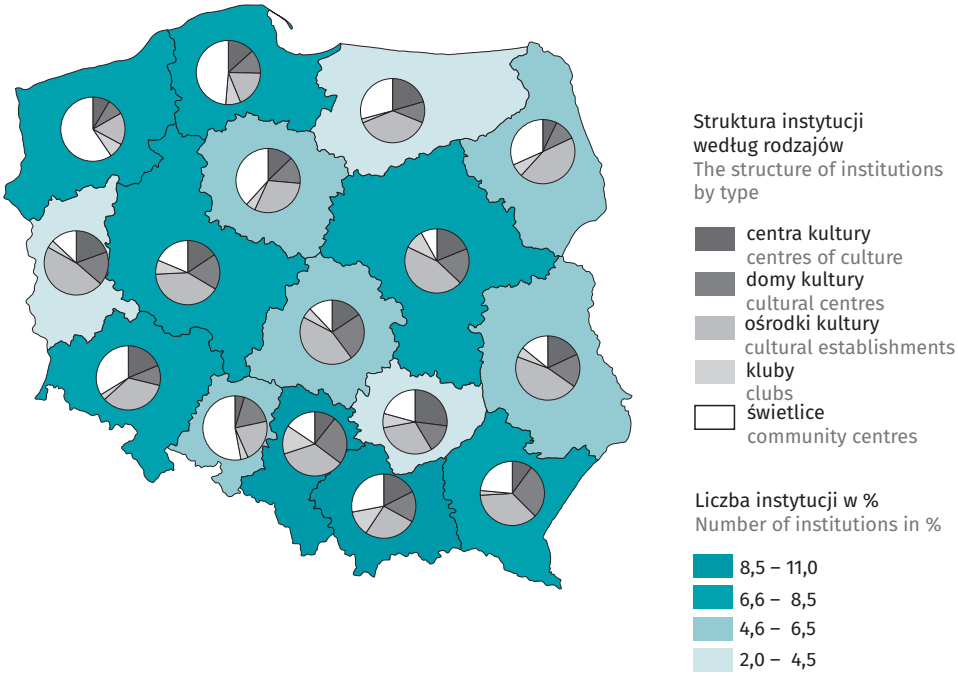
5. Działalność placówek społeczno-kulturalnych
5. Activity of socio-cultural institutions

5.1. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice
5.1. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Zlokalizowane są praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności lokalnej. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu.

W związku z trwającą od 2020 r. pandemią i wprowadzeniem różnego typu obostrzeń mających na celu redukcję transmisji koronawirusa poprzez ograniczenie kontaktów międzyludzkich również w 2021 r. przez znaczną część roku ograniczona była możliwość prowadzenia działalności m.in. przez podmioty kultury, które z dnia na dzień musiały zamknąć swoje obiekty. Spowodowało to zmiany w ich funkcjonowaniu w aspekcie realizacji zadań na rzecz odbiorców oferty kulturalnej. Część jednostek w tym czasie nie podejmowała żadnej działalności związanej z przygotowywaniem i udostępnianiem oferty kulturalnej, a część starała się dotrzeć do odbiorcy udostępniając swoją ofertę w Internecie. Ograniczenia w działalności podmiotów kultury w poszczególnych miesiącach miały różny zakres i formy, w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju i okresowo były łagodzone w odpowiedzi na zmiany stopnia zagrożenia epidemicznego.

Mapa 13. **Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 r.**
Map 13. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021

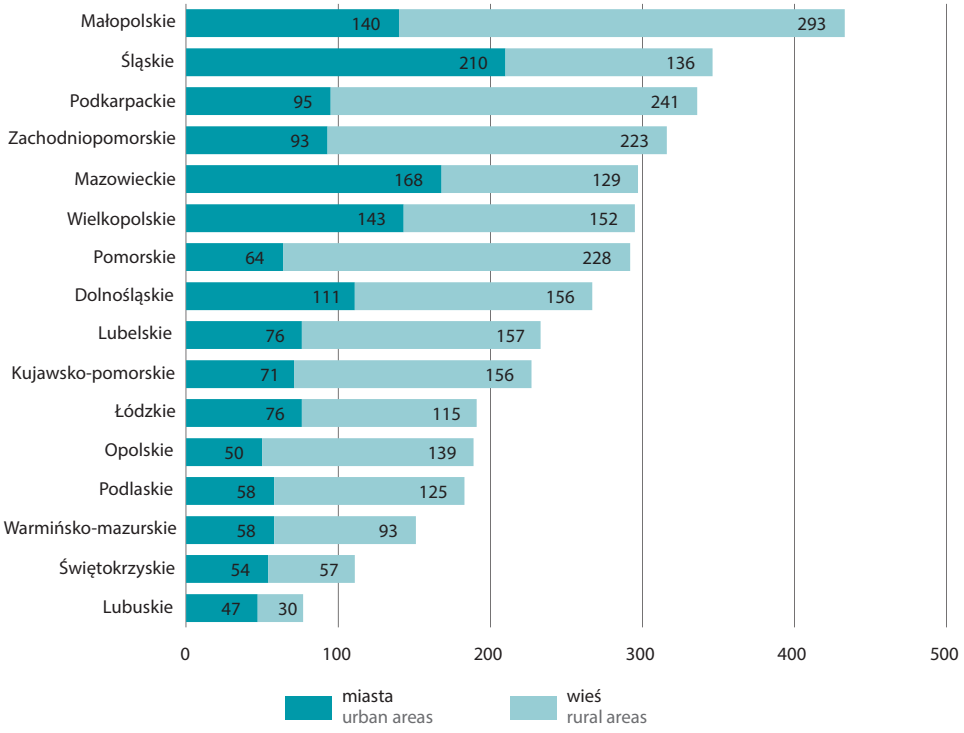

W 2021 r. w Polsce funkcjonowały 3 944 centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (w 2020 r. – 4 040, a w 2019 r. – 4255). Najliczniejszą część stanowiły ośrodki kultury (33,3% wszystkich placówek), a najmniej liczną – kluby (7,2%). Większa część placówek (61,6%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (95,4% ogółu tych instytucji) oraz ośrodki kultury (60,7%). Natomiast w miastach działały głównie kluby, centra i domy kultury – odpowiednio 82,3%, 58,9% i 58,4% z ogółu takich instytucji funkcjonowało w miastach.

Najwięcej instytucji (centrów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic) działało na terenie województwa małopolskiego (433), śląskiego (346) oraz podkarpackiego (336), przy czym województwa podkarpackie i śląskie wyróżniały się na tle kraju pod względem liczby działających na ich terenie domów kultury (odpowiednio 14,1% i 13,0% wszystkich tego rodzaju instytucji w kraju), a małopolskie i śląskie – klubów (odpowiednio 19,4% i 17,7%). Na uwagę zasługuje również województwo zachodniopomorskie, na którego obszarze działało prawie 1/6 wszystkich świetlic w Polsce. Najmniej centrów kultury, domów kultury, klubów i świetlic działało w województwie lubuskim (77).

Wykres 21. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 21. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021
As of 31 December

W 2021 r. w Polsce na 1 instytucję[21] przypadało średnio 9,7 tys. ludności. Pod tym względem najlepsza sytuacja była w województwie opolskim, w którym na 1 instytucję przypadało prawie dwukrotnie mniej mieszkańców niż średnio w całym kraju (5,1 tys.) oraz zachodniopomorskim (5,3 tys.). Natomiast w województwie mazowieckim wskaźnik ten był najwyższy (na 1 instytucję przypadało aż 18,2 tys. ludności). W ujęciu powiatowym najmniej korzystna była sytuacja w wielu większych miastach, w których, podobnie jak w powiatach: rypińskim sierpeckim i kozienickim, na 1 centrum, dom i ośrodek kultury, klub lub świetlicę przypadało średnio pomiędzy 20 tys. a 60 tys. mieszkańców.

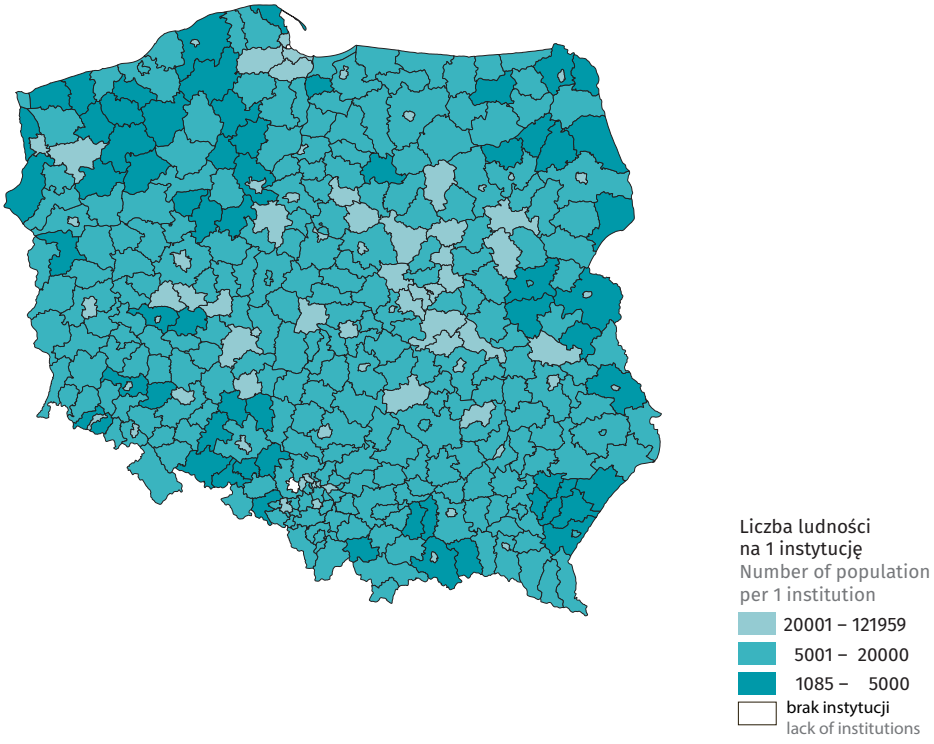
Zdecydowana większość centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (93,5%) należała w 2021 r. do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości

[21] Może to być centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub lub świetlica.

samorząd terytorialny. Dominującą rolę pełnił samorząd gminny, który organizował działalność 90,4% ogółu publicznych instytucji. Tylko dla 0,4% publicznych placówek organizatorem były niesamorządowe jednostki sektora publicznego. Do sektora prywatnego należała co 15 instytucja, prowadzona najczęściej przez jednostki spółdzielcze. Należy jednak zwrócić uwagę, że prywatne podmioty organizowały działalność przeszło połowy wszystkich klubów.

Ograniczenia związane z COVID-19 miały istotny wpływ na działalność centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic. Sytuacja pandemiczna spowodowała ograniczenie prowadzenia działalności kulturalnej przez 16,1% (w 2020 r. -69%) tego typu podmiotów.

Mapa 14. **Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2021 r.**
Map 14. Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2021

Ważnym aspektem funkcjonowania instytucji kultury jest ich zaplecze infrastrukturalne. W 2021 r. ponad 3/5 wszystkich budynków użytkowanych przez instytucje kultury stanowiło odrębny obiekt. Z lokalu współużytkowanego z innymi instytucjami najczęściej korzystały ośrodki kultury (40,8%) oraz świetlice (20,8%). Przeciętnie na 1 instytucję przypadało 877 m2 powierzchni całkowitej lokalu. W 2021 r. zmodernizowano 925 z 3 758 budynków (tj. 24,6%) użytkowanych samodzielnie przez instytucje kultury. Do potrzeb osób z niepełnosprawnościami przystosowanych było 55,4% wszystkich obiektów.

W 2021 r. ponad połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (53,6%), wyposażoną przeciętnie w 189 standardowych miejsc na widowni. W infrastrukturę koncertową i teatralną było wyposażonych 78,0% sal widowiskowych, a 52,2% – w infrastrukturę konferencyjną. W aparaturę cyfrową do projekcji filmów wyposażonych było 21,4% sal widowiskowych, a analogową – 6,8%. Sale widowiskowe posiadały przede wszystkim ośrodki kultury (44,0% ogółu jednostek posiadających salę widowiskową), domy kultury (23,2%) i centra kultury (21,0%).

Tabl. 24. **Wybrane informacje o centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach**
Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem (w tys.) Grand total (in thousands)			W tym na wsi (w %) Of which in rural areas (in %)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Instytucje Institutions	4,3	4	3,9	63,2	62	61,6
Pracownie specjalistyczne Specialised workshops	7,9	7,3	7,9	41,5	41,8	42,3
Imprezy[a] Events[a]	243,8	120,9	156,6	33,5	34,5	35,1
Uczestnicy imprez[a] Events participants[a]	37 495,8	13 355,4	18 256,6	21,1	15,4	18,8
Grupy artystyczne[b] Artistic groups[b]	16,2	14,2	13,8	39,2	40,2	40,5
Członkowie grup artystycznych[b] Members of artistic groups[b]	276	230,6	226,9	38,4	39,7	39,1
Koła (kluby) Groups (clubs)	27,4	24,1	21,9	36,4	36,9	31
Członkowie kół (klubów) Members of groups (clubs)	575,5	466,3	386,4	32,5	34,2	29
Kursy[a] Courses[a]	6,6	4,8	4,9	32,4	27,6	39,9
Absolwenci kursów[a] Courses graduates[a]	101	64,9	69,3	32,8	30,9	39,5

a W ciągu roku. b Wcześniej określane jako zespoły artystyczne.
a During the year. b In previous years – artistic ensembles.

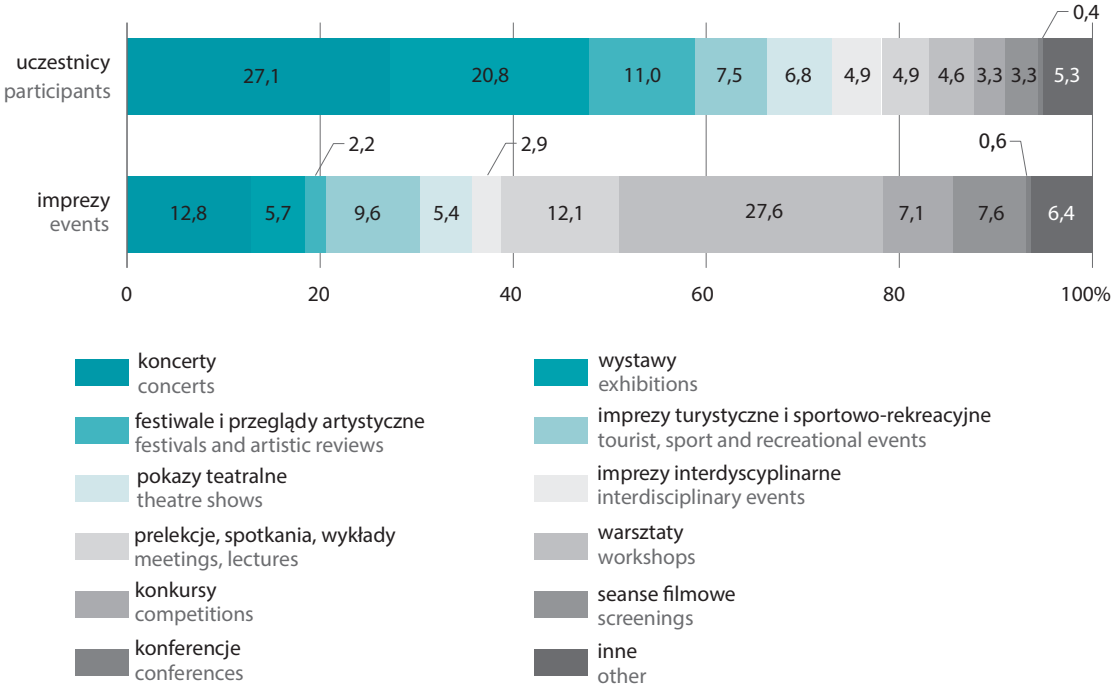
W 2021 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 7,9 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracownie plastyczne (25,0% ogółu pracowni), sale baletowe i taneczne (22,2%) oraz pracownie muzyczne (21,0%). Większość pracowni specjalistycznych funkcjonowała w miastach: na 100 instytucji przypadało 300 pracowni w miastach, a 137 na wsi. Wyjątek stanowiły pracownie komputerowe, których częstość występowania była nieco większa w instytucjach wiejskich (23 na 100 instytucji wobec 19 w miastach).

Współpracę z innymi podmiotami prowadziło 98,8% wszystkich centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic – najwięcej z instytucjami edukacyjnymi i oświatowymi (92,7% jednostek współpracujących z innymi podmiotami), innymi instytucjami kultury (85,1%) oraz organizacjami pozarządowymi (80,2%).

Rok 2021, ze względu na wciąż trwającą pandemię, nie sprzyjał organizacji imprez. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 156,6 tys. imprez (wzrost o 29,5% wobec w 2020 r. – 120,9 tys.; 243,8 tys. w 2019 r.), w których wzięło udział 18,3 mln uczestników (13,4 mln w 2020 r. i 37,5 mln w 2019 r.). Najczęściej organizowane były warsztaty (27,6%), koncerty (12,8%) oraz prelekcje, spotkania, wykłady (12,1%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących w 1 wydarzeniu) należały festiwale i przeglądy artystyczne (580 osób), wystawy (424) oraz koncerty (245). Przeciętnie w 1 imprezie uczestniczyło 117 osób. Najrzadziej organizowano konferencje (0,6% ogólnej liczby imprez). Najbardziej prężne, pod względem średniej liczby imprez zorganizowanych przez 1 instytucję, były centra kultury – 1 instytucja zorganizowała przeciętnie 64 imprezy w ciągu roku, podczas gdy ośrodki kultury – 36, domy kultury – 34, kluby – 29, a świetlice – 9.

Wykres 22. **Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2021 r.**

Chart 22. The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2021

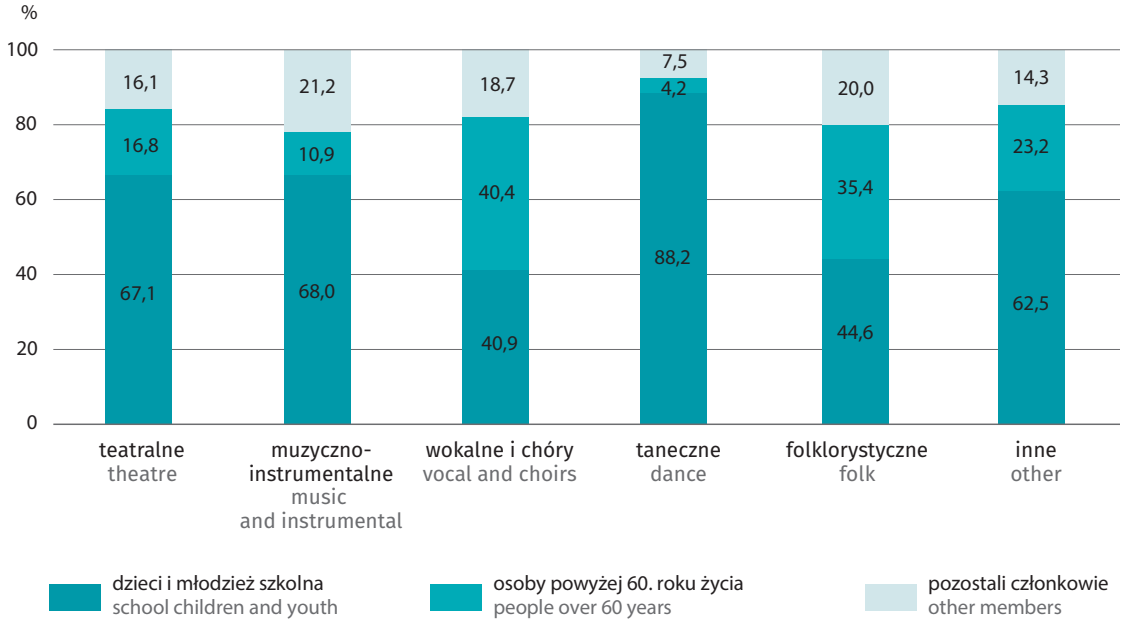

W 2021 r. we wszystkich instytucjach działało 13,8 tys. grup artystycznych, które zrzeszały 227,0 tys. członków. Najliczniejsze były grupy taneczne (65,0 tys.), folklorystyczne (49,3 tys.) oraz wokalne i chóry (43,4 tys.). Przeciętnie 1 grupa artystyczna liczyła 17 osób. Wśród członków grup artystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (63,2%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 60 roku życia (co piąty członek grupy). Największym zainteresowaniem młodych osób cieszyły się grupy taneczne, natomiast osób starszych – grupy wokalne i chóry.

W 2021 r. na 1 000 mieszkańców Polski, przeciętnie 6 osób było członkiem grupy artystycznej działającej w centrum kultury, domu kultury, ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. Największą aktywnością pod tym względem wykazali się mieszkańcy województwa podkarpackiego, w którym 11 na 1 000 osób uczestniczyło w działalności grup artystycznych. Natomiast najmniejszy wskaźnik uczestnictwa odnotowano w województwie pomorskim (4 osoby na 1 000 ludności).

Wykres 23. Członkowie grup artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2021 r.

Chart 23. Members of artistic groups operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2021

W centrach kultury, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2021 r. działalność ta w związku z pandemią COVID-19 była w znacznym stopniu utrudniona – działało 21,9 tys. kół (24,1 tys. w 2020 r.; 27,4 tys. w 2019 r.), w zajęciach wzięło udział 386,3 tys. osób (466,3 tys. w 2020 r., a 575,5 tys. w 2019 r.). Przeciętnie 1 koło zgromadziło 18 uczestników – najwięcej członków skupiały koła seniora/Uniwersytetu Trzeciego Wieku (44), dyskusyjne klubyfilmowe (28) oraz koła turystyczne i sportowo-rekreacyjne (19), a także koła taneczne (17). Najwięcej dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczyło w zajęciach kół plastycznych (66,3 tys.), tanecznych (49,9 tys.) i muzycznych (32,4 tys.). Szczególną ofertą, skierowaną dla osób starszych, były kluby seniora/Uniwersytety Trzeciego Wieku – 95,0% ogółu ich członków stanowiły osoby powyżej 60 roku życia.

W 2021 r. wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół (liczba członków kół na 1 000 ludności) dla Polski wyniósł 10. Wskaźnik wyższy od średniej krajowej odnotowano w województwach: mazowieckim, małopolskim, dolnośląskim opolskim i lubuskim (12). Natomiast najniższy – w województwach: pomorskim i świętokrzyskim (7) oraz zachodniopomorskim (8).

Oferta centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2021 r., w roku dotkniętym pandemią COVID-19, wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 4,9 tys. kursów (4,8 tys. w 2020 r.; 6,6 tys. w 2019 r.), wśród których najpopularniejsze były kursy nauki gry na instrumentach muzycznych (25,7% ogólnej liczby kursów) oraz kursy języków obcych (19,8%). Status absolwenta kursu otrzymało 69,3 tys. osób (wzrost o 6,8% w porównaniu z 2020 r.; spadek o 31,4% w porównaniu do 2019 r.). Co 7 absolwentem była osoba powyżej 60 roku życia.

Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów komputerowych – 28,5 % spośród ogółu absolwentów w tym wieku oraz językowych – 23,3%; na kolejnych miejscach znalazły się zajęcia taneczne – 15,0% absolwentów i plastyczne – 11,4% absolwentów.

W 2021 r. działalność kulturalną za pośrednictwem Internetu prowadziło 43,9% centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic, które udostępniły 22,3 tys. imprez oraz 1,6 tys. kursów.

5.2. Placówki wychowania pozaszkolnego
5.2. Extracurricular education establishments

Z ofertą programową dla dzieci i młodzieży, oprócz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, występują również placówki wychowania pozaszkolnego, tj. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym, które działają w ramach systemu oświaty.

Tabl. 25. Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć
Table 25. Extracurricular education establishments and participants of classes

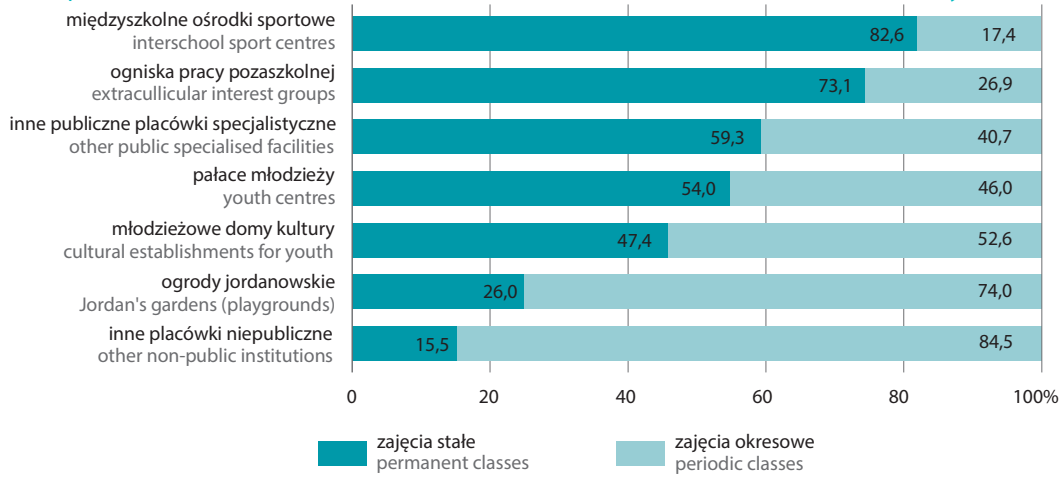
Wyszczególnienie Specification		Placówki Establishments	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć Participants of permanent and periodic classes							
			ogółem grand total	informatycznych computer	technicznych technical	przedmiotowych subject	artystycznych artistic	sportowych sport	turystyczno-krajoznawczych tourism and sightseeing	innych others
Ogółem Total	2019/2020	358	635 926	7 953	5 527	55 509	206 517	178 022	25 209	157 189
	2020/2021	307	540 650	7 531	6 028	52 123	219 231	107 454	17 264	131 019
	2021/2022	**246**	**354 876**	**14 168**	**2 830**	**36 129**	**144 814**	**81 722**	**7 855**	**67 358**
Pałace młodzieży Youth centres		13	52 494	1 163	643	12 998	24 342	8 718	674	3 956
Młodzieżowe domy kultury Cultural establishments for youth		96	169 511	2 935	1 772	13 623	102 349	13 993	5 533	29 306
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracullicular interest groups		41	26 232	1 070	339	2 592	13 102	3 027	242	5 860
Międzyszkolne ośrodki sportowe Interschool sport centres		39	53 065	-	-	-	-	38 989	26	14 050
Ogrody jordanowskie Jordan's gardens (playgrounds)		8	12 151	52	65	1 576	1 941	1 331	-	7 186
Inne publiczne placówki specjalistyczne Other public specialised facilities		15	9 287	-	11	713	1 780	2 123	188	4 472
Inne placówki niepubliczne Other non-public institutions		34	32 136	8 948	-	4 627	1 300	13 541	1 192	2 528

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Education Information System, managed by The Ministry of Education and Science.

Liczba placówek wychowania pozaszkolnego w roku 2021 dotkniętym pandemią COVID-19, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, obniżyła się (o 61, czyli o 19,9%), podobnie jak liczba zorganizowanych zajęć stałych i okresowych, która spadła z 18 317 do 14 851, czyli o 18,9%. Zmalała też liczba uczestników zajęć – o 34,4%. Dzieci i młodzież najchętniej uczestniczyły w zajęciach zorganizowanych przez pałace młodzieży (przeciętnie w ciągu roku z zajęć zorganizowanych przez 1 placówkę skorzystało 4,0 tys. osób), młodzieżowe domy kultury (1,8 tys.), ogrody jordanowskie (1,5 tys.) oraz młodzieżowe ośrodki sportowe (1,4 tys.).

Wykres 24. **Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2021/2022**

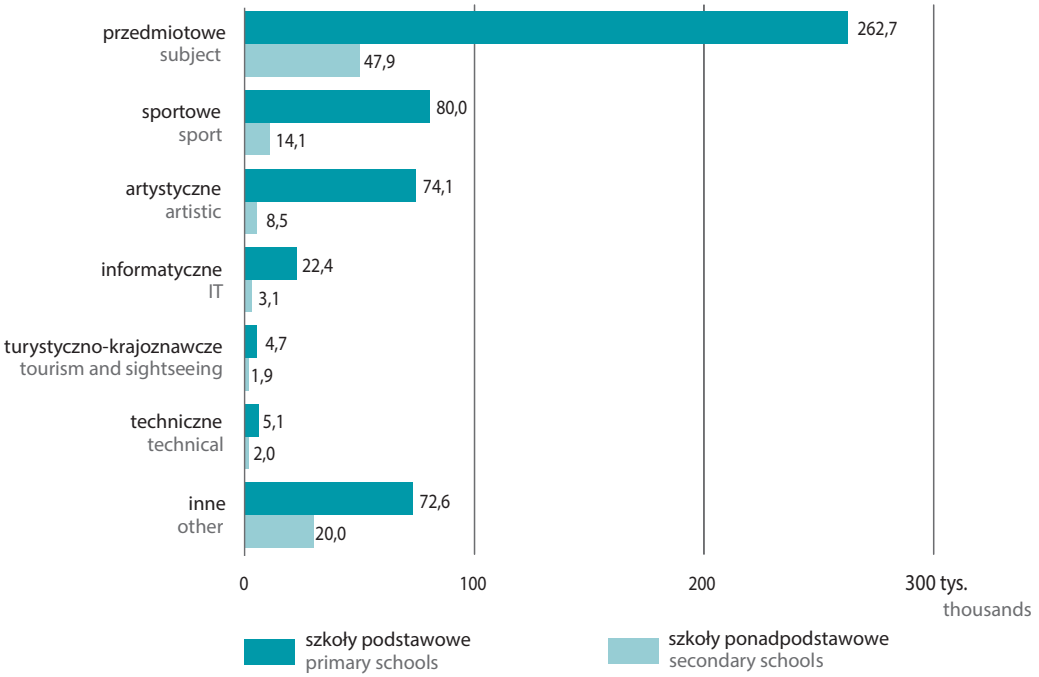
Chart 24. Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2021/2022 school year

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of Education and Science.

Wykres 25. **Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2021/2022**

Chart 25. Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2021/2022 school year

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of Education and Science.

Zajęcia artystyczne były organizowane przede wszystkim przez młodzieżowe domy kultury (61,9% wszystkich organizowanych zajęć artystycznych i 70,7% wszystkich uczestników zajęć artystycznych), pałace młodzieży (odpowiednio 23,4% i 16,8%) oraz ogniska pracy pozaszkolnej (odpowiednio 11,2% i 9,0%). Łącznie w roku szkolnym 2021/2022 wszystkie placówki wychowania pozaszkolnego zapropo-

nowały 5,5 tys. stałych form zajęć artystycznych i 1,0 tys. okresowych form tego rodzaju zajęć (w roku szkolnym 2020/2021 – odpowiednio 6,7 tys. i 1,8 tys.), a skorzystało z nich – odpowiednio – 83,4 tys. i 61,4 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio 109,2 tys. i 110,0 tys. osób).

Również szkoły stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych prowadzonych w formie szkolnych kół, klubów i zespołów. W związku z sytuacją epidemiczną związaną z COVID-19 w roku szkolnym 2021/2022 odnotowano znaczny spadek liczby uczestników w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych zorganizowanych przez 5,6 tys. szkół dla dzieci i młodzieży wzięło udział 593,6 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym 734,1 mln), w tym najwięcej (299,0 tys. uczniów) uczestniczyło w zajęciach przedmiotowych zorganizowanych w szkołach podstawowych (262,7 tys.).

6. Działalność sceniczna i wystawiennicza
6. Stage and exhibition activity

6.1. Teatry i instytucje muzyczne
6.1. Theatres and music institutions

W 2021 r. działalność sceniczną prowadziło 185 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (194 w 2020 r.; 188 w 2019 r.). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 30,0 tys. (24,4 tys. w 2020 r.; 69,5 tys. w 2019 r.) przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 4,7 mln (4,5 mln w 2020 r.; 14,4 mln w 2019 r.) widzów i słuchaczy.

W 2021 r. podmioty kultury, w związku z trwającym w Polsce stanem epidemii COVID-19, nadal funkcjonowały w warunkach czasowych ograniczeń. Obostrzenia w działalności podmiotów kultury miały różny zakres i formy, ale w porównaniu z rokiem wcześniejszym były mniej restrykcyjne. W porównaniu z 2020 r. nastąpił wzrost liczby przedstawień i koncertów o 5,6 tys. (tj. o 21,3 %), oraz wzrost liczby widzów i słuchaczy o 243,4 tys. (tj. o 5,4%). Odnotowano spadek przeciętnej frekwencji na 1 przedstawieniu – z 185 w 2020 r. do 158 osób. W 2021 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały średnio (na 1 instytucję) 162 przedstawienia i koncerty (126 w 2020 r.).

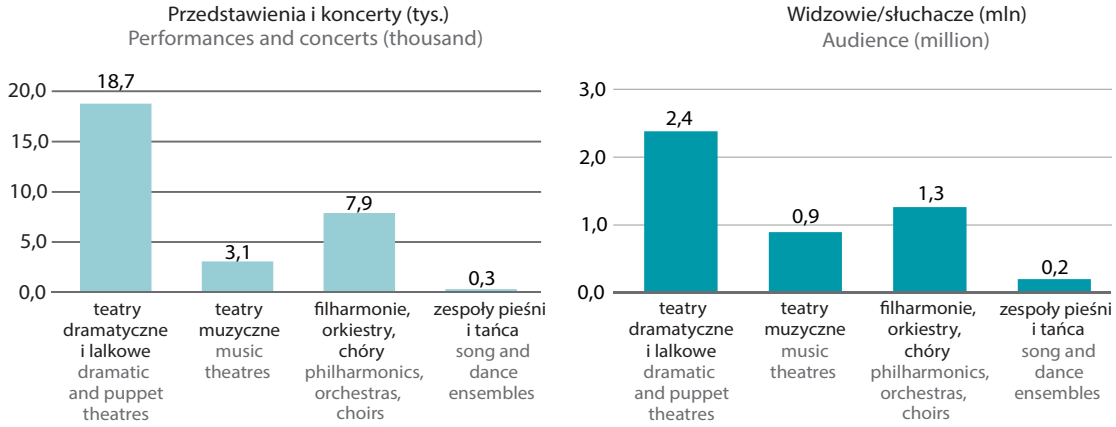
Biorąc pod uwagę średnią liczbę widzów i słuchaczy przypadających na 1 przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – 624 osoby oraz opery – 333 widzów, następnie operetki, balet, teatry tańca, inne teatry muzyczne – 267 widzów i słuchaczy na 1 przedstawienie. W filharmoniach 1 koncertu wysłuchało przeciętnie 150 osób, a w teatrach dramatycznych 1 przedstawienie obejrzały średnio 143 osoby, a w lalkowych 90.

W 2021 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 101,9 tys. miejsc dla widzów i słuchaczy w sali stałej. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło 837 miejsc na widowni w stałych salach. Na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. przypadało 374 mieszkańców Polski (378 w 2020 r.).

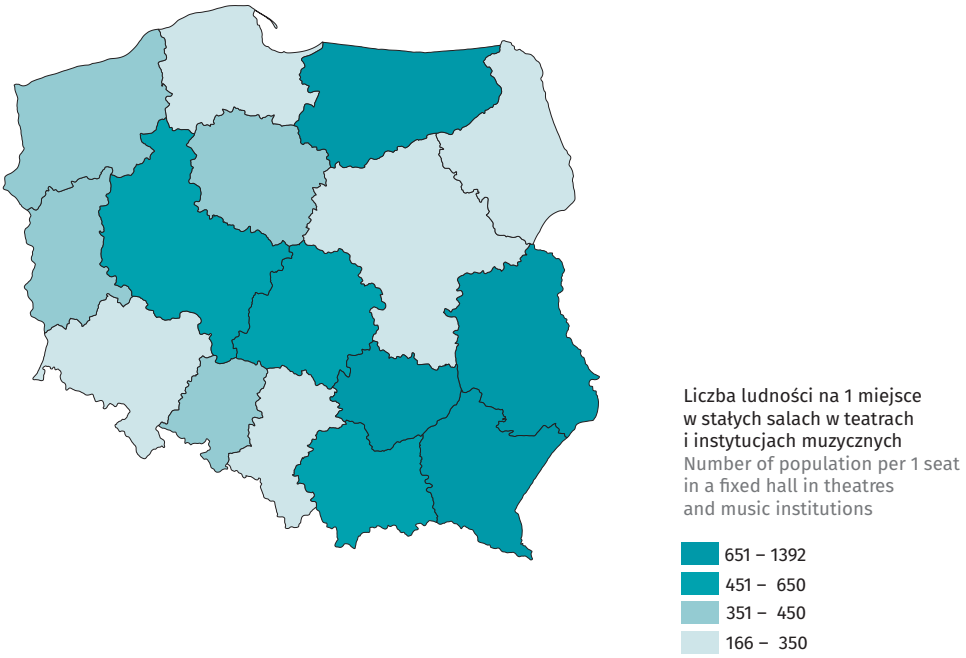
Większość teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny (185) prowadziła działalność w obiektach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (157) – 84,9%.

Liczba teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół artystyczny w 2021 r. była nadal wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w woj. podkarpackim) oraz 4 (w woj. lubuskim i świętokrzyskim) do 36 (w woj. mazowieckim), a powyżej 20 odnotowano także w woj. małopolskim (24) i woj. śląskim (21).

Wykres 26. **Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2021 r.**
Chart 26. Performances and concerts, audience in theatres and music institutions by type of institution in 2021

Mapa 15. **Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r.**
Map 15. Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2021

Najwięcej osób na jedno miejsce w salach stałych teatrów i instytucji muzycznych przypadało w województwiw podkarpackim (1 392 osoby) i lubelskim (1 299 osób). Najmniej osób przypadających na jedno miejsce zanotowano w województwie pomorskim (166 osób) i mazowieckim (267 osób).

W 2021 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim – 1,6 mln (287 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności; 32,8% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), śląskim – 0,5 mln (121 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1 000 ludności; 11,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), małopolskim – 0,5 mln (142 osoby w przeliczeniu na 1 000 ludności; 10,2% ogólnej liczby widzów i słuchaczy). Najmniej widzów i słuchaczy było w teatrach i instytucjach muzycznych województwa świętokrzyskiego – 66,4 tys. (55 osób w przeliczeniu na 1 000 ludności; 1,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy) i lubelskiego – 68,2 tys. (33 osoby w przeliczeniu na 1 000 ludności; 1,4% ogólnej liczby widzów i słuchaczy).

Spośród 30,0 tys. przedstawień i koncertów w 2021 r. – 7,8 tys. (tj. 25,8% wszystkich przedstawień i koncertów) odbyło się w województwie mazowieckim, a 3,5 tys. (tj. 11,7%) w dolnośląskim, 3,4 tys. (tj. 11,5%) w małopolskim i 2,9 tys. (tj. 9,8%) w śląskim. Najmniejszą liczbę przedstawień i koncertów odnotowano w województwie opolskim – 0,5 tys. (1,6% wszystkich występów). W porównaniu z rokiem poprzednim mimo pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń wystąpił wzrost liczby przedstawień i koncertów w Polsce – z 24,4 tys. w 2020 r. do 30,0 tys. w 2021 r.

Tabl. 26. **Teatry i instytucje muzyczne według województw**
Table.26. Theatres and musical institutions by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Teatry i instytucje muzyczne Theatres and musical institutions	Miejsca na widowni Seats for audience	Przedstawienia/ koncerty Performances/ concerts	Widzowie/ słuchacze w tys. Audience in thousands
		stan w dniu 31 grudnia as of 31 December		w ciągu roku during the year	
POLSKA	2019	188	101 043	69 505	14 363,3
	2020	194	101 100	24 391	4 502,1
	2021	**185**	**101 937**	**30 030**	**4 745,5**
Dolnośląskie		19	9 267	3 515	417,3
Kujawsko-pomorskie		7	4 913	1 120	194,5
Lubelskie		5	1 598	480	68,2
Lubuskie		4	2 801	901	122,4
Łódzkie		9	4 819	1 383	172,1
Małopolskie		24	7 497	3 448	483,8
Mazowieckie		36	20 285	7 761	1 557,9
Opolskie		5	2 451	471	95,8
Podkarpackie		3	1 516	971	70,8
Podlaskie		7	3 876	1 268	127,4
Pomorskie		15	14 129	1 871	362,0
Śląskie		21	14 421	2 946	539,1
Świętokrzyskie		4	1 763	618	66,4
Warmińsko-mazurskie		5	1 878	624	76,7
Wielkopolskie		13	6 268	1 535	234,0
Zachodniopomorskie		8	4 455	1 118	157,1

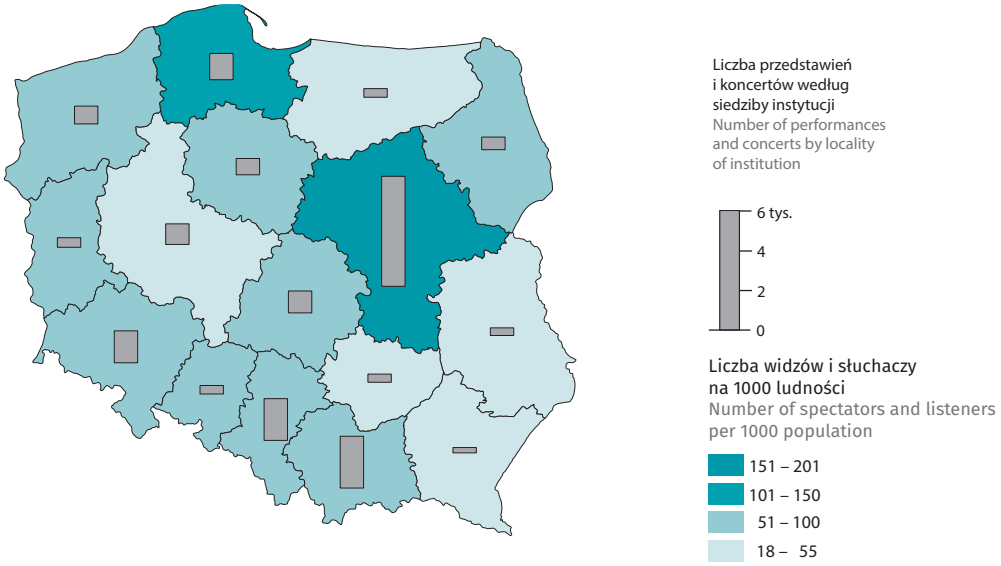
W 2021 r. teatry dramatyczne i lalkowe oraz teatry muzyczne tj. opery i operetki przedstawiły 717 wido-

wisk premierowych (w roku poprzednim – 485), z tego 564 premiery w teatrach dramatycznych i lalkowych (389 premier w 2020 r.) i 153 w teatrach muzycznych (96 premier w 2020 r.).

Udział w teatrach i instytucjach muzycznych, spektakli teatralnych i koncertów prezentowanych na terenie województwa, w którym siedzibę ma instytucja artystyczna w ogólnej liczbie przedstawień i koncertów zwiększył się o 2,6 p. proc. i wyniósł 94,3%. Zmniejszył się (o 0,1 p. proc.) udział widzów w przedsięwzięciach podejmowanych we własnym województwie – i wyniósł 91,9%.

W przypadku teatrów dramatycznych i lalkowych, udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie spektakli wyniósł 96,0% (w 2020 r. – 95,1%), a udział widowni osiągnął 94,8% (w 2020 r. – 93,4%).

Mapa 16. **Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2021 r.**
Map 16. Performances and concerts, audience in theatres and music institutions in 2021

Najwięcej przedstawień i koncertów w 2021 r. w teatrach i instytucjach muzycznych odbyło się w województwie mazowieckim – 5 647 przedstawień i koncertów, w tym też województwie odnotowano największą liczbę widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych przypadających na 1 000 ludności, tj. 201 osób. Najmniej przestawień i koncertów odbyło się w województwie podkarpackim (273 przedstawienia i koncerty), a liczba widzów i słuchaczy przypadających na 1 000 ludności wyniosła 18 osób.

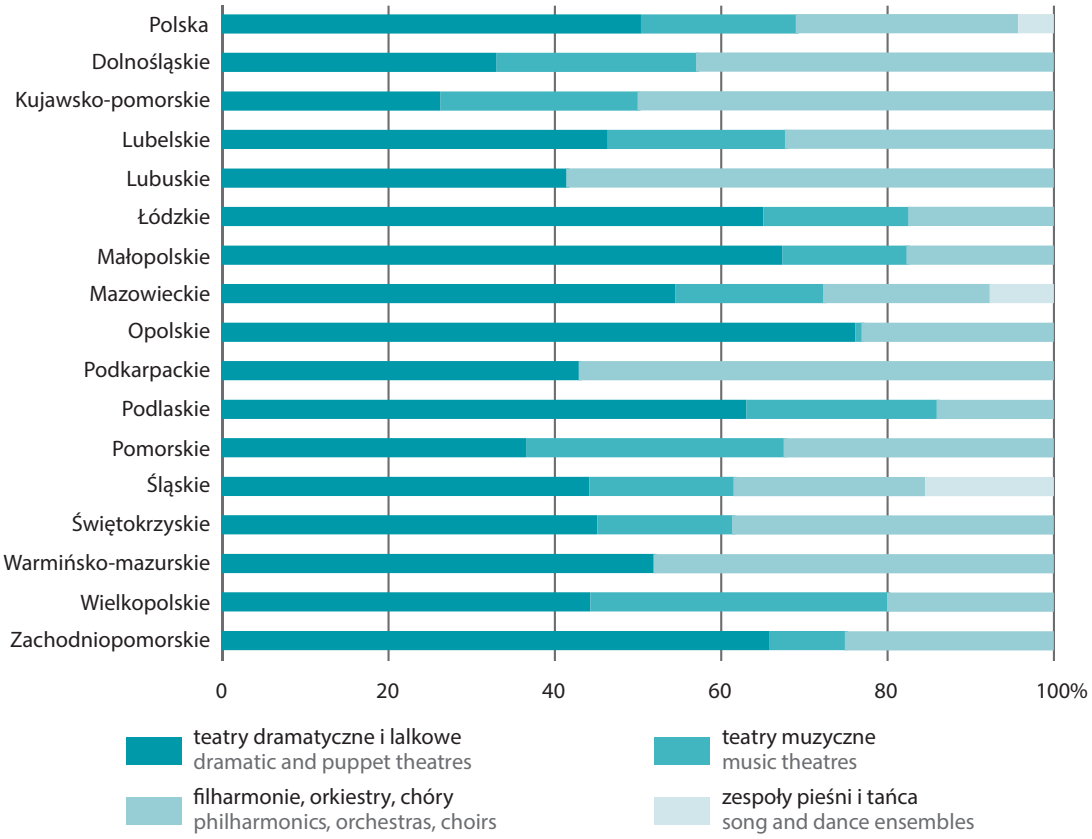
W 2021 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały za granicą 157 przedstawień i koncertów (167 w 2020 r.). Najwięcej przedstawień lub koncertów za granicą zaprezentowały teatry (91, w tym: dramatyczne – 86, lalkowe – 5), teatry muzyczne – 6, filharmonie, orkiestry i chóry zorganizowały za granicą 43 koncerty, natomiast zespoły pieśni i tańca – 5, a przedsiębiorstwa (agencje) estradowe – 12 przedstawień i koncertów za granicą. Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą wystawiły teatry i instytucje muzyczne z województw: mazowieckiego (48), dolnośląskiego (24), małopolskiego (19), pomorskiego (15) i kujawsko-pomorskiego (14).

W 2021 r. odbyło się 461 (w 2020 r. – 637) przedstawień i koncertów zrealizowanych w Polsce przez twórców z zagranicy; najwięcej w województwach: zachodniopomorskim (103), pomorskim (87) i małopolskim (52). Liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych spadła o 23,8% i wyniosła 189,7 tys. (w 2020 r. – 248,8 tys.). Najwięcej widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów z zagranicy odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (46,3 tys.), kujawsko-pomorskim (41,3 tys.) i pomorskim (30,6 tys.).

W ramach działalności przedsiębiorstw (agencji) estradowych i innych jednostek prowadzących działalność sceniczną o charakterze rozrywkowym wyróżniamy imprezy własne oraz imprezy z zagranicy.

W 2021 r. przedsiębiorstwa estradowe zorganizowały 2,4 tys. własnych imprez (w roku poprzednim – 1,2 tys.), w których uczestniczyło 0,6 mln widzów (w 2020 r. – 0,2 mln osób), przeciętnie 270 osób na 1 imprezę (w roku poprzednim – 200 osób). Najwięcej imprez zorganizowano w województwach: mazowieckim (565), małopolskim (299) oraz lubelskim (214), a najwięcej uczestników tych imprez odnotowano w województwach: mazowieckim (142,1 tys.), małopolskim (107,6 tys.) oraz łódzkim (92,1 tys.). Ponadto zorganizowano 55 imprez artystów z zagranicy (tzw. imprezy z zagranicy), w których uczestniczyło 35,8 tys. osób (w roku poprzednim odpowiednio 144 i 37,1 tys.).

Wykres 27. **Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2021 r.**
Chart 27. The structure of audience by type of institution in 2021

W 2021 r. teatry i instytucje muzyczne oraz estradowe zorganizowały on-line 3,2 tys. przestawień (koncertów), w których uczestniczyło 3,9 mln osób oraz 1,8 tys. imprez z 1,9 mln uczestników.

Jednym ze sposobów zabezpieczenia dóbr kultury przed utratą jest ich digitalizacja. Oprócz ochrony przed utratą, digitalizacja umożliwia również udostępnianie cyfrowych odwzorowań dóbr kultury w Internecie, pełniącego kluczową rolę w społeczeństwie informacyjnym. Dzięki digitalizacji instytucje prowadzące działalność sceniczną mogą poszerzyć grono swoich odbiorców, oferując możliwość odbioru przedstawień lub koncertów nie tylko bezpośrednio np. w teatrze lub na widowni, ale również odbioru on-line w czasie rzeczywistym lub w okresie późniejszym.

Tabl. 27. **Digitalizacja zasobów instytucji prowadzących działalność sceniczną**
Table 27. Digitisation of the resources of institutions conducting stage activities

Wyszczególnienie Specification	2020	2021	
	w tys. in thousands		2020=100
Liczba obiektów zdigitalizowanych ogółem Total number of digitised objects	253,5	359,2	141,7
w tym zdigitalizowanych w ciągu roku of which digitised during the year	94,8	31,5	33,2
Wydatki poniesione na digitalizację w ciągu roku w tys. zł Expenditure incurred for digitisation during the year in thousand PLN	3 881,0	348,0	9,0

W porównaniu do 2020 r. w 2021 r. w instytucjach prowadzących działalność sceniczną wzrosła o 41,7% liczba obiektów zdigitalizowanych. Natomiast w tym samym okresie wydatki poniesione na digitalizację zmalały o 91,0%.

Tabl. 28. **Digitalizacja zasobów teatrów, teatrów muzycznych, filharmonii, orkiestr i chórów**
Table 28. Digitisation of the resources of theatres, musical theatres, philharmonics, orchestras and choirs

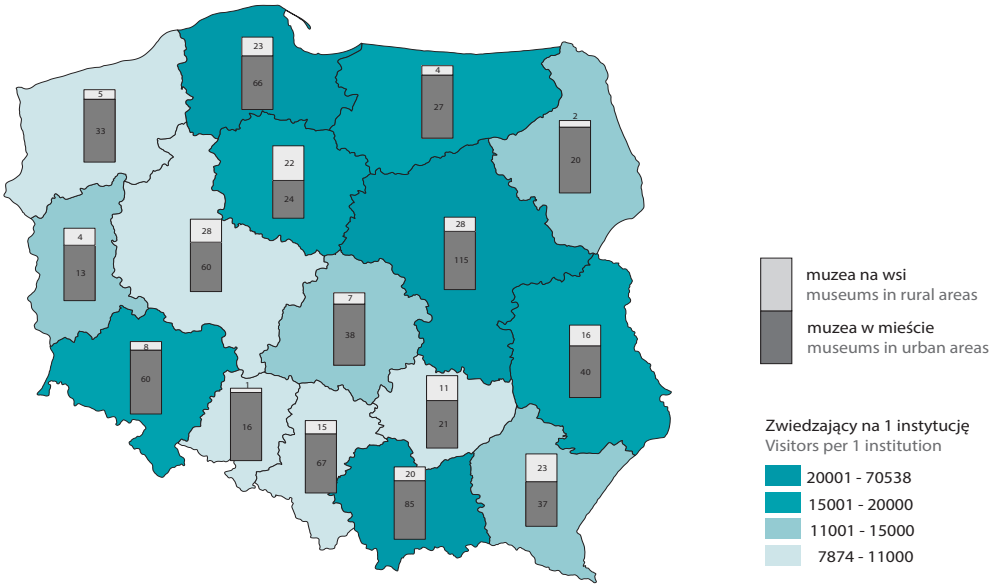
Wyszczególnienie Specification	Teatry (dramatyczne, lalkowe) Theatres (dramatic, puppet)		Teatry muzyczne (opery, operetki) Music theatres (operas, operettas)		Filharmonie, orkiestry i chóry Philharmonics, orchestras and choirs	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Liczba obiektów zdigitalizowanych ogółem w tys. Total number of digitised objects in thousands	87,5	190,1	85,2	87,9	80,8	81,2
w tym zdigitalizowanych w ciągu roku w tys. of which digitised during the year in thousands	23,7	24,4	43,4	2,7	27,7	4,4
Wydatki poniesione na digitalizację w ciągu roku w tys. zł Expenses incurred for digitisation during the year in thousands PLN	2 878,0	302,0	295,0	29,0	708,0	17,0

6.2. Muzea
6.2. Museums

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385), „muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiąganie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów." Na mocy art. 6. tej samej Ustawy za muzeum uznaje się jednostkę, która działa w oparciu o statut bądź regulamin, który został uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. **Od 2020 r. dane o muzeach gromadzone na podstawie rocznego sprawozdania o symbolu K-02 dotyczą wyłącznie jednostek w rozumieniu ustawy.**

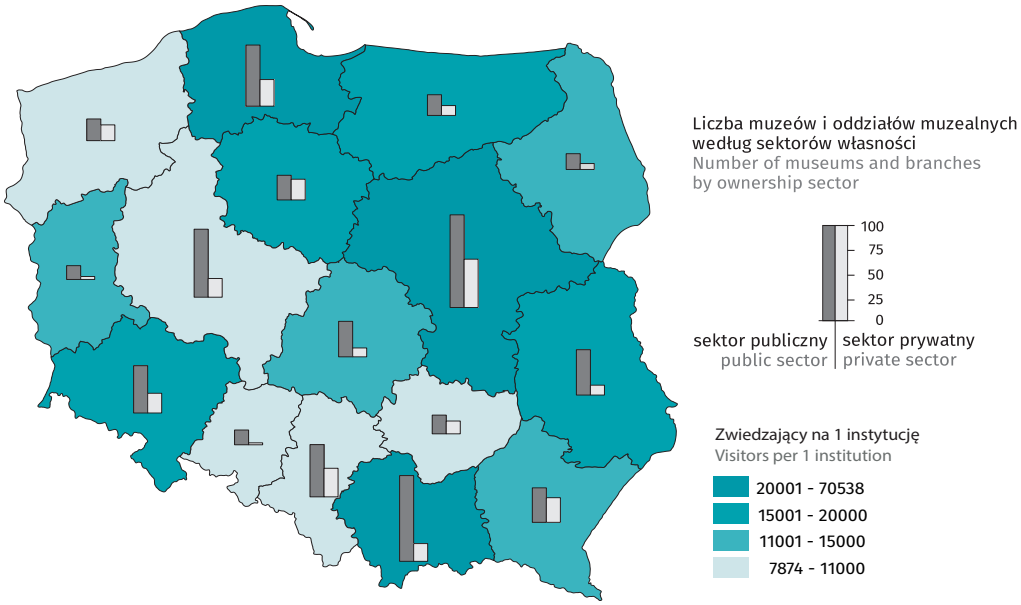
Prowadzenie działalności muzealnej w 2021 r. na sprawozdaniu K-02 potwierdziły 673 muzea[22] (939 razem z oddziałami), w 2020 r. – 670 muzeów (932 razem z oddziałami). Największa grupa z nich (licząc razem z oddziałami) reprezentuje województwa: mazowieckie, małopolskie, pomorskie, wielkopolskie i śląskie – i są one siedzibą ponad 50% muzeów w Polsce, co wskazuje na nierównomierne rozłożenie geograficzne jednostek muzealnych w Polsce. Jeśli chodzi o rozłożenie muzeów w ośrodkach miejskich i wiejskich, w poszczególnych województwach średnio 78% jednostek umiejscowionych jest w miastach. Najbardziej wyrównane proporcje widać w województwach: kujawsko-pomorskim (52% – miasta vs. 48% – wieś) oraz podkarpackim (62% vs. 38%).

Mapa 17. **Rozkład geograficzny muzeów (łącznie z oddziałami) w 2021 r.**
Map 17. Geographical distribution of museums and their branches in 2021

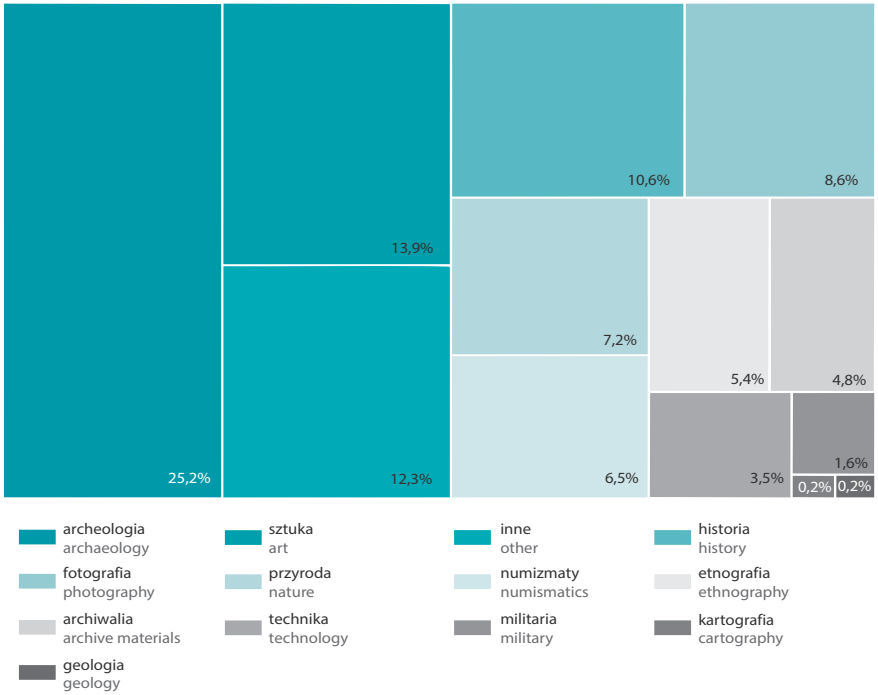

[22] Na koniec 2021 r. wykaz muzeów, prowadzony przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, obejmował 959 muzeów (1 239 razem z oddziałami). Zapisano w nim, że 42% z nich było finansowanych ze źródeł publicznych, a ze źródeł prywatnych 57%. Pozostały 1% finansowany był ze źródeł łączonych. Organizatorem dla niemal 40% muzeów w Polsce były osoby fizyczne (i ta grupa instytucji rośnie najszybciej), a dla ponad 1/3 muzeów – jednostki samorządu terytorialnego. Pozostali organizatorzy odpowiadali za prowadzenie od 1 do 8% muzeów. Należy dodać, że jednostki znajdujące się w wykazie muzeów nie podlegają weryfikacji dotyczącej aktualnie prowadzonej działalności.

Mapa 18. **Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2021 r.**
Map 18. Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2021

Wykres 28. **Obiekty muzealne w podziale na rodzaj zbiorów w 2021 r.**
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 28. Museum objects by type in 2021
As of 31 December

Muzea w 2021 r. zatrudniały 16 ,5 tys. osób, z czego 6,8 tys. to pracownicy merytoryczni[23] (w 2020 r. muzea zatrudniały 16,2 tys. osób, w tym 6,8 tys. pracowników merytorycznych). Spośród ogółu zatrudnionych w 2021 r. 98% osób pracowało w muzeach sektora publicznego (wskaźnik utrzymał się na tym samym poziomie w stosunku do roku poprzedniego).

Jednym z podstawowych obszarów działalności muzeów jest gromadzenie i opieka nad zbiorami. Muzea w 2021 r. wykazały w swoim posiadaniu łącznie 20,1 mln sztuk muzealiów (w 2020 r. muzea podały informacje o posiadaniu 19,4 mln sztuk muzealiów). Dominującym typem zbiorów były obiekty z kategorii archeologia, sztuka, historia oraz te, które nie mogły zostać przyporządkowane do żadnej kategorii. Największe zbiory posiadają instytucje interdyscyplinarne, historyczne i muzea sztuki. Ponadto muzea przechowywały 1,4 mln obiektów w depozytach.

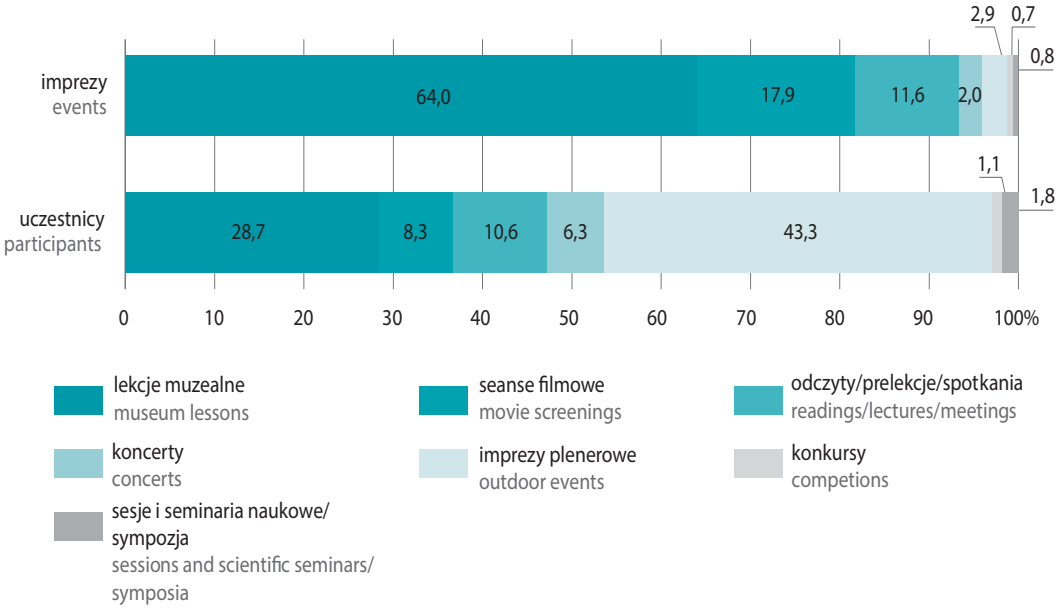
W ramach prac nakierowanych na poprawę stanu zachowania zbiorów muzea poddały 37,6 tys. obiektów konserwacji pełnej, 18,1 tys. – częściowej oraz 230,1 tys. – zachowawczej (dla 2020 r. wartości te wynosiły odpowiednio: 28,5 tys., 15,9 tys. i 222,4 tys.). Poza tym w 2021 r. w muzeach zdigitalizowano 330,3 tys. obiektów (w porównaniu z 324,0 tys. obiektów zdigitalizowanych w roku poprzednim). Na 3,9 mln zdigitalizowanych obiektów zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2021 r., 24% było udostępnianych w katalogach cyfrowych (w 2020 r. wartości te wynosiły odpowiednio: 3 ,7 mln obiektów i 21%).

Muzea w ramach działalności ustawowej prowadzą działania wystawiennicze oraz upowszechniające wiedzę o zbiorach. W ramach tego obszaru muzea eksponowały łącznie 2 529 wystaw stałych i dodatkowo zorganizowały 3 569 wystaw czasowych w kraju oraz 63 za granicą (najwięcej w Niemczech, Czechach oraz we Włoszech) – analogiczne wartości dla 2020 r. wynosiły odpowiednio: 2 445 wystaw stałych, 3 000 wystaw czasowych w kraju i 52 za granicą, a dla 2019 r.: 2 677, 4 996 i 132. Porównując dane z 3 ostatnich lat widać, że w 2021 r. miary aktywności muzealnej osiągały poziom wyższy niż w 2020 r., ale jednak poniżej poziomu z 2019 r. Dodatkowo warto zaznaczyć, że muzea z większą rezerwą podchodzą do planowania kosztochłonnych działań w sytuacji niepewności epidemiologicznej.

Muzea, które wypełniły sprawozdanie w 2021 r. prowadziły także szeroko zakrojoną działalność edukacyjną, naukową oraz popularyzatorską.

Wykres 29. Struktura działalności kulturalnej, naukowej i edukacyjnej muzeów i oddziałów muzealnych w 2021 r.

Chart 29. The structure of cultural, scientific and educational activities of museums and branches in 2021

[23] Przez pracowników merytorycznych rozumie się osoby wykonujące prace w zakresie działalności podstawowej jednostki.

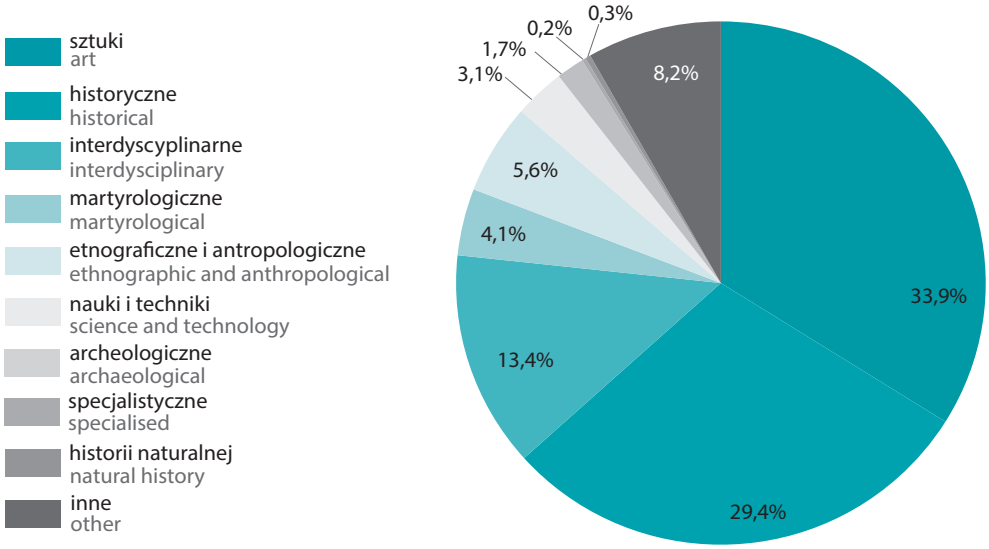
Muzea wydały również 1 023 tytuły książek w formie drukowanej, 398 dostępnych przez Internet oraz 128 tytułów czasopism w formie drukowanej, a 83 tytuły czasopism były dostępne przez Internet – analogiczne wartości dla 2020 r. wynosiły odpowiednio: 957 tytułów wydanych książek drukowanych, 358 dostępnych przez Internet oraz 166 tytułów czasopism drukowanych, 137 tytułów czasopism dostępnych przez Internet.

Z uwagi na pandemię COVID-19 coraz więcej działań realizowanych przez muzea przeniosło się do sieci. Muzea składające sprawozdanie udostępniły w 2021 r. łącznie 502 wystawy wirtualne (które obejrzało 1,2 mln osób), oraz 7,2 tys. wydarzeń upowszechniających (w których wzięło udział 3,9 mln osób). Strony internetowe prowadzone przez muzea odwiedziło 37,6 mln osób (rozumianych jako unikalni użytkownicy), wartość dla 2020 r. wynosiła 42,8 mln, a w 2019 r.: 53,8 mln.

W 2021 r. muzea odwiedziło 25,3 mln osób, z czego 160,5 tys. osób w trakcie „Nocy Muzeów" (w ostatnim roku przed pandemią, tj. w 2019 r., liczba zwiedzających w trakcie „Nocy Muzeów" sięgnęła 798,7 tys. osób). Zanotowany spadek liczby zwiedzających w trakcie „Nocy Muzeów" był spowodowany obostrzeniami związanymi z pandemią, obawami zdrowotnymi oraz faktem, że część atrakcji dla zwiedzających została przeniesiona do sieci.

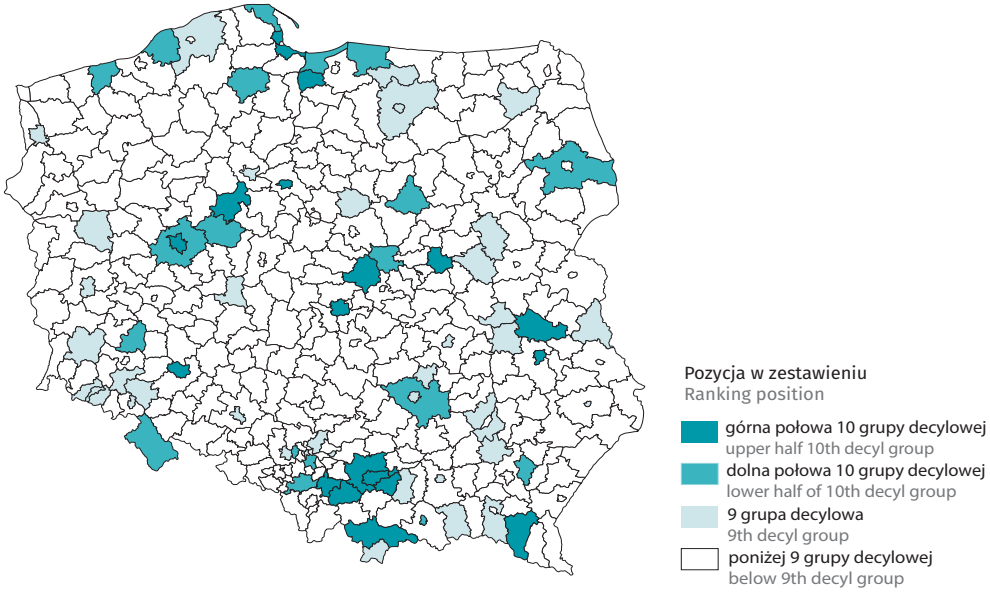
W zorganizowanych grupach wizytę odbyło 14,9% odwiedzających spośród wszystkich odwiedzających muzea w 2021 r., z kolei 40,4% wszystkich wizyt odbyło się w ramach wejść bezpłatnych (analogiczne dane dla 2020 roku wynosiły odpowiednio: 8,8% i 44%). W porównaniu do 2020 r. (kiedy frekwencja wyniosła 16,6 mln) muzea odnotowały ponad 50% wzrost ogólnej frekwencji, ale wartość z 2021 r. nadal stanowi zaledwie 63% tej z 2019 roku (40,2 mln). Ponad połowa zwiedzających muzea w 2021 r. wybrała muzea sztuki i historyczne. Największą liczbę odwiedzających przyciągnęły muzea z województwa mazowieckiego (40%). W następnej kolejności były to instytucje z województwa małopolskiego (21%) oraz pomorskiego (9%). Liczba zwiedzających w pozostałych województwach (liczona osobno dla każdego z województw) nie przekraczała 5% ogólnej wartości dla Polski.

Wykres 30. **Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów w 2021 r.**
Chart 30. The structure of museums visitors in 2021

Mapa 19. **Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej zestawienia według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2021 r.**

Map 19. Powiats and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2021

W 2021 r. z powodu trwającej pandemii COVID-19, 38,6% muzeów i ich oddziałów było zmuszonych ograniczyć swoją działalność stacjonarną – 30% w trakcie pierwszych 5 miesięcy 2021 r., a w pozostałej części roku jedynie 10% muzeów ograniczała działania stacjonarne (w 2020 r. aż 50,9% muzeów i ich oddziałów czasowo nie udostępniało oferty kulturalnej, najwięcej jednostek (47%) ograniczyło działalność w pierwszym miesiącu od ogłoszenia pandemii, tj. w marcu).

Tabl. 29. **Muzea według województw**
Table 29. Museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Muzea i oddziały muzealne Museums and branches		Muzealia w tys. szt. Objects in thousands pieces	Wystawy stałe Permanent exhibitions	Wystawy czasowe Temporary exhibitions		Zwiedzający muzea i wystawy muzealne w tys. Visitors of museums and branches in thousands		
		ogółem total	w tym oddziały of which branches			w kraju in the country	za granicą abroad	ogółem total	w tym w zorganizowanych grupach of which organised groups	w „Nocy Muzeów" during the "Night of Museums"
POLSKA	2019	959	257	22 606,4	2 677	4 996	132	40 217,3	9 701,5	798,7
	2020	932	262	19 381,8	2 445	3 000	52	16 628,6	1 459,5	18,4
	2021	**939**	**266**	**20 112,9**	**2 529**	**3 569**	**63**	**25 251,6**	**3 760,0**	**160,5**
Dolnośląskie		68	16	3 204,1	206	308	12	1 084,4	274,7	9,5
Kujawsko-pomorskie		46	9	1 082,4	95	209	1	875,2	119,2	10,4
Lubelskie		56	16	1 248,4	109	239	1	858,1	278,6	5,5
Lubuskie		17	-	327,0	74	74	-	200,4	46,6	4,9
Łódzkie		45	10	887,6	147	300	4	654,7	74,4	9,7
Małopolskie		105	47	3 165,4	354	364	20	5 259,5	1 287,4	15,7
Mazowieckie		143	34	3 018,6	265	567	9	10 086,9	583,8	38,1
Opolskie		17	1	259,7	75	127	2	142,8	45,1	3,0
Podkarpackie		60	11	706,8	174	229	2	698,9	182,4	3,2
Podlaskie		22	8	419,1	109	93	3	315,3	88,2	3,7
Pomorskie		89	40	781,3	257	222	6	2 241,5	272,5	32,9
Śląskie		82	16	2 851,5	214	311	-	829,7	155,8	11,5
Świętokrzyskie		32	8	298,5	59	92	2	347,5	96,0	1,9
Warmińsko-mazurskie		31	7	248,9	111	92	-	550,5	69,9	3,4
Wielkopolskie		88	33	1 252,5	198	257	1	692,9	144,5	4,8
Zachodniopomorskie		38	10	361,1	82	85	-	413,3	40,9	2,3

6.3. Instytucje paramuzealne[24]
6.3. Institutions related to museums

Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Począwszy od danych za 2020 r. do instytucji paramuzealnych zostały włączone również jednostki, które prowadzą działalność typu muzealnego, lecz działają bez statutu bądź regulaminu uzgodnionego z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W 2021 r. zarejestrowano działalność 346 instytucji paramuzealnych (345 w 2020 r.), a najwięcej z nich zlokalizowanych było na terenie województwa małopolskiego (54), mazowieckiego (38) czy dolnośląskiego (34). Spośród 346 instytucji 65,0% należało do sektora publicznego (67,0% w 2020 r.), a 35,0% do sektora prywatnego (33,0% w 2020 r.). Organizatorem zdecydowanej większości instytucji paramuzealnych należących do sektora publicznego były jednostki samorządu terytorialnego (56,9% instytucji należących do sektora publicznego). W ramach sektora prywatnego organizatorem instytucji paramuzealnych były najczęściej jednostki kościelne lub należące do związków wyznaniowych (23,1% instytucji należących do sektora prywatnego), a w dalszej kolejności stowarzyszeń (18,2%), osób fizycznych (16,5%), fundacji lub do spółek (13,2% i 12,4%) .

W 2021 r. w instytucjach paramuzealnych zatrudnione były 4,4 tys. osoby, spośród których 2,0 tys. to pracownicy merytoryczni (w 2020 r. instytucje paramuzealne zatrudniały 4,3 tys. osoby, z czego 2,0 tys. pracowników merytorycznych). Wśród zatrudnionych pracowników w instytucjach paramuzealnych 84,9% przypadało na instytucje paramuzealne sektora publicznego (85,3% w 2020 r.).

Zbiory instytucji paramuzealnych w 2021 r. obejmowały 4 655,3 tys. sztuk eksponatów (bez okazów przyrody prezentowanych w ogrodach botanicznych) prezentowane były w ramach wystaw stałych oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. Najwięcej muzealiów i okazów żywych (w sztukach) zlokalizowanych było w województwie małopolskim – 2 704,6 tys. (58,1% ogółu zbiorów instytucji paramuzealnych).

Tabl. 30. Instytucje paramuzealne według województw
Table 30. Institutions related to museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Instytucje paramuzealne[a] Institutions related to museums[a]	Okazy, eksponaty w tys. szt.[a] Specimens, objects in thousands pieces[a]	Wystawy czasowe[b] Temporary exhibitions[b]		Zwiedzający[b] w tys. Visitors[b] in thousands	
				razem total	w tym krajowe obce of which domestic external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna[c] of which school youth[c]
POLSKA	2019	125	891,4	571	103	12 881,60	2 030,60
	2020	345	4 584,8	761	109	9 006,6	394,6
	2021	**346**	**4 655,3**	**786**	**116**	**13 427,0**	**1 195,8**
Dolnośląskie		34	401,9	85	10	3 282,3	194,9
Kujawsko-pomorskie		19	41,0	62	22	634,0	134,0
Lubelskie		11	39,7	22	1	304,6	19,8
Lubuskie		6	3,5	1	-	68,9	5,4
Łódzkie		16	140,3	26	-	771,9	101,4

[24] Jednostki, które prowadzą działalność typu muzealnego lecz działają bez uzgodnionego z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statutu bądź regulaminu zostały zaliczone do instytucji paramuzealnych.

Tabl. 30. Instytucje paramuzealne według województw (dok.)
Table 30. Institutions related to museums by voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Instytucje paramuzealne[a] Institutions related to museums[a]	Okazy, eksponaty w tys. szt.[a] Specimens, objects in thousands pieces[a]	Wystawy czasowe[b] Temporary exhibitions[b]		Zwiedzający[b] w tys. Visitors[b] in thousands	
			razem total	w tym krajowe obce of which domestic external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna[c] of which school youth[c]
Małopolskie	54	2 704,6	112	11	1 195,9	154,2
Mazowieckie	38	758,2	95	7	1 887,0	219,8
Opolskie	5	10,2	9	2	330,1	31,6
Podkarpackie	19	68,0	63	7	218,7	24,2
Podlaskie	17	35,4	102	21	116,0	25,0
Pomorskie	26	243,5	25	3	1 592,8	83,1
Śląskie	26	51,3	31	10	1 104,3	66,7
Świętokrzyskie	13	5,4	25	3	503,4	64,9
Warmińsko-mazurskie	15	27,1	17	4	141,1	29,0
Wielkopolskie	32	108,1	76	14	1 208,2	34,2
Zachodniopomorskie	15	17,2	35	1	67,8	7,6

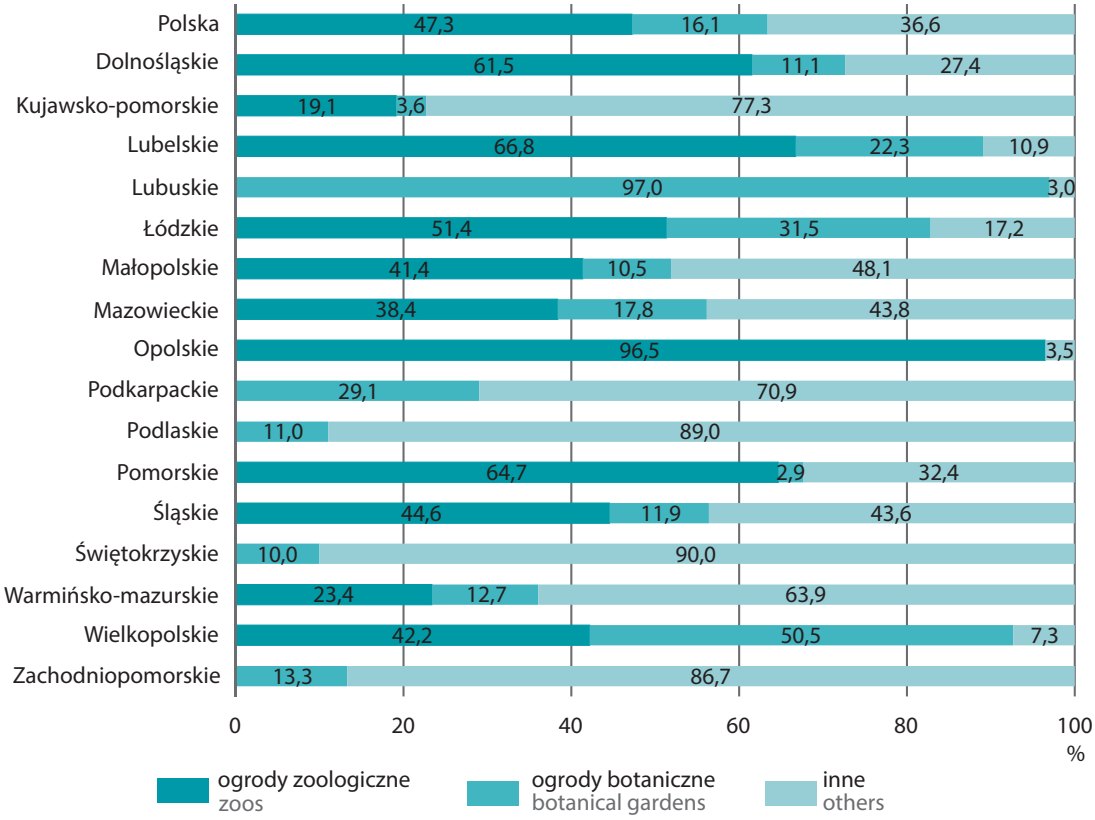
a Stan w dniu 31 grudnia. b Bez zwiedzających wystawy zorganizowane za granicą. c Zwiedzający wystawy w zorganizowanych grupach.
a As of 31 December. b Excluding visitors at exhibitions organised abroad. c Primary and secondary school students visiting museum in organised groups.

Pomimo ograniczeń działalności jednostek prowadzących działalność w obszarze kultury, związanych z pandemią COVID-19, instytucje paramuzealne w 2021 r. przygotowały 540 wystaw stałych (548 w 2020 r.) i 786 wystaw czasowych (761 w 2020 r.). Ponadto zaprezentowały 6 wystaw za granicą (8 w 2020 r.). Wystawy w kraju odwiedziło łącznie 13,4 mln osób (9,0 mln w 2020 r.), w tym 1 195,8 tys. (394,6 tys. w 2020 r.) młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 8,9% wszystkich zwiedzających (4,4% w 2020 r.). Instytucje paramuzealne odwiedziło bezpłatnie 2,2 mln osób (16,2% ogółu zwiedzających), a z możliwości zwiedzania w ramach „Nocy Muzeów" skorzystało 15,4 tys. osób (0,1% zwiedzających ogółem).

Największym zainteresowaniem cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 6,3 mln osób – 47,3% (w 2020 r. – 4,5 mln; 50,0%). Za najbardziej popularny ogród zoologiczny w 2021 r. można uznać ten zlokalizowany we Wrocławiu, który w 2021 r. odwiedziło 1,6 mln zwiedzających. Dużą popularnością cieszyły się również ogrody zoologiczne w Gdańsku (0,6 mln zwiedzających), a także w Warszawie, Krakowie, Chorzowie, Poznaniu i Lubinie (prawie po 0,5 mln zwiedzających).

W 2021 r. 38 ogrodów botanicznych odwiedziło 2,2 mln zwiedzających (w 2020 r. – 1,2 mln), najwięcej na terenie województwa wielkopolskiego (0,6 mln), dolnośląskiego (0,4 mln), oraz mazowieckiego i łódzkiego (0,3 mln i 0,2 mln).

Wykres 31. Struktura zwiedzających instytucje paramuzealne w 2021 r.
Chart 31. The structure of visitors in institution related to museums in 2021

Do instytucji paramuzealnych zaliczane są również jednostki, które prowadzą działalność typu muzealnego, lecz działają bez uzgodnionego z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statutu bądź regulaminu. Grupa ta odnotowuje również znaczną liczbę odwiedzających – 4,9 mln w 2021 r. (3,3 mln w 2020 r.) w tym w największym zakresie w województwach: dolnośląskim, mazowieckim, małopolskim (odpowiednio: 0,9 mln, 0,8 mln i 0,6 mln).

Instytucje paramuzealne, podobnie do innych podmiotów kultury prowadziły działalność edukacyjną i w 2021 r. zorganizowały łącznie 18,3 tys. imprez oświatowych (15,3 tys. imprez w 2020 r.), w których uczestniczyło 962 tys. osób (567,5 tys. w 2020 r.). Najbardziej popularne były lekcje muzealne i warsztaty, których liczba zajęć wyniosła 11,6 tys. czyli 63,4% ogółu przedsięwzięć organizowanych w ramach pozostałej działalności instytucji paramuzealnych. Przeprowadzono również 159 konkursów (w 2020 r. – 175), w których wzięło udział 20,6 tys. (w 2020 r. 29,0 tys.) uczestników. Prawdopodobnie z powodu ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 mniejszą popularnością cieszyła się organizacja seminariów naukowych, sympozjów i konferencji, ponieważ zorganizowano ich jedynie 87 (55 w 2020 r.).

Dodatkowo w ramach działalności wydawniczej instytucje paramuzealne wydały 138 tytułów w formie drukowanej – 111 książek i 27 – czasopism (184 i 63 w 2020 r.), wszystko o łącznym nakładzie 139,0 tys. egzemplarzy (153,5 tys. w 2020 r.). Przez Internet udostępniono 46 tytułów książek i czasopism.

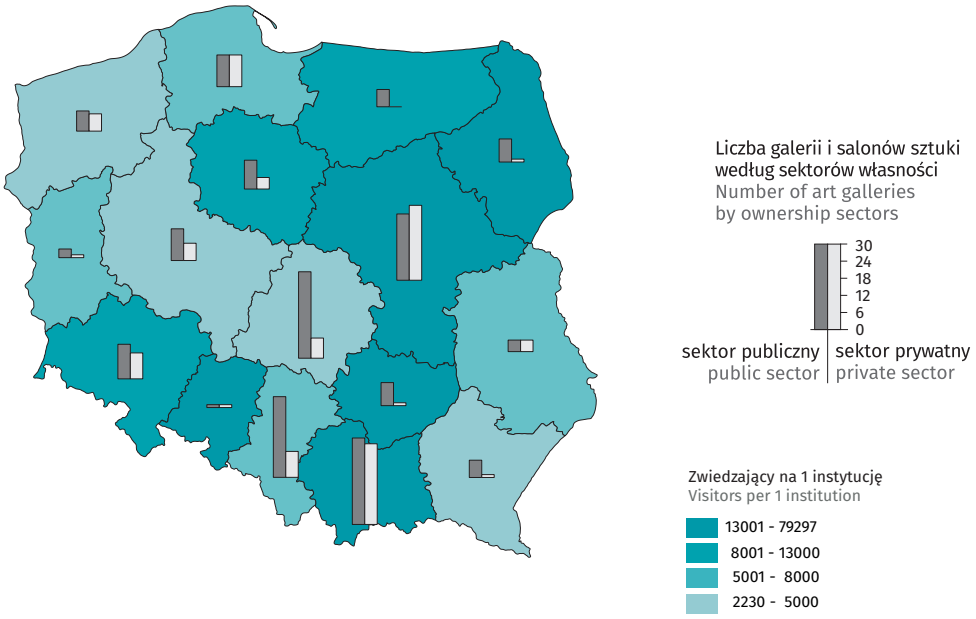
Z powodu pandemii COVID-19 spośród 346 instytucji paramuzealnych w 2021 r. 165 podmiotów (47,7% ogółu) ograniczyło prowadzenie działalności kulturalnej (w 2020 r. – 260 instytucji). Z powodu wprowadzenia stanu epidemii i związanych z tym ograniczeń zdecydowano się udostępnić przez Internet 99 wystaw, a także zrealizować 1,4 tys. imprez on-line.

6.4. Galerie sztuki
6.4. Art galleries

W 2021 r. z powodu stanu epidemii COVID-19 działalność podmiotów kultury nadal była czasowo ograniczona, ale w porównaniu z rokiem wcześniejszym obostrzenia miały charakter mniej restrykcyjny. Zmiany w funkcjonowaniu podmiotów działających w obszarze kultury w aspekcie realizacji działań kulturalnych dotyczyły również galerii sztuki. Część jednostek w tym czasie nie podejmowała żadnej działalności związanej z przygotowywaniem i udostępnianiem oferty kulturalnej, a część starała się dotrzeć do odbiorcy udostępniając swoją ofertę w Internecie.

Głównym celem działalności galerii sztuki jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących.

Mapa 20. **Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2021 r.**
Map 20. Art galleries by ownership sectors and visitors in 2021

W Polsce w 2021 r. działało 313 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy, tj. o prawie 2% więcej niż w roku poprzednim (307) i o 4,3% mniej niż w roku 2019 (327). Z ogółu galerii i salonów sztuki 63,3% stanowiły te organizowane przez instytucje państwowe i samorządowe[25], łącznie z biurami wystaw artystycznych. W grupie tej zdecydowana większość należała do jednostek samorządowych (86,9%). W sektorze prywatnym najwięcej organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (44,3%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

W 2021 r. ponad połowa placówek wystawienniczych (184, tj. 58,8%), podobnie jak w roku poprzednim (178; 58,0%), zapewniła niezbędne warunki do korzystania z tych obiektów przez osoby niepełnosprawne.

Przeszło połowa galerii i salonów sztuki (57,8%) prezentujących wystawy w 2021 r. funkcjonowała, podobnie jak w 2020 r., w czterech województwach: małopolskim (18,5%), mazowieckim (15,7%), śląskim i łódzkim (po 11,8%).

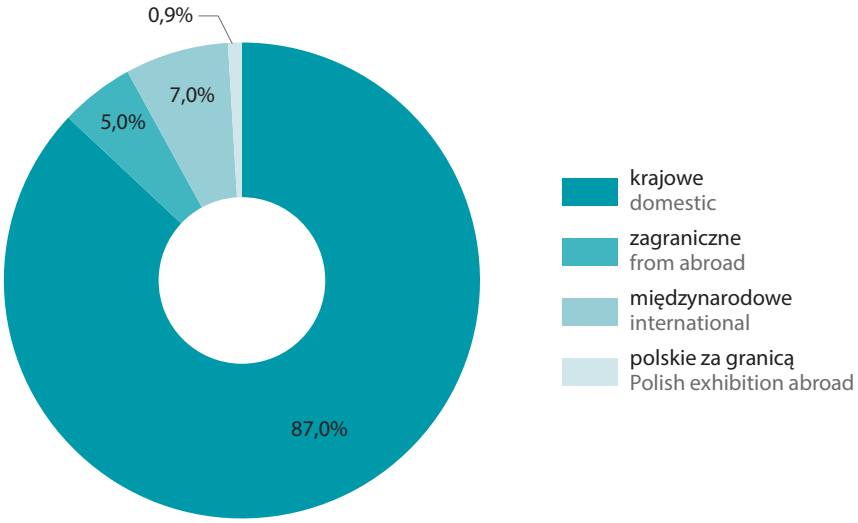
[25] Podział na instytucje państwowe i samorządowe wynika z art. 8 i 9.1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).

Jednym z podstawowych zadań galerii państwowych (rządowych lub samorządowych) jest tworzenie kolekcji dzieł sztuki współczesnej oraz jej udostępnianie w formie wystaw. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. W 2021 r. galerie państwowe i samorządowe posiadały 1,1 mln zbiorów (o 2,4% więcej niż w roku poprzednim), wśród których najliczniejsze były zbiory z dziedziny malarstwa (40,9% - udział zbiorów z dziedziny malarstwa w całości zbiorów galerii państwowych i samorządowych) następnie „nowych mediów" (elektronicznych) – (26,8%) i grafiki (20,2%).

Pomimo pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń, galerie i salony sztuki zorganizowały prawie 3,1 tys. wystaw i 3,2 tys. ekspozycji (wobec odpowiednio 2,4 tys. i 2,5 tys. w 2020 r. oraz 3,8 tys. i 4,0 tys. w 2019 r.). Organizatorami 74,9% wystaw były państwowe i samorządowe galerie lub salony sztuki (tak samo jak w roku poprzednim wobec 73,3% w roku 2019). Największą część wszystkich wystaw w Polsce (87,8%) stanowiły wystawy krajowe (wobec 87,9% w 2020 r. i 88,9% w 2019 r.). Przeszło połowa (57,1%) wszystkich wystaw w 2021 r. w Polsce była prezentowana w galeriach i salonach sztuki w pięciu województwach: mazowieckim (15,0%), małopolskim (13,3%), śląskim (10,9%), wielkopolskim (9,4%) i pomorskim (8,5%). W porównaniu do roku 2020 zwiększyła się liczba zagranicznych wystaw organizowanych w Polsce ze 103 na 155 czyli o 50,5 % (w 2019 r. 183 wystawy).

Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy odbywające się w Polsce: krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej) i międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą.

Wykres 32. **Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2021 r.**
Chart 32. The structure of exhibitions in art galleries in 2021

Liczba zorganizowanych wystaw z zastosowaniem tzw. nowych mediów[26] zmniejszyła się nieznacznie w stosunku do roku poprzedniego, a ich udział w łącznej liczbie wystaw był w 2021 r. na poziomie 18,0% ogółu prezentacji (18,7% w 2020 r. i 13,5% w 2019 r.). Wystawy plenerowe stanowiły natomiast 8,2% ogółu wszystkich wystaw (wobec 6,8% w roku poprzednim i 4,3% w 2019 r.). Na 252 wystawach plenerowych odnotowano 1,8 mln zwiedzających (w 2020 r. było to odpowiednio 165 wystaw i 976,5 tys. zwiedzających, a w 2019 r. na 166 wystaw plenerowych – 1,3 mln zwiedzających).

W 2021 r. ponad 3,2 mln osób odwiedziło państwowe i samorządowe galerie sztuki (wobec 1,9 mln w 2020 r. i 4,0 mln w 2019 r.). Pozostałe galerie odwiedziło ponad 276 tys. osób (192 tys. osób w 2020 r. i 526 tys. w 2019 r.).

[26] Ogólne określenie wielu różnych form komunikacji elektronicznej, które są możliwe dzięki użyciu technologii komputerowej, wykorzystujących m.in. publikacje elektroniczne na CD-ROM, DVD, telewizję cyfrową i przede wszystkim Internet.

Największą liczbę zwiedzających w galeriach państwowych i samorządowych zgromadziły galerie w województwach: świętokrzyskim (22,5% ogółu zwiedzających galerie państwowe i samorządowe), małopolskim (22,3%) i mazowieckim (19,1%). Natomiast pozostałe galerie odnotowały najwięcej zwiedzających w województwach: mazowieckim (30,9% ogółu zwiedzających galerie niebędące państwowymi), małopolskim (19,5%) i dolnośląskim (14,8%).

Tabl. 31. **Galerie sztuki według województw**
Table 31. Art galleries by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Galerie (stan w dniu 31 grudnia) Art galleries (as of 31 December)	Wystawy Exhibitions	Ekspozycje Expositions	Zwiedzający w tys. Visitors in thousands
			w ciągu roku during the year		
POLSKA	2019	327	3 786	3 964	4 541,60
	2020	307	2 377	2 467	2 063,4
	2021	**313**	**3 054**	**3 170**	**3 444,8**
Dolnośląskie		21	181	181	187,7
Kujawsko-pomorskie		14	172	203	129,8
Lubelskie		8	98	101	41,2
Lubuskie		4	47	47	20,9
Łódzkie		37	243	258	122,7
Małopolskie		58	407	421	759,9
Mazowieckie		49	457	465	691,5
Opolskie		2	44	49	43,3
Podkarpackie		7	112	112	29,6
Podlaskie		9	94	98	168,4
Pomorskie		22	261	279	165,3
Śląskie		37	333	334	199,3
Świętokrzyskie		9	93	106	713,5
Warmińsko-mazurskie		6	62	65	66,8
Wielkopolskie		17	287	288	75,9
Zachodniopomorskie		13	163	163	29,0

Oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, galerie prowadziły różnorodną działalność około wystawienniczą, tj. organizowały imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W ramach edukacji kulturalnej w 2021 r. instytucje wystawiennicze zorganizowały łącznie 2,0 tys. odczytów, prelekcji i spotkań z autorami wystaw oraz 6,3 tys. lekcji lub warsztatów plastycznych (w 2020 r. odpowiednio 1,5 tys. odczytów i 4,2 tys. lekcji lub warsztatów plastycznych, a w 2019 r. 4,3 tys. odczytów oraz 12,2 tys. lekcji plastycznych).

Na prowadzenie działalności galerii w 2021 r. wciąż miało wpływ wystąpienie stanu epidemii związanej z COVID-19. W związku z tym galerie i salony sztuki korzystały z możliwości udostępniania wystaw i imprez on-line – w 2021 r. odnotowano 755 wystaw, które zgromadziły 2,0 mln uczestników oraz 1 718 imprez, w których uczestniczyło 1,1 mln osób.

Bogatą propozycję galerii i salonów sztuki uzupełniała oferta wydawnicza, a wśród niej publikacje katalogów, informatorów, folderów czy plakatów. W ramach tej działalności instytucje wystawiennicze w 2021 r. wydały 4,6 tys. tytułów w formie drukowanej (4,2 tys. w 2020 r. i 8,3 tys. w 2019 r.) oraz 1,6 tys. tytułów wydawnictw elektronicznych (1,9 tys. w 2020 r. i 2,3 tys. w 2019 r.). Działalność wydawnicza była zdecydowanie szersza w galeriach państwowych i samorządowych, gdzie nakład oddanych

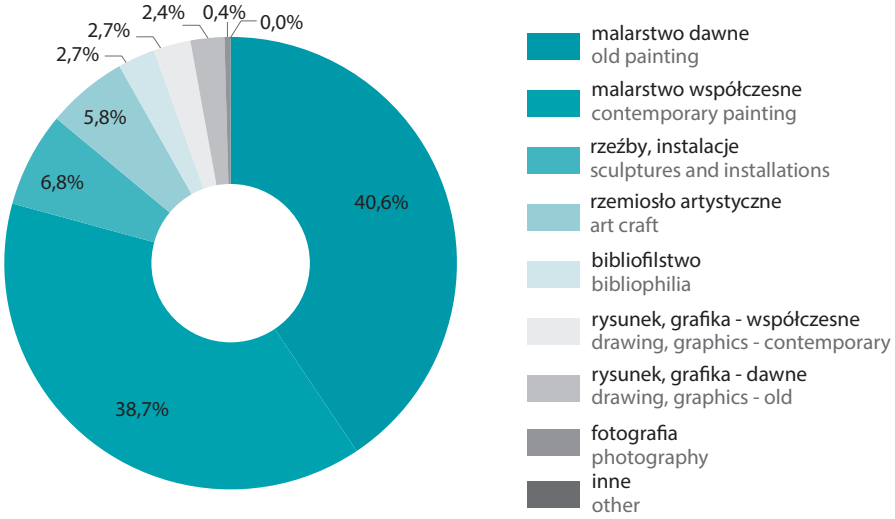
do druku wydawnictw wyniósł 554,2 tys. egzemplarzy (601,3 tys. w 2020 r. i 1,3 mln w 2019 r.) i stanowił 83,8% ogółu nakładu publikacji wydanych przez galerie.

Na koniec 2021 r. odnotowano 342,0 tys. zdigitalizowanych obiektów będących w ofercie galerii państwowych i samorządowych (w 2020 r. odpowiednio 291,6 tys.). Najliczniejszy zbiór zdigitalizowanych obiektów znajduje się w woj. mazowieckim – 273,9 tys. Na digitalizację w 2021 r. galerie i salony sztuki wydały 164 tys. zł. (373 tys. zł w 2020 r. i 133 tys. zł w 2019 r.).

7. Rynek dzieł sztuki i antyków
7. Market of the works of art and antiques

Dane dotyczące działalności na rynku dzieł sztuki i antyków w 2021 r. przekazało 209 podmiotów m.in. domów aukcyjnych, galerii sztuki i antykwariatów. Z ogólnej liczby jednostek działających na rynku dzieł sztuki i antyków 37,8% zajmowało się sprzedażą dzieł sztuki i antyków oraz działalnością wystawienniczą, a pozostała część podmiotów (62,2%) prowadziła wyłącznie sprzedaż dzieł sztuki i antyków. W 2021 r. wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych wyniosła 591,2 mln zł i w porównaniu z 2020 r. wzrosła o 41,3%.

Wykres 33. **Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2021 r.**
Chart 33. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2021

W 2021 r. największą kwotę sprzedaży dzieł sztuki i antyków podmioty uzyskały z dziedziny malarstwa – 468,5 mln zł (79,3% łącznej kwoty sprzedaży), z tego sprzedaż dzieł malarstwa dawnego (wykonanego przed 1945 r.) wyniosła 240,0 mln zł (40,6% ogólnej kwoty sprzedaży), a malarstwa współczesnego – 228,5 mln zł (38,7%).

Biorąc pod uwagę działalność na rynku dzieł sztuki i antyków w Polsce w wymiarze przestrzennym, najwięcej podmiotów (46) prowadziło działalność w Warszawie, a w całym województwie mazowieckim – 54 (czyli 25,8% ogólnej liczby podmiotów). Przeważająca liczba podmiotów (68,9%) zajmujących się sprzedażą dzieł sztuki i antyków w 2021 r. działała w stolicach województw.

W 2021 r. największą część łącznej wartości sprzedaży dzieł sztuki i antyków podmioty uzyskały poprzez organizację tradycyjnych aukcji. Sprzedano tą drogą dzieła sztuki i antyki własne oraz komisowe o wartości 381,9 mln zł, co stanowiło 64,6% łącznej kwoty sprzedaży (63,7% w 2020 r.). Drugim – podobnie jak

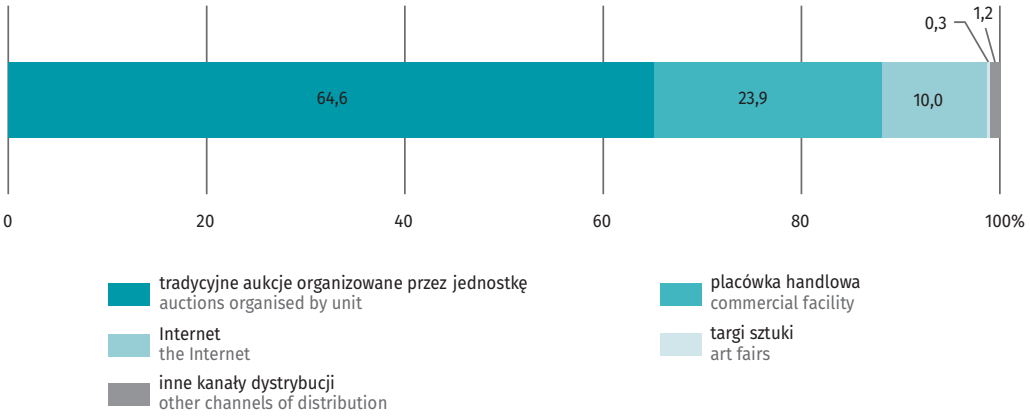
rok wcześniej – wybieranym kanałem dystrybucji była sprzedaż w placówkach handlowych – 141,3 mln zł (23,9% łącznej wartości sprzedaży w 2021 r., 21,2% w 2020 r.). Za pośrednictwem Internetu sprzedano dzieła sztuki i antyki za kwotę 59,2 mln zł (10,0% łącznej wartości sprzedaży w 2021 r.), co w porównaniu z 2020 r. stanowiło wzrost o 1,3%. Najmniejszą wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków – podobnie jak rok wcześniej – uzyskano na targach sztuki – 1,7 mln zł (0,3% łącznej wartości sprzedaży w 2021 r., 0,1% w 2020 r.).

Podmioty działające na rynku dzieł sztuki i antyków, poza sprzedażą, samodzielnie zajmowały się m.in. organizacją wystaw (36,8% ogólnej liczby podmiotów prowadzących sprzedaż dzieł sztuki i antyków), promocją artystów (33,5%) oraz wydawaniem książek, albumów, katalogów lub folderów (29,2%).

W 2021 r. 14,8% podmiotów działających na rynku dzieł sztuki i antyków posiadało stoisko na krajowych i zagranicznych targach sztuki.

Wykres 34. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2021 r.

Chart 34. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2021

8. Kinematografia
8. Cinematography

8.1. Produkcja filmowa
8.1. Film production

W 2021 r. wyprodukowano w Polsce 85 filmów pełnometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach (wobec 72 w roku poprzednim), w tym 60 filmów fabularnych (43 w 2020 r.). Dane dotyczą produkcji zakończonej, tzn. filmów, dla których sporządzono kopię wzorcową. Do rozpowszechniania w kinach przewidziano 53 filmy pełnometrażowe, w tym 41 filmów fabularnych (w 2020 r. odpowiednio 47 i 35 filmów). Ponadto, wyprodukowano 217 filmów krótko- i średniometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach (205 w 2020 r.), w tym 144 filmy dokumentalne (141 w 2020 r.). Z powodu sytuacji epidemicznej związanej z COVID-19 część zaplanowanych produkcji pełno-, średnio- i krótkometrażowych nie została zrealizowana.

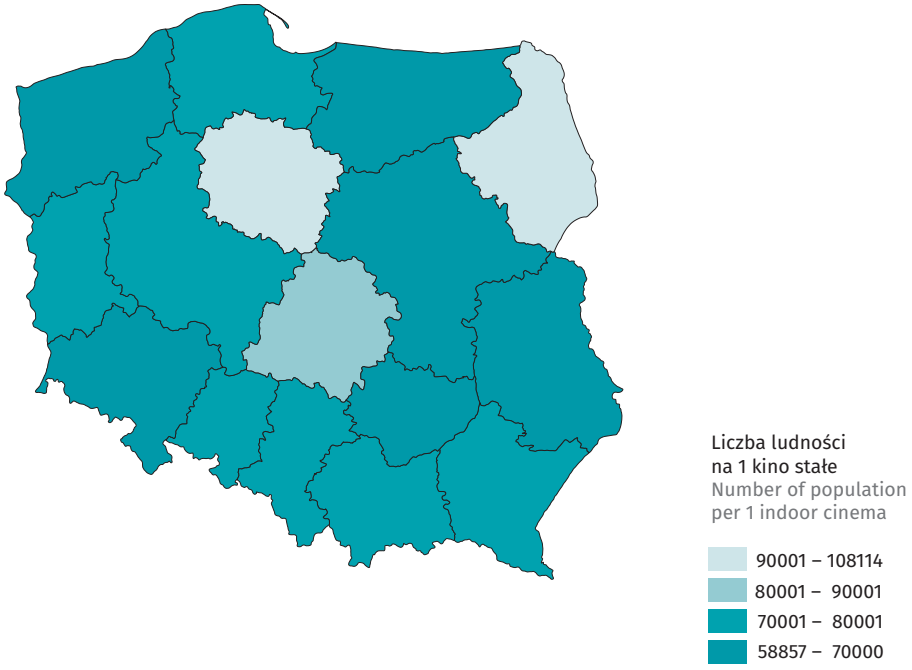
Najwięcej filmów prezentowanych w kinach i telewizji zostało zapisanych na nośniku cyfrowym w standardzie DCI (108) jak i innym cyfrowym (185), odpowiednio w roku poprzednim 74 i 141. W 2021 r. wyproduko-

wano 3 861 odcinków seriali telewizyjnych (wobec 2 771 w roku poprzednim), z czego 81,6% przez producentów mających swoją siedzibę w województwie mazowieckim. Najwięcej odcinków wyprodukowanych seriali telewizyjnych należało do kategorii filmów fabularnych – 80,9%, następnie dokumentalnych – 17,0% i animowanych – 2,1%. W porównaniu do roku poprzedniego wzrósł budżet produkcji zarówno seriali telewizyjnych o 15,6% (o 92 562 zł) jak i produkcji filmów kinowych i telewizyjnych o 11,1% (o 25 084 zł). Budżet filmów pełnometrażowych wyświetlanych w telewizji wzrósł o 75,7%, z czego najwięcej ze środków samorządowych i od nadawców publicznych – ponad pięciokrotnie. Budżet filmów średnio-i krótkometrażowych wyświetlanych w telewizji zmniejszył się w stosunku do 2020 r. o 26,6%. Spadki dotyczyły zarówno budżetu ze środków własnych (o 59,2%) jak i państwowych (o 53,5%).

8.2. Działalność kin
8.2. Activity of cinemas

Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród opisywanych podmiotów działających w obszarze kultury. W 2021 r. działalność kin została czasowo ograniczona w wyniku pandemii COVID-19, co miało wpływ na liczbę widzów – 27,5 mln (19,5 mln widzów w 2020 r., a 61,9 mln w 2019 r.). Według stanu na koniec 2021 r. w Polsce działało 525 kin (523 kina stałe i 2 kina ruchome), tj. o 11 mniej w porównaniu z poprzednim rokiem (odpowiednio w 2020 r.: 511 i 3). Kina stałe dysponowały ponad 1,5 tys. sal projekcyjnych z 294,3 tys. miejsc na widowni (w 2020 r. – odpowiednio ponad 1,5 tys. i 290,7 tys.).

Mapa 21. **Ludność na 1 kino stałe w 2021 r.**
Map 21. Population per 1 indoor cinema in 2021

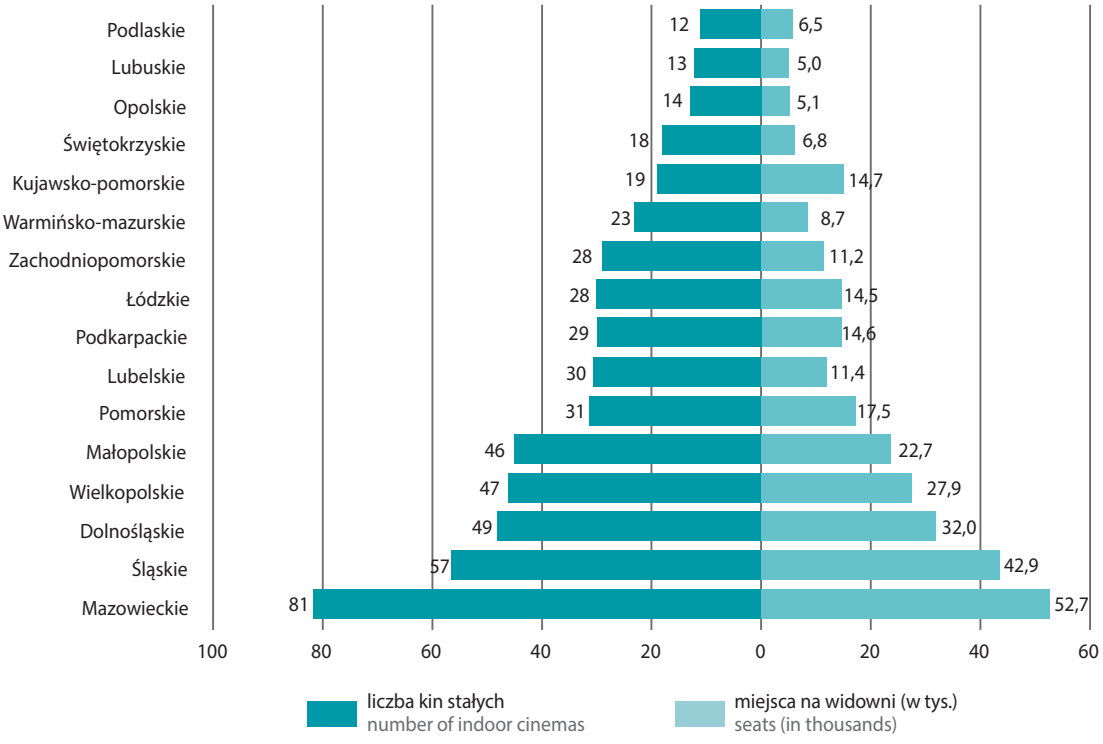
Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w formie własności kin oraz w ich lokalizacji. Właścicielami 62,7% (w 2020 r. – 63,2%) kin były podmioty należące do sektora publicznego, z których 97,6% (w 2020 r. – 98,2%) kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast w działalności kinowej większą aktywność przejawiały kina prowadzone przez podmioty sektora prywatnego, stanowiące jedynie 37,3% ogółu kin, które jednak zrealizowały 87,2% wszystkich seansów kinowych, a ich widownia stanowiła 85,8% wszystkich widzów w kinach w 2021 r.

Z powodu COVID-19 aż 435 kin ograniczyło prowadzenie działalności, czyli 82,1% (najwięcej w województwach: opolskim i świętokrzyskim, gdzie każde kino ograniczyło prowadzenie swojej działalności). Równocześnie w tym samym roku i z tego samego powodu, zostało udostępnionych 11 389 seansów przez Internet (22 620 seansów w 2020 r.). Najwięcej seansów przez Internet udostępniły kina z województwa wielkopolskiego (4,3 tys.), a w dalszej kolejności śląskiego (3,2 tys.) i mazowieckiego (1,0 tys.).

Przeważająca liczba kin stałych była zlokalizowana w miastach (96,6%), kina na wsi to już zjawisko marginalne. W 2021 r. swoją działalność na terenach wiejskich prowadziło 18 kin stałych. Były to w zdecydowanej większości kina małe i działające w domach lub ośrodkach kultury, znajdujące się w sporej odległości od dużych miast. Wyjątkiem jest miejscowość Janki pod Warszawą w gminie Raszyn, w której w dużym centrum handlowym działa multipleks (10 sal kinowych). Najwięcej kin stałych prowadziło swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych województwach, tj. mazowieckim (15,5% ogółu kin stałych), śląskim (10,9%) oraz dolnośląskim (9,4%).

W 2021 r. w porównaniu do roku poprzedniego liczba sal projekcyjnych w kinach stałych wzrosła o (1,9%) (w 2021 – 1 539; w 2020 – 1 511) oraz o 3,5 tys. zwiększyła się liczba miejsc na widowni (wzrost o 1,2%). Wśród 523 kin stałych 19,9% stanowiły minipleksy, natomiast 58,9% – kina jednosalowe (w 2020 r. odpowiednio 19,2% i 59,5%). Jednakże to multipleksy skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (42,4%), 52,1% wszystkich seansów i zgromadziły 47,5% ogółu widzów (w 2020 r. odpowiednio 43,9%, 52,1%, 46,1%). Średnio 1 multipleks w 2021 r. dysponował 2 044 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 213,9 tys. widzów na około 10,7 tys. seansów filmowych. Dla porównania, w 2020 r. 1 multipleks przeciętnie dysponował 2 057 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 144,8 tys. widzów na 9,2 tys. seansów filmowych.

Wykres 35. Kina stałe i miejsca na widowni w 2021 r.
Chart 35. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2021

Tabl. 32. **Kina według województw**
Table 32. Cinemas by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Kina[a] Cinemas[a]	Miejsca na widowni[ab] Seats[ab]	Seanse[c] Screenings[c]	Widzowie[c] Audience[c]
			w tysiącach in thousands		
POLSKA	2019	528	293,6	2 209,7	61 949,5
	2020	514	290,7	1 100,1	19 536,0
	2021	**525**	**294,3**	**1 356,5**	**27 492,6**
Dolnośląskie		49	32,0	131,9	2 504,0
Kujawsko-pomorskie		19	14,7	70,6	1 348,4
Lubelskie		30	11,4	48,5	975,5
Lubuskie		13	5,0	23,4	570,4
Łódzkie		28	14,5	73,7	1 540,8
Małopolskie		46	22,7	112,3	2 433,6
Mazowieckie		81	52,7	250,2	5 293,2
Opolskie		14	5,1	24,1	464,5
Podkarpackie		29	14,6	57,2	1 174,5
Podlaskie		12	6,5	31,6	633,8
Pomorskie		31	17,5	88,8	2 025,5
Śląskie		57	42,9	208,7	3 449,2
Świętokrzyskie		18	6,8	29,6	571,7
Warmińsko-mazurskie		23	8,7	38,9	795,7
Wielkopolskie		47	27,9	121,2	2 653,3
Zachodniopomorskie		28	11,2	45,8	1 058,6

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kinach stałych. c W ciągu roku.
a As of 31 December. b In indoor cinemas. c During the year.

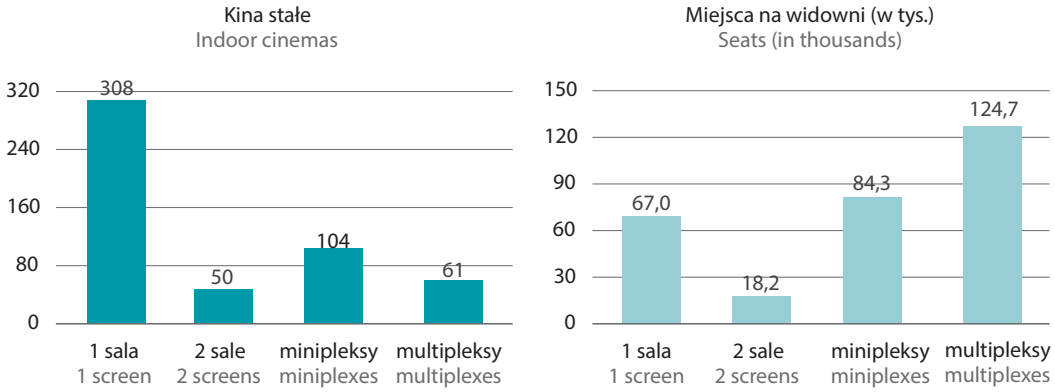
W 2021 r. dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej (analogowej – 35 mm i cyfrowej – w standardzie DCI) dysponowało równocześnie 17,6% kin stałych (21,9% w 2020 r.). Wzrosła liczba kin umożliwiających widzom rezerwowanie biletów przez Internet z 394 do 403 – (w 2021 r. taką możliwość dawało 77,1% kin stałych tyle samo co w 2020 r.).

W 2021 r. kina w Polsce wyświetliły łącznie 1,4 mln (w 2020 r. – 1,1 mln, a w 2019 r. – 2,2 mln) seansów filmowych, w tym 21,3% projekcji stanowiły filmy produkcji polskiej (30,3% w 2020 r., 24,0% w 2019 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, ogólna liczba seansów zwiększyła się o 23,3%, równocześnie liczba seansów filmów polskich zmniejszyła o 13,3%.

W ciągu całego 2021 r. z polskich kin skorzystało 27,5 mln widzów (o 8,0 mln, tj. 40,7% więcej niż w 2020 r.; o 34,5 mln, tj. 55,6% mniej niż w 2019 r.). Największy wzrost widowni odnotowano w województwach: pomorskim (o 58,5%), opolskim (o 54,4%) oraz małopolskim (o 52,5%) i podkarpackim (o 49,5%).

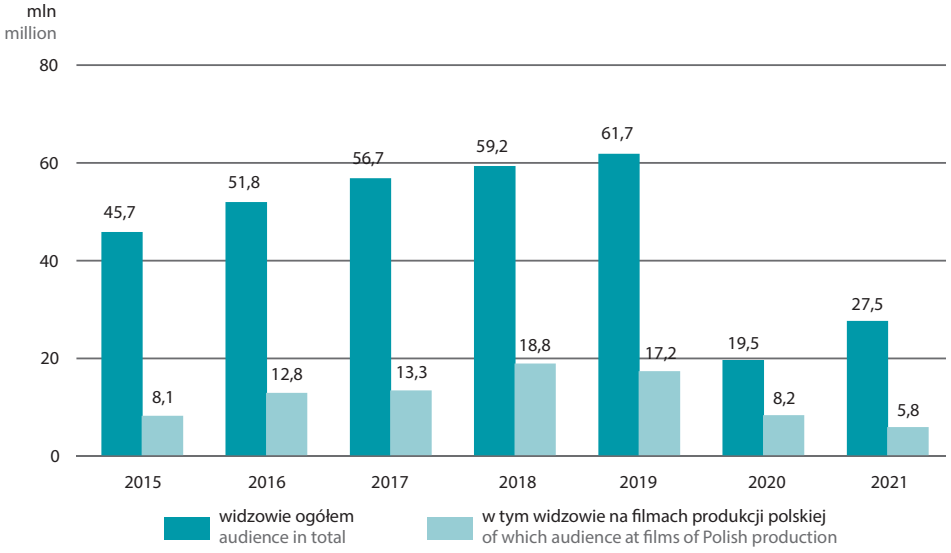
W 2021 r. filmy produkcji polskiej w kinach stałych zgromadziły 5,8 mln widzów, co stanowiło 21,2% ogółu widzów w kinach stałych (w 2020 r. udział widzów filmów produkcji polskiej wyniósł 42,3%, w 2019 r. – 27,9%).

Wykres 36. **Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2021 r.**
Chart 36. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2021

Kina stałe, podobnie jak inne instytucje, starają się umożliwić korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym, poprzez przystosowanie obiektów, w których prowadzą działalność, do potrzeb osób niepełnosprawnych. W 2021 r. 86,4% kin stałych było dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (85,3% w 2020 r.).

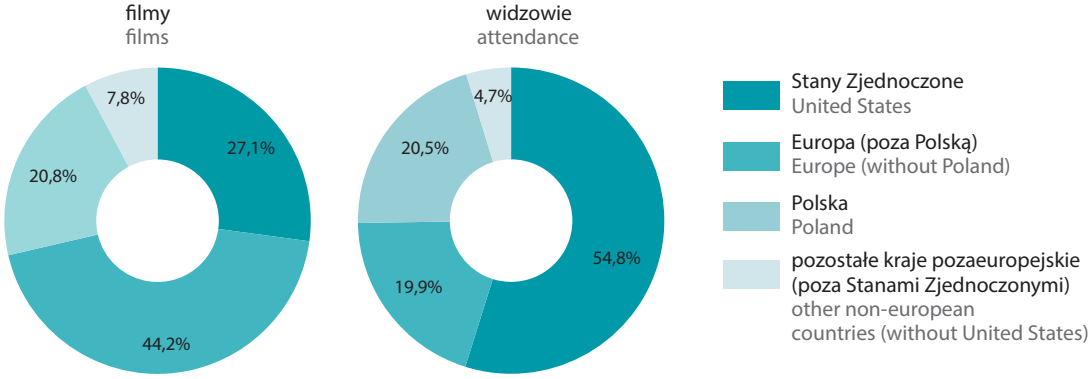
Wykres 37. **Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej**
Chart 37. Attendance at indoor cinemas and on Polish production films

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2021 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje oraz odczyty (3,0 tys. imprez), w których uczestniczyło 185,3 tys. osób (w 2020 r. odpowiednio 2,0 tys. i 188,0 tys.). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne i koncerty (325 imprez i 43,9 tys. uczestników), a także imprezy plenerowe (455 imprez i 39,0 tys. uczestników) oraz konkursy (101 imprez i 11,0 tys. uczestników) – w 2020 r. odpowiednio: 279 imprez i 40,1 tys. uczestników, 403 imprezy i 27,4 tys. uczestników oraz 126 imprez i 11,3 tys. uczestników.

Wykres 38. Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach pełnometrażowych według krajów produkcji w 2021 r.[a]

Chart 38. The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2021[a]

a W przypadku koprodukcji, film zaliczono do kraju pierwszego współproducenta.
a In the case of co-production the film is linked to the country of the first producer.
Ź r ó d ł o: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
S o u r c e: data of Polish Film Institute.

W większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowe multipleksy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe (które stanowią blisko 60% wszystkich kin) częściej promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. Dużą pomocą i sposobem, aby kina te mogły konkurować z zaawansowanymi technicznie multipleksami, jest uczestnictwo w sieci Europa Cinemas[27] – jest to sieć kin, w ramach programu Unii Europejskiej „Media". Członkostwo w sieci wiąże się z możliwością uzyskania wsparcia finansowego, jednak należy spełnić szereg warunków. Dotyczą one zwiększenia liczby filmów europejskich w ofercie kin – szczególnie europejskich produkcji niekrajowych – oraz zwiększenie ich oglądalności, zachęcanie właścicieli kin do wspierania inicjatyw europejskich skierowanych do młodej widowni, promowanie różnorodności w repertuarze filmów europejskich, zbudowanie sieci kin, które będą prowadziły wspólne przedsięwzięcia na szczeblu krajowym i europejskim. Do sieci mogą przystąpić kina spełniające określone kryteria[28].

Od 2020 r. Stowarzyszenie Kin Studyjnych realizuje program pomocowy „Sieć Kin Studyjnych" (od 2021 zniesiono podział na kina studyjne i lokalne). Głównym zadaniem programu jest zarówno działalność edukacyjna skierowana do młodej widowni jak i promocja filmów zawierająca wysoką wartość artystyczną, które wyświetlane są głównie w kinach należących do Sieci Kin Studyjnych. W 2021 r. do Sieci Kin Studyjnych należało 229 (w 2020 r. – 210) kin[29].

Głównym zadaniem Stowarzyszenia jest rozpowszechnianie informacji o filmach, kształtowanie dobrych

[27] https://www.europa-cinemas.org/
[28] Europejskie kina komercyjne działające przynajmniej sześć miesięcy, które prowadzą statystyki sprzedaży oraz rejestrują przychody,
- minimalna roczna liczba seansów: 520 (odchylenie od powyższej liczby jest akceptowane w przypadku kin z jedną salą projekcyjną działających w specyficznych warunkach),
- minimalna roczna liczba seansów dla kin plenerowych: 30,
- minimalna liczba foteli w obiekcie: 70,
- minimalna frekwencja w okresie dwunastu miesięcy: 30 000 dla Niemiec, Hiszpanii, Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii, 20 000 dla pozostałych państw,
- profesjonalne wyposażenie techniczne,
- standardy bezpieczeństwa zgodne z regulacjami krajowymi,
- wyłączeniu podlegają kina oferujące filmy pornograficzne.

[29] https://stowarzyszeniekin.pl/siec-kin-studyjnych/

praktyk, współpraca z organizacjami zagranicznymi oraz działalność edukacyjna. Jednym z zadań dotyczących wspierania kin, jest dystrybucja filmów. Wybierane są one przez grupę ekspertów i wprowadzane do kin studyjnych. Jako pierwsze filmy, które rozpowszechniło Stowarzyszenie Kin Studyjnych były krótkometrażowe filmy powstałe w Studiu Munka – „Najlepsze polskie krótkie metraże 2021.Vol.1". Od 2020 r. ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju powstał unikalny projekt platformy MOJEeKINO.pl, łączącej serwis VOD i klasyczne kino. Celem projektu była ciągłość w dostępie do kultury, w tym celu w ramach projektu wyświetlano repertuar[30] z ponad 40 kin studyjnych w Polsce[31].

Sieć Polskich Kin Cyfrowych to program zainicjowany w listopadzie 2011 r. przez Polski Instytut Sztuki Filmowej. W realizacji programu brała też udział Filmoteka Narodowa. Jego celem było pomaganie małym, studyjnym, lokalnym kinom w przechodzeniu procesu cyfryzacji. Program ten udało się już zakończyć – jeśli chodzi o kina należące do Sieci Kin Studyjnych, to tylko jedno kino w 2021 r. nie miało projektora cyfrowego.

Tabl. 33. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych według województw w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Table 33. Cinemas belonging to the Arthouse Cinemas Network by voivodship in 2021
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Kina studyjne Arthouse cinemas
POLSKA	**229**
Dolnośląskie	6
Kujawsko-pomorskie	14
Lubelskie	5
Lubuskie	13
Łódzkie	20
Małopolskie	40
Mazowieckie	10
Opolskie	12
Podkarpackie	8
Podlaskie	10
Pomorskie	19
Śląskie	6
Świętokrzyskie	9
Warmińsko-mazurskie	28
Wielkopolskie	13
Zachodniopomorskie	6

Najwięcej kin należących do Sieci Kin Studyjnych w 2021 r. zanotowano w województwie małopolskim, a w dalszej kolejności w województwie warmińsko-mazurskim i łódzkim. Z kolei najmniejszą liczbę kin zanotowano w województwie lubelskim oraz dolnośląskim, śląskim i zachodniopomorskim.

[30] Swoje repertuary na platformie - MOJEeKINO.PL łączącej kilkadziesiąt kin studyjnych prezentują kina, których działalność została zawieszona w związku z epidemią koronawirusa.
[31] https://stowarzyszeniekin.pl/siec-kin-studyjnych/

9. Środki komunikacji masowej
9. Means of mass communication

9.1. Działalność wydawnicza
9.1. Publishing activity

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2021 r. odnotowano wzrost liczby wydawanych tytułów. Liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych osiągnęła 33 957 tytułów i w stosunku do 2020 r. zwiększyła się o 11,7% (30 391 w 2020 r.). Zwiększyła się również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych – 31 092 tj. o 12,3%, (27 694 w 2020 r.) które stanowiły 91,6% wszystkich wydanych pozycji.

Tabl. 34. **Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień**
Table 34. The structure of publishing production of books and pamphlets, first and resumed editions

Tytuły Titles	2010	2015	2019	2020	2021
	W odsetkach In percentage				
Ogółem **Total**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
wydania pierwsze first editions	86,3	91,3	92,0	91,0	91,6
wznowienia resumed	13,7	8,7	8.0	9,0	8,4

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of National Library of Poland.

Rozpatrując strukturę wydawniczą według tematyki wydanych książek i broszur w ujęciu tytułowym, można wyróżnić trzy dominujące grupy wydawnictw: popularne (33,6%) oraz literaturę piękną (30,4%) i naukowe (24,7%), których łączny udział w ogólnej liczbie wydanych tytułów w 2021 r. stanowił 88,6% (w 2020 r. – 87,8%). Pozostałą część stanowiły podręczniki dla szkół wyższych, podręczniki szkolne oraz wydawnictwa zawodowe.

Tabl. 35. Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)
Table 35. Structure of book and brochure titles by subject (in percentages)

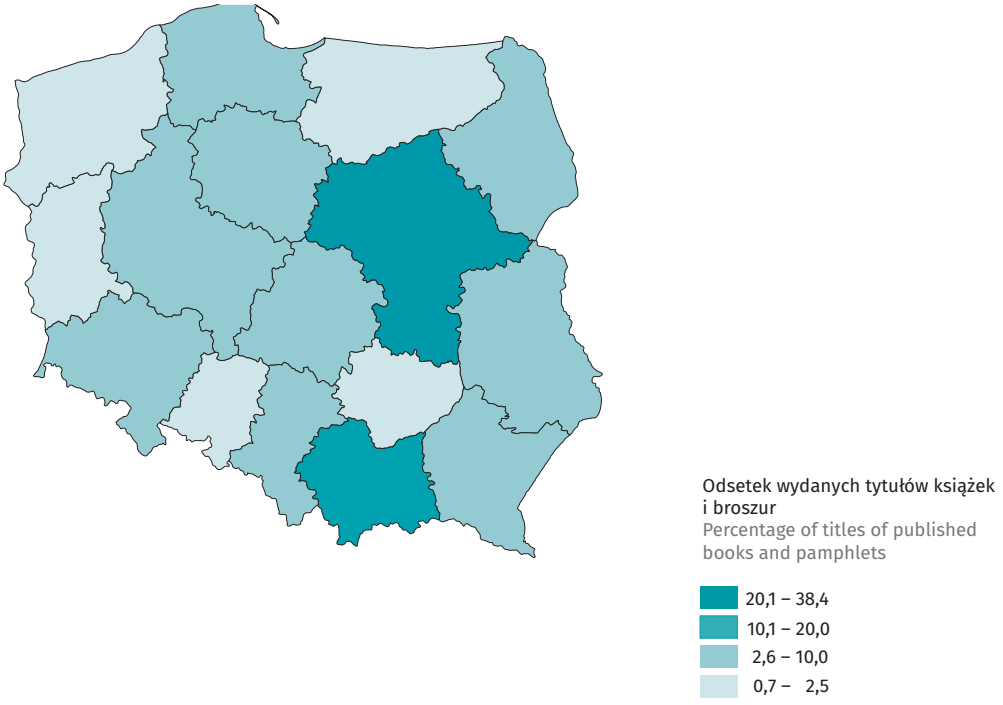
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2021
Wydawnictwa naukowe Scientific publications	38,2	31,6	27,2	24,6	24,7
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	5,8	2,6	2,8	2,9	3,2
Podręczniki szkolne School textbooks	4,6	3,5	3,5	2,9	2,7
Wydawnictwa popularne Popular-general publications	25,4	28,8	32,7	33,4	33,6
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	5,1	6,8	6,5	6,4	5,5
Literatura piękna Belles-lettres	21,0	26,7	27,2	29,8	30,4
w tym dla dzieci of which for children	5,0	6,4	8,6	9,9	8,3

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of National Library of Poland.

W porównaniu z 2020 r. odnotowano wzrost liczby tytułów w większości grup tematycznych wydawnictw nieperiodycznych. Liczba wydanych tytułów wzrosła w przypadku: podręczników dla szkół wyższych – o 23,5% do 1 076, wydawnictw popularnych – o 12,2% do 11 403, wydawnictw naukowych – o 12,1% do 8 375, podręczników szkolnych – o 4,4% do 928, a spadła w kategorii wydawnictw zawodowych – o 5,1% do 1 854. Literatura piękna zanotowała wzrost – o 14,1% do 10 321 (wzrost w kategorii literatury dla dorosłych – o 24,4% do 7 512 oraz spadek literatury dla dzieci – o 6,4% do 2 809).

Według klasyfikacji tematycznej UNESCO najwięcej wydanych tytułów książek i broszur zaliczono do działu „Teksty literackie" – 10 321 tytułów, tj. 30,4% wszystkich wydanych w 2021 r. tytułów, „Historia. Biografie" – 2 705, tj. 8,0%, „Religia. Teologia" – 2 484, tj. 7,3%, „Prawo. Administracja publiczna. Pomoc i opieka socjalna. Ubezpieczenia" – 1 989, tj. 5,9%, „Polityka. Ekonomia" – 1 756, tj. 5,2%, "Szkolnictwo. Dokształcanie nauczycieli. Czas wolny" – 1 571, tj. 4,6%, Inżynieria. Technika. Przemysł. Handel i rzemiosło" – 1 451, tj. 4,3%, "Sztuki plastyczne. Grafika. Fotografia" – 1 421, tj. 4,2%, "Nauki medyczne. Zdrowie publiczne" – 1 349, tj. 4,0%, "Filozofia. Psychologia" – 1 019, tj. 3,0%, "Historia literatury i krytyka literacka" – 880, tj. 2,6%, "Geografia" – 837 tj. 2,5%, "Filologia. Języki" – 821, tj. 2,4%, "Nauki przyrodnicze" – 811, tj. 2,4%, "Socjologia. Statystyka" – 778, tj. 2,3%, "Dział ogólny" – 618, tj. 1,8%, "Planowanie przestrzenne. Urbanistyka. Architektura" – 508, tj. 1,5%, "Gry i sport" – 442, tj. 1,3%, "Muzyka. Widowiska. Teatr. Film i kino" – 439, tj. 1,3%, "Rolnictwo. Leśnictwo. Hodowla. Łowiectwo. Rybołówstwo" – 415, tj. 1,2%, "Zarządzanie. Administracja i organizacja" – 364, tj. 1,1%, "Gospodarstwo domowe" – 307, tj. 0,9%, "Sztuka i nauka wojskowa" – 233, tj. 0,7%, "Matematyka" – 224, tj. 0,7% oraz "Etnografia. Antropologia kultury" – 214, tj. 0,6% wszystkich tytułów wydawnictw nieperiodycznych.

Mapa 22. Książki i broszury wydane w 2021 r.
Map 22. Books and pamphlets published in 2021

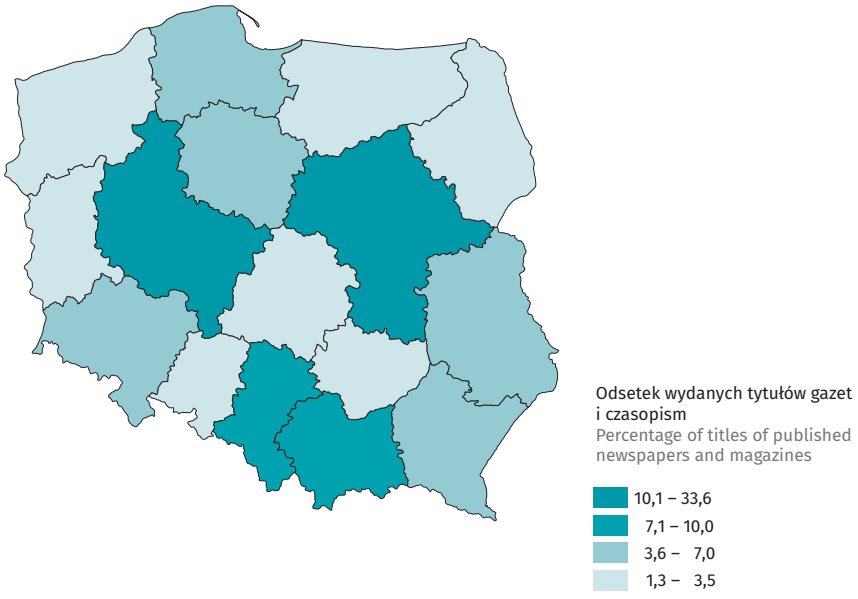
Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydanych przez wydawców według miejsca wydania – w 2021 r. najbardziej aktywni w Polsce byli wydawcy z województw: mazowieckiego – 12 687 tytułów (37,4% ogółu), małopolskiego – 4 497 tytułów (13,2%), wielkopolskiego – 2 770 tytułów (8,2%) oraz śląskiego – 2 565 tytułów (7,6%); łącznie w tych 4 województwach wydano 68,2% ogółu tytułów wydawnictw nieperiodycznych (w 2019 r. – 68,7%). Liczba tytułów książek i broszur wydanych przez oficyny wy-

dawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – stanowiła blisko połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce - 49,7% ogółu wydanych tytułów książek i broszur (53,6% ogółu w 2020 r.). W 2021 r. wydawano 47 tytułów gazet (również 47 tytułów w roku poprzednim), w tym 34 tytuły ukazywało się od 6 do 4 razy w tygodniu.

W 2021 r. zmniejszyła się liczba wydawanych w Polsce tytułów czasopism według działów klasyfikacji UNESCO – o 367 w stosunku do roku poprzedniego (z 6 615 w 2020 r. do 6 248 w 2021 r., tj. o 5,5%). Dominującą grupą tytułów wydawanych czasopism według działów ww. klasyfikacji były tytuły z działu „Socjologia. Statystyka" – 1 802 tytułów (28,8% wszystkich tytułów czasopism), „Religia. Teologia" – 456 tytuły (7,3%), „Nauki medyczne. Zdrowie publiczne" – 453 tytułów (7,3%), „Inżynieria. Technika. Przemysł. Handel i rzemiosło" – 421 tytułów (6,7%), „Polityka. Ekonomia" – 393 tytułów (6,3%), "Dział ogólny" – 339 tytulów (5,4%), "Historia. Biografie" -313 tytułów (5,0%), "Gry i sport" – 305 tytułów (4,9%), "Prawo. Administracja publiczna. Pomoc i opieka socjalna. Ubezpieczenia" – 261 tytułów (4,2%), "Szkolnictwo. Dokształcanie nauczycieli. Czas wolny" – 252 tytułów (4,0%), "Rolnictwo. Leśnictwo. Hodowla. Łowiectwo. Rybołówstwo" – 211 tytułów (3,4%), "Muzyka. Widowiska. Teatr. Film i kino" – 172 tytuły (2,8%), "Nauki przyrodnicze" -124 tytuły (2,0%), "Gospodarstwo domowe" – 96 tytułów (1,5%), "Historia literatury i krytyka literacka" – 82 tytuły (1,3%), "Etnografia. Antropologia kultury"- 75 tytułów (1,2%), "Sztuki plastyczne. Grafika. Fotografia" – 75 tytułów (1,2%), "Filozofia. Psychologia" – 73 tytuły (1,2%), "Filologia. Języki" – 69 tytułów (1,1%), "Geografia" – 69 tytułów (1,1%), "Sztuka i nauka wojskowa" – 48 tytułów (0,8%), "Zarządzanie. Administracja i organizacja" – 47 tytułów (0,8%), "Planowanie przestrzenne. Urbanistyka. Architektura" – 45 tytułów (0,7%), "Teksty literackie" – 43 tytuły (0,7%) oraz "Matematyka" – 24 tytuły (0,4%).

Najwięcej tytułów periodyków w 2021 r. wydawano w województwie: mazowieckim – 2 115 tytułów (tj. 33,6% wszystkich tytułów periodyków wydanych), w tym 1 764 w Warszawie oraz w województwach: wielkopolskim – 637 tytuły (10,1%), małopolskim – 589 tytuły (9,4% ogółu), śląskim – 495 tytułów (7,9%) oraz dolnośląskim – 437 tytułów (6,9%).

Mapa 23. **Czasopisma i gazety wydane w 2021 r.**
Map 23. Newspapers and magazines published in 2021

Tabl. 36. **Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2021 r. według województw**
Table 36. Titles of books and brochures, newspapers and magazines published in 2021 by voivodship

Wyszczególnienie Specification	Tytuły Titles			
	książki i broszury books and brochures		gazety i czasopisma newspapers and magazines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentage	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w odsetkach in percentage
POLSKA	**33 957**	**100,0**	**6 295**	**100,0**
Dolnośląskie	1 771	5,2	437	6,9
Kujawsko-pomorskie	1 511	4,4	230	3,7
Lubelskie	1 243	3,7	264	4,2
Lubuskie	236	0,7	127	2,0
Łódzkie	1 197	3,5	216	3,4
Małopolskie	4 497	13,2	589	9,4
Mazowieckie	12 687	37,4	2 115	33,6
Opolskie	299	0,9	84	1,3
Podkarpackie	932	2,7	244	3,9
Podlaskie	897	2,6	162	2,6
Pomorskie	1 654	4,9	291	4,6
Śląskie	2 565	7,6	495	7,9
Świętokrzyskie	687	2,0	142	2,3
Warmińsko-mazurskie	435	1,3	134	2,1
Wielkopolskie	2 770	8,2	637	10,1
Zachodniopomorskie	576	1,7	128	2,0

9.2. Radiofonia i telewizja
9.2. Radio and television

Na polskim rynku medialnym funkcjonowało 19 spółek mediów publicznych (spółki prawa handlowego), które ustawa o radiofonii i telewizji określa jako „jednostki radiofonii i telewizji". Były to: Polskie Radio S.A., Telewizja Polska S.A. i samodzielnie funkcjonujących (niezależne od Polskiego Radia S.A.) 17 spółek radiofonii regionalnej zlokalizowanych w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

Działalność jednostek wchodzących w skład Polskiego Radia S.A. i Telewizji Polskiej S.A. oraz jednostek radiofonii regionalnej reguluje ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414 z późn. zm.); działalność ta nie wymaga koncesji Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Spółka Polskie Radio S.A. nadawała łącznie 9 programów: 4 programy uniwersalne o zasięgu ogólnokrajowym (Program 1, Program 2, Program 3, Polskie Radio 24), 1 program uniwersalny dla odbiorców za granicą (Radio dla Zagranicy) oraz 4 programy wyspecjalizowane (Czwórka Polskie Radio, Polskie Radio Dzieciom, Polskie Radio Chopin, Radio Kierowców). 17 spółek radiofonii regionalnej nadawało łącznie 45 programów, z czego: 17 programów uniwersalnych o zasięgu regionalnym, 7 programów wyspecjalizowanych, 5 pełnowymiarowych programów uniwersalnych dla społeczności lokalnych (tzw. programy miejskie), 14 niepełnowymiarowych programów uniwersalnych dla społeczności lokalnych (tzw. pasma lokalne) oraz 2 programy nadawane okazjonalnie[32].

[32] Festiwalowe Radio Opole, Radio Rajdowe.

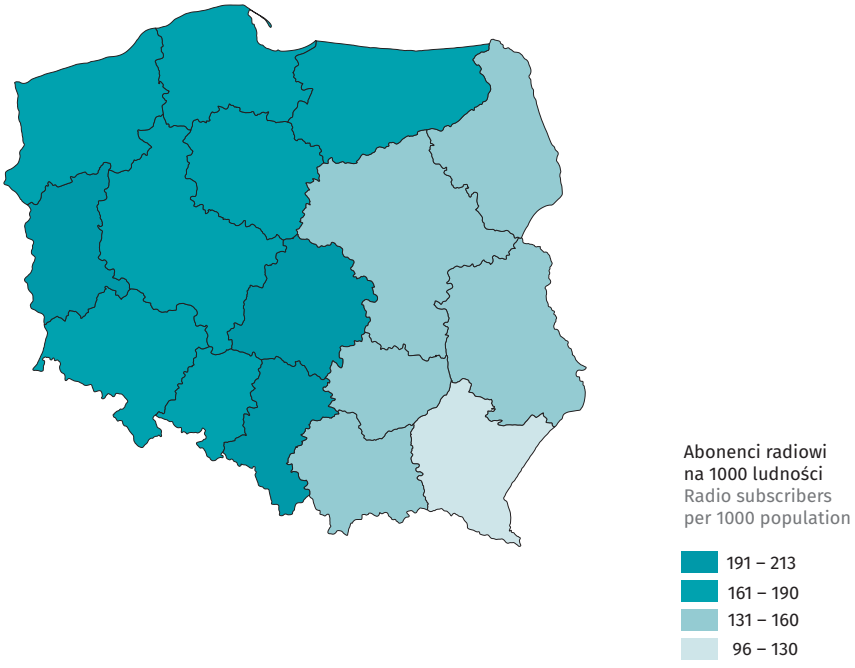
Spółka Telewizja Polska S.A. nadawała łącznie 34 programy: 4 programy uniwersalne o zasięgu ogólnokrajowym (TVP 1, TVP 2, TVP HD, TVP 3 Regionalna), 4 programy uniwersalne dla odbiorców za granicą (TVP Polonia, TVP Wilno, Poland In, Biełsat TV), 16 programów uniwersalnych o zasięgu regionalnym oraz 10 programów wyspecjalizowanych (TVP ABC, TVP Dokument, TVP INFO, TVP Historia, TVP Historia 2, TVP Kultura, TVP Rozrywka, TVP Seriale, TVP Sport, TVP Kultura 2).

Programy regionalne telewizji publicznej (zawierające ogólnopolskie pasmo wspólne) rozpowszechniało 16 oddziałów terenowych, mających siedziby w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu.

Liczba abonentów radiowych[33] wyniosła 6,5 mln, a w przeliczeniu na 1 000 ludności spadła z 175 w 2020 r. do 172 (w miastach nastąpił spadek w stosunku do 2020 r. z 209 na 206, a na wsi spadek ze 123 do 121). Liczba abonentów telewizyjnych wyniosła 6,3 mln, a wskaźnik na 1 000 ludności spadł ze 167 w 2020 r. do poziomu 165; spadek odnotowano zarówno na wsi (ze 119 na 117), jak i w miastach (z 200 do 197).

W 2021 r. odnotowano spadek w porównaniu z rokiem poprzednim liczby zarejestrowanych abonentów radiowych (o 133,6 tys.), a także spadek liczby abonentów telewizyjnych (o 129,2 tys.), tj. osób i instytucji opłacających abonament za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Liczba abonentów obniżyła się w miastach (radiowych o 107,0 tys. a telewizyjnych o 103,3 tys.) i na wsi (odpowiednio o 26,6 tys. i 26,0 tys.). Jednocześnie nastąpił wzrost liczby abonentów zwolnionych od opłat abonamentowych o 22,9 tys. (z 3 900 533 w 2020 r. do 3 923 481 w 2021 r.).

Mapa 24. **Abonenci radiowi na 1 000 ludności w 2021 r.**
Map 24. Radio subscribers per 1,000 population in 2021

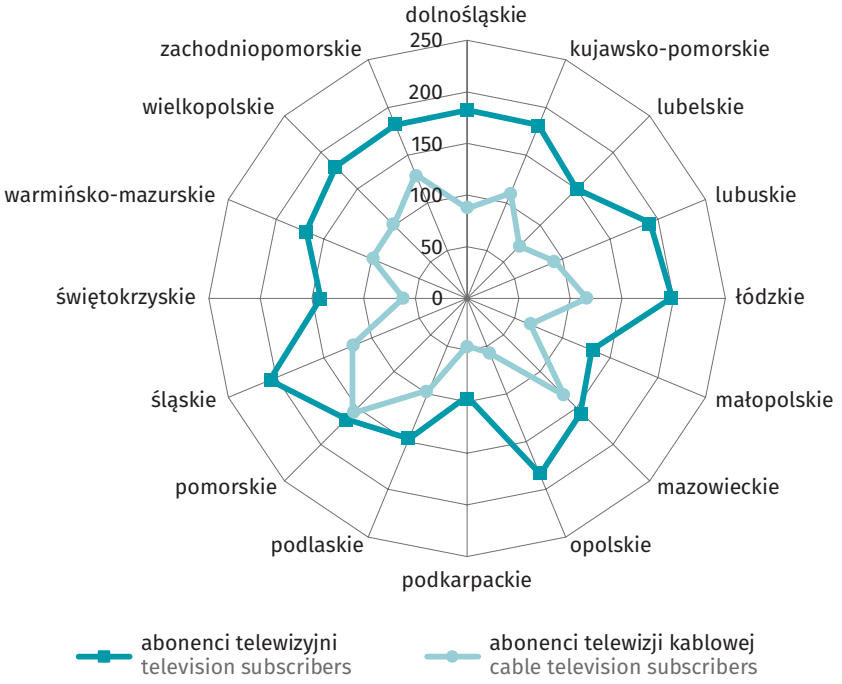
[33] Na podstawie zestawienia tabelarycznego z danymi o liczbie abonentów radia i telewizji (ŁP-3) - dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.

W 2021 r. media publiczne otrzymały z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji łącznie 2 600,0 mln zł (650,0 mln zł z wpływów abonamentowych oraz 1 950,0 mln zł[34] z tytułu rekompensaty za zwolnienia od opłat abonamentowych)[35].

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. na rozpowszechnianie programów drogą naziemną nadawcy prywatni działali na podstawie przyznanych 321 koncesji radiowych oraz 21 koncesji telewizyjnych (322 koncesji radiowych oraz 22 koncesji telewizyjnych w 2020 r.) - w tym odpowiednio 10 koncesji radiowych i 19 telewizyjnych o charakterze ogólnopolskim lub ponadregionalnym zarówno w 2021 r. jak i w 2020 r.

Operatorzy sieci telewizji kablowej działali na podstawie 204 koncesji (206 koncesji w 2020 r.), w tym 10 nowych i odnowionych, wydanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2021 r.

Wykres 39. **Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1 000 ludności w 2021 r.**
Chart 39. Television and cable television subscribers per 1,000 population in 2021

Pod względem liczby abonentów telewizyjnych przypadających na 1 000 ludności wiodącym było województwo śląskie (205 abonentów), a następnie łódzkie (196) oraz lubuskie (190). Najmniejszą liczbę abonentów telewizyjnych w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w województwie podkarpackim (92 abonentów), a następnie w małopolskim (129) i świętokrzyskim (141).

Liczba abonentów telewizji kablowej w 2021 r. wyniosła 3,9 mln odbiorców i była niższa o 15,9 tys. w porównaniu z rokiem poprzednim. Najwięcej abonentów odnotowano w woj. mazowieckim (744,4 tys.) i woj. śląskim (535,6 tys.), a najmniej w woj. opolskim (57,3 tys.) i woj. świętokrzyskim (77,2 tys.).

Wydatki z budżetu państwa na radiofonię i telewizję wyniosły 69,3 mln zł, tj. o 15,2 mln zł więcej (28,0%) niż w 2020 r.

[34] Zgodnie z wartością nominalną skarbowych papierów wartościowych.
[35] https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2021-roku

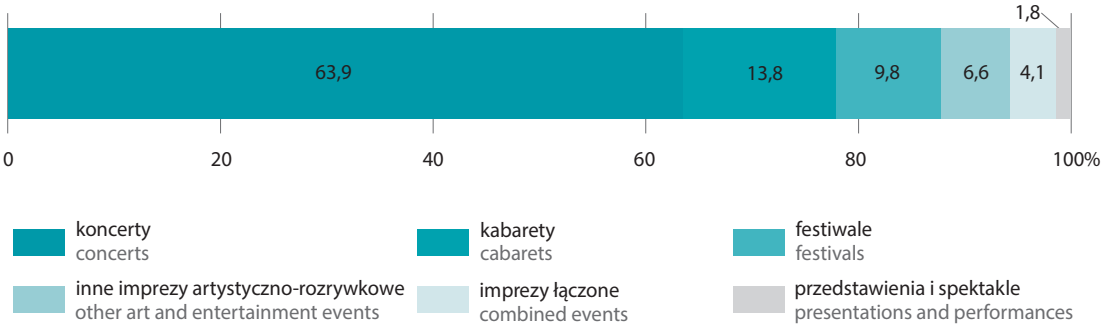
10. Imprezy masowe
10. Mass events

W 2021 r. z uwagi na nadal obowiązujące obostrzenia związane z sytuacją epidemiczną liczba zorganizowanych imprez masowych (obejmujących imprezy artystyczno-rozrywkowe oraz sportowe) była redukowana. Ograniczenia w organizacji masowych imprez w poszczególnych miesiącach roku miały różny zakres w zależności od aktualnej sytuacji epidemicznej w kraju.

Liczba zorganizowanych imprez masowych w porównaniu z 2020 r. zwiększyła się o 89,5% i wyniosła 3,0 tys. W porównaniu jednak z 2019 r. (ostatnim rokiem przed pandemią COVID-19) liczba zorganizowanych imprez była mniejsza o 4,0 tys., tj. o 57,3%. W porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się również liczba uczestników imprez masowych (o 123,4%), ale w odniesieniu do 2019 r. była mniejsza o 60,5%.

W przeliczeniu na 1 000 ludności w imprezach masowych w 2021 r. wzięło udział 288 osób (128 w 2020 r., 725 osób w 2019 r.). W 2021 r. w 1 imprezie masowej uczestniczyło średnio 3,7 tys. osób (3,1 tys. uczestników w 2020 r. oraz dla porównania – 4,0 tys. osób w 2019 r.). Osoby prawne zorganizowały 92,0% ogólnej liczby imprez masowych, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej 4,6%, a osoby fizyczne 3,4%.

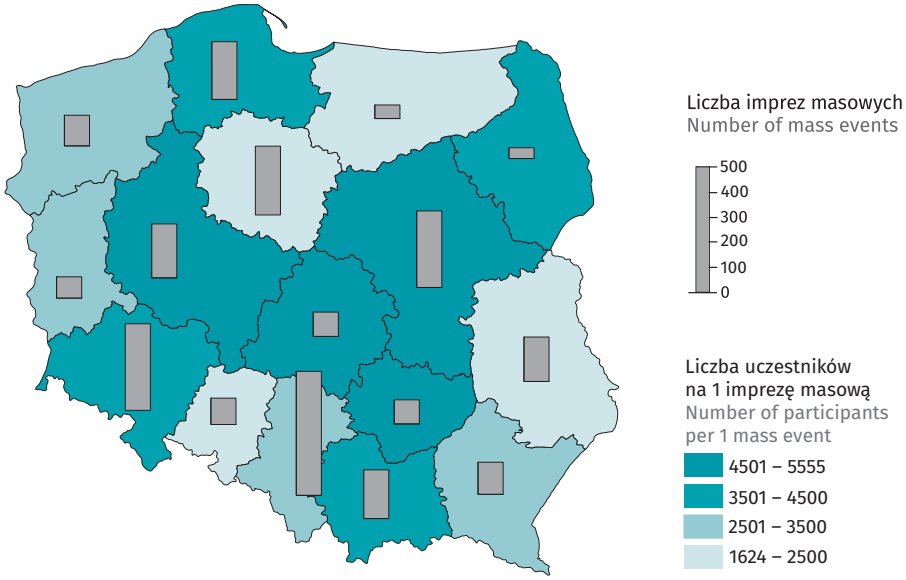
Wykres 40. **Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2021 r.**
Chart 40. The structure of art and entertainment mass events in 2021

Najwięcej imprez masowych odbyło się w województwie śląskim (494), a najmniej w województwie podlaskim (43). Również w województwie śląskim w imprezach masowych uczestniczyło najwięcej osób (1,7 mln), natomiast najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (122,5 tys.). W przeliczeniu na 1 000 ludności najwięcej osób przeciętnie uczestniczyło w imprezach masowych w województwie dolnośląskim (465), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (87). Większość, tj. 10,3 mln osób (93,4% ogólnej liczby uczestników) brała udział w imprezach masowych z płatnym wstępem (4,7 mln, tj. 95,4% w 2020 r.).

Zwiększyła się liczba zorganizowanych masowych imprez artystyczno-rozrywkowych, które obejmują: koncerty, przedstawienia i spektakle, pokazy/seanse filmowe, festiwale, kabarety, widowiska cyrkowe, rekonstrukcje historyczne, imprezy łączone oraz inne imprezy (z 379 w 2020 r. do 898 imprez w 2021 r.). W 2021 r. imprezy artystyczno-rozrywkowe stanowiły 30,3% ogólnej liczby imprez masowych (24,2% w 2020 r., 51,8% w 2019 r.) i łącznie uczestniczyło w nich 2,8 mln osób (1,2 mln w 2020 r., 12,4 mln osób w 2019 r.). Najczęściej organizowane były koncerty (63,9% wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych). Najwięcej imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowano w województwie mazowieckim (119), natomiast najmniej w województwie podkarpackim (15). Średnio najwięcej uczestników w 1 imprezie artystyczno-rozrywkowej wzięło udział w województwie małopolskim (4,8 tys. osób), natomiast najmniej w województwie wielkopolskim (2,1 tys. osób). W porównaniu z rokiem 2020 liczba zorganizowanych imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowanych na terenie otwartym zwiększyła się (z 74 do 466).

Mapa 25. **Imprezy masowe i uczestnicy w 2021 r.**
Map 25. Mass events and participants in 2021

Imprezy sportowe stanowiły 69,7% ogólnej liczby imprez masowych (75,8% w 2020 r.; 48,2% w 2019 r.). W porównaniu z 2020 r. liczba imprez sportowych zwiększyła się z 1,2 tys. w 2020 r. do 2,1 tys. w 2021 r., natomiast dla porównania w 2019 r. odbyło się 3,3 tys. takich imprez. Analogicznie zwiększyła się również liczba osób uczestniczących w imprezach sportowych (z 3,7 mln osób w 2020 r. do 8,2 mln osób w 2021 r.), jednak nie przekroczyła liczby uczestników z 2019 r. – 15,5 mln. Najwięcej imprez sportowych zorganizowano w województwie śląskim (407), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (6). Również największą liczbę uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie śląskim (1,4 mln osób), a najmniejszą w województwie warmińsko-mazurskim (7,0 tys.). W przeliczeniu na 1 000 ludności najwięcej uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie dolnośląskim (384). Przeciętnie najwięcej uczestników w 1 imprezie sportowej wzięło udział w województwie wielkopolskim (8,3 tys. osób), natomiast najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (1,2 tys. osób). Większość imprez sportowych (82,4%) odbyła się w obiekcie zamkniętym (75,0% w 2020 r.; 78,1% w 2019 r.).

11. Szkolnictwo artystyczne
11. Art Education

11.1. Szkoły artystyczne
11.1. Art schools

W polskim systemie oświaty działalność w zakresie edukacji artystycznej prowadzą szkoły artystyczne, w których kształci się przyszłych artystów, menedżerów, animatorów działalności kulturalnej oraz kadrę pedagogiczną na wszystkich poziomach edukacji.

Tabl. 37. **Szkoły artystyczne według województw**
Stan w dniu 30 września
Table 37. Art schools by voivodship
As of 30 September

Wyszczególnienie Specification		Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification			Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification			Policealne szkoły artystyczne[a] Post-secondary art schools[a]		
		szkoły schools	uczniowie students		szkoły schools	uczniowie students		szkoły schools	uczniowie students	
			razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females
Polska	2019/2020	466	64 161	41 203	251	24 185	17 570	23	1 007	783
	2020/2021	459	61 996	39 316	252	24 553	17 934	19	875	679
	2021/2022	**458**	**62 126**	**39 254**	**249**	**25 035**	**18 494**	**16**	**874**	**715**
Dolnośląskie		30	4 004	2 549	15	1 483	1 062	1	59	41
Kujawsko-pomorskie		23	3 194	2 036	15	1 244	950	-	-	-
Lubelskie		22	2 972	1 897	14	1 383	997	2	141	115
Lubuskie		16	1 975	1 273	6	574	450	-	-	-
Łódzkie		24	3 685	2 346	19	1 616	1 210	-	-	-
Małopolskie		62	10 121	6 345	25	2 995	2 090	2	24	22
Mazowieckie		60	6 786	4 285	29	3 017	2 144	5	449	391
Opolskie		16	2 136	1 373	7	727	567	-	-	-
Podkarpackie		39	5 178	3 216	22	1 787	1 264	-	-	-
Podlaskie		16	2 087	1 322	9	773	587	1	8	4
Pomorskie		27	3 164	2 044	12	1 408	1 116	2	93	61
Śląskie		32	5 486	3 417	40	4 131	3 130	1	31	25
Świętokrzyskie		9	1 180	738	4	442	345	-	-	-
Warmińsko-mazurskie		21	2 263	1 443	6	702	536	-	-	-
Wielkopolskie		35	4 659	2 928	15	1 715	1 278	1	9	9
Zachodniopomorskie		26	3 236	2 042	11	1 038	768	1	60	47

a W roku szkolnym 2021/2022 szkoły bibliotekarskie oraz animatorów kultury nie prowadziły działalności.
a In 2021/2022 school year school for librarians and for organisers of cultural activity did not operate.

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Education Information System, administered by Ministry of Education and Science.

System oświaty w Polsce w zakresie szkolnictwa artystycznego obejmuje szkoły artystyczne I stopnia niedające uprawnień zawodowych oraz szkoły artystyczne II stopnia dające uprawnienia zawodowe.

Do szkół artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych zaliczamy: szkoły artystyczne ogólnokształcące I stopnia, realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej (6-letnie szkoły muzyczne) oraz szkoły muzyczne I stopnia, realizujące jedynie program kształcenia artystycznego (w 4 lub 6-letnim cyklu kształcenia).

Do szkół artystycznych II stopnia dających uprawnienia zawodowe zaliczamy: ogólnokształcące szkoły artystyczne oraz szkoły artystyczne kształcące wyłącznie w zakresie artystycznym (tj. 6-letnie szkoły muzyczne II stopnia, 4-letnie szkoły muzyczne II stopnia, 6-letnie i 9-letnie szkoły sztuki tańca, 4-letnie szkoły sztuki cyrkowej). Odrębną grupę szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe stanowią policelane szkoły muzyczne oraz policealne szkoły plastyczne.

W roku szkolnym 2021/2022 w Polsce prowadziło działalność ogółem 458 szkół artystycznych I stopnia dla dzieci i młodzieży niedających uprawnień zawodowych (459 szkół w roku szkolnym 2020/2021), do których uczęszczało 62,1 tys. uczniów, w tym 39,3 tys. dziewcząt. W klasach pierwszych naukę podjęło 15,1 tys. uczniów, w tym 9,6 tys. dziewcząt. W roku szkolnym 2020/2021 szkoły artystyczne I stopnia niedające uprawnień zawodowych ukończyło 8,3 tys. absolwentów, w tym 5,3 tys. dziewcząt.

W roku szkolnym 2021/2022 funkcjonowały 53 szkoły artystyczne ogólnokształcące I stopnia realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej, w których uczyło się 9,5 tys. uczniów. Wśród uczniów ogólnokształcących szkół artystycznych I stopnia większość stanowiły dziewczęta (61,3%). W roku szkolnym 2020/2021 ogólnokształcące szkoły artystyczne I stopnia ukończyło 435 absolwentów, w tym 66,4% stanowiły dziewczęta.

Poza opisanymi powyżej placówkami ogólnokształcącymi edukację artystyczną prowadziło 405 szkół artystycznych I stopnia, realizujących wyłącznie program kształcenia artystycznego, z tego 83,7% stanowiły szkoły publiczne, 13,6% – szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, a 2,7% – szkoły niepubliczne. W szkołach artystycznych I stopnia kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym uczyło się 52,6 tys. uczniów, w tym 33,4 tys. kobiet. W klasach pierwszych kształciło się 13,6 tys. uczniów, w tym 8,7 tys. dziewcząt. Liczba absolwentów z roku szkolnego 2020/2021 wyniosła 7,9 tys. uczniów, w tym 5,0 tys. dziewcząt.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 odnotowano nieznaczny spadek ogólnej liczby szkół artystycznych I stopnia dla dzieci i młodzieży o 0,2% (o 1 szkołę mniej). Liczba szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej pozostała na niezmienionym poziomie (53). W porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 liczba uczniów w szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych nieznacznie wzrosła (z 62,0 tys. do 62,1 tys.), w tym liczba dziewcząt wyniosła 39,3 tys. osób (podobnie jak w poprzednim roku szkolnym). W szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej liczba uczniów zmniejszyła się o 1,6% (z 9,7 tys. do 9,5 tys.), w tym dziewcząt o 2,1% (z 6,0 tys. do 5,8 tys.) w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W roku szkolnym 2021/2022 w szkołach artystycznych I stopnia niedających uprawnień zawodowych, liczba uczniów rozpoczynających edukację w klasach pierwszych wzrosła o 18,5% w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 (z 12,7 tys. do 15,1 tys. uczniów), w tym liczba dziewcząt wzrosła o 21,0% (z 7,9 tys. do 9,6 tys.).

W systemie szkół ponadpodstawowych do odrębnej grupy zaliczamy szkoły artystyczne II stopnia dające uprawnienia zawodowe, w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne oraz szkoły kształcące wyłącznie w zakresie artystycznym. W roku szkolnym 2021/2022 działalność prowadziło ogółem 249 szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe (252 w roku szkolnym 2020/2021), w których kształciło się 25,0 tys. uczniów, w tym 18,5 tys. kobiet. W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 5,7 tys. uczniów, w tym 4,3 tys. kobiet. Szkoły artystyczne II stopnia dające uprawnienia zawodowe ukończyło 3,5 tys. absolwentów, wśród których kobiety stanowiły 74,3%. W roku szkolnym 2021/2022 w 126 ogólnokształcących szkołach artystycznych II stopnia kształciło się 14,7 tys. uczniów, w tym 81,1% kobiet. Szkoły tego typu ukończyło 2,3 tys. absolwentów, w tym 1,8 tys. kobiet. Ponadto funkcjonowały 123 szkoły artystyczne II stopnia, które realizowały wyłącznie program kształcenia artystycznego. W tego typu placówkach zawód zdobywało 10,1 tys. uczniów, w tym 6,6 tys. kobiet. W roku szkolnym 2020/2021 szkoły artystyczne II stopnia kształcące wyłącznie w zakresie artystycznym ukończyło 1,1 tys. absolwentów, w tym 64,6% stanowiły kobiety.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 odnotowano niewielki spadek liczby szkół artystycznych II stopnia dających uprawnienia zawodowe (o 3 szkoły mniej, tj. 1,2%). Liczba ogólnokształcących szkół artystycznych II stopnia pozostała na niezmienionym poziomie (126), natomiast liczba szkół artystycznych II stopnia kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym zmniejszyła się o 2,4% (3 szkoły mniej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym). Ogólna liczba uczniów kształcących się w szkołach artystycznych II stopnia wzrosła o 2,0% (z 24,6 tys. do 25,0 tys.), w tym liczba kobiet zwiększyła się o 3,1% (z 17,9 tys. do 18,5 tys.). W ogólnokształcących szkołach artystycznych II stopnia odnotowano w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym wzrost o 2,0% liczby uczniów (z 14,4 tys. do 14,7 tys.), w tym kobiet – o 3,7% (z 11,5 tys. do 11,9 tys.). W szkołach artystycznych II stopnia realizujących wyłącznie program kształcenia artystycznego liczba uczniów wzrosła o 1,9% (z 10,1 tys. do 10,3 tys. uczniów), w tym kobiet o 2,1% (z 6,4 tys. do 6,6 tys.).

System oświaty w Polsce obejmuje również policealne szkoły artystyczne, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie – po zdaniu egzaminu zawodowego – uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Na przełomie ostatnich lat obserwuje się stopniowe zmniejszanie liczby policealnych szkół artystycznych oraz uczniów tych szkół. W roku szkolnym 2021/2022 w całej Polsce funkcjonowało 16 policealnych szkół artystycznych, co w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 stanowiło spadek tego typu szkół o 15,8% (z 19 do 16 szkół). W policealnych szkołach artystycznych zawód zdobywało 0,9 tys. uczniów (podobnie jak w poprzednim roku szkolnym), w tym 0,7 tys. kobiet (715 kobiet w roku szkolnym 2021/2022 w porównaniu z 679 kobiet w roku szkolnym 2020/2021, tj. o 5,3% więcej niż przed rokiem). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 0,5 tys. osób, wśród których większość stanowiły kobiety (81,1%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021 odnotowano wzrost liczby uczniów w klasach pierwszych o 4,3% (z 446 do 465 uczniów), w tym liczby kobiet o 6,2% (z 355 do 377 kobiet).

Tabl. 38. **Absolwenci szkół artystycznych**
Table 38. Graduates of art schools

Wyszczególnienie Specification	2018/2019		2019/2020		2020/2021			
	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	2017/2018=100	
							ogółem grand total	w tym kobiety of whom females
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification	7 540	64,6	7 960	64,4	8 291	64,1	104,2	103,6
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification	2 885	74,2	3 289	73,5	3 461	74,3	105,2	106,5
Policealne szkoły artystyczne Post - secondary art schools	90	78,9	221	84,2	284	78,5	128,5	119,9

Ź r ó d ł o: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Education Information System, administered by Ministry of Education and Science.

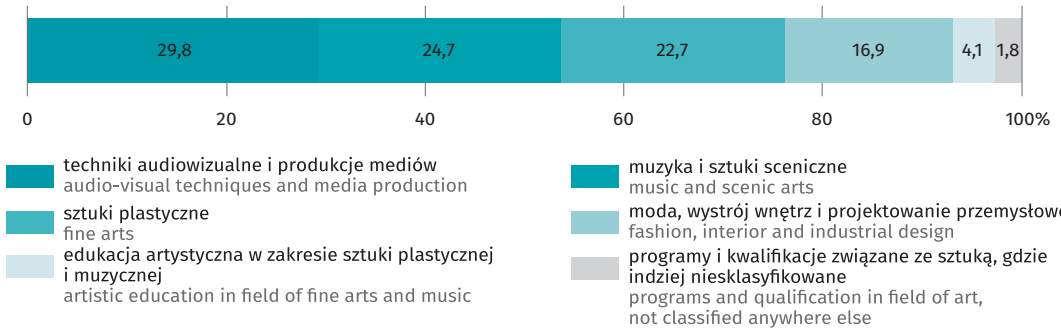
W roku szkolnym 2021/2022 wśród uczniów i słuchaczy szkół artystycznych większość stanowiły kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych wyniósł 63,2%, w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe – 73,9%, a wśród słuchaczy szkół policealnych – 81,8% (odpowiednio: 63,4%, 73,0% i 77,6% w roku szkolnym 2020/2021).

11.2. Uczelnie artystyczne
11.2. Higher schools of arts

W roku akademickim 2021/2022 na kierunkach artystycznych, prowadzonych przez różne typy uczelni studiowało 37,3 tys. studentów, w tym 25,5 tys. kobiet (więcej niż w roku akademickim 2020/2021 odpowiednio: 36,7 tys. i 25,0 tys.). Studenci studiujący na kierunkach artystycznych stanowili 3,1% wszystkich studiujących studentów na różnych typach uczelni. W trybie stacjonarnym na kierunkach artystycznych studiowało 29,2 tys. studentów, w tym 68,9% stanowiły kobiety, natomiast w trybie niestacjonarnym kształciło się 8,1 tys. studentów, w tym 66,7% kobiet.

Wykres 41. Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2021/2022
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 41. The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2021/2022 academic year
As of 31 December

Ź r ó d ł o: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by Ministry of Education and Science.

Osoby zainteresowane tematyką artystyczną, mogły rozwijać swoje zainteresowania i kształcić się na 92 kierunkach w 23 uczelniach artystycznych, w tym 19 publicznych uczelniach nadzorowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego[36] i 4 niepublicznych, zawodowych uczelniach artystycznych nadzorowanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

W roku akademickim 2021/2022 w uczelniach artystycznych publicznych i niepublicznych kształciło się 17,1 tys. studentów, liczba studentów na uczelniach artystycznych spadła o 0,5% (tj. o 92 osoby). Studenci tego typu uczelni stanowili około 1,4% ogółu studiujących w Polsce, w tym 1,6% ogółu studiujących kobiet (podobnie jak w poprzednim roku akademickim 2020/2021 odpowiednio 1,4% i 1,6%).

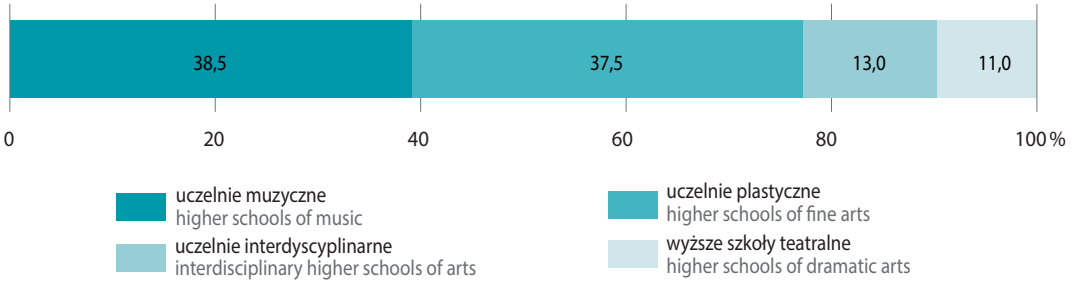
Studia stacjonarne na uczelniach artystycznych wybrało 86,9% studentów. W porównaniu do poprzedniego roku akademickiego liczba osób studiujących na studiach stacjonarnych spadła o 0,5%, w tym kobiet o 0,4% (spadek odpowiednio o 75 i 41 osób). Odnotowano jednocześnie spadek ogólnej liczby studentów na studiach niestacjonarnych o 0,8% (tj. o 17 osób), ale wzrósł udział kobiet o 2,5% (tj. o 38 osób).

Na publicznych uczelniach artystycznych studiowało 15,8 tys. osób (w tym 10,8 tys. kobiet), co stanowiło 92,3% ogółu studentów uczelni artystycznych (podobnie 92,3% w roku akademickim 2020/2021). Studia stacjonarne wybrało 89,9% studentów, spadek o 0,4% (tj. o 51 osób) w porównaniu do poprzedniego roku akademickiego.

[36] Patrz uwagi metodologiczne do publikacji.

Na pierwszym roku studiów studiowało 3,4 tys. osób, w tym 2,4 tys. kobiet (w roku akademickim 2020/2021 odpowiednio 3,4 tys. i 2,3 tys.). Liczba nowoprzyjętych studentów wzrosła o 0,9%, w tym kobiet o 1,7%.

Wykres 42. Struktura studentów publicznych uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2021/2022
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 42. The structure of students of public higher schools of arts by type of school in 2021/2022 academic year
As of 31 December

Ź r ó d ł o: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, administrowanego przez Ministerstwo Edukcji i Nauki.
Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by Ministry of Education and Science.

Tabl. 39. Studenci uczelni artystycznych[a]
Table 39. Students of higher schools of arts[a]

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem Of whom females (in %)	Na studiach On studies			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2019/2020	16 891	67,0	14 701	66,9	2 190	67,5
	2020/2021	17 225	66,9	14 972	66,7	2 253	68,2
	2021/2022	**17 133**	**67,2**	**14 897**	**66,7**	**2 236**	**70,4**
w tym publiczne of which public	2019/2020	15 833	68,1	14 115	67,6	1 718	72,2
	2020/2021	15 906	68,0	14 255	67,4	1 651	73,3
	2021/2022	**15 807**	**68,3**	**14 204**	**67,4**	**1 603**	**76,3**
w tym niepubliczne of which non-public	2019/2020	1 058	50,9	586	51,4	472	50,4
	2020/2021	1 319	53,5	717	53,1	602	54,0
	2021/2022	**1 326**	**54,3**	**693**	**53,2**	**633**	**55,5**

a Łącznie z cudzoziemcami.
a Including foreigners.

Ź r ó d ł o: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by Ministry of Education and Science.

W roku akademickim 2021/2022 w uczelniach artystycznych studiowało 211 osób niepełnosprawnych, w tym 141 kobiet (w roku akademickim 2020/2021 odpowiednio 205 osób i 145 kobiet). Osoby niesłyszące i słabosłyszące, niewidome i słabowidzące oraz z dysfunkcją narządów ruchu stanowiły 37,4% ogółu studiujących osób niepełnosprawnych.

Z możliwości kształcenia w polskich uczelniach artystycznych korzystają również cudzoziemcy. W roku akademickim 2021/2022 stanowili 6,1% ogółu studentów uczelni artystycznych. W porównaniu z rokiem akademickim 2020/2021 liczba ogółem studiujących cudzoziemców wzrosła o 1,3%, w tym kobiet o 0,6% (wzrost odpowiednio o 15 i 4 osoby). Z kolei liczba absolwentów cudzoziemców zmniejszyła się o 12,1% w tym kobiet o 5,8% (spadek odpowiednio o 36 i 11 osób). Największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się uczelnie artystyczne zlokalizowane w województwie małopolskim, w których studiowało 181 osób.

Z ogólnej liczby cudzoziemców studiujących w Polsce w uczelniach artystycznych, 198 studentów to osoby polskiego pochodzenia, w tym 145 kobiet (w roku akademickim 2020/2021 odpowiednio 162 i 121 osób). Studenci polskiego pochodzenia stanowili 19,0% ogółu cudzoziemców studiujących w uczelniach artystycznych (wzrost o 22,2% w porównaniu z poprzednim rokiem akademickim, tj. 36 osób).

W okresie od 1 grudnia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. studia magisterskie jednolite, pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach artystycznych w publicznych i niepublicznych uczelniach różnych typów ukończyło 8,2 tys. osób, w tym 5,6 tys. kobiet (w roku akademickim 2020/2021 odpowiednio 7,8 tys. i 5,5 tys. osób), w tym na uczelniach artystycznych studia tego typu ukończyło 4,6 tys. osób, w tym 3,1 tys. kobiet (w roku poprzednim 4,3 tys. osób, w tym 2,9 tys. kobiet).

W roku akademickim 2021/2022 na studiach podyplomowych prowadzonych na różnych typach uczelni, dających możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu kierunków artystycznych odnotowano 1,9 tys. słuchaczy, w tym 1,6 tys. kobiet (wzrost o 41,3% i 46,6%, tj. odpowiednio o 570 i 508 osób, w porównaniu z rokiem akademickim 2020/2021). Studia podyplomowe w uczelniach publicznych różnych typów wybrało 53,2% ogółu słuchaczy studiów podyplomowych na kierunkach artystycznych, w tym 50,2% kobiet. Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: techniki audiowizualne i produkcja mediów (532 słuchaczy), sztuki plastyczne (456), moda, wystrój wnętrz i projektowanie przemysłowe (451), oraz muzyka i sztuki sceniczne (376).

Na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne kształciło się 855 słuchaczy, w tym 662 kobiety. W porównaniu z rokiem akademickim 2020/2021 liczba słuchaczy na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne wzrosła odpowiednio o 4,5% (tj. 37 osób) dla ogółu słuchaczy i 5,9% dla kobiet (tj. 37 osób). Na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne kształciło się 48 cudzoziemców, w tym 25 kobiet (odpowiednio 123 i 100 osób w roku akademickim 2020/2021).

W roku akademickim 2021/2022 na kierunkach artystycznych prowadzonych przez różne typy uczelni kształciło się 320 doktorantów, w tym 194 kobiety (odpowiednio 486 osób, w tym 284 kobiety w roku akademickim 2020/2021). Stopień doktora uzyskało 100 osób, w tym 60 kobiet (w poprzednim roku akademickim było to odpowiednio 95 i 42 osoby, co oznacza wzrost odpowiednio o 5,3% i 42,9%).

W roku akademickim 2021/2022 na studiach doktoranckich w uczelniach artystycznych nadzorowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego kształciło się 290 doktorantów, w tym 172 kobiety (w poprzednim roku było to 434 doktorantów, w tym 246 kobiet, co oznacza spadek o 33,2% i 30,1%). Cudzoziemcy stanowili 4,5% ogółu uczestników tych studiów, wobec 7,4% w roku akademickim 2020/2021 (odpowiednio 13 i 8 cudzoziemców). Osoby niepełnosprawne stanowiły 2,8% ogółu doktorantów. Stypendia naukowe otrzymywało 219 osób, tj. 75,5% ogółu doktorantów (w poprzednim roku akademickim 56,0%).

Studia doktoranckie, zwane również studiami III stopnia, prowadziły tylko publiczne uczelnie artystyczne, ale od 1 października 2019 r., zgodnie z Konstytucją dla Nauki, uruchomiono szkoły doktorskie, które zmieniły formalny tryb kształcenia nowych doktorantów, zastępując dotychczas istniejące studia doktoranckie. Nie zmieniło to jednak trybu prowadzenia studiów doktoranckich (na tzw. starych zasadach) uruchomionych przed rokiem akademickim 2019/2020. W związku z tym, do czasu wygaszenia kształcenia doktorantów na tzw. starych zasadach, będzie funkcjonował niejako podwójny system kształcenia doktorantów: na tzw. starych zasadach (studia doktoranckie) oraz na nowych zasadach w szkołach doktorskich. W szkołach doktorskich w dziedzinie sztuki studiowało 175 doktorantów, w tym 82 kobiety (wzrost o 52,2% i 57,7% osób w porównaniu do poprzedniego roku akademickiego).

W roku akademickim 2021/2022 uczelnie artystyczne zatrudniały nauczycieli akademickich na 4,3 tys. etatach (w tym 1,9 tys. etatów zajmowały kobiety), co stanowiło 4,6% ogółu etatów nauczycieli w uczelniach w Polsce (podobnie jak w poprzednim roku akademickim).

Tabl. 40. **Absolwenci[a] uczelni artystycznych**
Table 40. Graduates[a] from higher schools of arts

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem Of whom females (in %)	Z liczby ogółem absolwenci studiów Of total graduates			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2019/2020	4 626	67,0	4 032	67,3	594	65,5
	2020/2021	4 276	67,7	3 693	68,0	583	65,7
	2021/2022	**4 579**	**66,7**	**3 990**	**66,8**	**589**	**66,2**
w tym publiczne of which public	2019/2020	4 433	67,6	3 942	67,6	491	67,4
	2020/2021	4 063	69,0	3 577	68,7	486	70,8
	2021/2022	**4 380**	**67,3**	**3 876**	**67,0**	**504**	**70,0**
w tym niepubliczne of which non-public	2019/2020	193	56,5	90	51,1	103	61,2
	2020/2021	213	43,7	116	46,6	97	40,2
	2021/2022	**199**	**53,3**	**114**	**60,5**	**85**	**43,5**

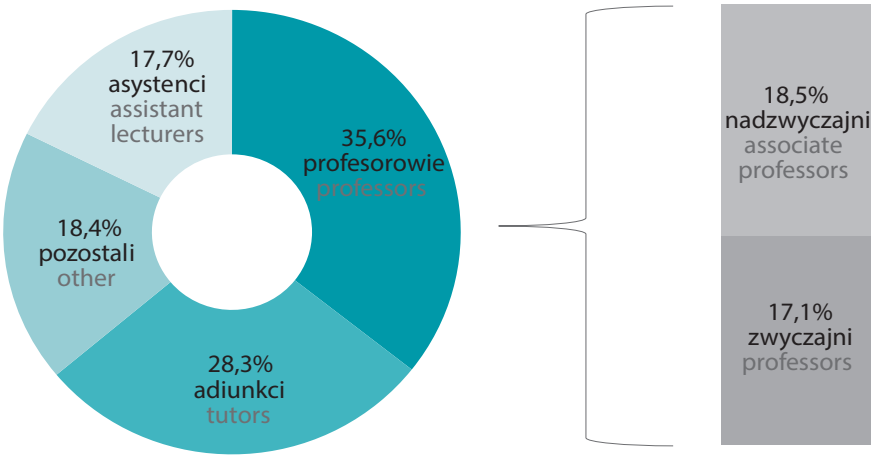
a Łącznie z cudzoziemcami.
a Including foreigners.

Ź r ó d ł o: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by Ministry of Education and Science.

W roku akademickim 2021/2022 w strukturze zatrudnienia nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych największy udział mieli profesorowie (nadzwyczajni i wizytujący oraz zwyczajni) – 1,5 tys. etatów, następnie adiunkci (pracownicy naukowo-dydaktyczni) – 1,2 tys. etatów, dalej pozostali – 790 etatów oraz asystenci 760 etatów.

Wykres 43. Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2021/2022
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2021/2022 academic year
As of 31 December

Ź r ó d ł o: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.
S o u r c e: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by Ministry of Education and Science.

12. Ekonomiczny wymiar kultury
12. Economic aspects of culture

12.1. Wyniki finansowe instytucji kultury
12.1. Financial results of cultural institutions

Podstawowym celem statutowym państwowych[37] i samorządowych instytucji kultury jest prowadzenie działalności kulturalnej. Przychodami instytucji kultury są przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego, przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych, dotacje podmiotowe i celowe z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł.

Wśród 4 693 badanych instytucji kultury przeważały podmioty o liczbie pracujących poniżej 10 osób, które stanowiły 58,4% ogólnej liczby jednostek. Udział jednostek małych o liczbie pracujących od 10 do 49 osób wyniósł 34,2%, udział jednostek średnich (o liczbie pracujących od 50 do 249 osób) stanowił 6,8%, a jednostek dużych (o liczbie pracujących 250 i więcej osób) – 0,6% ogółu. Według stanu na 31 grudnia 2021 r. w instytucjach kultury pracowało 85,7 tys. osób, z czego 11,7% w państwowych instytucjach kultury oraz 88,3% w samorządowych instytucjach kultury. Podobnie jak w 2020 r., najwięcej osób pracowało w instytucjach kultury prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką (55,1% ogólnej liczby pracujących).

[37] Podział na instytucje państwowe i samorządowe wynika z art. 8 i 9.1 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).

Tabl. 41. **Podstawowe dane o finansach instytucji kultury**
Table 41. Basic data on the finances of cultural institutions

Wyszczególnienie Specification	2020	2021	2020=100
	w mln zł in PLN millions		
Aktywa (pasywa) Assets (liabilities)	19 757,7	21 209,4	107,3
Przychody ogółem Total revenues	9 687,4	10 603,6	109,5
Koszty ogółem Total costs	9 529,1	10 531,9	110,5
Wynik finansowy brutto Gross financial result	158,3	71,6	45,2
Wynik finansowy netto Net financial result	157,1	70,2	44,7

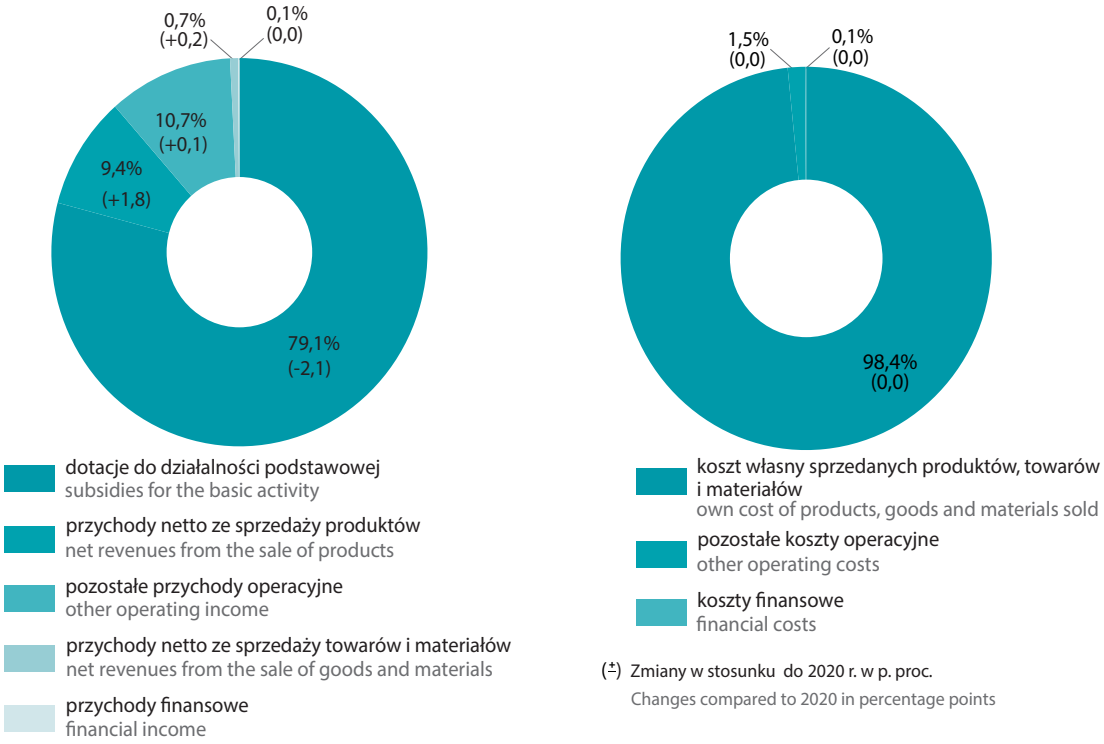
W 2021 r. wartość przychodów ogółem uzyskanych przez instytucje kultury wyniosła 10 603,6 mln zł i była o 9,5% wyższa w porównaniu z 2020 r. Największą wartość przychodów ogółem odnotowano w instytucjach kultury o liczbie pracujących od 50 do 249 osób (39,3% ogólnej wartości przychodów). W strukturze przychodów ogółem największy udział miały dotacje do działalności podstawowej (79,1%). Pozostałą część stanowiły pozostałe przychody operacyjne (10,7%), przychody netto ze sprzedaży produktów (9,4%), przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (0,7%) oraz przychody finansowe (0,1%).

Państwowe instytucje kultury osiągnęły w 2021 r. przychody ogółem w wysokości 2 122,0 mln zł, natomiast przychody ogółem samorządowych instytucji kultury wyniosły 8 481,6 mln zł. Prawie 27% przychodów ogółem stanowiły przychody ogółem instytucji kultury z województwa mazowieckiego.

Wartość otrzymanych przez instytucje kultury dotacji do działalności podstawowej zwiększyła się z 7 866,4 mln zł w 2020 r. do 8 388,2 mln zł w 2021 r. W 2021 r. 76,9% dotacji do działalności podstawowej zostało przekazanych instytucjom kultury przez jednostki samorządu terytorialnego (JST). Najwięcej dotacji JST przekazały instytucjom zajmującym się działalnością twórczą związaną z kulturą i rozrywką a także podmiotom zajmującym się działalnością bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostałą działalnością związaną z kulturą, natomiast najmniej jednostkom związanym z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych. Największą kwotę dotacji do działalności podstawowej w 2021 r. otrzymały instytucje kultury w województwie mazowieckim (2 242,5 mln zł ogólnej wartości dotacji do działalności podstawowej).

W 2021 r. koszty ogółem instytucji kultury wyniosły 10 531,9 mln zł i były wyższe o 10,5% niż rok wcześniej. W ich strukturze największy udział miały koszty własne sprzedanych produktów, towarów i materiałów (98,4%). W strukturze rodzajowej kosztów działalności operacyjnej 49,3% stanowiły m.in. wynagrodzenia (spadek o 1,1 p. proc. w porównaniu z 2020 r.), 18,5% usługi obce (wzrost o 1,9 p. proc.) a 9,9% ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia (spadek o 0,2 p. proc.). Podobnie jak w przypadku przychodów ogółem, prawie 27% kosztów ogółem stanowiły koszty ogółem instytucji kultury z województwa mazowieckiego. Przychody ogółem oraz koszty ogółem były największe w instytucjach kultury, których działalność twórcza była związana z kulturą i rozrywką, tj. odpowiednio 6 233,3 mln zł (58,8% ogólnej wartości przychodów) oraz 6 223,7 mln zł (59,1% ogólnej wartości kosztów).

Wykres 44. **Struktura przychodów ogółem i kosztów ogółem w instytucjach kultury w 2021 r.**
Chart 44. The structure of total revenues and total costs in cultural institutions in 2021

W 2021 r. wynik finansowy brutto instytucji kultury wyniósł 71,6 mln zł. Obciążenia wyniku finansowego brutto z tytułu podatku dochodowego zwiększyły się w relacji do 2020 r. o 17,9% i wyniosły 1,4 mln zł. Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 70,2 mln zł (wobec 157,1 mln zł w 2020 r.). Z ogólnej liczby badanych instytucji kultury 37,5% osiągnęło zysk netto, a 43,2% zanotowało stratę netto.

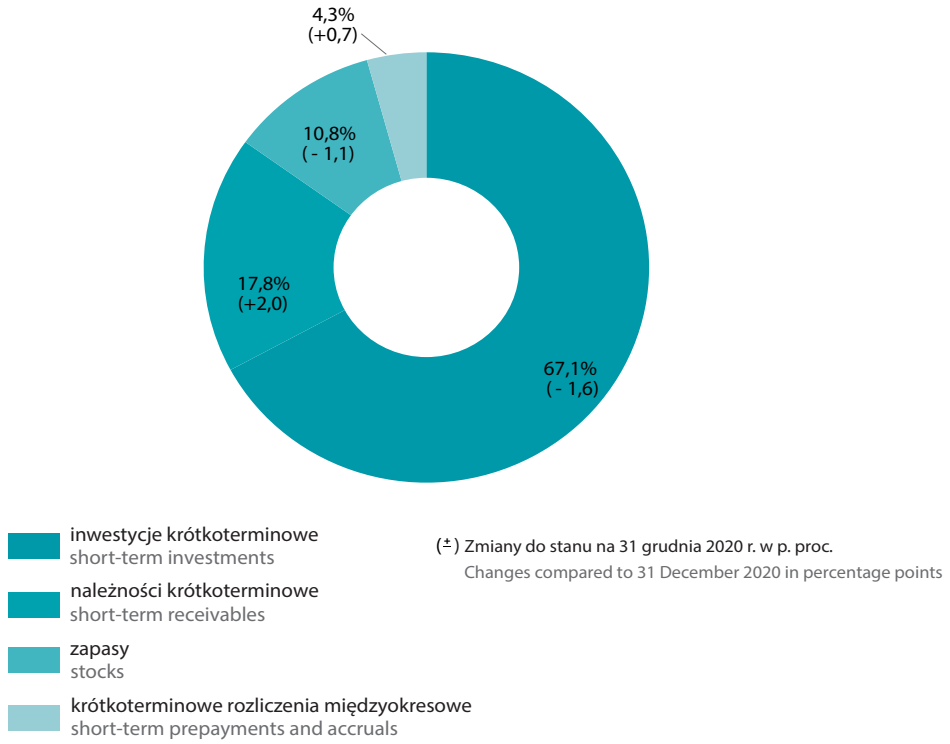
Tabl. 42. **Przychody ogółem i koszty ogółem według wybranych działów i klas PKD w 2021 r.**
Table 42. Total revenues and total costs according to selected divisions and classes of PKD classification in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym Of which					
		działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką creative, arts and entertainment activities	w tym of which		działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą libraries, archives, museums and other cultural activities	w tym of which	
			działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych performing arts	działalność obiektów kulturalnych operation of arts facilities		działalność bibliotek i archiwów library and archives activities	działalność muzeów museums activities
Liczba instytucji kultury Number of cultural institutions	4 693	2 312	152	2 149	2 375	1 981	385
Przychody ogółem w mln zł Total revenues in PLN millions	10 603,6	6 233,3	1 907,5	4 174,1	4 185,6	1 861,1	2 199,3
w tym: of which:							
przychody netto ze sprzedaży produktów net revenues from the sale of products	995,6	660,9	227,8	414,6	273,9	16,1	251,2
dotacje do działalności podstawowej subsidies for the basic activity	8 388,2	4 933,0	1 487,6	3 323,0	3 365,4	1 716,6	1 590,2
w tym: of which:							
budżetu państwa state budget	1 810,4	895,7	371,1	507,1	850,9	162,8	651,1
jednostek samorządu terytorialnego local government units	6 447,0	3 984,5	1 109,6	2 770,6	2 459,3	1 528,7	909,1
Koszty ogółem w mln zł Total costs in PLN millions	10 531,9	6 223,7	1912,0	4 159,7	4 128,0	1 865,3	2 150,3
w tym: of which:							
amortyzacja depreciation	870,5	411,2	155,6	249,8	438,5	136,3	286,8
zużycie materiałów i energii usage of materials and energy	949,3	562,6	105,2	445,9	375,0	191,0	176,9
usługi obce external services	1 913,1	1 249,3	261,3	943,1	611,1	185,8	400,1
wynagrodzenia remuneration	5 108,5	2 991,2	1 076,4	1 853,5	2 065,2	1 048,1	978,3
ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia social insurance and other benefits	1 027,5	582,9	213,6	358,6	435,2	221,0	206,0

W 2021 r. aktywa razem instytucji kultury osiągnęły wartość 21 209,4 mln zł. Biorąc pod uwagę wielkość instytucji kultury mierzoną liczbą pracujących, 49,1% ogólnej wartości aktywów należało do jednostek o liczbie pracujących od 50 do 249 osób (318 jednostek), 25,4% posiadały jednostki o liczbie pracujących od 10 do 49 osób (1 607 jednostek), 20,5% należało do instytucji o liczbie pracujących 250 i więcej osób (26 jednostek), a 5,0% posiadały jednostki o liczbie pracujących poniżej 10 osób (2 742 jednostki).

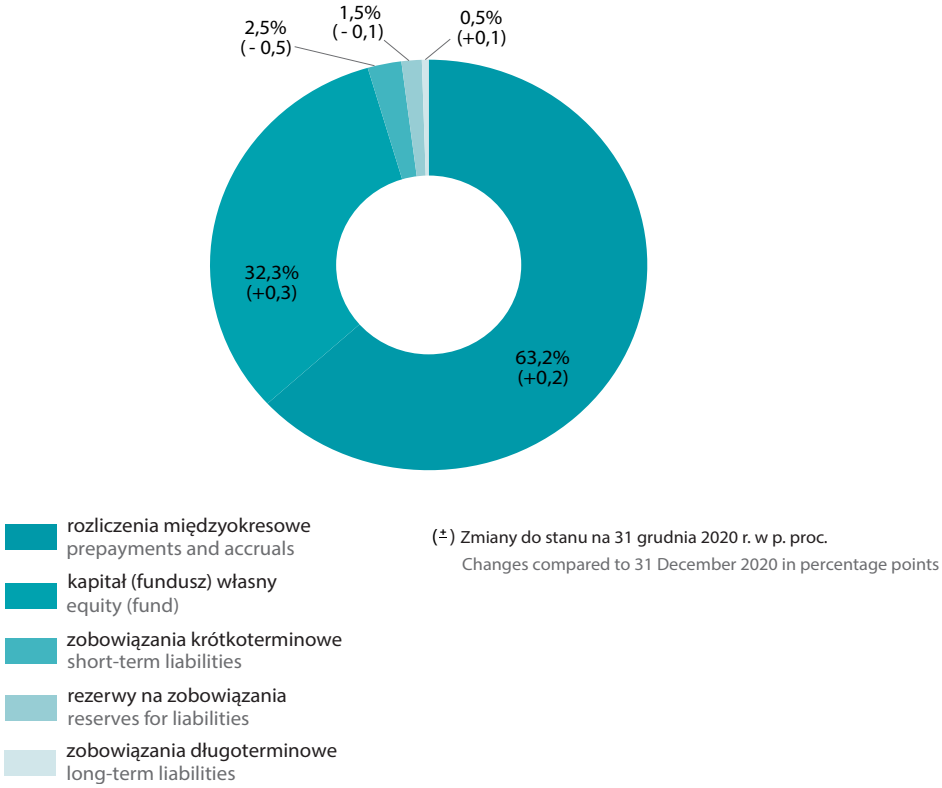
Najwyższą wartość aktywów razem odnotowano w bibliotekach, archiwach, muzeach oraz pozostałej działalności związanej z kulturą, tj. 12 786,1 mln zł (60,3% ogólnej wartości). Na koniec 2021 r. aktywa trwałe instytucji kultury wyniosły 19 483,0 mln zł i były o 7,7% wyższe w relacji do poprzedniego roku. W ich strukturze największy udział miały rzeczowe aktywa trwałe (98,6%), w ramach których środki trwałe stanowiły 87,2%, a środki trwałe w budowie 12,3%. Aktywa obrotowe instytucji kultury były wyższe o 3,4% w stosunku do stanu na koniec 2020 r. i wyniosły 1 726,4 mln zł. W ich strukturze inwestycje krótkoterminowe stanowiły 67,3% (spadek o 1,4 p. proc.).

Wykres 45. Struktura aktywów obrotowych
Stan na 31 grudnia 2021 r.
Chart 45. The structure of current assets
As of 31 December 2021

W strukturze pasywów razem 32,3% stanowiły kapitały własne, które wzrosły o 8,2% w stosunku do stanu na koniec 2020 r. i wyniosły 6 855,7 mln zł, natomiast udział zobowiązań i rezerw na zobowiązania stanowił 67,7%. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania w instytucjach kultury wyniosły na koniec 2021 r. 14 353,7 mln zł (wzrost o 7,0% w stosunku do stanu na koniec 2020 r.), w ich strukturze rozliczenia międzyokresowe stanowiły 93,4%, zobowiązania krótkoterminowe 3,7%, rezerwy na zobowiązania 2,2%, a zobowiązania długoterminowe 0,7%.

Wykres 46. **Struktura pasywów**
Stan na 31 grudnia 2021 r.
Chart 46. The structure of liabilities
As of 31 December 2021

12.2. Przemysły kultury i kreatywne w 2020 r.
12.2. Culture and creative industries in 2020

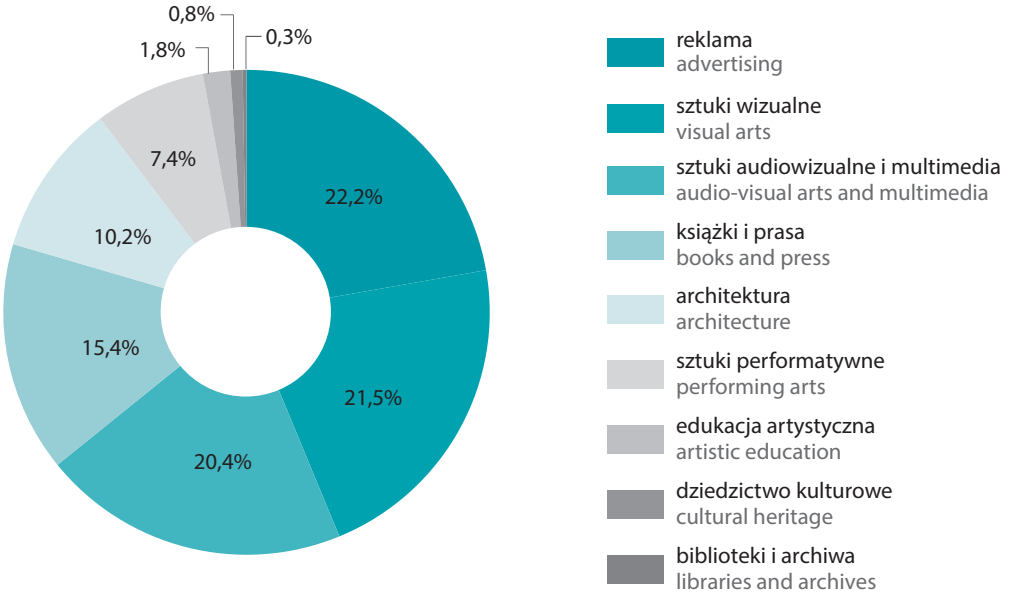
W obszarze szeroko pojmowanej kultury, oprócz tradycyjnie rozumianych instytucji kultury (publicznych i działających nie dla zysku), funkcjonują także podmioty gospodarcze zajmujące się masową produkcją i sprzedażą dóbr i usług kulturalnych i kreatywnych, które nazywamy przemysłami kultury i przemysłami kreatywnymi. Przemysły kultury produkują dobra i usługi kulturalne oparte o prawo autorskie wykorzystując techniki przemysłowej produkcji. Są to przede wszystkim: przemysł wydawniczy, przemysł fonograficzny, telewizja, radio, przemysł filmowy, a także tworzenie gier komputerowych. Natomiast dla przemysłów kreatywnych, takich jak działania związane z projektowaniem i wzornictwem, architekturą, reklamą i tłumaczeniami, kultura jest inspiracją i kreatywnym wkładem przy produkcji dóbr i usług kreatywnych, opartych o wkład twórczy i niosących treści kulturowe.

Liczba podmiotów w obszarze przemysłów kultury i kreatywnych od lat systematycznie rośnie, choć dynamika tego wzrostu w ostatnich latach nieco spadła. W 2020 r. w Polsce działalność prowadziło 124,1 tys. przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych, tj. o 2,2% więcej niż w 2019 r. (121,5 tys.). Najwięcej podmiotów działało w obszarze *Reklamy* (22,2%), w ramach działalności agencji reklamowych. Kolejnym popularnym obszarem działalności były *Sztuki wizualne* (21,5%) – tu ponad połowa podmiotów (56,8%) zajmowała się działalnością w zakresie specjalistycznego projektowania, a jedna trzecia działalnością fotograficzną – oraz *Sztuki audiowizualne i multimedia* (20,4%), w ramach których dominowała działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych (51,0%), nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych (12,6% podmiotów w tej kategorii), działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych (11,0% podmiotów w tej kategorii), a także działalność wydawnicza w zakresie gier komputerowych (9,4% podmiotów

w tej kategorii). W kolejnej dziedzinie, *Książki i prasa* (15,4% wszystkich podmiotów), podejmowana była przede wszystkim działalność związana z tłumaczeniami (jedna trzecia podmiotów), wydawaniem książek (jedna czwarta podmiotów) i wydawaniem czasopism i pozostałych periodyków (13,8% podmiotów w tej kategorii).

Wykres 47. Struktura podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury w 2020 r.

Chart 47. The structure of entities belonging to the cultural and creative industries by domains of culture in 2020

W porównaniu z 2019 r. największy wzrost liczby działających podmiotów w 2020 r. odnotowano w ramach dziedziny *Sztuki audiowizualne i multimedia* (o 24,4%). Stosunkowo duży wzrost widoczny był także wśród przedsiębiorstw zaliczanych do dziedziny *Sztuki performatywne* (13,9%). Natomiast największy spadek liczby podmiotów odnotowano w dziedzinie *Dziedzictwo kulturowe* (32,2%).

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2020 r.

Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the PKD classes in 2020

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalnosci (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)		Ogółem Total
Ogółem Total			**124 103**
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	Razem Total		1 017
	Działalność muzeów Museums activities	91.02	174
	Działalność historycznych miejsc i budynków oraz podobnych atrakcji turystycznych Operation of historical sites and buildings and similar visitor attractions	91.03	843
Biblioteki i archiwa Libraries and archives	Działalność bibliotek i archiwów Libraries and archives activities	91.01	314

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2020 r. (cd.)

Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the PKD classes in 2020 (cont.)

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalnosci (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)		Ogółem Total
Książki i prasa Books and press	Razem Total		19 075
	Sprzedaż detaliczna książek prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of books in specialised stores	47.61	1 142
	Sprzedaż detaliczna gazet i artykułów piśmiennych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of newspapers and stationery in specialised stores	47.62	1 949
	Wydawanie książek Book publishing	58.11	4 822
	Wydawanie gazet Publishing of newspapers	58.13	1 460
	Wydawanie czasopism i pozostałych periodyków Publishing of journals and periodicals	58.14	2 637
	Działalność agencji informacyjnych News agency activities	63.91	540
	Działalność związana z tłumaczeniami Translation and interpretation activities	74.30	6 525
Sztuki wizualne Visual arts	Razem Total		26 738
	Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania Specialised design activities	74.10	15 178
	Działalność fotograficzna Photographic activities	74.20	8 556
	Artystyczna i literacka działalność twórcza Artistic creation activities	90.03	3 004
Sztuki performatywne Performing arts	Razem Total		9 159
	Produkcja instrumentów muzycznych Manufacture of musical instruments	32.20	540
	Działalność związana z wystawianiem przedstawień artystycznych Performing arts activities	90.01	5 585
	Działalność wspomagająca wystawianie przedstawień artystycznych Support activities to performing arts	90.02	2 637
	Działalność obiektów kulturalnych Operation of arts facilities	90.04	397

Tabl. 43. Przedsiębiorstwa zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych według dziedzin kultury i klas PKD 2007 w 2020 r. (dok.)

Table 43. Cultural and creative industries according to cultural domains and the PKD classes in 2020 (cont.)

Dziedzina kultury Cultural domain	Rodzaj prowadzonej działalnosci (PKD 2007) Kind of activity (NACE Rev.2)		Ogółem Total
Sztuki audiowizualne i multimedia Audio-visual and multimedia arts	Razem Total		25 323
	Sprzedaż detaliczna nagrań dźwiękowych i audiowizualnych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach Retail sale of music and video recordings in specialised stores	47.63	252
	Działalność wydawnicza w zakresie gier komputerowych Publishing of computer games	58.21	2 370
	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych Motion picture, video and television programme production activities	59.11	13 029
	Działalność postprodukcyjna związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi Motion picture, video and television programme post-production activities	59.12	1 405
	Działalność związana z dystrybucją filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych Motion picture, video and television programme distribution activities	59.13	631
	Działalność związana z projekcją filmów Motion picture projection activities	59.14	455
	Działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych Sound recording and music publishing activities	59.20	2 704
	Nadawanie programów radiofonicznych Radio broadcasting	60.10	1 242
	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych Public and licence television programmes broadcasting	60.20	3 179
	Wypożyczanie kaset wideo, płyt CD, DVD itp. Rental of video tapes and CDs, DVDs etc.	77.22	56
Architektura Architecture	Działalność w zakresie architektury Architectural activities	71.11	12 653
Reklama Advertisiting	Działalność agencji reklamowych Advertising agencies activities	73.11	27 574
Edukacja artystyczna Artistic education	Pozaszkolne formy edukacji artystycznej Out-of- school forms of cultural education	85.52	2 250

Większość podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (do 9 osób pracujących) – 99,1% ogółu podmiotów. Duże przedsiębiorstwa (powyżej 249 osób pracujących) funkcjonowały przede wszystkim w dziedzinach: *Książki i prasa*, *Sztuki audiowizualne i multimedia* oraz *Reklama* (stanowiły łącznie 93,0% ogółu dużych przedsiębiorstw). Ponad 82% wszystkich średnich przedsiębiorstw (50-249 pracujących) również prowadziło działalność w wyżej wymienionych 3 dziedzinach. Jako małe przedsiębiorstwa (10-49 pracujących) funkcjonowały głównie agencje reklamowe, biura architektoniczne oraz podmioty działające w dziedzinie *Książki i prasa*. Z kolei 64,3% wszystkich mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracujących) prowadziło działalność w dziedzinach: *Reklama*, *Sztuki wizualne* oraz *Sztuki audiowizualne i multimedia*.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. w przedsiębiorstwach zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych pracowało 242,5 tys. osób (o 4,8 tys. osób więcej niż w 2019 r.), co stanowiło 2,4% ogólnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach niefinansowych. Wzrósł odsetek osób pracujących w mikroprzedsiębiorstwach (73,8% wszystkich pracujących w przemysłach kultury i kreatywnych w 2020 r. wobec 72,7% rok wcześniej). Odpowiednio zmniejszył się odsetek osób pracujących w dużych przedsiębiorstwach (11,7% w 2020 r. wobec 12,0% w 2019 r.), średnich (odpowiednio 7,1% wobec 7,3%) i małych (7,4% wobec 7,9%).

Przeciętne wynagrodzenie brutto w podmiotach należących do przemysłów kultury i kreatywnych było wyższe niż w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem i to niezależnie od klasy wielkości podmiotu – miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego w przemysłach kultury i kreatywnych wyniosło 6 335 zł wobec 5 394 zł w przedsiębiorstwach niefinansowych. Mimo nieznacznego spadku w stosunku do 2019 r. (o 123 zł) przeciętne wynagrodzenie brutto w przemysłach kultury i kreatywnych w 2020 r. wynosiło o 941 zł więcej niż w przedsiębiorstwach niefinansowych ogółem. Różnica pomiędzy przeciętnymi wynagrodzeniami w sektorze przedsiębiorstw niefinanasowych ogółem a przeciętnymi wynagrodzeniami w przemysłach kultury i kreatywnych była największa w przypadku dużych przedsiębiorstw (2 730 zł), które jako jedyne zanotowały wzrost wynagrodzeń w stosunku do 2019 r. (średnio o 77 zł). Różnica w przypadku średnich przedsiębiorstw wynosiła 2 395 zł, małych 1 795 zł. W najliczniejszej grupie mikroprzedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego wyniosło 3 747 zł (mniej o 41 zł niż w 2019 r.) wobec 3 533 zł w mikroprzedsiębiorstwach niefinansowych ogółem. Udział wynagrodzeń brutto w kosztach ogółem w przypadku przedsiębiorstw zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych wyniósł 10,4% (8,6% w przedsiębiorstwach niefiansowych ogółem).

Tabl. 44. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na 1 zatrudnionego (w zł) w 2020 r.**
Table 44. Gross monthly wages and salaries per paid employee in 2020 (in PLN)

Wyszczególnienie Specification	Przedsiębiorstwa niefinansowe Non-financial enterprises	Przemysły kultury i kreatywne Cultural and creative industries
Ogółem Total	**5 394**	**6 335**
mikroprzedsiębiorstwa micro-enterprises	3 533	3 747
małe przedsiębiorstwa small enterprises	5 015	6 810
średnie przedsiębiorstwa medium enterprises	5 664	8 059
duże przedsiębiorstwa large enterprises	6 309	9 039

Wartość dodana wytworzona przez przemysły kultury i kreatywne w 2020 r. wyniosła 24,7 mld zł, co stanowiło 1,9% wartości dodanej wytworzonej przez wszystkie przedsiębiorstwa niefinansowe. W porównaniu z 2019 r. wartość dodana była mniejsza o 8,0% (tj. o 2,2 mld zł). W przeliczeniu na 1 przedsiębiorstwo wartość dodana przemysłów kultury i kreatywnych ogółem była prawie 3 razy niższa niż wartość dodana przypadająca na 1 przedsiębiorstwo niefinansowe ogółem. Niemal 40% tej wartości wypracowały duże przedsiębiorstwa, a 36,0% najliczniejsza klasa wielkości podmiotów, tj. mikroprzedsiębiorstwa. W przypadku małych przedsiębiorstw udział w tworzeniu wartości dodanej wynosił 10,4%, a średnich – 13,6%.

Średnio jedno przedsiębiorstwo zaliczane do przemysłów kultury i kreatywnych wytworzyło wartość dodaną w wysokości 199,0 tys. zł, przy czym w przypadku mikroprzedsiębiorstw wartość dodana wynosiła średnio 72,4 tys. zł (o 18,8 tys. mniej niż w 2019 r.), a dużych przedsiębiorstw – 229,3 mln zł (o 36,7 mln więcej niż w 2019 r.). Przeciętnie jedno małe i średnie przedsiębiorstwo wytworzyło odpowiednio wartość dodaną w wysokości 2,8 mln zł i 18,6 mln zł.

Podobnie jak w przypadku wartości dodanej brutto w 2020 r. zarówno koszty ogółem jak i przychody ogółem w przypadku przemysłów kultury i kreatywnych były niższe niż w latach poprzednich. Stąd też nadwyżka przychodów ogółem nad kosztami ogółem dla podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych, wynosząca 11,8 mld zł, była również niższa niż w 2019 r. (o 1,4 mld zł). Nie zmieniło to jednak relacji kosztów ogółem do przychodów ogółem, która pozostawała niższa niż w przypadku wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych ogółem (86,0% wobec 93,2%). Można więc uznać, że działalność o charakterze kulturalnym i kreatywnym pozostawała mniej kosztochłonna. W przeliczeniu na jeden podmiot koszty ogółem w 2020 r. wynosiły średnio 585,5 tys. zł, a przychody ogółem – 680,6 tys. zł

W 2020 r. eksport dóbr kulturalnych i kreatywnych wzrósł w porównaniu z 2019 r. (o 11,6%) i wyniósł 16 980,5 mln zł, podtrzymując utrzymujące się od lat dodatnie saldo obrotów. Pomimo wzrostu również importu (o 7,5%) utrzymane zostało dodatnie saldo obrotów tymi dobrami (w kwocie 6 187,1 mln zł). Za dodatnim saldem całego obrotu dobrami kulturalnymi i kreatywnymi kryje się m.in. wysokie dodatnie saldo obrotu w dziedzinie *Książki i prasa* (4 354,1 mln zł) oraz *Reklama* (1 023,6 mln zł). Natomiast relatywnie wysokie ujemne saldo zanotowano w dziedzinie *Sztuki performatywne* (-123,8 mln zł) i *Dziedzictwo kulturowe* (-89,1 mln zł). Zarówno w zakresie eksportu jak i importu dóbr kulturalnych i kreatywnych najwyższe obroty odnotowano w dziedzinie *Sztuki audiowizualne i multimedia* (eksport 8 337,0 mln zł, import 7 385,2 mln zł), a w dalszej kolejności *Książki i prasa* (eksport 7 025,5 mln zł, import 2671,5 mln zł).

Po raz pierwszy natomiast, w odróżnieniu od obrotów dobrami kulturalnymi i kreatywnymi, zaobserwowano ujemne saldo obrotów usługami kulturalnymi i kreatywnymi (w wysokości -249,8 mln zł). Dziedzinami, w których saldo międzynarodowej wymiany usług było dodatnie były: *Reklama* (2 124,8 mln zł), *Dziedzictwo kulturowe* (277,5 mln zł) i *Architektura* (86,8 mln zł). Najniższe saldo handlu usługami zanotowano w dziedzinie *Sztuki audiowizualne i multimedia* (-2 211,2 mln zł), gdzie import usług był 3,7 razy wyższy niż eksport. Największy udział zarówno w imporcie i eksporcie usług odnotowano w dziedzinie *Reklama* (odpowiednio 7 295,9 mln zł i 9 420, 6 mln zł).

W strukturze handlu zagranicznego Polski obroty dobrami kulturalnymi i kreatywnymi nie były znaczącą pozycją, odpowiadały za 1,6% eksportu i 1,1% importu ogółu towarów. Usługi kulturalne i kreatywne miały nieco większe znaczenie w bilansie handlu zagranicznego, stanowiąc odpowiednio 4,4% eksportu i 7,3% importu wszystkich usług. Odbiorcami polskich dóbr kulturalnych i kreatywnych były przede wszystkim kraje rozwinięte, szczególnie kraje strefy euro (74,4% wartości eksportu). Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku importu dóbr, gdzie główne obroty były realizowane z krajami rozwiniętymi, choć w mniejszym stopniu, niż w przypadku eksportu na kraje UE przypadało 42,9% wartości importu, a na samą strefą euro – 38,9%. Struktura geograficzna międzynarodowej wymiany usług kulturalnych i kreatywnych była podobna jak w przypadku obrotów towarowych. Większość usług była eksportowana i importowana do i z krajów rozwiniętych (odpowiednio 94,1% i 93,4%), z czego ponad połowa do i z krajów strefy euro (51,4% i 58,1%).

Tabl. 45. **Handel międzynarodowy dobrami i usługami kulturalnymi i kreatywnymi według dziedzin kultury w 2020 r. (mln zł)**

Table 45. Foreign trade turnover in cultural and creative goods and services according to cultural domains in 2020 (PLN millions)

Wyszczególnienie Specification	Dobra kulturalne i kreatywne Cultural and creative goods			Usługi kulturalne i kreatywne Cultural and creative services		
	eksport export	import import	saldo balance	eksport export	import import	saldo balance
Ogółem Total	**16 980,5**	**10 793,5**	**6 187,0**	**11 244,4**	**11 494,3**	**-249,9**
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	12,5	101,5	-89,0	470,9	193,4	277,5
Książki i prasa Books and press	7 025,5	2 671,5	4 354	195,3	505,9	-310,6
Sztuki wizualne Visual arts	188,3	117,4	70,9	–	–	–
Architektura Architecture	6,6	5,5	1,1	215,9	129,1	86,8
Sztuki performatywne Performing arts	181,7	305,6	-123,9	113,6	330,6	-217,0
Sztuki audiowizualne i multimedia Audio-visual and multi-media arts	8 337,0	7 385,2	951,8	828,1	3 039,3	-2 211,2
Reklama Advertising	1 228,5	204,9	1 023,6	9 420,6	7 295,9	2 124,7
Rękodzieło artystyczne Art craft	0,4	1,8	-1,4	–	–	–

12.3. Satelitarny rachunek kultury w 2017 r.
12.3. Culture satellite account for 2017

Satelitarny rachunek kultury, w odróżnieniu od przemysłów kultury i kreatywnych, obejmuje nie tylko działalność podmiotów zaliczanych do przemysłów kultury i kreatywnych, ale także działalność publicznych instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury.

Istotą satelitarnych rachunków jest spełnienie szczególnych potrzeb w zakresie danych, które nie są prezentowane w systemie rachunków narodowych, dlatego też satelitarne rachunki stanowią rozwinięcie lub modyfikację tablic i rachunków wprowadzonych przez Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA 2010)[38]. Tworzenie satelitarnych rachunków zaleca się w odniesieniu do tych obszarów gospodarki, które nie są w pełni obejmowane przez rachunki narodowe lub też dotyczą takiej części gospodarki, która nie jest łatwo identyfikowalna w klasyfikacjach stosowanych do tworzenia rachunków.

Obszar kultury w schemacie podstawowym rachunków narodowych nie jest łatwy do wyodrębnienia. Polska Klasyfikacja Działalności (PKD 2007) wyszczególnia wprawdzie kulturę, ale grupuje ją łącznie z rekreacją i sportem w sekcji R *Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją*. Działalność kulturalna

[38] ESA to międzynarodowy standard metodologiczny i rachunkowy wprowadzony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r., opracowany w celu szczegółowego opisu gospodarki, jej składowych oraz relacji z innymi gospodarkami. W ramach tego standardu wyliczane i publikowane są kluczowe wskaźniki ekonomiczne, określające rozmiary produkcji takie jak PKB czy wartość dodana brutto

występuje jednak również w innych sekcjach gospodarki narodowej, ale w schemacie podstawowym rachunków nie jest włączana w obszar kultury (np. działalność wydawnicza z sekcji J *Informacja i komunikacja*). Satelitarny rachunek kultury modyfikuje dotychczasowe podejście, ujmując obszar kultury jako odrębną całość o znacznie rozszerzonej definicji w stosunku do jej ujęcia w Polskiej Klasyfikacji Działalności.

Satelitarny rachunek kultury koncentruje się na określeniu rzeczywistej, ekonomicznej roli kultury w gospodarce narodowej Polski poprzez przedstawienie udziału obszaru kultury oraz tworzących go dziedzin w Produkcie Krajowym Brutto (PKB). Pozwala zatem na udzielenie odpowiedzi na pytanie, na ile nakłady ponoszone na obszar kultury znajdują odzwierciedlenie w efektach oddziaływania kultury, które dają się ekonomicznie określić i statystycznie zmierzyć. Dzięki zastosowaniu identycznego schematu oraz pojęć, jak w rachunkach narodowych, satelitarny rachunek kultury można także porównać z dotychczasowym sposobem ujmowania kultury w rachunkach narodowych. Źródła danych wykorzystywane do wyliczenia głównych transakcji rachunku są obszerne i dostępne do celów analitycznych z pewnym opóźnieniem[39]. Stąd wyliczenia rachunku dotyczą 2017 r.

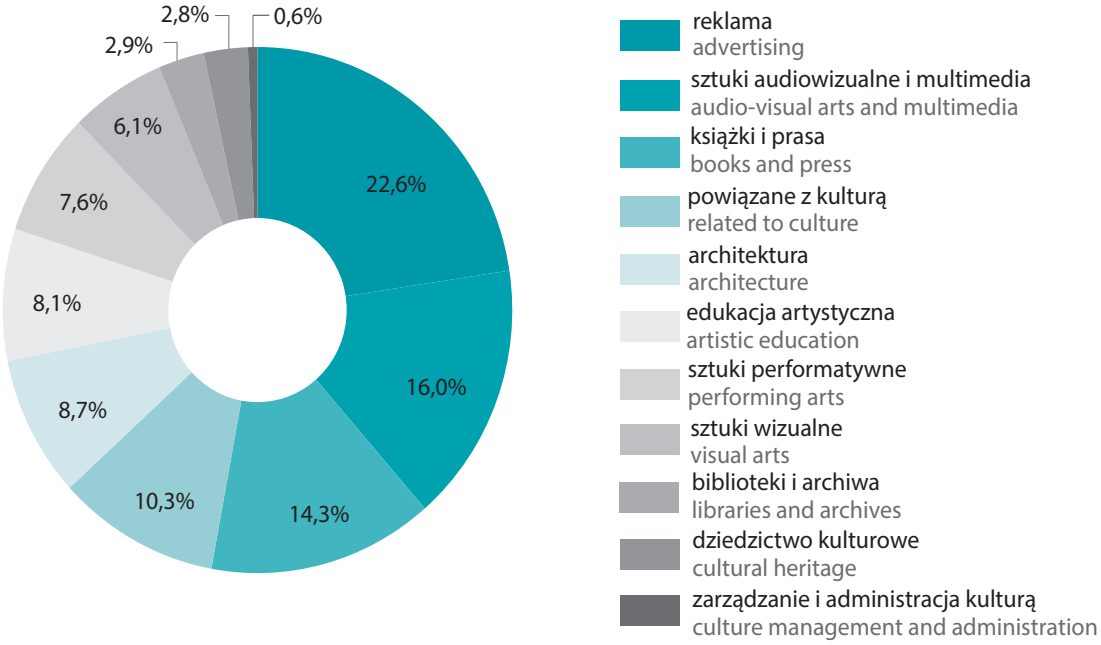
Ponieważ PKB jest liczone wyłącznie dla całej gospodarki, udział obszaru kultury w gospodarce narodowej Polski najlepiej przybliża wartość dodana brutto wygenerowana przez szeroko rozumiany obszar kultury w relacji do wartości dodanej brutto całej gospodarki. Wartość dodana brutto wypracowana przez obszar kultury stanowi wartość produktów wytworzonych przez podmioty należące do obszaru kultury pomniejszoną o zużycie pośrednie poniesione w związku z ich wytworzeniem. W 2017 r. wartość dodana brutto wytworzona przez obszar kultury wyniosła 51 122,4 mln zł, co stanowiło 2,9% wartość dodanej całej gospodarki.

Satelitarny rachunek kultury pozwala na przyjrzenie się obszarowi kultury także z perspektywy dziedzin kultury, które się na niego składają[40]. Jeśli przyjrzymy się strukturze tworzenia wartości dodanej brutto w obszarze kultury okaże się, że największy udział miały tu podmioty zaliczane do dziedziny *Reklama* (22,6% wartości dodanej obszaru kultury), *Sztuki audiowizualne i multimedia* (16,0%) oraz *Książki i prasa* (14,3%). Najmniejszy był udział dziedziny *Zarządzanie i administracja kulturą* (0,6%). W skład dziedziny *Sztuki audiowizualne i multimedia* wchodzi m.in. wiele podmiotów prowadzących działalność w dziale 59 PKD, których działalność związana jest z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych. Do tej dziedziny należą także podmioty zajmujące się nadawaniem programów radiofonicznych i telewizyjnych (zarejestrowane w dziale 60 PKD), oraz podmioty zajmujące się działalnością wydawniczą w zakresie gier komputerowych (część działu 58 PKD). Dziedzina *Książki i prasa* reprezentowana jest w rachunku głównie przez podmioty z działu 58 PKD wydawanie książek i periodyków oraz pozostała działalność wydawnicza, z wyłączeniem podmiotów zajmujących się wydawaniem oprogramowania. Należą tutaj także podmioty, których działalność związana jest z tłumaczeniami oraz działalność agencji informacyjnych dostarczających informacje, zdjęcia i reportaże dla mediów (część działu 63 PKD), jak również podmioty zajmujące się sprzedażą książek czy gazet. Dziedzina *Zarządzanie i administracja kulturą* obejmuje przede wszystkim część podmiotów zarejestrowanych w dziale 84 PKD zajmujących się kierowaniem podstawowymi rodzajami działalności publicznej oraz związanej z kulturą, a także część podmiotów działu 94 PKD, w ramach którego rejestrowane są organizacje członkowskie. W satelitarnym rachunku kultury ujęte są tutaj m.in. dane Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków czy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

[39] Szczegółowe informacje na temat źródeł danych wykorzystywanych do obliczeń oraz przyjętych rozwiązań metodologicznych zawiera Raport z pracy metodologicznej 3.128 Satelitarny rachunek kultury, który dostępny jest na stronie internetowej GUS.

[40] Dziedziny kultury: *Dziedzictwo kulturowe, Biblioteki i archiwa, Książki i prasa, Sztuki wizualne, Sztuki performatywne, Sztuki audiowizualne i multimedia, Architektura, Reklama, Edukacja artystyczna, Zarządzania kulturą i administracja* oraz *Powiązane z kulturą*.

Wykres 49. **Struktura wartości dodanej brutto obszaru kultury według dziedzin kultury w 2017 r.**
Chart 49. The structure of gross value added in the area of culture by cultural domains in 2017

Porównanie obszaru kultury z pozostałymi sektorami gospodarki narodowej z uwzględnieniem klasyfikacji PKD[41] pokazuje rzeczywistą rolę obszaru kultury w gospodarce narodowej, a zatem wkład obszaru kultury w tworzenie Produktu Krajowego Brutto (PKB) Polski. Podmioty działające w klasach PKD zaliczanych do kultury w 2017 r. wytworzyły tylko nieco mniej (0,2 p. proc.) wartości dodanej niż podmioty zaliczane do sekcji A grupującej podmioty sektora rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz (o 1,0 p. proc.) więcej niż podmioty zaliczane do sekcji B – górnictwo i wydobywanie.

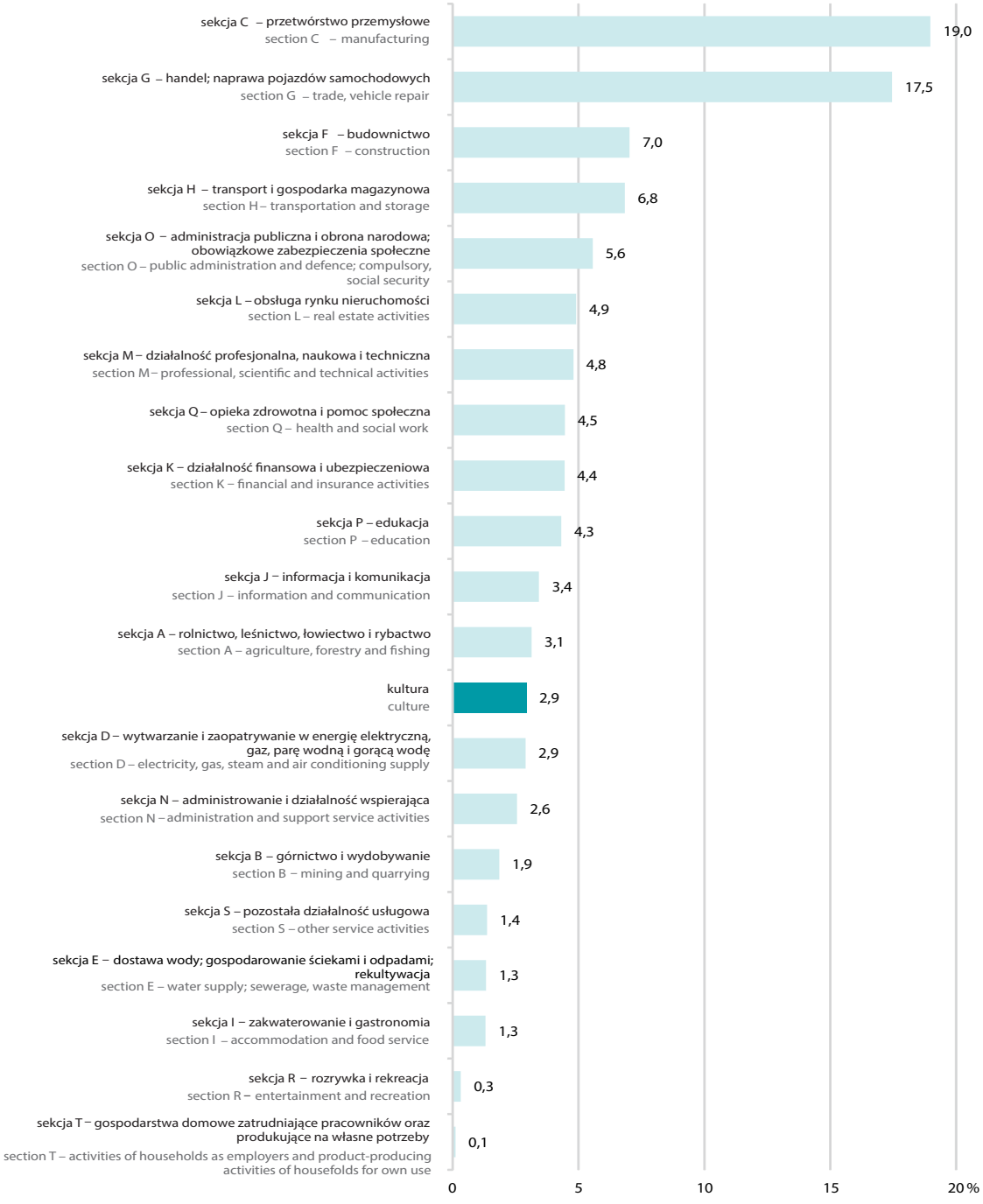
Wyliczenie udziału obszaru kultury w PKB Polski jest ostatnim etapem działań w ramach opracowania satelitarnego rachunku kultury. Wcześniej obliczana jest wartość wytworzonych produktów i usług kulturalnych (tzw. produkcja globalna), a także wartość wyrobów i usług zużytych w procesie tworzenia owych produktów i usług (tzw. zużycie pośrednie). Porównanie obu wielkości pokazuje wartość dodaną tworzoną przez obszar kultury, która po uwzględnieniu salda podatków od produktów i dotacji do produktów daje nam udział w PKB.

Jeśli chodzi o produkcję globalną kultury, to ponad połowę jej wartości w 2017 r. (114 969,6 mln zł) stanowiła produkcja trzech dziedzin: *Reklama*, *Sztuki audiowizualne i multimedia* oraz *Książki i prasa*. Najmniejszy wkład w produkcję globalną obszaru kultury miały podmioty z dziedziny *Zarządzanie i administracja kulturą* (0,6%).

[41] W celu prezentacji danych w układzie sekcji PKD konieczne było wyłączenie z niektórych sekcji gospodarki narodowej poszczególnych klas PKD, które zostały uwzględnione w wyliczeniach dla obszaru kultury. Obszar kultury obejmuje następujące klasy PKD: 18.11; 18.12; 18.20; 32.20; 47.61; 47.62; 47.63; 58.11; 58.13; 58.14; 58.21; 59.11; 59.12; 59.13; 59.14; 59.20; 60.10; 60.20; 63.91; 71.11; 73.11; 74.10; 74.20; 74.30; 77.22; 90.01; 90.02; 90.03; 90.04; 91.01; 91.02; 91.03 oraz w zakresie danych dotyczących sektora instytucji rządowych i samorządowych części klas: 84.11; 84.12; 84.25, 94.12, a w zakresie edukacji artystycznej części klas: 85.10; 85.20; 85.31; 85.32; 85.41; 85.42; 85.52; 85.59; 85.60

Wykres 50. Udział obszaru kultury w tworzeniu wartości dodanej brutto na tle poszczególnych sekcji PKD w 2017 r.

Chart 50. Share of the culture area in generating gross value added as compared to sections of national economy in 2017 (according to PKD 2007)

Wartość zużycia pośredniego obszaru kultury w 2017 r. wyniosła 63 847,2 mln zł. Największą wartość zużycia zaobserwowano w przypadku dziedziny *Reklama* (19 343,9 mln zł). Kolejnymi dziedzinami, dla których wartość produktów i usług zużytych w procesie produkcji była znacząca były odpowiednio dziedziny: *Sztuki audiowizualne i multimedia* (14 479,1 mln zł) oraz *Powiązane z kulturą* (9 039,0 mln zł). Ostatnia dziedzina obejmuje przede wszystkim działalność podmiotów zarejestrowanych w dziale 18 PKD, związanych z drukowaniem oraz reprodukcją zapisanych nośników cyfrowych. W przypadku dwóch dziedzin: *Biblioteki i archiwa* oraz *Zarządzanie i administracja kulturą* odnotowano najmniejsze wartości zużycia pośredniego – odpowiednio: 710,7 mln zł oraz 403,4 mln zł.

W 2017 r. koszty związane z zatrudnieniem w obszarze kultury wyniosły 20 639,8 mln zł. Obejmują one zarówno wynagrodzenia i inne koszty związane z zatrudnieniem, jak i składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców. Oprócz dziedzin: *Reklama, Sztuki audiowizualne i multimedia* oraz *Książki i prasa,* w kosztach związanych z zatrudnieniem wyraźny był także udział dziedzin: *Sztuki performatywne, Edukacja artystyczna* oraz *Powiązane z kulturą* (wszystkie powyżej 2 500,0 mln zł). Dziedzina *Sztuki performatywne* obejmuje dużą grupę podmiotów zarejestrowanych w dziale 90 PKD zajmujących się wystawianiem przedstawień artystycznych, wspomagających wystawianie przedstawień artystycznych oraz prowadzących działalność obiektów kulturalnych, a także część podmiotów działu 32 zajmujących się produkcją instrumentów muzycznych. Natomiast dziedzina *Edukacja artystyczna* grupuje publiczne jak i prywatne podmioty, zarejestrowane w dziale 85 PKD, których przedmiotem działalności jest formalna edukacja artystyczna na wszystkich poziomach kształcenia, a także podmioty prowadzące różne formy pozaszkolnej edukacji artystycznej. Najniższe wartości w zakresie kosztów związanych z zatrudnieniem zostały odnotowane w przypadku trzech dziedzin: *Architektury* (919,9 mln zł), *Sztuk wizualnych* (531,2 mln zł) oraz *Zarzadzania i administracji kulturą* (304,6 mln zł). Dziedzina *Sztuki wizualne* grupuje podmioty zajmujące się artystyczną i literacką działalnością twórczą (część działu 90 PKD) oraz działalnością fotograficzną, a także w zakresie specjalistycznego projektowania (dwie ostatnie w ramach działu 74 PKD).

Nadwyżka operacyjna brutto, stanowiąca różnicę pomiędzy wartością dodaną brutto a kosztami związanymi z zatrudnieniem i pozostałymi podatkami związanymi z produkcją pomniejszonymi o pozostałe dotacje związane z produkcją, wyniosła dla obszaru kultury 30 128,5 mln zł. Transakcja ta określa nadwyżkę powstającą w procesie produkcji przed uwzględnieniem dochodów z tytułu własności, a zatem wprost odpowiada dochodom uzyskanym z prowadzonej działalności gospodarczej. Najwyższy wynik w tym zakresie osiągnęły podmioty z dziedziny *Reklama* (8 415,8 mln zł). Kolejne pod względem wartości są dziedziny: S*ztuki audiowizualne i multimedia* (5 157,3 mln zł), *Książki i prasa* (4 451,6 mln zł), *Architektura* (3 528,0 mln zł) oraz *Powiązane z kulturą* (2 714,7 mln zł). Najmniejsze wartości nadwyżki odnotowano dla dziedziny *Zarządzanie i administracja kulturą* (12,4 mln zł). Najwyższe dotacje związane z produkcją otrzymały podmioty z dziedziny *Powiązane z kulturą* (36,0% wszystkich dotacji związanych z produkcją). Ale najwyższe podatki związane z produkcją odnotowano w przypadku podmiotów z dziedziny *Sztuki audiowizualne i multimedia* (42,4% wszystkich podatków związanych z produkcją).

Akumulacja brutto w obszarze kultury, mierząca przyrost majątku, obejmującego nakłady na środki trwałe, przyrost rzeczowych środków obrotowych oraz nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości, osiągnęła wartość 2 989,0 mln zł. Najwyższą wartość akumulacji brutto zanotowano w dziedzinie *Architektura* (1 394,5 mln zł), a niewiele mniejszą – w dziedzinie *Sztuki performatywne* (1 385,2 mln zł). Najniższą wartość akumulacji brutto obserwowano w dziedzinie *Edukacja artystyczna* (-1,9 mln zł).

W satelitarnym rachunku kultury liczone jest także spożycie, które obejmuje spożycie prywatne przez gospodarstwa domowe i instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych, jak również spożycie sektora instytucji rządowych i samorządowych w celu zaspokojenia indywidualnych i zbiorowych potrzeb. W 2017 r. spożycie ogółem wyniosło 48 193,7 mln zł, z czego 72,3% dotyczyło gospodarstw domowych. W ich przypadku najwyższą wartość spożycia odnotowano w dziedzinie *Sztuki audiowizualne i multimedia* (16 644,9 mln zł). Na spożycie to składają się przede wszystkim wydatki gospodarstw domowych na opłaty radiowe i telewizyjne, oraz sprzęt do odbioru i nagrywania oraz odtwarzania dźwięku. W sektorze instytucji rządowych i samorządowych (25,7% spożycia ogółem) największa wartość spożycia dotyczyła dziedziny *Sztuki performatywne* (7 140,9 mln zł), a następnie *Edukacji artystycznej* (2 402,0 mln zł), a najmniejsza – *Sztuk wizualnych* (80,5 mln zł). Spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez ten sektor, a także

wartość transferów socjalnych w naturze – w praktyce są to zatem w większości wydatki, jakie ponosi budżet państwa oraz samorządy w związku z dostarczaniem usług, jakie świadczą instytucje kultury oraz podmioty edukacji artystycznej. W sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, związanych z obszarem kultury, spożycie wyniosło 971,6 mln zł. Także w przypadku tego sektora na wynik składają się: suma wartości wyrobów i usług wytworzonych przez ten sektor, a także wartość transferów socjalnych przekazanych nieodpłatnie gospodarstwom domowym. Najwyższą wartość spożycia odnotowano w dziedzinie *Sztuki performatywne* (298,3 mln zł), a najmniejszą – *Sztuki audiowizualne i multimedia* (2,0 mln zł).

Tabl. 46. **Główne transakcje w satelitarnym rachunku kultury według dziedzin kultury w 2017 r.**
Table 46. Main transactions in the satellite account of culture by cultural domains in 2017

Wyszczególnienie Specification	Produkcja globalna Gross output	Zużycie pośrednie Intermediate consumption	Wartość dodana brutto Value added, gross	Koszty związane z zatrudnieniem Compensation of employees	Pozostałe podatki związane z produkcją Other taxes on production	Pozostałe dotacje związane z produkcją Other subsidies on production	Nadwyżka operacyjna brutto Operating surplus, gross
	w mln zł in PLN millions						
Ogółem Total	**114 969,6**	**63 847,2**	**51 122,4**	**20 639,8**	**626,1**	**272,0**	**30 128,5**
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	2 792,0	1 370,2	1 421,8	1 041,3	36,9	0,6	344,2
Biblioteki i archiwa Libraries and archives	2 205,0	710,7	1 494,4	1 291,6	18,5	0,1	184,5
Książki i prasa Books and press	14 326,4	7 040,4	7 286,0	2 806,7	52,4	24,8	4 451,6
Sztuki wizualne Visual arts	5 417,2	2 282,7	3 134,6	531,2	9,9	7,7	2 601,2
Sztuki performatywne Performing arts	7 620,1	3 742,0	3 878,1	2 713,1	104,2	26,8	1 087,6
Sztuki audiowizualne i multimedia Audio-visual arts and multimedia	22 667,0	14 479,1	8 187,9	2 799,8	265,6	34,7	5 157,3
Architektura Architecture	7 798,5	3 335,8	4 462,7	919,9	16,3	1,5	3 528,0
Reklama Advertising	30 864,5	19 343,9	11 520,6	3 055,1	58,2	8,5	8 415,8
Edukacja artystyczna Artistic education	6 261,3	2 100,2	4 161,1	2 544,7	39,5	54,3	1 631,2
Powiązane z kulturą Related to culture	14 311,7	9 039,0	5 272,7	2 631,8	24,2	97,9	2 714,7
Zarządzanie i administracja kulturą Culture management and administration	705,8	403,4	302,5	304,6	0,6	15,1	12,4

Tabl. 47. **Główne transakcje w satelitarnym rachunku kultury według dziedzin kultury w 2017 r.**
Table 47. Main transactions in the satellite account of culture by cultural domains in 2017

Wyszczególnienie Specification	Spożycie Final consumption expenditures			Akumulacja brutto Gross capital formation	Import towarów i usług Imports of goods and services	Eksport towarów i usług Exports of goods and services
	przez gospodarstwa domowe by households	przez instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych by non-profit institutions	przez instytucje rządowe i samorządowe by general government			
	w mln zł in PLN millions					
Ogółem Total	**34 821,6**	**971,6**	**12 400,5**	**2 989,0**	**18 370,9**	**24 430,2**
Dziedzictwo kulturowe Cultural heritage	749,8	194,2	170,0	0,5	207,7	373,2
Biblioteki i archiwa Libraries and archives	–	32,5	891,4	0,2	–	–
Książki i prasa Books and press	8 318,2	19,0	956,8	113,0	2 392,1	5 918,7
Sztuki wizualne Visual arts	3 126,0	40,0	80,5	2,8	37,8	68,3
Sztuki performatywne Performing arts	4 238,7	298,3	7 140,9	1 385,2	720,3	234,4
Sztuki audiowizualne i multimedia Audio-visual arts and multimedia	16 644,9	2,0	349,0	69,1	10 287,1	8 951,5
Architektura Architecture	–	–	189,4	1 394,5	81,0	152,8
Reklama Advertising	–	–	–	16,3	4 623,2	8 589,9
Edukacja artystyczna Artistic education	879,8	191,9	2 402,0	-1,9	–	–
Powiązane z kulturą Related to culture	864,2	2,5	–	0,6	21,7	141,5
Zarządzanie i administracja kulturą Culture management and administration	–	191,0	220,6	8,7	–	–

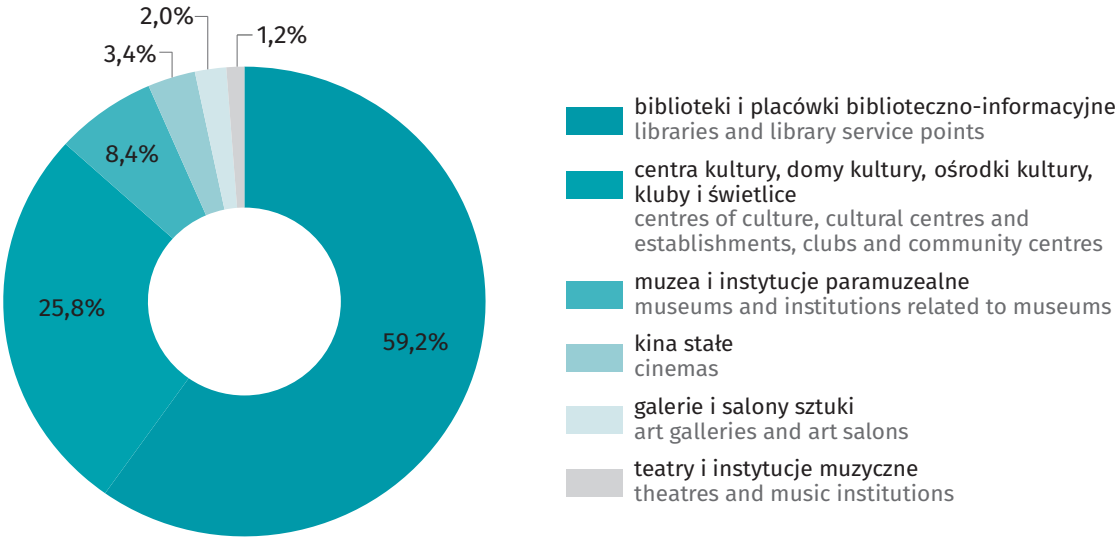
W 2017 r. zanotowano dodatnie saldo w handlu zagranicznym dobrami oraz usługami kulturalnymi i kreatywnymi w wysokości 6 059,3 mln zł, na co w największym stopniu składała się działalność handlowa podmiotów z dziedziny *Reklama* (saldo 3 966,6 mln zł) oraz *Książki i prasa* (3 526,6 ml zł). Dziedziny *Sztuki audiowizualne i multimedia* oraz *Sztuki performatywne* odnotowały natomiast saldo ujemne (odpowiednio -1 335,6 mln zł oraz -485,9 mln zł). Za wysokość eksportu odpowiadały przede wszystkim dziedziny: *Sztuki audiowizualne i multimedia* (36,6%), *Reklama* (35,2%) oraz *Książki i prasa* (24,2%). W przypadku importu również dominowały te dziedziny odpowiedzialne odpowiednio za 56,0%; 25,2% oraz 13,0% całego importu w obszarze kultury.

13. Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury

13. Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture

Liczba podmiotów[42] działających w obszarze kultury w 2021 r. wyniosła 15 306 i w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się o 1,3%. Podobnie jak w poprzednich latach najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne (59,2% ogólnej liczby podmiotów), a w dalszej kolejności centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice (25,8%).

Wykres 51. **Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2021 r.**
Chart 51. The structure of entities operating in the field of culture in 2021

Liczba podmiotów działających w obszarze kultury na poziomie województw zmieniła się w porównaniu z 2020 r., chociaż nadal trzy województwa: mazowieckie, małopolskie i śląskie, dominowały pod względem liczby tego rodzaju podmiotów. Była w nich skupiona niemal 1/3 wszystkich podmiotów działających w obszarze kultury. W województwie mazowieckim zlokalizowanych było 12,1% ogólnej liczby podmiotów, w małopolskim 10,5%, a śląskim 9,7%.

W 2021 r. przeciętnie na jedno województwo przypadało 12 teatrów i instytucji muzycznych, 80 muzeów wraz z oddziałami[43] i instytucji paramuzealnych, 566 bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych, 20 galerii i salonów sztuki, 247 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic oraz 33 kina stałe.

[42] Na potrzeby analizy wyróżniono 15 rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury: teatry (dramatyczne i lalkowe), teatry muzyczne (opery i operetki), filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea (łącznie z oddziałami) i instytucje paramuzealne, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, galerie i salony sztuki, centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice oraz kina stałe.

[43] Począwszy od danych za 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385).

W rozmieszczeniu poszczególnych podmiotów działających w obszarze kultury widoczne są różnice pomiędzy województwami. Województwa: mazowieckie, małopolskie i śląskie skupiały 43,8% ogólnej liczby teatrów i instytucji muzycznych oraz 33,3% bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych. Najwięcej galerii i salonów sztuki działało w województwie małopolskim (18,5%). Łącznie w województwach małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim działała ponad połowa galerii i salonów sztuki. Pod względem liczby muzeów (łącznie z oddziałami) i instytucji paramuzealnych dominowały województwa mazowieckie i małopolskie (odpowiednio 14,1% i 12,4% ogółu). Inaczej układało się rozmieszczenie centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic. Najwięcej takich podmiotów działało w województwie małopolskim (11,0% ogólnej liczby centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic), natomiast łącznie w województwach: małopolskim, śląskim, podkarpackim i zachodniopomorskim działała ponad 1/3 tych podmiotów. Najwięcej kin stałych zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (15,5% ogólnej liczby kin stałych), a najmniej znajdowało się w województwie podlaskim (2,3%).

Tabl. 48. **Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2021 r.**
Table 48. Entities operating in the field of culture by voivodship in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Na 10 000 ludności Per 10 000 population	Na 100 km² Per 100 km²	Liczba typów podmiotów Number of entity types
POLSKA	**15 306**	**4**	**5**	**15**
Dolnośląskie	1 149	4	6	14
Kujawsko-pomorskie	758	4	4	13
Lubelskie	992	5	4	13
Lubuskie	373	4	3	11
Łódzkie	877	4	5	12
Małopolskie	1 607	5	11	13
Mazowieckie	1 855	3	5	15
Opolskie	570	6	6	12
Podkarpackie	1 170	6	7	11
Podlaskie	518	4	3	12
Pomorskie	844	4	5	14
Śląskie	1 484	3	12	15
Świętokrzyskie	477	4	4	12
Warmińsko-mazurskie	576	4	2	12
Wielkopolskie	1 257	4	4	14
Zachodniopomorskie	799	5	3	12

W 2021 r. przestrzenne zróżnicowanie podmiotów działających w obszarze kultury w powiatach i miastach na prawach powiatu było podobne jak w 2020 r. Najwięcej podmiotów skoncentrowanych było w Warszawie (660), co stanowiło 4 podmioty na 10 000 ludności, w dalszej kolejności w Krakowie (odpowiednio 393 i 5), Wrocławiu (199; 3), Łodzi (198; 3), Poznaniu (185; 3), Lublinie (140; 4), Gdańsku (132; 3), powiecie słupskim (126; 13), Katowicach (125; 4), powiecie nowosądeckim (115; 5), poznańskim (113; 3), nowotarskim (107; 6). Najmniej podmiotów prowadziło działalność w powiecie wschowskim (9), w którym na 10 000 ludności przypadały średnio 2 podmioty i w Świętochłowicach (odpowiednio 10 i 2), a także w Skierniewicach (11; 2).

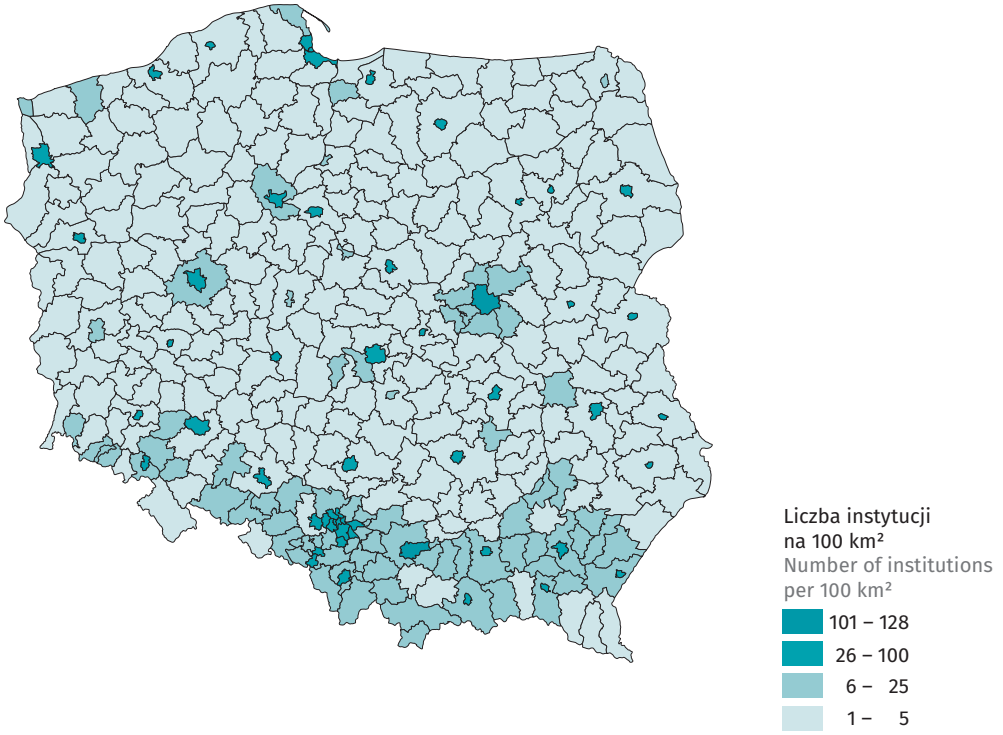
Podobnie jak w poprzednich latach najwięcej podmiotów prowadzących działalność w obszarze kultury zlokalizowanych na przestrzeni 10 km² było w miastach na prawach powiatu. Najwyższy wskaźnik niezmiennie odnotowano w Warszawie (13 instytucji na 10 km²), a w dalszej kolejności w Krakowie (12), Sopocie (10), Lublinie i Zamościu (po 9).

W 2021 r. na 1 podmiot działający w obszarze kultury przypadało, tak samo jak w 2020 r., przeciętnie 2,5 tys. mieszkańców. Na poziomie województw najniższą wartość wskaźnika zanotowano w województwie opolskim (1,7 tys. osób), natomiast najwyższą w śląskim (3,0 tys. osób). Na poziomie miast na prawach powiatu najniższą wartość wskaźnika odnotowano w Opolu (1,9 tys. osób), w dalszej kolejności w Krakowie i Przemyślu (2,0 tys.) oraz Sopocie, Gliwicach i Krośnie (2,1 tys.), Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Bytomiu (7,7 tys.), a w dalszej kolejności w Grudziądzu (7,1 tys.), Gdyni (5,7 tys.), Sosnowcu (5,6 tys.) oraz Elblągu (5,3 tys.). Wśród powiatów najniższy wskaźnik wystąpił w powiecie słupskim (0,8 tys. osób) i hajnowskim (0,9 tys.), natomiast najwyższy w powiecie gdańskim oraz ełckim (po 5,1 tys.).

W 2021 r., podobnie jak w ostatnich latach, analizowane rodzaje podmiotów działających w obszarze kultury nie występowały wszystkie równocześnie w żadnym powiecie ani mieście na prawach powiatu. Największa różnorodność pod tym względem cechowała Warszawę, Gdańsk i Poznań (13 rodzajów podmiotów) oraz Wrocław, Kraków i Katowice (po 12).

Najwięcej kin stałych oraz teatrów dramatycznych i lalkowych działało w Warszawie (34 kina stałe oraz 20 teatrów dramatycznych i lalkowych), a w dalszej kolejności w Krakowie (odpowiednio 12 i 13). 24 filharmonie niezmiennie zlokalizowane były w Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Łomży, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Słupsku, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zabrzu oraz w Zielonej Górze. Ponadto Filharmonia Podlaska jest częścią Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku.

Mapa 26. **Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2021 r.**
Map 26. Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2021

Tablica przeglądowa
Review table

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	2020	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2020 =100
DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA – TYTUŁY PUBLISHING – TITLES							
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych Production of non periodic publications							
Ogółem Total	29 539	33 919	36 138	30 391	33 957	115,0	111,7
w tym wydania pierwsze of which first editions	25 498	30 975	33 164	27 694	31 092	121,9	112,3
Wydawnictwa naukowe Scientific publications	11 291	9 804	9 844	7 474	8 375	74,2	112,1
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	1 724	914	1 005	871	1 076	62,4	123,5
Wydawnictwa popularne – ogólne Popular – general publications	7 493	10 260	11 832	10 161	11 403	152,2	112,2
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	1 496	2 206	2 350	1 953	1 854	123,9	94,9
Podręczniki szkolne School textbooks	1 345	946	1 262	889	928	69,0	104,4
Literatura piękna Belles-lettres	6 190	9 789	9 845	9 043	10 321	166,7	114,1
dla dorosłych for adults	4 708	6 970	6 747	6 041	7 512	159,6	124,4
dla dzieci for children	1 482	2 819	3 098	3 002	2 809	189,5	93,6
Produkcja wydawnictw periodycznych Production of periodic publications							
Ogółem Total	7 655	7 253	6 788	6 662	6 295	82,2	94,5
Gazety Newspapers	51	47	48	47	47	92,2	100,0
Czasopisma Magazines	7 604	7 206	6 740	6 615	6 248	82,2	94,5

Tablica przeglądowa (cd.)
Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	2020	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2020 =100
BIBLIOTEKI PUBLICZNE PUBLIC LIBRARIES							
Biblioteki i filie Libraries and branches	8 342	7 925	7 881	7 782	7 693	92,2	98,9
Punkty biblioteczne Library service points	1 437	1 083	995	867	842	58,6	97,1
Księgozbiór w mln wol. Collection in millions of volumes	133,2	127,5	127,0	125,0	124,7	93,6	99,8
na 1000 ludności per 1000 population	3 488	3 319	3 310	3 268	3 274	93,9	100,2
Czytelnicy zarejestrowani w tys. Registered library users in thousands	6 501,9	5 953,1	5 983,7	4 919,3	4 806,9	73,9	97,7
na 1000 ludności per 1000 population	170	155	156	128	126	74,1	98,4
Wypożyczenia księgozbioru w mln wol. Loans of collection in millions of vol.	119,9	101,9	102,7	77,5	89,1	74,3	115,0
na 1000 ludności per 1000 population	3 140	2 653	2 676	2 022	2 335	74,4	115,5
na 100 czytelników per 100 library users	1 844	1 712	1 717	1 576	1 854	100,5	117,6
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną[a] Population per 1 library unit[a]	3 906	4 264	4 324	4 424	4 462	114,2	100,9
DZIAŁALNOŚĆ NA RYNKU DZIEŁ SZTUKI I ANTYKÓW Activity on market of works of art and antiques							
Sprzedaż dzieł sztuki i antyków w mln zł[b] Sale of works of art and antiques in PLN million[b]	.	133,5	162,5	418,5	591,2	.	141,3
WYSTAWIENNICTWO THE ART OF EXIBITION Muzea Museums							
Muzea Museums	782	945	959	932	939	120,1	100,8
Eksponaty[c] w tys. Exhibits[c] in thousands	14 133	10 303	10 457	9 578	9 625	68,1	100,5
Wystawy Exhibitions	4 750	5 476	4 996	3 000	3 569	75,1	119,0
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	22 215,7	38 124,4	40 217,3	16 628,6	25 251,6	113,7	151,9
na 1000 ludności per 1000 population	577	993	1 048	434	662	114,7	152,5
w tym młodzież szkolna[d] of which school youth[d]	5 513,0	5 166,7	5 029,9	621,4	2 024,1	36,7	325,7
Galerie sztuki Art galleries							
Galerie Art galleries	370	325	327	307	313	84,6	102
Wystawy Exhibitions	4 296	3 886	3 786	2 377	3 054	71,1	128,5
w tym z zagranicy of which foreign	255	198	183	103	155	60,8	150,5
Ekspozycje Expositions	4 606	4 023	3 964	2 467	3 170	68,8	128,5
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	3 967,8	4 545,9	4 541,6	2 063,4	3 444,8	86,8	166,9

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii oraz punktów bibliotecznych. b Badanie Rynek dzieł sztuki realizowane jest od 2014 r. c W jednostkach inwentarzowych. d Zwiedzający muzea w zorganizowanych grupach.
a Concerns public libraries and their branches and librabry service points. b The research regarding the market of works of art and antiques was introduced in 2014. c In inventory items. d Primary and secondary school students visiting museums in organised groups.

Tablica przeglądowa (cd.)
Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	2020	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2020 =100
DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA PERFORMANCES							
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	183	189	188	194	185	101,1	95,4
Miejsca na widowni w stałej sali Seats in auditorium	72 759	97 968	101 043	101 100	101 937	140,1	100,8
na 1000 ludności per 1000 population	1,9	2,55	2,63	3,0	3,1	163,2	103,3
Przedstawienia i koncerty Performances and concerts	55 462	69 044	69 505	24 391	30 030	54,1	123,1
Widzowie w tys. Audience in thousands	11 522,2	14 895,5	14 363,3	4 502,1	4 745,5	41,2	105,4
na 1000 ludności per 1000 population	299	388	374	117	124	41,5	106,0
na 1 przedstawienie per 1 performance	208	216	207	185	158	76,0	85,4
Estrady Entertainment institutions	31	27	28	26	35	112,9	134,6
Imprezy Events	2 763	3 283	3 563	1 204	2 376	86,0	197,3
Widzowie w tys. Audience in thousands	1 731	3 219,4	2 570,1	241,1	641,6	37,1	266,1
na 1000 ludności per 1000 population	45	84	67	6	17	37,8	283,3
na 1 imprezę per 1 event	627	981	721	200	270	43,1	135,0
CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE[a] CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES[a]							
Instytucje Institutions	.	4 237	4 255	4 040	3 944	.	97,6
Pracownie specjalistyczne Specialised workshops	.	9 048	7 915	7 332	7 863	.	107,2
Jednostki posiadające sale widowiskową Units with concert halls	.	2 132	2 162	2 161	2 114	.	97,8
Imprezy Events	.	242 277	243 839	120 866	156 556	.	129,5
Uczestnicy imprez w tys. Events participants in thousands	.	39 485,50	37 495,80	13 355,40	18 256,60	.	136,7
Grupy artystyczne[b] Artistic groups[b]	.	17 075	16 170	14 226	13 751	.	96,7
Członkowie grup artystycznych w tys.[b] Members of artistic groups in thousands[b]	.	291,2	276,0	230,6	226,9	.	98,4
Koła (kluby) Groups (clubs)	.	27 503	27 389	24 125	21 854	.	90,6
Członkowie kół (klubów) w tys. Members of groups (clubs) in thousands	.	600,4	575,5	466,3	386,4	.	82,9
Kursy Courses	.	6 480	6 598	4 827	4 914	.	101,8
Absolwenci kursów w tys. Courses graduates in thousands	.	100,7	101,0	64,9	69,3	.	106,8

a Od 2011 r. badanie roczne; wcześniej było realizowane co dwa lata. b Do 2014 r. określane jako zespoły artystyczne.
a From 2011 – an annual research; before was realised every two years. b Until 2014 – artistic ensembles.

Tablica przeglądowa (cd.)
Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	2020	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2020 =100
KINEMATOGRAFIA CINEMATOGRAPHY							
Kina Cinemas							
Kina Cinemas	443	500	528	514	525	118,5	102,1
stałe indoor	438	497	523	511	523	119,4	102,3
ruchome mobile	5	3	5	3	2	40,0	66,7
Miejsca na widowni kin stałych w tys. Seats in indoor cinemas	248,0	290,6	293,6	290,7	294,3	118,6	101,2
na 1000 ludności per 1000 population	6,4	7,6	7,6	7,6	7,7	120,3	101,3
Seanse w tys. Screenings in thousands	1 478,0	2 209,1	2 209,7	1 100,1	1 356,5	91,8	123,3
Widzowie w tys. Audience in thousands	37 674,6	59 340,0	61 949,5	19 536,0	27 492,6	73,0	140,7
na 1000 ludności per 1000 population	978	1 545	1 614	509	720	73,6	141,5
Produkcja filmowa Film production							
Filmy pełnometrażowe[a] Full-length films[a]	60	70	76	72	85	141,7	118,1
w tym fabularne of which feature films	37	47	56	43	60	162,2	139,5
w tym kinowe of which for cinemas	33	47	47	47	53	160,6	112,8
w tym fabularne of which feature films	31	37	41	35	41	132,3	117,1
Filmy krótkometrażowe[ab] Short films[ab]	106	195	207	205	217	204,7	105,9
w tym: dokumentalne of which: documentary	91	123	143	141	144	158,2	102,1
animowane animated	11	34	32	31	37	336,4	119,4
Imprezy masowe Mass events							
Imprezy Events	.	7 074	6 949	1 564	2 964	.	189,5
Uczestnicy imprez w tys. Participants of events in thousands	.	27 615	27 827	4 915,3	10 982,9	.	223,4
w tym imprez artystyczno-rozrywkowych of which of art and entertainment evevts	.	12 631	12 362	1 202,3	2 817,0	.	234,3

a Dotyczy produkcji filmowej kinowej i telewizyjnej. b Łącznie ze średniometrażowymi.
a Concerns the production of film, cinema and television. b Including medium length films.

Tablica przeglądowa (cd.)
Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	2019	2020	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2020 =100
RADIO I TELEWIZJA RADIO AND TELEVISION							
Koncesje radiowe i telewizyjne[a] Radio and television licences[a]							
Radiowe Radio	287	337	310	322	321	111,8	99,7
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	9	8	8	10	10	111,1	100,0
Telewizyjne Television	12	22	22	22	21	175,0	95,5
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	4	19	19	19	19	475,0	100,0
Abonenci radiowi i telewizyjni Radio and television subscribers							
Abonenci radiowi w tys. Radio subscribers in thousands	6 938,9	6 849,3	6 789,3	6 678,3	6 544,7	94,3	98,0
na 1000 ludności per 1000 population	180	178	177	175	172	.	.
Abonenci telewizyjni w tys. TV subscribers in thousands	6 707,2	6 567,5	6 508,2	6 401,4	6 272,1	93,5	98,0
na 1000 ludności per 1000 population	174	171	170	167	165	.	.
Abonenci telewizji kablowej w tys. Cable TV subscribers in thousands	4 752,0	3 943,2	3 921,5	3 920,0	3 904,1	82,2	99,6
na 1000 ludności per 1000 population	124	103	102	102	103	.	.
UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO[b] THE SHARE OF EXPENDITURE FOR CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE[b]							
W wydatkach budżetu państwa In state budget expenditure	0,49	0,59	0,61	0,59	0,60	0,11	0,01
tym w wydatkach bieżących of which in current expenditure	0,44	0,61	0,61	0,62	0,52	0,08	-0,10
W wydatkach samorządu terytorialnego In local self-government entities budgets	3,94	3,55	3,44	3,09	3,06	-0,88	-0,03
w tym bieżących of which in current expenditure	3,58	3,33	3,18	2,30	2,81	-0,77	0,51
Wydatki publiczne w relacji do PKB Public expenditure in relation to GDP	0,59	0,52	0,52	0,50	0,51	-0,08	0,01
W wydatkach gospodarstw domowych In households expenditure	.	2,50	2,43	2,11	2,16	.	0,05

a Udzielone jednostkom prywatnym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną. b W procentach; 2010=100, 2020=100 (wskaźniki dynamiki) w punktach procentowych.
a Licences granted by National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. b In percentage; 2010=100, 2020=100 (indicators of dynamics) in percentage points.

Tablica przeglądowa (cd.)

Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE WOJEWÓDZTW – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 grudnia

CULTURAL DIVERSITY IN VOIVODSHIPS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2018		2019		2020		2021	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Ludność na 1 placówkę biblioteczną[a] Population per 1 library unit[a]	2 808	5 467	2 827	5 726	2 913	6 206	2 900	6 318	2 955	6 412	2 975	6 574
Księgozbiór w wol.[b] Collection in vol.[b]	2 542	4 189	2 353	4 050	2 179	4 036	2 148	4 046	2 117	4 050	2 096	4 086
Czytelnicy[bc] Library users[bc]	134	203	122	197	118	194	118	195	98	160	97	160
Wypożyczenia w wol.[bc] Loans of collection in vol.[bc]	2 551	3 743	2 419	3 385	2 173	3 021	2 163	3 026	1 545	2 334	1 775	2 689
Miejsca w kinach stałych[d] Seats in indoor cinemas[d]	35	90	47	94	41	111	41	110	43	114	50	111
Widzowie w kinach[c] Audience in cinemas[c]	429	1 551	711	1 679	855	2 029	884	2 185	307	686	468	977
Zwiedzający muzea[c] Museum visitors[c]	158	1 945	230	1 774	263	2 109	247	2 424	98	1 282	147	1 861
Miejsca w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych[d] Seats in auditorums in theatres and music institutions[d]	6	35	7	38	7	60	7	60	7	60	7	60
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych[c] Audience in theatres and music institutions[c]	106	543	88	575	98	751	111	619	21	311	33	287
Uczestnicy imprez[ce] Events participants[ce]	.	.	832	1 485	661	1 234	657	1 280	174	518	272	733
Członkowie grup artystycznych[de] Members of artistic groups[de]	.	.	41	129	48	142	40	138	34	112	38	113
Członkowie kół (klubów)[de] Members of groups (clubs)[de]	.	.	94	160	117	226	95	180	75	174	71	123
Uczestnicy imprez masowych[c] Mass events participants[c]	.	.	125	955	400	1 140	404	1 114	32	315	87	385
Abonenci radia Radio subscribers	101	217	100	219	101	218	99	216	98	215	96	213
Abonenci telewizji Television subscribers	96	210	96	211	96	210	95	208	94	207	92	205

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii oraz punktów bibliotecznych. b Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. c W ciągu roku. d Na 10 tys. ludności. e Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.
a Concerns public libraries and their branches and library service points. b Concerns public libraries and their branches. c During the year. d Per 10,000 population. e Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Tablica przeglądowa (dok.)
Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE MIĘDZY MIASTEM A WSIĄ – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 grudnia

CULTURAL DIVERSITY BETWEEN URBAN [m] AND RURAL [w] AREAS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2018		2019		2020		2021	
	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w
Miejsca w czytelniach[ab] Seats in reading rooms[ab]	23	37	26	39	27	39	28	38	28	38	28	37
Księgozbiór w wol.[a] Collection in vol.[a]	3 407	3 615	3 392	3 362	3 368	3 245	3 381	3 204	3 361	3 128	3 384	3 110
Czytelnicy[ac] Library users[ac]	208	111	200	105	193	98	194	98	158	84	154	85
Wypożyczenia w wol.[ac] Loans of collection in vol.[ac]	3 744	2 197	3 553	1 967	3 280	1 709	3 329	1 695	2 484	1 329	2 900	1 494
Miejsca w kinach stałych[b] Seats in indoor cinemas[b]	105	3	116	2	124	3	126	3	125	3	127	3
Uczestnicy imprez[cd] Events participants[cd]	.	.	1 315	638	1 218	533	1 283	517	492	134	652	224
Członkowie grup artystycznych[bd] Members of artistic groups[bd]	.	.	73	64	78	73	74	69	60	60	61	58
Członkowie kół (klubów)[bd] Members of groups (clubs)[bd]	.	.	119	95	168	126	169	122	133	104	121	73
Abonenci radiowi Radio subscribers	216	128	217	126	216	126	212	124	209	123	206	121
Abonenci telewizyjni Television subscribers	208	124	208	122	206	122	202	120	200	119	197	117

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b Na 10 tys. ludności. c W ciągu roku. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.
a Concerns public libraries and their branches. b Per 10 thousand population. c During the year. d Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii

Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland

As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
1	**Duszniki Zdrój – młyn papierniczy** Paper mill in Duszniki Zdrój	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1282)
2	**Jawor – kościół ewangelicko-augsburski pw. Ducha Świętego zwany Kościołem Pokoju** The Evangelical-Augsburg Church of the Holy Spirit called the Church of Peace in Jawor	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 673)
3	**Kotlina Jeleniogórska – pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej (11 zespołów):** zespół pałacowo-parkowy w Bukowcu, zespół pałacowo-parkowy „Paulinum" w Jeleniej Górze, zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w Cieplicach (Jelenia Góra), zespół pałacowo-parkowy w Karpnikach, willa „Dębowy Dwór" z parkiem w Karpnikach, zespół pałacowo-parkowy w Ciszycy (Kowary), zespół pałacowo-parkowy w Łomnicy, zespół pałacowo-parkowy w Mysłakowicach, zespół pałacowo-parkowy w Staniszowie Górnym, zespół pałacowo-parkowy w Wojanowie, zespół pałacowo-gospodarczy w Wojanowie-Bobrowie Jeleniogórska Valley – castles and landscape parks (11 complexes)	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1283)
4	**Krzeszów – zespół dawnego opactwa cystersów** The complex of former Cistercian abbey in Krzeszów	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1057)
5	**Legnickie Pole – pobenedyktyński zespół klasztorny** The complex of former Benedictine monastery in Legnickie Pole	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1056)
6	**Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska, nowożytna warownia górska z XVIII wieku** Fortress of Srebrna Góra	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1058)
7	**Strzegom – kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła** Strzegom – the church of St. Apostles Peter and Paul	dolnośląskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1241)
8	**Świdnica – katedra pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława Męczennika** Cathedral of St. Stanislaus the Bishop and Martyr and St. Wenceslas the Martyr in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 655)
9	**Świdnica – zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Świętej Trójcy zwanego Kościołem Pokoju** The complex of the Evangelical-Augsburg's Church of the Holy Trinity called the Church of Peace in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 672)
10	**Trzebnica – zespół dawnego opactwa cysterek** The complex of former Cistercian abbey in Trzebnica	dolnośląskie	04.07.2014 (Dz. U. poz. 957)
11	**Wrocław – zespół historycznego centrum** Historical Centre of Wrocław	dolnośląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 425)
12	**Wrocław – Hala Stulecia** The Centennial Hall in Wrocław	dolnośląskie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 570)
13	**Biskupin – rezerwat archeologiczny** Archaeological reserve in Biskupin	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 412)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
14	**Chełmno – stare miasto** Chełmno – the Old Town	kujawsko-pomorskie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 568)
15	**Ciechocinek – zespół tężni i warzelni soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym** A group of graduation towers and salt works with spa parks in Ciechocinek	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2276)
16	**Grudziądz – zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły** The complex of historic granaries, along with a panoramic view of the Vistula river in Grudziądz	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2271)
17	**Strzelno – zespół dawnego klasztoru Norbertanek** The former Norbertine Monastery complex in Strzelno	kujawsko-pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 981)
18	**Toruń – Stare i Nowe Miasto** Toruń – the Old Town	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 422)
19	**Włocławek – katedra pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Włocławek	kujawsko-pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2421)
20	**Janów Podlaski – stadnina koni** The Janów Podlaski Stud	lubelskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2250)
21	**Kazimierz Dolny** Kazimierz Dolny	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 417)
22	**Kozłówka – zespół pałacowo-parkowy** Palace and park complex in Kozłówka	lubelskie	25.04.2007 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 573)
23	**Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny** Lublin – the historical complex of town	lubelskie	25.04.2007 (Dz. U. Nr 86, poz. 574)
23	**Puławy – zespół pałacowo-parkowy** Puławy - palace and park complex	lubelskie	31.05.2021 (Dz. U. 2021, poz. 1019)
25	**Zamość – historyczny zespół miasta w zasięgu obwarowań XIX wieku** Historical Centre of Zamość	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 426)
26	**Gościkowo-Paradyż – pocysterski zespół klasztorny** Former Cistercian abbey complex in Gościkowo-Paradyż	lubuskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2256)
27	**Klępsk – kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny** Church of the Visitation of the Blessed Virgin Mary in Klępsk	lubuskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 688)
28	**Łęknica – Park Mużakowski, park w stylu krajobrazowym** Muskaer Park in Łęknica	lubuskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1059)
29	**Żagań – poaugustiański zespół klasztorny** The complex of former Augustinian monastery in Żagań	lubuskie	28.02.2011 (Dz. U. Nr 54, poz. 280)
30	**Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (formerly Primate's Collegiate) in Łowicz	łódzkie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1239)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
31	**Łódź – wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego** Łódź – multicultural landscape of the industrial city	łódzkie	16.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 315)
32	**Nieborów i Arkadia – zespół pałacowo-ogrodowy i ogród sentymentalno-romantyczny** The palace garden and the sentimental and romantic garden in Nieborów and Arkadia	łódzkie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2274)
33	**Sulejów – zespół opactwa cystersów** The complex of Cistercian Abbey in Sulejów	łódzkie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1242)
34	**Bochnia – kopalnia soli** The Bochnia Salt Mine	małopolskie	26.09.2000 (Dz. U. Nr 83, poz. 938)
35	**Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego** The Mannerist Architectural and Park Landscape Complex and Pilgrimage Park in Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	30.10.2000 (Dz. U. Nr 98, poz. 1062)
36	**Kraków – historyczny zespół miasta** Kraków – the historical complex of town	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 418)
37	**Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem** The Kościuszko Mound with surroundings in Kraków	małopolskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2267)
38	**Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy** The landscape and architectural historical complex in Nowy Wiśnicz	małopolskie	20.04.2020 (Dz. U. 2020, poz. 841)
39	**Orawka – kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela** Orawka – the church of St. John the Baptist	małopolskie	08.04.2021 (Dz. U. 2021, poz. 719)
40	**Racławice – teren historycznej Bitwy Racławickiej** Historical battle area in Racławice	małopolskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1060)
41	**Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek** St. Wojciech abbey of Benedictine nuns in Staniątki	małopolskie	20.04.2020 (Dz. U.2020, poz. 840)
42	**Stary Sącz – zespół staromiejski wraz z klasztorem Sióstr Klarysek** The old-town complex with the monastery of the Poor Clares in Stary Sącz	małopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2415)
43	**Szalowa – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła** The Parish Church of St. Michael the Archangel in Szalowa	małopolskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2251)
44	**Tyniec – zespół opactwa benedyktynów** Benedictine abbey complex in Tyniec	małopolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 667)
45	**Wieliczka – kopalnia soli** The Wieliczka Salt Mine	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 424)
46	**Czerwińsk nad Wisłą – dawne opactwo Kanoników Regularnych** Czerwińsk nad Wisłą – the former abbey of Canons Regular	małopolskie	19.04.2021 (Dz. U. 2021, poz. 767)
47	**Płock – Wzgórze Tumskie** Płock – Tumskie Hill	mazowieckie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 1003)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
48	**Pułtusk – kolegiata pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie** The collegiate church of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary in Pułtusk	mazowieckie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2462)
49	**Sulejówek – Milusin, zespół domu Marszałka Józefa Piłsudskiego** Sulejówek - Milusin, the house of Marshal Józef Piłsudski	mazowieckie	13.08.2020 (Dz. U. 2020 poz. 1418)
50	**Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem** Warszawa – historical complex of Town with King's Route and Wilanów	mazowieckie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 423)
51	**Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya** William Lindley's Filter Station Complex in Warszawa	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 12, poz. 64)
52	**Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie: rzymskokatolicki Cmentarz Powązkowski, zwany Starymi Powązkami; Cmentarz Żydowski; Cmentarz Ewangelicko-Augsburski; Cmentarz Ewangelicko-Reformowany; Muzułmański Cmentarz Kaukaski; Muzułmański Cmentarz Tatarski** The complex of historic religious cemeteries in Powązki in Warszawa: Roman Catholic Powązki Cemetery, called Stare Powązki; Jewish Cemetery; Lutheran Cemetery; Evangelic-Reformed Cemetery; Caucasian Muslim cemetery; Tatar Muslim Cemetery	mazowieckie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 956)
53	**Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna** XIX century factory village in Żyrardów	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 11, poz. 59)
54	**Brzeg – Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi – nekropolią Piastów** The Silesian Piasts' Castle with a Renaissance gatehouse and a chateau chapel of St. Jadwiga – the necropolis of the Piasts dynasty in Brzeg	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 71)
55	**Góra Św. Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy** Culture-natural landscape on Góra Św. Anny	opolskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1061)
56	**Nysa – zespół kościoła farnego p.w. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy I Męczennicy** Parish church complex of St. James Older the Apostle and St. Agnes – Virgin and Martyr – in Nysa	opolskie	28.02.2011 (Dz. U. Nr 54 poz. 279)
57	**Olesno – kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny** The fair church of St. Anna in Olesno	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2420)
58	**Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący na rzece Mała Panew** The chain bridge hanging over the Mała Panew River in Ozimek	opolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 675)
59	**Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji** Paczków – Old Town complex with its medieval fortification system	opolskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1240)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
60	**Bóbrka – najstarsza kopalnia ropy naftowej** The oldest oil mine in Bóbrka	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 75)
61	**Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy** The Renaissance-mannerist castle and park in Krasiczyn	podkarpackie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 988)
62	**Leżajsk – zespół klasztorny oo. Bernardynów** The Benedictine monastery complex in Leżajsk	podkarpackie	13.04.2005 (Dz. U. Nr 64, poz. 569)
63	**Łańcut – zespół zamkowo-parkowy** Łańcut – the castle and park complex	podkarpackie	25.08.2005 (Dz. U. Nr 167, poz. 1402)
64	**Przemyśl – Twierdza Przemyśl** Przemyśl Fortress in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 159)
65	**Przemyśl – zespół staromiejski** The old-town complex in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2419)
66	**Radruż – zespół cerkiewny** Orthodox church complex in Radruż	podkarpackie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2253)
67	**Białystok – zespół kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla i św. Rocha** The church complex of Christ the King and St. Roch in Białystok	podlaskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 86)
68	**Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary** Bohoniki and Kruszyniany – Mosques and Mizars	podlaskie	22.10.2012 (Dz. U. 2012, poz. 1275)
69	**Kanał Augustowski – droga wodna** Augustowski Canal	podlaskie	25.04.2007 (Dz. U. Nr 86, poz. 572)
70	**Tykocin – historyczny zespół miasta** Tykocin – the historical complex of the city	podlaskie	19.04.2021 (Dz. U. 2021, poz. 768)
71	**Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku** Historical town in Gdańsk	pomorskie	08.09.1994 (Dz. U. Nr 50, poz. 415)
72	**Gdańsk – pole bitwy na Westerplatte** Battle field on Westerplatte in Gdańsk	pomorskie	22.08.2003 (M.P. Nr 148, poz. 1448)
73	**Gdańsk-Oliwa – zespół pocystersko-katedralny** The Post-Cistercian Complex in Gdansk-Oliwa	pomorskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2277)
74	**Gdańsk – Twierdza Wisłoujście** Wisłoujście Fortress in Gdańsk	pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 1008)
75	**Gdańsk – Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności** Gdańsk Shipyard, place of birth of Solidarity in Gdańsk	pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2506)
76	**Gdynia – historyczny układ urbanistyczny śródmieścia** Gdynia – historical urban planning layout of the city centre	pomorskie	23.02.2015 (Dz. U. 2015, poz. 356)
77	**Kwidzyn – zespół katedralno-zamkowy** Cathedral and castle complex in Kwidzyn	pomorskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 930)
78	**Malbork – zespół zamku krzyżackiego** The complex of the Castle of the Teutonic Order in Malbork	pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 420)
79	**Pelplin – zespół pocystersko-katedralny** Post-cistercian cathedral complex in Pelplin	pomorskie	23.04.2014 (Dz. U. poz. 614)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
80	**Częstochowa – Jasna Góra, zespół klasztoru oo. Paulinów** The Pauline monastery on Jasna Góra in Częstochowa	śląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 413)
81	**Gliwice – radiostacja** Radiostation in Gliwice	śląskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 654)
82	**Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego oraz zespół katedralny** Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament and the cathedral complex	śląskie	20.10.2012 (Dz. U.,poz. 1243) (wpis uchylony) 23.11.2017 (Dz. u. 2017, poz. 2252)
83	**Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec** Workers' housing estate Nikiszowiec in Katowice	śląskie	14.01.2011 (Dz. U. Nr 20, poz. 101)
84	**Pszczyna - zespół zamkowo-parkowy** Pszczyna – castle and park complex	śląskie	19.04.2021 (Dz. U. 2021 poz. 769)
85	**Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebronośnych oraz sztolni „Czarnego Pstrąga"** The Tarnowskie Góry silver mine	śląskie	14.04.2004 (Dz. U. Nr 102, poz. 1062)
86	**Zabrze - zespół zabytkowych kopalni węgla kamiennego** The complex of historic coal mines in Zabrze	śląskie	14.07.2020 (Dz. U. poz. 1288)
87	**Kielce – dawny pałac biskupów i katedra** The former Palace of the Kraków Bishops and the cathedral in Kielce	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2275)
88	**Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego – kopalnie krzemienia z okresu neolitu** The flint mines from the Neolithic Age in Krzemionki near Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 419)
89	**Oblęgorek – pałacyk Henryka Sienkiewicza wraz z zabytkowym parkiem i aleją lipową** The palace of Henryk Sienkiewicz and the historic park with the lime alley in Oblęgorek	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 73)
90	**Rytwiany – pokamedulski zespół klasztorny Pustelnia Złotego Lasu** Golden Forest Hermitage in Rytwiany – post-Camaldolese monastery complex	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2413)
91	**Sandomierz – historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy** The landscape and architectural historical complex in Sandomierz	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz. U. 2017, poz. 2273)
92	**Święty Krzyż – pobenedyktyński zespół klasztorny oraz przedchrześcijańskie obwałowania kamienne na Łysej Górze** Holy Cross – post-Benedictine monastery complex and pre-Christian stone embankment on the Łysa Góra	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 663)
93	**Ujazd – ruiny zamku Krzyżtopór** The ruins of Krzyżtopór castle in Ujazd	świętokrzyskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 943)
94	**Wąchock – zespół opactwa cystersów** The Cistercian abbey complex in Wąchock	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 674)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
95	**Wiślica – zespół kolegiaty pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z reliktami kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja oraz grodzisko** The collegiate church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary together with the relics of the church of St. Nicholas and the fortified settlement in Wiślica	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2418)
96	**Frombork – zespół katedralny** The Cathedral complex of Frombork	warmińsko-mazurskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 414)
97	**Grunwald – pole bitwy** Historical battle area in Grunwald	warmińsko-mazurskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1235)
98	**Kanał Elbląski** Elbląski Canal	warmińsko-mazurskie	14.01.2011 (Dz. U. Nr 20, poz. 100)
99	**Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich** Castle of the Bishops of Warmia in Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 944)
100	**Święta Lipka – sanktuarium pielgrzymkowe** Saint Lipka – pilgrimage sanctuary	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 961)
101	**Dobrzyca – zespół pałacowo-parkowy** The palace and park complex in Dobrzyca	wielkopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2493)
102	**Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha** The Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Adalbert in Gniezno	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 416)
103	**Gostyń – Głogówko – zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri** The monastery complex of the Congregation of the Oratory of St. Filippo de Neri	wielkopolskie	26.02.2008 (Dz. U. 2008 Nr 52, poz. 306)
104	**Koszuty – zespół dworsko-parkowy** The mansion and park complex in Koszuty	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 977)
105	**Kórnik – zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym – nekropolią właścicieli** The castle and park complex in Kórnik with the parish church – necropolis of owners	wielkopolskie	15.06.2011 (Dz. U. 2011 nr 143, poz. 836)
106	**Ląd – zespół dawnego opactwa cysterskiego w Lądzie nad Wartą** The complex of former Cistercian abbey in Ląd on Warta river	wielkopolskie	17.06.2009 (Dz. U. Nr 104, poz. 861)
107	**Lubiń – zespół opactwa benedyktynów** The complex of Benedictine abbey in Lubiń	wielkopolskie	09.12.2009 (Dz. U. Nr 214, poz. 1659)
108	**Ostrów Lednicki** Ostrów Lednicki („Lednica Holm")	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 421)
109	**Poznań – historyczny zespół miasta** Poznań – historical complex of Town	wielkopolskie	28.11.2008 (Dz. U. Nr 219, poz. 1401)
110	**Rogalin – zespół pałacowo-parkowy z obszarem dawnego majątku ziemskiego** Palace and park complex with an area of a former estate in Rogalin	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 929 ze zm.)

Aneks 1

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.
List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)
As of 31 December 2021

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
111	**Rydzyna – założenie rezydencjonalno-urbanistyczne** Rydzyna – assumption of residential and urban planning	wielkopolskie	15.03.2017 (Dz. U. 2017, poz. 662)
112	**Kamień Pomorski – zespół katedralny** The Cathedral complex in Kamień Pomorski	zachodniopomorskie	25.08.2005(Dz. U. Nr 167, poz. 1401)
113	**Kołbacz – założenie dawnego klasztoru cystersów** The assumption of the former Cistercian monastery in Kołbacz	zachodniopomorskie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 955)
114	**Stargard – zespół kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta** The Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World complex and the medieval city walls in Stargard	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz. U. Nr 184, poz. 1236)

Ź r ó d ł o: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Institute of Cultural Heritage.

Aneks 2

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO
Polish objects on the UNESCO World Heritage List

Lp. No.	Województwo Voivodship	Miejsca Światowego Dziedzictwa World Heritage sites	Wyszczególnienie Specification
1	dolnośląskie	**Kościoły Pokoju** w Jawowrze i Świdnicy (wpis z 2001 r.) The Churches of Peace in Jawor and Świdnica	**Kościół Pokoju pw. Ducha Świętego w Jaworze** The Churches of Peace in the invocation of the Holy Spirit in Jawor **Kościół Pokoju pw. Trójcy Świętej w Świdnicy** The Churches of Peace in the invocation of the Holy Trinity in Świdnica.
2	dolnośląskie	**Hala Stulecia we Wrocławiu** (wpis z 2006 r.) Centennial Hall in Wrocław	
3	kujawsko-pomorskie	**Miasto średniowieczne w Toruniu** (wpis z 1997 r.) Medieval section of Toruń	
4	lubelskie[a]	**Stare miasto w Zamościu** (wpis z 1992 r.) Old Town in Zamość	
5	lubuskie	**Park Mużakowski/Muskauer Park** (wpis z 2004 r.) Muskauer Park/Park Mużakowski	
6	małopolskie	**Historyczne centrum Krakowa** (wpis z 1978 r.) The historical centre of Kraków	
7	małopolskie	**Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni** (wpis z 1978 , rozszerzenie wpisu 2013 r.) Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines	
8	małopolskie	**Auschwitz-Birkenau – Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945)** (wpis z 1979 r.) Auschwitz-Birkenau – German Nazi Concentration and Extermination Camp (1940-1945)	
9	małopolskie	**Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy** (wpis z 1999 r.) Kalwaria Zebrzydowska: the Mannerist Architectural and Park Landscape Complex and Pilgrimage Park	
10	małopolskie	**Kościoły drewniane południowej Małopolski** (wpis z 2003 r.) Wooden churches of the Souththern Małopolska (Lesser-Poland) region	**kościół pw. św Michała Archanioła w Binarowej** Church of St Michael the Archangel in Binarowa **kościół pw. Wszystkich Świętych w Bliznem** Church of All Saints in Blizne **kościół pw. św. Michała Archanioła w Dębnie Podhalańskim** Church of St Michael the Archangel in Dębno Podhalańskie **kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Haczowie** Church of Assumption of the Virgin Mary in Haczów **kościół pw. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej** Church of St Leonard in Lipnica Murowana **kościół pw. św. Filipa i św. Jakuba w Sękowej** Church of St Philip and St Jacob in Sękowa

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.
a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden *tserkvas* of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.
Ź r ó d ł o: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Institute of Cultural Heritage.

Aneks 2

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (dok.)
Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

Lp. No.	Województwo Voivodship	Miejsca Światowego Dziedzictwa World Heritage sites	Wyszczególnienie Specification
11	małopolskie podkarpackie	**Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis z 2013 r.)** Wooden Tserkvas of the Carpathian Region in Poland and Ukraine	**Brunary Wyżne – Cerkiew pw. św. Michała Archanioła** Tserkva of St Michael the Archangel in Brunary Wyżne **Chotyniec – Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy** Tserkva of the Nativity of the Mother of God in Chotyniec **Kwiatoń – Cerkiew pw. św. Paraskiewy** Tserkva of St Paraskeva in Kwiatoń **Owczary – Cerkiew Opieki Bogurodzicy** Tserkva of the Protection of the Mother of God in Owczary **Powroźnik – Cerkiew pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła** Tserkva of James, son of Alphaeus in Powroźnik **Radruż – Cerkiew pw. św. Paraskiewy** Tserkva of St Paraskeva in Radruż **Smolnik – Cerkiew pw. św. Michała Archanioła** Tserkva of St Michael the Archangel in Smolnik **Turzańsk – Cerkiew pw. św. Michała Archanioła** Tserkva of St Michael the Archangel in Turzańsk
12	mazowieckie	**Historyczne centrum Warszawy** (wpis z 1980 r.) Historic Centre of Warsaw	
13	podlaskie	**Puszcza Białowieska** (wpis z 1979, 1992 i 2014 r.) Białowieża Forest	
14	pomorskie	**Zamek krzyżacki w Malborku** (wpis z 1997 r.) Castle of the Teutonic Order in Malbork	
15	śląskie	**Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach** (wpis z 2017 r.) Tarnowskie Góry Lead-Silver-Zinc Mine and its Underground Water Management System	
16	świętokrzyskie	**Krzemionkowski region pradziejowego górnictwa krzemienia pasiastego** (wpis z 2019 r.) Krzemionki Prehistoric Striped Flint Mining Region	
17	podkarpackie	**Pradawne i pierwotne lasy bukowe w Karpatach i innych regionach Europy** (wpis polskiego komponentu z 2011 r.) Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe	

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.
a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden t*serkvas* of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Ź r ó d ł o: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Institute of Cultural Heritage.

Aneks 3

Lista czasopism wydawanych i współwydawanych przez archiwa państwowe w 2021 r.
List of journals published and co-published by state archives in 2021

Lp. No.	Czasopisma Magazines	Wydawca Publisher
1	Archeion	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
2	Archiwariusz Zamojski	Archiwum Państwowe w Zamościu
3	Komunikaty Mazursko- Warmińskie	Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Archiwum Państwowe w Olsztynie
4	Krakowski Rocznik Archiwalny	Archiwum Narodowe w Krakowie
5	Kronika Warszawy	Archiwum Państwowe w Warszawie, Dom Spotkań z Historią
6	Miscellanea Historico-Archivistica	Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Wydawnictwo DiG
7	Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny	Archiwum Państwowe w Gorzowie Wielkopolskim
8	Płocki Rocznik Historyczno-Archiwalny	Archiwum Państwowe w Płocku, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Płocku
9	Prace Archiwalno-Konserwatorskie	Archiwum Państwowe w Siedlcach
10	Prace Historyczno-Archiwalne	Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Rzeszowie
11	Przegląd Archiwalno-Historyczny	Wydział Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu
12	Rocznik Augustowsko-Suwalski	Augustowsko-Suwalskie Towarzystwo Naukowe, Muzeum Okręgowe w Suwałkach, Archiwum Państwowe w Suwałkach
13	Rocznik Historyczno-Archiwalny	Archiwum Państwowe w Przemyślu
14	Rocznik Jeleniogórski, Pismo Regionu Karkonoszy	Towarzystwo Przyjaciół Jeleniej Góry, Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze
15	Rocznik Koszaliński	Koszalińska Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela, Archiwum Państwowe w Koszalinie
16	Rocznik Leszczyński	Leszczyńskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Archiwum Państwowe w Lesznie
17	Rocznik Łódzki	Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Łodzi, Archiwum Państwowe w Łodzi
18	Studia Archiwalne	Archiwum Państwowe w Lublinie
19	Szczecińskie Studia Archiwalno-Historyczne	Archiwum Państwowe w Szczecinie
20	Szkice Archiwalno-Historyczne	Archiwum Państwowe w Katowicach
21	Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne	Archiwum Państwowe w Kielcach, Kieleckie Towarzystwo Naukowe
22	Teki Archiwalne	Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Aneks 4

Polskie obiekty na Światowej Liście Programu UNESCO Pamięć Świata

Stan w dniu 31 grudnia 2021 r.

Polish documentary heritage included in the World Register of the UNESCO Memory of the World Programme

As of 31 December 2021

Lp. No.	Wyszczególnienie Specification	Rok wpisu Year
1	De revolutionibus autograf dzieła Mikołaja Kopernika, w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie	1999
2	Autografy Fryderyka Chopina, w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie i Towarzystwa im. Fryderyka Chopina (obecnie w Narodowym Instytucie Fryderyka Chopina) w Warszawie	1999
3	Archiwum Ringelbluma (podziemne archiwum getta warszawskiego), w zbiorach Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie	1999
4	Akt Konfederacji Generalnej Warszawskiej z 1573 roku, w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie	2003
5	Tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980, w zbiorach Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku wraz z kolekcją dokumentacji pod nazwą „Narodziny Solidarności", przechowywaną w Ośrodku KARTA w Warszawie	2003
6	Kodeks supraski (wpisano wspólny ze Słowenią i Rosją), polski fragment w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie	2007
7	Archiwum Komisji Edukacji Narodowej, zachowane części zespołu archiwalnego w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie, Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Fundacji Książąt Czartoryskich przy Muzeum Narodowym w Krakowie- Biblioteki Książąt Czartoryskich w Krakowie	2007
8	Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu, w zbiorach Stowarzyszenia Instytut Literacki "Kultura" z siedzibą w Maisons-Laffitte	2009
9	Archiwum Radziwiłłów i Księgozbiór Nieświeski (wpis wspólny Białorusi, Finlandii, Litwy, Polski, Rosji i Ukrainy), część polska w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie	2009
10	Archiwum Biura Odbudowy Stolicy, w zasobie Archiwum Państwowego w Warszawie	2011
11	Traktaty pokojowe zawarte od II poł. XV do końca XVIII w. między Rzeczpospolitą i Imperium Osmańskim, w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie	2013
12	Zbiory z XIX w. Towarzystwa Historyczno-Literackiego, Biblioteki Polskiej w Paryżu i Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu, w zbiorach Stowarzyszenia Biblioteki Polskiej w Paryżu	2013
13	Księga Henrykowska, w zasobie Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu	2015
14	Akta Braci Czeskich, główna część w zasobie Archiwum Państwowego w Poznaniu, pozostała w zbiorach Biblioteki Kórnickiej i Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu	2015
15	Akt Unii Lubelskiej (wpis wspólny Białorusi, Litwy, Łotwy, Polski i Ukrainy), w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie	2017
16	Akta wywiadu radiowego z okresu Bitwy Warszawskiej 1920 r., w zasobie Centralnego Archiwum Wojskowego	2017
17	Raport Jürgena Stroopa dotyczący Holokaustu, w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej	2017

Aneks 5

Krajowa Lista Programu UNESCO Pamięć Świata
National List of UNESCO Memory of the World Programme

Lp. No.	Wyszczególnienie Specification
	Edycja 2021 2021 edition
1	Przywilej chełmiński z 1 października 1251 r. - Archiwum Państwowe w Toruniu
2	Dokument Przemysła II z 15 sierpnia 1295 r. - Archiwum Diecezjalne w Pelplinie
3	Średniowieczne rotulusy z klasztoru premonstratensów na Ołbinie we Wrocławiu (1257, 1305-1370) - Archiwum Państwowe we Wrocławiu
4	Dokument króla Kazimierza Wielkiego dla biskupa ormiańskiego Grzegorza we Lwowie z 4 lutego 1367 r. - Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
5	Teki Górskiego – Biblioteka Narodowa w Warszawie
6	Trybunał Koronny Lubelski (1579-1811) - Archiwum Państwowe w Lublinie
7	Archiwum Ordynacji Zamojskiej ze Zwierzyńca (1581-1944) - Archiwum Państwowe w Lublinie
8	Mapa Księstwa Pszczyńskiego z 1636 r. - Archiwum Państwowe w Katowicach
9	5 unikatowych egzemplarzy dzieł Jana Heweliusza (1647-1690) - Polska Akademia Nauk Biblioteka Gdańska
10	Rękopiśmienny atlas Mappy Hrabstwa Bialskiego z 1781 r. - Towarzystwo Naukowe Płockie
11	Kolekcja utworów Fryderyka Chopina z lat 30. i 40. XIX w. - Biblioteka Jagiellońska Uniwersytetu Jagiellońskiego
12	Rękopis Balladyny Juliusza Słowackiego (ok. 1834-1838) - Biblioteka Narodowa w Warszawie
13	Rękopiśmienna spuścizna Juliusza Słowackiego (1835-1865) - Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu
14	Kolekcja płyt gramofonowych Polskiego Radia z września 1939 r. - Archiwum Polskiego Radia S. A
15	Rękopis zbioru wierszy Krzysztofa Kamila Baczyńskiego pt. „W żalu najczystszym", 1942 - Biblioteka Narodowa w Warszawie
	Edycja 2018 2018 edition
1	Henryk Sienkiewicz" Trylogia". Autografy powieści: „Ogniem i mieczem", „Potop", „Pan Wołodyjowski" (1882-1888) - Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu
2	Dekret Rady Regencyjnej z dnia 31 października 1918 r. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury - Archiwum Akt Nowych w Warszawie
3	Dokumenty Powstania Wielkopolskiego (1918-1919) - Archiwum Państwowe w Poznaniu, Muzeum Historii Miasta Poznania, Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu
4	Film „Polonia Restituta" z 1928 r. - Narodowe Archiwum Cyfrowe i Filmoteka Narodowa - Instytut Audiowizualny
5	Polska jednostka monetarna – Złoty. Zespół monet, ich prób oraz wzorów banknotów ([1919] 1924) – 28 lutego 1919 r. - Narodowy Bank Polski
6	Józef Pawlikowski, „Czy Polacy wybić się mogą na niepodległość?" – pierwodruk z 1800 r. - Biblioteka Narodowa w Warszawie
7	Stefan Żeromski, „Przedwiośnie" – rękopis oprawny, autograf (ok. 1921–1924) - Biblioteka Narodowa w Warszawie
8	Towarzystwo Naukowe Krakowskie jako korzenie Polskiej Akademii Umiejętności 1815-1872-1918 – zespół dokumentów - Archiwum Nauki Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie
9	Uchwała połączonych Izb Sejmowych w sprawie wprowadzenia kokardy narodowej z 7 lutego 1831 r. – Towarzystwo Historyczno-Literackie, Biblioteka Polska w Paryżu
10	Afisz „Rada Regencyjna do Narodu Polskiego!" z 11 listopada 1918 r. - Biblioteka Narodowa w Warszawie

Aneks 5

Krajowa Lista Programu UNESCO Pamięć Świata (cd.)
National List of UNESCO Memory of the World Programme (cont.)

Lp. No.	Wyszczególnienie Specification
	Edycja 2018 2018 edition
11	Zespół akt Naczelny Komitet Narodowy (1914-1920) – Archiwum Narodowe w Krakowie
12	Dokumentacja Polskiej Organizacji Wojskowej (1914-1920) – Wojskowe Biuro Historyczne Centralne Archiwum Wojskowe
13	Akta Wydziału Narodowego Polskiego (1917-1918) – Muzeum Polskie w Ameryce, Muzeum Romantyzmu w Opinogórze
14	Akta Adiutantury Generalnej Naczelnego Wodza (1918-1922) – Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce
15	Atlas, mapa i rękopisy Eugeniusza Romera związane z jego działalnością w procesie kształtowania granic Polski (1916-1920) – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
16	Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisany w Rydze 18 marca 1921 r. - Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych
17	Akt pamiątkowy objęcia Górnego Śląska przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej podpisany 16 lipca 1922 roku w Katowicach – Archiwum Państwowe w Katowica
18	Plakaty z okresu wojny polsko-bolszewickiej (1919-1920) autorstwa wybitnych artystów (m.in. Edmund Bartłomiejczyk, Bogdan Nowakowski, Edmund John, Kamil Mackiewicz, Stanisław Sawiczewski, Felicjan Szczęsny Kowarski - Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie
19	Dokumenty związane z budową portu w Gdyni (1921-1927): ustawa z 23 września 1922 r. o budowie portu w Gdyni - Archiwum Akt Nowych i Muzeum Miasta Gdyni
20	Projekt dekretu o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego, ogłoszonego w Dzienniku Praw Państwa Polskiego z 6 grudnia 1918 r. – Archiwum Akt Nowych w Warszawie
21	Depesze poselstwa RP w Bernie z lat 1940-1945 - Archiwum Akt Nowych w Warszawie
	Edycja 2016 2016 edition
1	Akt erekcyjny Związku Pruskiego – Archiwum Państwowe w Toruniu
2	Statut Łaskiego z 1506 r. – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
3	Proces o Morskie Oko 1902 r. – Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk
4	Dokument Zbiluta z 1153 r. – Archiwum Państwowe w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie
5	Akt unii krewskiej - Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej
6	Mszał Zakonu Krzyżackiego z Biblioteki Mariackiej w Gdańsku - Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk
7	Rocznik świętokrzyski dawny - Biblioteka Narodowa w Warszawie
8	Andrzeja Frycza Modrzewskiego „O poprawie Rzeczypospolitej" - Biblioteka Jagiellońska Uniwersytetu Jagiellońskiego
9	Kazimierza Stronczyńskiego „Opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim" - Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
10	Testament polityczny księcia Adama Jerzego Czartoryskiego z 14 lipca 1861 r. - Fundacja Książąt Czartoryskich w Krakowie
11	Archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego - Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Aneks 5

Krajowa Lista Programu UNESCO Pamięć Świata (dok.)
National List of UNESCO Memory of the World Programme (cont.)

Lp. No.	Wyszczególnienie Specification
	Edycja 2014 2014 edition
1	Konstytucja 3 maja 1791 (Ustawa Rządowa) – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
2	Złoty kodeks gnieźnieński z II poł. XI w. (Codex Aureus Gnesnensis) – Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie
3	Kronika Galla Anonima z XII w. – Biblioteka Narodowa w Warszawie
4	Dokument lokacyjny miasta Krakowa z 5 czerwca 1257 r. - Archiwum Narodowe w Krakowie
5	„Banderia Prutenorum" autorstwa Jana Długosza z 1448 r. – Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
6	Kazania świętokrzyskie z II poł. XIII w. – Biblioteka Narodowa w Warszawie
7	Opis żup bocheńskich i wielickich z 1518 r. (Brevis et accurata regiminis ac status zupparum Vieliciensium et Bochnensium sub annum Christi 1518 descriptio) – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
8	Białoruski Tristan z XVI-XVII w. – Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu
9	Autograf „Pana Tadeusza" Adama Mickiewicza (1832-1834) – Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu
10	Akta Organizacji Narodowej Powstania Styczniowego (1863-1864) – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
11	Memoriał Ignacego Jana Paderewskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona z 17 stycznia 1917 roku – Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Aneks 6

Muzea o najwyższej frekwencji w 2021 r.
Museums of the highest attendance in 2021

Lp. No.	Muzeum Museum	Zwiedzający Visitors
1	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie[ab]	4 866 148
2	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	1 668 820
3	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki[a]	1 281 980
4	Zamek Królewski w Warszawie - Muzeum	1 168 821
5	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka	736 239
6	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	563 275
7	Muzeum Narodowe w Warszawie[a]	559 020
8	Muzeum Narodowe w Krakowie[a]	522 363
9	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa[a]	491 829
10	Muzeum Zamkowe w Malborku[a]	431 567
11	Muzeum Historii Żydów Polskich Polin	382 691
12	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	300 890
13	Muzeum Okręgowe w Toruniu	296 177
14	Muzeum Zespół Zamkowy w Niedzicy	281 375
15	Muzeum Inżynierii Miejskiej[a]	264 705
16	Muzeum Narodowe we Wrocławiu[a]	256 361
17	Muzeum Powstania Warszawskiego	255 858
18	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku[a]	254 707
19	Muzeum Narodowe w Lublinie[a]	230 903
20	Muzeum Gdańska[a]	230 672
21	Muzeum Narodowe w Poznaniu[a]	218 117
22	Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach	184 920
23	Muzeum Zamoyskich w Kozłówce[a]	172 085
24	Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	171 946
25	Muzeum Zamkowe	163 325
26	Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu	147 699
27	Muzeum Wsi Kieleckiej[a]	141 532
28	Muzeum Ziemi Pałuckiej[a]	141 293
29	Muzeum – Zamek w Łańcucie	139 913
30	Muzeum Oręża Polskiego	138 079

a Łącznie z oddziałem/oddziałami. b Dane częściowo szacunkowe.
a Including branch/branches. b Data partly estimated.

Aneks 7

Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2021 r.
Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2021 with the highest attendance

Lp. No.	Tytuł polski Polish title	Kraj produkcji Country of production	Data premiery Date of premiere	Seanse Screenings	Widzowie Attendance
1	Nie czas umierać	Wielka Brytania/ USA	01.10.2021	597	1 604 058
2	Ojciec	Wielka Brytania/ Francja	21.05.2021	bd	1 124 955
3	Psi patrol: Film	USA/ Kanada	03.09.2021	bd	1 082 179
4	Diuna	USA/ Kanada	22.10.2021	374	1 002 312
5	Spider- Man. Bez drogi do domu	USA/ Islandia	17.12.2021	bd	989 485
6	Dziewczyny z Dubaju	Polska	26.11.2021	445	942 518
7	Venom 2: Carnage	USA/ Wielka Brytania/ Kanada	15.10.2021	bd	702 639
8	Luca	USA	18.06.2021	277	671 929
9	Dom Gucci	Kanada/USA	26.11.2021	217	613 505
10	Szybcy I wściekli 9	USA/ Tajlandia/ Kanada	25.06.2021	bd	572 299
11	Czarna wdowa	USA	09.07.2021	365	559 250
12	Obecność 3: Na rozkaz diabła	USA/ Wielka Brytania	11.06.2021	234	533 841
13	Furioza	Polska	22.10.2021	331	492 609
14	Wesele (A Simple Wedding)	USA	18.06.2021	bd	465 815
15	Wesele	Polska	08.10.2021	451	465 815
16	Kosmiczny Mecz: Nowa Era	USA	16.07.2021	304	454 237
17	Cruella	USA/ Wielka Brytania	28.05.2021	289	438 788
18	Eternals	USA/ Wielka Brytania	05.11.2021	265	430 733
19	Teściowie	Polska	10.09.2021	360	425 521
20	Small world	Polska	10.09.2021	353	415 426

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

Source: Polish Film Institute.

Aneks 8

Europejskie stolice kultury
European Capitals of Culture

Rok Year	Miasto (państwo) City (country)
1985	Ateny (Grecja)
1986	Florencja (Włochy)
1987	Amsterdam (Holandia)
1988	Berlin Zachodni (Berlin Zachodni)
1989	Paryż (Francja)
1990	Glasgow (Wielka Brytania)
1991	Dublin (Irlandia)
1992	Madryt (Hiszpania)
1993	Antwerpia (Belgia)
1994	Lizbona (Portugalia)
1995	Luksemburg (Luksemburg)
1996	Kopenhaga (Dania)
1997	Saloniki (Grecja)
1998	Sztokholm (Szwecja)
1999	Weimar (Niemcy)
2000	Reykjavík (Islandia), Bergen (Norwegia), Helsinki (Finlandia), Bruksela (Belgia), Praga (Czechy), Kraków (Polska), Santiago de Compostela (Hiszpania), Awinion (Francja), Bolonia (Włochy)
2001	Rotterdam (Holandia), Porto (Portugalia)
2002	Brugia (Belgia), Salamanka (Hiszpania)
2003	Graz (Austria)
2004	Genua (Włochy)
2005	Cork (Irlandia)
2006	Patras (Grecja)
2007	Luksemburg (Luksemburg), Sybin (Rumunia)
2008	Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
2009	Wilno (Litwa), Linz (Austria)
2010	Essen/Zagłębie Ruhry (Niemcy), Pecz (Węgry), Stambuł (Turcja)
2011	Turku (Finlandia), Tallinn (Estonia)
2012	Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2013	Marsylia-Prowansja (Francja), Koszyce (Słowacja)
2014	Umeå (Szwecja), Ryga (Łotwa)
2015	Mons (Belgia), Pilzno (Czechy)
2016	Wrocław (Polska), San Sebastián (Hiszpania)
2017	Aarhus (Dania), Pafos (Cypr)
2018	Leeuwarden (Holandia), Valetta (Malta)
2019	Matera (Włochy), Płowdiw (Bułgaria)
2020	Rijeka (Chorwacja), Galway (Irlandia)
2021	Z powodu pandemii koronawirusa Nowy Sad (Serbia) przeniesiono na rok 2022, a Timisoara (Rumunia) i Eleusis (Grecja) na 2023

Uwagi metodologiczne[44]

Badania statystyczne dotyczące działalności podmiotów w obszarze kultury realizowane przez Główny Urząd Statystyczny, których wyniki prezentowane są w niniejszej publikacji, prowadzone są metodą pełną.

Informacje według województw oraz wybrane dane w układzie miasto-wieś podano zgodnie z siedzibą jednostki sprawozdawczej. Dane dla teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, ze względu na charakter ich działalności są prezentowane według siedziby i województw. Wybrane dane przedstawiono także według regionów, podregionów i powiatów.

Miary względne odnoszące się do liczby ludności, dotyczące stanu opisywanych zmiennych (np. liczby miejsc na widowni, księgozbioru bibliotek) ustalono przy wykorzystaniu danych demograficznych według stanu w dniu 31 grudnia, a dla zjawisk trwających pewien okres, np. rok (m.in. wypożyczenia zbiorów, widzowie teatralni i kinowi, zwiedzający muzea, uczestnicy imprez, działalność wydawnicza) – według stanu ludności w dniu 30 czerwca.

Wydatki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego na kulturę

Dane o wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków publicznych, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r.[45]

Przez **wydatki publiczne** rozumie się wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw) łącznie, po wyeliminowaniu transferów z budżetu państwa do jednostek samorządowych oraz między tymi jednostkami.

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych, prezentowane w niniejszym opracowaniu, to wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe. „Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń; 2) zakupy towarów i usług; 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań; 4) koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych."[46]

Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych

Dane dotyczące przeciętnych wydatków gospodarstw domowych, a także o ich wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania, pochodzą z reprezentacyjnego badania budżetów gospodarstw domowych[47]. Badanie to służy do analizy warunków życia ludności, oceny wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i zróżnicowania sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W opracowaniu stosowana jest obowiązująca od 2013 r. „Klasyfikacja przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowanej na postawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu eCOICOP".[48]

W badaniu budżetów gospodarstw domowych, wśród kilkunastu podstawowych grup rozchodów, wyodrębnia się grupę wydatków związanych z kulturą i rekreacją. W skład tej grupy wchodzą wydatki na aktywność typowo kulturalną, rekreacyjną oraz łącznie na aktywność kulturalno-rekreacyjną, z których nie można wydzielić dwóch rozłącznych podgrup obejmujących tylko jeden rodzaj aktywności. Z tego powodu wydatki „na kulturę ogółem", liczone wraz z tymi wydatkami na rekreację, których nie można wyodrębnić, mogą być zawyżone.

[44] Szczegółowy opis metodologii badań z zakresu kultury znajduje się w zeszycie metodologicznym dostępnym na stronie GUS: https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/zeszyty-metodologiczne/statystyka-kultury,2,1.html
[45] Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. 2022 r. poz. 513).
[46] Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2022 r. poz. 1634).
[47] Szczegółowy opis metodologii badania budżetów gospodarstw domowych (m.in. doboru próby) zamieszczany jest corocznie w publikacji GUS „Budżety gospodarstw domowych…".
[48] COICOP/HBS/HICP/PPP, Zeszyt 2 (GUS, Warszawa 2013).

Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe

Informacje Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) dotyczące zabytków gromadzone są corocznie –na podstawie:

- rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 lipca 1928 r. o prowadzeniu rejestru zabytków (Dz. U. z 1928 r. nr 76, poz. 675)
- ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1586 ze zm.)
- rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem
- dokumentu: Kryteria i procedury uznawania obiektu za Pomnik Historii, przyjętego w 2005 r. przez Radę Ochrony Zabytków
- zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie nadania statutu NID
- konwencji w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego z 1972 roku (ratyfikowanej przez Polskę w 1976 roku)
- konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 roku (ratyfikowaną przez Polskę w 2022 roku).

Obejmują one (w nawiasie znajduje się początek daty gromadzenia danych):

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków (od 1928 roku)
- zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków (od 1928 roku)
- ruchome zabytki techniki wpisane do rejestru zabytków (od 1962 roku)
- zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków (od 1928 roku)
- obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (od 2005 roku)
- dane o obiektach odnowionych i zaadaptowanych do innych celów, zgłoszonych do konkursu Zabytek Zadbany przez właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych według przyjętych kategorii (od 1975 roku)
- reprezentatywna lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości (od 2018 roku)
- krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego (od 2014 roku)
- krajowy rejestr dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (od 2018 roku).

Archiwa państwowe

Dane dotyczące archiwów państwowych są gromadzone poprzez sprawozdania z działalności archiwów państwowych. Sprawozdania te stanowią także źródło danych na potrzeby badania 1.28.05 „Działalność archiwalna". Zakresem podmiotowym badania objęte są archiwa państwowe podległe Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych. Dane są przekazywane raz w roku do Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Celem badania jest dostarczenie informacji dotyczących udokumentowania stanu zasobu archiwalnego zgromadzonego w archiwach państwowych, z uwzględnieniem zasobu archiwalnego narastającego w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych. Badaniu podlegają: zasób archiwalny, wykorzystanie i popularyzacja zasobu archiwów państwowych, kształtowanie narodowego zasobu archiwalnego, wykonywanie kopii materiałów archiwalnych, baza lokalowa archiwów państwowych, przechowywanie dokumentacji niearchiwalnej, zatrudnienie w archiwach państwowych.

Biblioteki

Informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie – począwszy od 2011 r. – przy pomocy jednego, wspólnego sprawozdania o symbolu K-03 dla różnych typów bibliotek: publicznych, pedagogicznych

oraz ich filii, naukowych, bibliotek zakładów pracy (fachowych/zakładowych, fachowo-beletrystycznych, ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej) i bibliotek towarzystw naukowych. Sprawozdaniem objęte są również:

– biblioteki publiczne, niestanowiące samodzielnych jednostek organizacyjnych, funkcjonujące w strukturze innych instytucji, np. w domach i ośrodkach kultury lub w ośrodkach sportu i rekreacji,

– biblioteki pedagogiczne, niestanowiące samodzielnych jednostek organizacyjnych, funkcjonujące w strukturze innych instytucji, np. placówek doskonalenia nauczycieli, zespołu placówek oświatowych, działające w strukturze innej placówki oświatowej,

– biblioteki uczelni, niestanowiące samodzielnych jednostek organizacyjnych, funkcjonujące w strukturze bibliotek głównych.

Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach[49].

Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice

Informacje dotyczące działalności centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic pozyskiwane są z wykorzystaniem sprawozdania o symbolu K–07. Zbierane są m.in. informacje ogólne o jednostce (organizator jednostki, rodzaj jednostki, użytkowane budynki/lokale, kategoria i rodzaj budynku/lokalu, powierzchnia budynku/lokalu, przystosowanie budynku/lokalu do potrzeb osób niepełnosprawnych, dane dotyczące posiadania sal widowiskowych wraz z liczbą miejsc, prowadzenia pracowni specjalistycznych oraz współpracy z innymi podmiotami.

Do imprez organizowanych przez jednostki zalicza się imprezy kulturalne zorganizowane w roku sprawozdawczym, dostępne dla publiczności i dla stałych uczestników kół, klubów, pracowni itp.

Filie sporządzają odrębne sprawozdanie ze swojej działalności z pominięciem działu o pracujących.

Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Informacje o sieci i działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, pochodzą z rocznego badania prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny na sprawozdaniu o symbolu K-01. W liczbie teatrów i instytucji muzycznych (teatry, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca) uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Przez scenę rozumie się wydzieloną organizacyjnie stałą salę widowiskową w instytucji artystycznej, w której prowadzona jest stała działalność, zazwyczaj w oparciu o odrębny zespół lub koncepcję programową. Za scenę uważa się także stały zespół niebędący jednostką organizacyjną instytucji widowiskowej lub stały zespół objazdowy.

Do liczby instytucji artystycznych i rozrywkowych nie zaliczono agencji artystycznych nieposiadających stałych zespołów oraz teatrów impresaryjnych. Dane obejmują natomiast ich działalność. W przypadku teatrów impresaryjnych włącza się je do liczby scen, liczy się również miejsca w stałej sali widowiskowej, zgodnie z ogólnie przyjętą zasadą jednokrotnego obliczania miejsc na widowni w stałej sali.

Liczba miejsc w teatrach i instytucjach muzycznych odnosi się do miejsc na widowni we własnych lub wynajętych stałych salach widowiskowych. W przypadku organizowania widowni na potrzeby konkretnego spektaklu, podaje się średnią liczbę miejsc przygotowanych dla widzów w ciągu roku. Niektóre teatry i instytucje muzyczne nie rozporządzają własną salą widowiskową, a korzystają z sali innej instytucji. Miejsca na widowni w stałej sali liczone są tylko raz, niezależnie od liczby korzystających z niej instytucji. Informacje w podziale według województw dotyczą wszystkich przedstawień i koncertów, które odbyły się na terenie danego województwa, wykonane przez instytucje artystyczne i rozrywkowe własne, jak również

[49] Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r., poz. 1479).

występy gościnne teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych z innych województw. W informacjach podanych w podziale według siedziby wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty zorganizowane przez instytucje prowadzące działalność widowiskową według ich województw macierzystych, niezależnie od miejsca realizacji działalności scenicznej.

Dane o zespołach pieśni i tańca dotyczą ludowych, zawodowych zespołów pieśni i tańca: Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze" im. Tadeusza Sygietyńskiego i Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk" im. Stanisława Hadyny, których organem prowadzącym są samorządy województw oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw obrony narodowej.

Muzea

Muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury sporządzają roczne sprawozdanie o symbolu K-02. Począwszy od danych za 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea, które działają w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 r. poz. 385). Przy pomocy sprawozdania K–02 zbierane są również informacje o uzupełniających ofertę sieci muzeów i galerii sztuki[50] tzw. instytucjach paramuzealnych, do których zalicza się[51]:

- ogrody zoologiczne (także akwaria, terraria, w których hodowane są niewielkie gady i płazy oraz wiwaria, będące połączeniem akwariów z terrariami),
- ogrody botaniczne,
- inne jednostki obejmujące m.in. planetaria, centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

W zależności od sektora prezentowane w niniejszej publikacji dane obejmują:

1. w sektorze publicznym:
   a. muzea państwowe, utworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych,
   b. muzea samorządowe, utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego,

2. w sektorze prywatnym – muzea, których właścicielami są:
   a. stowarzyszenia,
   b. fundacje,
   c. spółki,
   d. jednostki organizacyjne kościołów lub związków wyznaniowych,
   e. osoby fizyczne i inne.

Organizatorami większości muzeów w sektorze publicznym są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym. Jednostki posiadające więcej niż jednego organizatora wskazują organizatora wiodącego (organizator wiodący to organizator, w rejestrze którego znajduje się muzeum).

Galerie sztuki

Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez galerie i salony sztuki uzyskiwane są na podstawie rocznego sprawozdania o symbolu K-05. Badanie obejmuje jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw.

Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz

[50] Rekomendacje UNESCO przewidują również prezentację działalności wyodrębnionych ekspozycji o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach, nie uwzględnionych w badaniach GUS.
[51] Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM – International Council of Museums).

innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej.

W tablicach – w grupie galerii państwowych i samorządowych – wyodrębniono dane o działalności poszczególnych narodowych instytucji kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki (w Warszawie), Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski (w Warszawie) oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.

Współprowadzone przez ministra właściwegio do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego instytucje kultury zostały ujęte w publikacji w grupie instytucji państwowych i samorządowych np. Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu" w Toruniu, które jest wpisane w rejestrze organizatora samorządowego (m. Toruń).

Rynek dzieł sztuki i antyków

Informacje o wybranych aspektach funkcjonowania rynku dzieł sztuki i antyków pozyskiwane są na podstawie rocznego sprawozdania o symbolu K-10, realizowanego od 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Sprawozdawczością objęte są jednostki, które prowadzą działalność gospodarczą związaną ze sprzedażą dzieł sztuki lub antyków własnych oraz komisowych. W szczególności są to domy aukcyjne, galerie sztuki, antykwariaty oraz galerie autorskie.

Kina

Sprawozdawczość z działalności kin jest prowadzona przez GUS na sprawozdaniu oznaczonym symbolem K-08. Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność. Dane dotyczące liczby kin ruchomych według województw prezentowane są według siedziby jednostki, natomiast w przypadku seansów i widzów dane wykazywane są w tych województwach, na terenie których miały miejsce projekcje filmów. Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii[52].

Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zebranych przy pomocy systemu służącemu raportowaniu danych z kin do Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej - boxoffice.gov.pl. Zakres i rodzaj przekazywanych przez podmioty prowadzące kina informacji określa art. 19a Ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz.U. 2005 nr 132 poz. 1111), a sposób przekazania opisany jest w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 31 stycznia 2020 r. w sprawie przekazywania danych Polskiemu Instytutowi Sztuki Filmowej przez podmioty prowadzące kino. Sprawozdanie obejmuje m.in. dane o liczbie widzów nowowprowadzonych filmów.

Wydawnictwa

Dane do działu o wydawnictwach są opracowywane na podstawie nadsyłanych do Biblioteki Narodowej tzw. egzemplarzach obowiązkowych poszczególnych wydawnictw opublikowanych w kraju. Ze względu na zmiany w procesie wydawniczym i innym niż kiedyś sposobie wprowadzania publikacji na rynek wydawniczy, Biblioteka Narodowa uznała, że pozyskiwane dane nie pozwalają na miarodajne tworzenie statystyki nakładów i w związku z tym od 2013 r. nie udostępnia danych z tego zakresu.

Radiofonia i telewizja

Prezentowane w publikacji informacje dotyczące koncesji, udzielonych jednostkom prywatnym na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną, satelitarną i kablową, zostały opracowane na podstawie danych Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Prowadzenie działalności radiowej i telewizyjnej na terytorium Polski reguluje ustawa o radiofonii i telewizji[53].

[52] Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz.U. 2022 r. poz. 1066).
[53] Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2020 r. poz. 805 z późn. zm.).

Tablice o abonentach radiowych i telewizyjnych opracowano na podstawie danych Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej, natomiast dane o abonentach telewizji kablowej – według informacji Urzędu Komunikacji Elektronicznej. Dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych. Abonent jest liczony tylko raz bez względu na liczbę użytkowanych odbiorników. W przypadku instytucji (z wyjątkiem podmiotów prowadzących działalność leczniczą, sanatoriów, żłobków, publicznych i niepublicznych jednostek objętych systemem oświaty i uczelni oraz domów pomocy społecznej), obowiązuje rejestracja wszystkich posiadanych odbiorników radiowych i telewizyjnych i wysokość opłaty abonamentowej zależy od ich liczby. Instytucje obowiązane są również uiszczać opłaty abonamentowe za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach[54].

Imprezy masowe

Począwszy od 2011 r. dane GUS o organizacji imprez masowych gromadzone są z w systemie rocznym z wykorzystaniem sprawozdania o symbolu K-09. Sprawozdanie sporządzają urzędy miast i gmin właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej. Działalność w zakresie imprez masowych reguluje ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych[55].

Szkolnictwo artystyczne

Źródłem prezentowanych danych dotyczących szkół artystycznych oraz szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych) są: system informacji oświatowej[56] administrowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

System kształcenia artystycznego w Polsce tworzą publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne, wśród których można wyróżnić te o charakterze ogólnokształcącym lub kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych. Kształcenie artystyczne można kontynuować w ramach instytucji szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych).

Działalność szkół artystycznych regulują przepisy ustawy Prawo oświatowe[57], natomiast w zakresie szkół wyższych – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce[58].

Dane o uczniach podane są według stanu na początek roku szkolnego, dane o absolwentach szkół dotyczą końca poprzedniego roku szkolnego. Dane o studentach dotyczą osób wpisanych do ewidencji studentów w uczelniach, włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystającymi z urlopów dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia (studiów zawodowych) inżynierskich i licencjackich.

Dane o absolwentach uczelni dotyczą osób, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci wykazani są według stanu z poprzedniego roku akademickiego.

Do prezentacji studentów i absolwentów według grup i podgrup kierunków studiów wykorzystano opracowaną w oparciu o Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji (ISCED 2011)[59] klasyfikację kierunków kształcenia i szkoleń z 2013 r.[60]

[54] Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz.U. 2020 r. poz. 1689).
[55] Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. 2022 r. poz. 1466).
[56] Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz.U. 2022 r. poz. 868 z późn. zm.).
[57] Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2021 r. poz. 1082 z późn. zm.).
[58] Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).
[59] International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.
[60] ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

Wyniki finansowe instytucji kultury

Informacje o wynikach finansowych instytucji kultury, przekazywane są na rocznym sprawozdaniu o symbolu F-02/dk realizowanym przez GUS. Sprawozdaniem objęte są państwowe i samorządowe instytucje kultury mające osobowość prawną, prowadzące działalność gospodarczą zaklasyfikowaną według PKD do działu 59, 90, 91. Dane dotyczące wyników finansowych instytucji kultury (bilansu oraz rachunku zysków i strat) wykazywane są zgodnie z zasadami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2021 r. poz. 217 z późn. zm.). Formularz został dostosowany do wzoru zawartego w załączniku nr 1 do wyżej wymienionej ustawy. Podziału środków trwałych i nakładów na ich budowę, zakup lub ulepszenie (w tym również nakładów na budowy rozpoczęte, a niezakończone) na grupy i rodzaje, jednostki dokonują zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) (Dz. U. 2016 r. poz. 1864).

Przemysły kultury i kreatywne

Dane dotyczące działalności finansowej oraz zatrudnienia i wynagrodzenia zostały opracowane w oparciu o dane pochodzące z badania stałego GUS 1.61.05 Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw realizowanego na formularzach sprawozdawczych: SP Roczna ankieta przedsiębiorstwa oraz SP-3 Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw. Zakres podmiotowy badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw obejmuje spółki osobowe, spółki kapitałowe, spółki cywilne prowadzące działalność w oparciu o umowę zawartą na podstawie Kodeksu cywilnego, spółki przewidziane w przepisach innych ustaw niż Kodeks spółek handlowych i Kodeks cywilny lub formy prawne, do których stosuje się przepisy o spółkach, oddziały zagranicznych przedsiębiorców, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, państwowe jednostki organizacyjne, jednostki badawczo-rozwojowe, instytuty badawcze oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Dane dotyczące eksportu i importu dóbr i usług kulturalnych i kreatywnych pochodzą z badań GUS: 1.51.01 Realizacja eksportu i importu w wyrażeniu ilościowo-wartościowym z krajami spoza UE (niebędącymi członkami UE) oraz 1.51.07 Realizacja przywozu i wywozu towarów w wyrażeniu ilościowo-wartościowym z krajami UE. Zakres podmiotowy badań stanowią podmioty dokonujące wymiany towarów z krajami spoza UE, których rodzaj i ilość wskazują na przeznaczenie do działalności gospodarczej. W przypadku wymiany handlowej z krajami UE, podmioty, których obroty z państwami członkowskimi UE przekroczyły statystyczny próg podstawowy o wartości 4,0 mln zł w przywozie lub 2,0 mln zł w wywozie w poprzednim roku sprawozdawczym oraz te, które w bieżącym roku sprawozdawczym przekroczą ten próg.

Dane o obrocie usługami kulturalnymi i kreatywnymi pochodzą z badania 1.51.09 Międzynarodowy handel usługami, realizowanego na formularzu DNU-R Roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług. Zakres podmiotowy badania stanowią podmioty gospodarki narodowej, rezydenci, którzy uczestniczą w międzynarodowym obrocie usługami (nabycie lub dostarczenie usług), w tym również jednostki sektora finansów publicznych.

Satelitarny rachunek kultury

Dane dotyczące produkcji globalnej, zużycia pośredniego, wartości dodanej brutto pochodzą z wtórnego wykorzystania wyników badań: m.in.: Rachunek podaży i wykorzystania wyrobów i usług (przepływów produktowych), Roczne badanie działalności gospodarczej przedsiębiorstw, Badanie finansów instytucji kultury, Budżety jednostek samorządu terytorialnego, Rachunki narodowe niefinansowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych oraz Dochody i wydatki budżetu państwa, a także Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe. Pomocniczo wykorzystuje się także wyniki innych badań jak Szkolnictwo wyższe i jego finanse, Oświata i wychowanie. W wyliczeniu danych dotyczących eksportu i importu towarów i usług kulturalnych stosowane są wtórne dane z badań: Realizacja międzynarodowego handlu towarami w wyrażeniu ilościowo-wartościowym i Międzynarodowy handel usługami. W wyliczeniach spożycia wykorzystuje się wyniki badań: Budżety gospodarstw domowych i Spożycie indywidualne w gospodarstwach domowych, a obliczenia akumulacji dokonuje się z wykorzystaniem wyników badań: Środki trwałe w gospodarce narodowej oraz Nakłady na środki trwałe.

Methodological notes[61]

Statistical surveys on the activities of entities in the field of culture carried out by the Statistics Poland, the results of which are presented in this publication, are conducted using the full method.

Information by voivodships and selected data by urban-rural areas were provided according to the locality of each reporting unit. Data for theatres, music and entertainment institutions, due to the nature of their activities, are presented by locality and by voivodship (detailed explanations below). Selected data are also presented by regions, subregions and powiats.

Relative measures relating to the population, referring to the variables described (e.g. the number of seats in the audience, library collection) were established using demographic data as of the December 31, while for phenomena lasting a certain period, e.g. for a year (e.g. loans of books, theatre and cinema audience, museum visitors, event participants, publishing activities) – on the basis of the population as of June 30.

Public expenditure on culture

Data on public expenditure on culture and protection of national heritage was prepared in accordance with the Classification of Public Income and Expenditure, introduced by the Regulation of the Minister of Finance of March 2, 2010[62].

Public expenditure is understood as expenditure of the state budget and budgets of local government units (gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships) jointly, after eliminating transfers from the state budget to local government units and between these units.

Current expenditure of the state budget and budgets of local government units, presented in this study, are total expenditure less property expenditure. „Current expenditure of budgetary units include: 1) salaries and wages of persons employed in state budgetary units and fees calculated on these wages and salaries; 2) purchases of goods and services; 3) maintenance costs and other expenses related to the functioning of budgetary units and the implementation of their statutory tasks; 4) costs of tasks commissioned for implementation to units included and not included in the public finance sector, with the exception of non-governmental organisations.[63]

Households' expenses on culture

Data on average household expenditure, as well as on their equipment with durable goods, come from a representative household budgets survey[64]. This survey is used to analyse the living conditions of population, assess the impact of various factors on the shaping of the level and diversification of households' material situation. The study uses the „Classification of revenues and expenditure for the household budgets survey, developed on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose eCOICOP".[65]

In the study of household budgets, the group of expenses related to culture and recreation is distinguished among a dozen or so basic groups of expenditures. This group includes expenditure on typically cultural and recreational activities as well as on activities which are both cultural and recreational, from which it is impossible to separate two separate subgroups covering only one type of activity. For this reason, expenditure on „culture in general", including those for recreation that cannot be identified separately, may be overstated.

[61] A detailed description of the methodology of research in the field of culture can be found in the methodological notebook available on the website of the Statistics Poland https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/zeszyty-metodologiczne/statystyka-kultury,2,1.html

[62] Regulation of the Minister of Finance of March 2, 2010 on the detailed classification of income, expenses, income and expenses as well as funds from foreign sources (Journal of Laws of 2022, item 513)

[63] Act of 27 August 2009 on Public Finances (Journal of Laws of 2022, item 1634)

[64] A detailed description of the methodology (including sampling) for the Survey on Household Budgets is published annually as part of the Statistics Poland publication, entitled "Household Budgets..."

[65] COICOP/HBS/HICP/PPP, Issue 2 (Statistics Poland, Warszawa 2013).

Protection of monuments and cultural heritage

Information from National Institute of Cultural Heritage on monuments is collected annually - on the basis of:

- Regulation of the Minister of Religious Denominations and Public Education of 17 July 1928 on keeping a register of monuments (Journal of Laws of 1928, No. 76, item 675);
- the Act of 23 July 2003 on the protection and care of monuments (Journal of Laws No. 162, item 1586, as amended);
- Ordinance of the Minister of Culture of May 26, 2011 on keeping a register of monuments, national, provincial and municipal records of monuments and the national list of stolen or illegally exported monuments;
- document: Criteria and procedures for recognising an object as a Historical Monument, adopted in 2005 by the Monuments Protection Council;
- ordinance of the Minister of Culture and National Heritage of January 30, 2020 on granting the National Institute of Cultural Heritage statute;
- the Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of 1972 (ratified by Poland in 1976);
- the 2003 Convention on the Protection of the Intangible Cultural Heritage (ratified by Poland in 2022).

They include (in brackets there is the start of the data collection date):

- immovable monuments entered in the register of monuments (from 1928)
- movable monuments entered in the register of monuments (from 1928)
- movable technical monuments entered in the register of monuments (from 1962)
- archaeological monuments entered in the register of monuments (from 1928)
- objects recognised by the President of the Republic of Poland as Historical Monuments (since 2005);
- data on objects renovated and adapted for other purposes, submitted to the Neighbourhood Monument competition by the owners and managers of historic buildings according to the adopted categories (since 1975);
- representative list of the intangible cultural heritage of mankind (from 2018)
- national list of intangible cultural heritage (from 2014)
- national register of good practices for the protection of intangible cultural heritage (from 2018).

Archival activities

Data on state archives is collected through reports on the activities of state archives. These reports are also a source of data for the study on 1.28.05 „Archive activities". The subjective scope of the study covers state archives subordinate to the Director of State Archives Head Office. The data is transferred once a year to the State Archives Head Office. The aim of the study is to provide information on documenting the state of the archival resource collected in state archives, taking into account the archival resource accumulating in state and local government organisational units. The research covers: archival resource, use and popularisation of the resource of state archives, shaping the national archival resource, making copies of archival materials, office base of state archives, storage of non-archival documentation, employment in state archives.

Libraries

Information on libraries is collected on a yearly basis - starting from 2011 - with the help of one, joint report with the symbol K-03 for various types of libraries: public, pedagogical and their branches, scientific, libraries of institutions and establishments (specialised/factory, specialised-fiction and scientific, technical and economic information centres) as well as libraries of scientific societies. The report also covers:

- public libraries that do not constitute independent organisational units, functioning within the structure of other institutions, e.g. in cultural centres and centres of culture or in sports and recreation centres,
- pedagogical libraries that do not constitute independent organisational units, operating within the structure of other institutions, e.g. teacher training institutions, a complex of educational institutions, operating within the structure of another educational institution,
- libraries of higher education institutions that do not constitute independent organisational units, functioning within the structure of the main libraries.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Information on the activities of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres is obtained with the use of the report with the symbol K-07. Statistics Poland collects among others general information about the unit (organiser of the unit, type of unit, buildings/premises used, category and type of building/premises, area of the building/premises, adaptation of the building/premises to the needs of the disabled, data on the possession of auditoriums with the number of seats, running specialist studios and cooperation with other entities.

Events organised by units include cultural events organised in the reporting year, available to the public and for regular participants of clubs, sections, workshops, etc.

Branches prepare a separate report on their activities, excluding the section on employees.

Theatres, music and entertainment institutions

Information on the network and activities of theatres, music and entertainment institutions comes from the annual survey conducted by Statistics Poland on the K-01 report. The number of theatres and musical institutions (theatres, philharmonics, orchestras, choirs, song and dance ensembles) includes legally, organisationally, economically and financially separated units, conducting homogeneous stage activity, regardless of the number of stages owned.

A stage is understood as an organisationally separated permanent auditorium in an artistic institution in which a permanent activity is carried out, usually based on a separate ensemble or program concept. A permanent group which is not an organisational unit of a performing arts institution or a permanent touring group is also considered a stage.

The number of artistic and entertainment institutions does not include artistic agencies with no permanent ensembles or impresario theatres. The data, however, includes their activity. In the case of impresario theatres, they are included in the number of stages, and the seats in the permanent auditorium are also counted, in line with the generally accepted principle of counting the seats in the auditorium once.

The number of seats in theatres and musical institutions refers to seats in the audience of own or rented concert halls. In the case of organising the audience for a specific performance, the average number of seats prepared for audience during the year is observed. Some theatres and music institutions do not have their own concert hall at their disposal, but use the auditorium of another institution. The seats in the concert hall are counted only once, regardless of the number of institutions using it. Information broken down by voivodship concerns all performances and concerts performed by own artistic and entertainment institutions that took place in a given voivodship, as well as guest performances of theatres, music and entertainment institutions from other voivodships. The information broken down by location

of the institution includes all performances and concerts organised by performing institutions according to their home voivodship, irrespective of the place where the stage activity was carried out. Data on song and dance groups concern folk, professional song and dance groups: the Tadeusz Sygietyński State Folk Song and Dance Ensemble „Mazowsze" as well as the Stanisław Hadyna Song and Dance Ensemble „Śląsk", for which leading bodies are voivodship governments, and the Representative Artistic Ensemble of the Polish Army, organised by the minister responsible for national defence.

Museums

Museums and museum branches whose primary task as a cultural institution is to collect and disseminate cultural goods prepare an annual report with the symbol K-02. Starting from the data for 2020, statistics of museums cover only museums that operate on the basis of a statute or regulations agreed with the minister competent for culture and protection of national heritage, in accordance with Art. 6 of the Act of November 21, 1996 on museums (Journal of Laws of 2022, item 385). With the help of the K-02 report, information is also collected about the network of institutions supplementing the offer of museums and art galleries[66] the so-called "institutions related to museum", which include[67]:

- zoological gardens (also aquaria, terraria in which small reptiles and amphibians are kept, and vivaria, which are a combination of aquaria and terraria),
- botanical gardens,
- other units including, inter alia, planetariums, science and technology centres, as well as permanent non-museum exhibitions showing achievements, discoveries and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc.

Depending on the sector, the data presented in this publication includes:

1. in the public sector:

a) national museums, established by ministers and heads of central offices,

b) local government museums, established by local government units,

2. in the private sector - museums owned by:
a) associations,
b) foundations,
c) companies,
d) organisational units of churches or religious associations,
e) natural persons and others.

Most museums in the public sector are organised by local government units at the gmina level. Units with more than one organiser indicate the leading organiser (the leading organiser is the organiser in which register the museum is recorded).

Art galleries

Data on exhibition activities conducted by art galleries and art salons are obtained on the basis of the annual report with the symbol K-05. The survey covers units whose primary (or one of the main) activity is the organisation of exhibitions.

Among the galleries and art salons, the activities of state and local government galleries as well as other art galleries and salons were distinguished. The data does not include art galleries and art salons, which are museum branches, or units that deal with the trade of works of art without carrying out an exhibition activity.

[66] UNESCO recommendations also provide for the presentation of the activities of separate museum exhibitions in libraries and archives, not included in the research.
[67] In accordance with the UNESCO-recommended classification of the International Council for Museums (ICOM).

In the tables - within the group of state and local government galleries – data on activity of individual national cultural institutions, organised by the minister responsible for culture and protection of national heritage were distinguished: Zachęta - National Gallery of Art (in Warsaw), the Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art (in Warsaw) and the Centre of Polish Sculpture in Orońsko. Cultural institutions co-led by the minister competent for culture and protection of national heritage were included in the publication in the group of state and local government institutions, e.g. the Centre for Contemporary Art „Znaki Czasu" in Toruń, which is entered in the register of the local government organiser (city of Toruń).

Market of the works of art and antiques

Information on selected aspects of the functioning of the market of works of art and antiques is obtained on the basis of the annual report with the symbol K-10, which is carried out since 2014 by Statistics Poland. The survey covers the units that conduct business activities related to the sale of their own works of art or antiques and sale of works of art or antiques on commission. In particular, these are auction houses, art galleries, antique shops and author's galleries.

Cinemas

Reporting on the activity of cinemas is carried out by the Statistics Poland on a report with the symbol K-08. Data on cinemas by period of operation also includes cinemas that were closed or suspended their operations during the reporting year. Data on the number of mobile cinemas by voivodship are presented according to the location of the unit, while in the case of screenings and audience, data are presented in those voivodships where the screenings of films took place. Activities in the field of cinematography are regulated by the Cinematography Act[68].

Data on full-length feature films newly released on cinema screens are based on information from Ministry of Culture and National Heritage collected with the use of a system for reporting data from cinemas to Polish Film Institute - boxoffice.gov.pl. The scope and type of information provided by entities operating cinemas are specified in Art. 19a of the Act of June 30, 2005 on cinematography (Journal of Laws 2005 No. 132 item 1111), and the method of transmission is described in the Regulation of Minister of Culture and National Heritage of January 31, 2020 on the transfer of data to Polish Film Institute by entities operating the cinema. The report covers, inter alia, data on the audience size of newly introduced films.

Publishing activity

The data for the publishing activity section is compiled on the basis of the so-called obligatory copies of individual publications published in the country. Due to changes in the publishing process and a different way of introducing publications to the publishing market, National Library decided that the obtained data do not allow for a reliable compilation of circulation statistics, and therefore, since 2013, it has not made available data in this field.

Radio broadcasting and television

The information presented in the publication on concessions granted to private entities for the transmission of radio and television programs via ground-based, satellite and cable channels was prepared on the basis of data from National Council of Radio Broadcasting and Television. Radio and television activities on the territory of Poland are regulated by the Act on Radio Broadcasting and Television[69].

Tables on radio and TV subscriber were prepared on the basis of data from Polish Post Directorate, while data on cable TV subscribers – on the basis of information from Office of Electronic Communications. They apply to people and institutions that have paid subscription fees entitling them to use wireless radio

[68] Act of 30 June 2005 on Cinematography (Journal of Laws of 2022, item 1066).
[69] Act of December 29, 1992 on Radio Broadcasting and Television (Journal of Laws of 2020, item 805, as amended).

receiving devices and TV receiving devices. The data also applies to people exercising the right to use receiving devices free of charge. The subscriber is counted only once, regardless of the number of receivers used. In the case of institutions (with the exception of entities conducting medical activity, sanatoriums, nurseries, public and non-public units covered by the education system and universities, and social welfare homes), all radio and TV sets are registered and the amount of the subscription fee depends on their number. Institutions are also obliged to pay subscription fees for having radio and TV sets in cars[70].

Mass Events

Starting from 2011, Statistics Poland collects data on the organisation of mass events on an annual basis using the report with the symbol K-09. The report is prepared by city councils and municipal offices due to the place where the mass event took place. The activity in the field of mass events is regulated by the Act on Mass Events Security[71].

Artistic education

The sources of the presented data on art schools and higher education institutions are: the information system of education[72] administered by Ministry of Education and Science and the Integrated Information System on Science and Higher Education POL-on administered by Ministry of Education and Science.

The art education system in Poland consists of public and non-public art schools, including general education schools or schools educating only in artistic subjects. Artistic education can be continued within higher education institutions.

The activities of art schools are regulated by the provisions of the Education Law[73] while in the field of higher education institutions - the Law on Higher Education and Science[74].

Data on students are provided as of the beginning of the school year, while data on school graduates refer to the end of the previous school year. Data on students concern persons entered in the register of students at higher education institutions, including students after their last year of study without a diploma examination and taking dean's leaves. Data on first-year students concern students of uniform Master's studies and first-cycle (professional) engineering and bachelor's studies.

Data on higher education institutions graduates concern people who obtained diplomas confirming completion of higher education. Data on graduates is provided as of the previous academic year.

The 2013 classification of education and training courses based on the International Standard Classification of Education (ISCED 2011)[75] was used to present students and graduates by groups and subgroups of fields of study[76].

Financial results of cultural institutions

Information on the financial results of cultural institutions is provided on the annual report with the symbol F-02/dk carried out by Statistics Poland. The report covers state and local government cultural institutions with legal personality, conducting business activities classified according to PKD to sections 59, 90 and 91. Data on the financial results of cultural institutions (balance sheet and profit and loss account) are disclosed in accordance with the provisions of the Act of September 29, 1994 on Accounting (Journal of Laws of 2021, item 217, as amended). The report has been adapted to the model report included in Annex 1 to the above-mentioned Act. The division of fixed assets and investment outlays on their con-

[70] Act of April 21, 2005 on Subscription Fees (Journal of Laws of 2020, item 1689).
[71] Act of 20 March 2009 on Mass Events Security (Journal of Laws of 2022, item 1466).
[72] Act of 15 April 2011 on Information System of Education (Journal of Laws of 2022, item 868, as amended).
[73] Act of December 14, 2016 Education Law (Journal of Laws of 2021, item 1082, as amended)
[74] Act of July 20, 2018 Law on Higher Education and Science (Journal of Laws of 2022, item 574, as amended).
[75] International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012..
[76] ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

struction, purchase or improvement (including outlays on constructions started but not completed) into groups and types, are made by units in accordance with the Classification of Fixed Assets introduced by the Regulation of the Council of Ministers of October 3, 2016 on the Classification of Fixed Assets (Journal of Laws of 2016, item 1864).

Cultural and creative industries

Data on the financial activity as well as employment and gross wages and salaries were prepared on the basis of data from the Statistics Poland constant survey 1.61.05 Annual survey of economic activity of enterprises carried out on reports: SP Annual enterprise survey and SP-3 Report on economic activity of enterprises. The subjective scope of the research of business activities of enterprises includes partnerships, capital companies, civil partnerships operating according to agreement concluded on the basis of the Civil Code, other companies provided for in provisions different than the Commercial Companies Code and the Civil Code or legal forms to which apply the provisions on companies, branches of foreign entrepreneurs, state-owned enterprises, cooperatives, state organisational units, research and development units, research institutes and natural persons conducting business activity.

Data on exports and imports of cultural and creative goods and services come from the research: 1.51.01 Performance of exports and imports in quantitative and value terms with non-EU countries (non-EU members) and 1.51.07 Performance of import and export of goods in quantitative and value terms with EU countries. The subjective scope of the research consists of entities exchanging goods with non-EU countries, the type and quantity of which indicate their intended use for business, and in the case of trade with EU countries, entities which turnover with EU Member States exceeded the statistical basic threshold of 4.0 million PLN in imports or PLN 2.0 million in exports in the previous reporting year and those that exceed this threshold in the current reporting year.

Data on the turnover of cultural and creative services come from the study 1.51.09 International trade in services, carried out on the DNU-R report Annual report on the international exchange of services. The subjective scope of the research includes entities of the national economy, residents who participate in the international trade in services (purchase or delivery of services), including public finance sector entities.

Satellite account of culture

Data on output, intermediate consumption and gross value added come from the secondary use of research results, i.a: Supply and use account of goods and services (product flows), Annual survey of economic activity of enterprises, Research on financial results of cultural institutions, Budgets of local government units, National non-financial accounts by institutional sectors and subsectors and State budget income and expenditure, as well as Associations, foundations, economic and professional self-government and social religious units. The results of other research, such as Higher education and its finances, Education and upbringing, are also used as auxiliary sources. In the calculation of data on the export and import of cultural goods and services, secondary research data are used: Performance of exports and imports in quantitative and value terms with non-EU countries (non-EU members) and Performance of import and export of goods in quantitative and value terms with EU countries and International trade in services. The consumption calculations are based on the results of the research: Household budgets and Individual consumption in households, and the accumulation is calculated with the use of the research results: Fixed assets in the national economy and Outlays on fixed assets.